

MIAO CSU-HUANG

**A Kínai
Kommunista
Párt
rövid
története**

KOSSUTH

Miao Csu-huang

A KÍNAI KOMMUNISTA PÁRT
RÖVID TÖRTÉNETE

MIAO CSU-HUANG

A KÍNAI KOMMUNISTA PÁRT
RÖVID TÖRTÉNETE

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

1959

Az orosz eredeti címe:

КРАТКАЯ ИСТОРИЯ
КОММУНИСТИЧЕСКОЙ ПАРТИИ
КИТАЯ
МОСКВА, ГОСПОЛИТИЗДАТ
1958

Fordította:
SZABÓ MÁRIA

ELŐSZÓ
a kínai kiadáshoz

Ez a könyv tankönyvül szolgálhat azok számára, akik az alsó-fokú pártiskolákon, illetve a káderoktatási hálózat alsófokú tanuló-csoportjaiban tanulmányozzák a Kínai Kommunista Párt történetét. Mivel ezekben a tanulócsoportokban az oktatási idő körülbelül egy hónap, az anyag ismertetését igen rövidre kellett fognom, s ezért a párt történetének kevésbé jelentős eseményeit nem tárgyaltam. Ugyanezen oknál fogva nem foglalkozom ebben a könyvben olyan rendkívül fontos írásokkal sem, mint Mao Ce-tungnak „A gyakorlatról” és „Az ellentmondásról”, Liu Sao-csinek „A pártról” című munkái és más munkák, amelyek a filozófia és a pártépítés kérdéseinek alaposabb tanulmányozását segítik elő, s a pártnak az átmeneti időszakban követett fő irányvonalát világítják meg. Ugyancsak nem foglalkozom a könyvben a párt történetének azzal a nagyon fontos időszakával, amelybe pártunk a Kínai Népköztársaság megalakulása után lépett. Magától értetődik, hogy mindezeknek gondos tanulmányozása nélkül a Kínai Kommunista Párt történetéről alkotott kép korántsem lesz teljes.

Köszönetet mondok mindazoknak az elvtársaknak, akik segítségemre voltak könyvem megírásában, s remélem, hogy az olvasók eljuttatják majd hozzám észrevételeiket és óhajaikat. Ezzel nagy segítséget nyújtanak a könyvben kétségtelenül fellelhető fogyaté-kosságok és hibák kijavításához.

Peking, 1956 augusztus.

A szerző

Immár több mint három évtizede vívja hősie harcát a Kínai Kommunista Párt. A megalakulása (1921. július 1.) óta megtett utat két fő szakaszra oszthatjuk. Az első, amely 1921-től 1949-ig tartott — a demokratikus forradalom szakasza. A kommunista párt ebben az időben vezette a kínai nép harcát, amelyet azért vívott, hogy megdöntse Kínában az imperializmus, a feudalizmus és a bürokratikus tőke ellenforradalmi uralmát, és megteremtse a Kínai Népköztársaságot. Az 1949-ben, a Kínai Népköztársaság megalakításával elkezdődött második szakasz — a szocialista forradalom szakasza. Ebben a szakaszban a Kínai Kommunista Pártra az a feladat hárul, hogy szoros egységbe forrva a béke, a demokrácia és a szocializmus erőivel, amelyek élén a Szovjetunió halad, vezesse a nagy, szocialista Kína felépítéséért, a világbékéért, az egész emberiség haladásáért küzdő kínai népet.

A következő fejtegetések tárgya — a Kínai Kommunista Párt rövid története a demokratikus forradalom szakaszában.

A KÍNAI KOMMUNISTA PÁRT MEGALAKULÁSA ÉS TEVÉKENYSÉGE AZ ELSŐ FORRADALMI POLGÁR- HÁBORÚ KÜSZÖBÉN

(1921—1923)

1. A kínai proletariátus sorainak gyarapodása. A marxizmus—leninizmus elterjedése Kínában. A Kínai Kommunista Párt megalakulása

A kínai proletariátus félgyarmati, félf feudális társadalomban alakult ki

A Kínai Kommunista Párt akkor született meg, amikor Kína félgymati és félf feudális ország volt. Az imperialista agresszorok garázdálkodása és a feudális elnyomás politikai és gazdasági tekintetben rendkívüli elmaradottságra kázhoztatta. Kína mintha megmerevedett, fejlődésében a középkor színvonalán maradt volna. Ebben az elmaradott Kínában azonban már létrejött a tőkés nagyipar. A tőkés nagyipar kialakulása és fejlődése új osztályokat hívott életre — a burzsoáziát és a proletariátust. A kommunista pártban a kínai proletariátus saját politikai párthoz jutott.

A kínai proletariátus valamivel előbb alakult ki, mint a nemzeti burzsoázia, és fejlődéséhez szélesebb társadalmi alappal rendelkezett, mint a burzsoázia. Kínában az első ipari munkások megjelenése a XIX. század negyvenes-ötvenes éveire, arra az időre esik, amikor a külföldi tőke agresszív törekvései nyomán az országban létrejöttek az első, idegen kapitalisták tulajdonát képező tőkés iparvállalatok. A kínai hivatalnokok, földbirtokosok és kereskedők csak a XIX. század hatvanas, s különösen a XIX. század kilencvenes éveitől kezdve fektettek tőkét modern ipari vállalatokba, s alapítottak ilyenformán tőkés üzemeket. Ettől az időtől kezdve évről évre nőtt a hazai ipari üzemekben foglalkoztatott munkások száma. Ilyenformán a külföldi tőke tulajdonában levő iparvállalatok fejlődése, majd a kínai nemzeti ipar kialakulása nyomán az ipari munkások létszáma fokozatosan növekedett: a hszinhaj-for-

radalom idején¹, 1911-ben, már több mint egy millió ipari munkást számláltak.

A hszinhaj-forradalom idején a proletariátus a burzsoáziát követte. Abban az időben, amikor Szun Jat-szen megalakította a „Hszincsunghuj” és az 1912-ben a Kuomintang-párttá átalakított „Tungmenghuj” szervezetet, a kínai munkások bekapcsolódtak a forradalmi mozgalomba, s részt vettek a reakciós Csing-kormány uralma ellen országos méretekben kibontakozó fegyveres felkelésben.

1914-ben kitört az első világháború, s az egymás mészárlásával elfoglalt európai imperialista államok kínai terjeszkedése ideiglenesen alábbhagyott. Kína nemzeti ipara, amelyet addig könyörtelesen fojtogatott a külföldi tőke, lélegzetvételhez jutott, s aránylag gyors fejlődésnek indult, ami az ipari proletariátus növekedését vonta maga után. A Kínai Kommunista Párt megalapításának küszöbén már több mint kétmillió ipari munkás volt az országban.

A proletariátus létszámának sok városban, például Sanghajban és Tiencsinben végbement növekedésével a munkásmozgalom is elindult, s megtette az első lépéseket. 1916-ban a francia imperialisták megszállták a tiencsini francia koncesszióhoz közel fekvő Laohszikajt és környékét. A tiencsini kereskedők és a lakosság más rétegei számos gyűlésen és tüntetésen tiltakoztak a megszállás ellen. Ennek hatására a francia koncesszió munkássága, a tiencsini lakosság különböző rétegeinek támogatásával tomegsztrájkba lépett. Ez a mintegy öt-hat hónapig tartó sztrájkmozgalom végül is arra kényszerítette a francia imperialistákat, hogy visszakozzanak és lemondjanak Laohszikaj egész térségének megkaparintásáról. 1918-ban Sanghaj egyes üzemeinek munkásai 21 esetben sztrájkoltak béremelésért és a súlyos munkafeltételek megjavításáért. Abban a 14 sztrájkban, amelyre vonatkozóan statisztikai adatokkal rendelkezünk, több mint 7700 munkás vett részt.

Kína kétmilliót meghaladó proletariátusa más társadalmi osztályokkal szemben azzal a jellegzetes előnnyel rendelkezett, hogy állandóan és elválaszthatatlanul a termelés leghaladóbb formájával — a nagyiparral függött össze. A nagyüzemi termelés további fejlődése arányában a proletariátus sorai is szüntelenül gyarapod-

¹ Kínában így nevezik az 1911-es forradalmat. A kifejezés a régi kínai naptárból származik. A „hszin” egy 1911-re, a „haj” egy 1912 elejére eső dátum szójegye volt. — Szerk.

tak. Ez különbözteti meg az ipari proletariátust a kisüzemi termelésben foglalkoztatott dolgozók népes seregétől; tudniillik a kisüzemi termelést fokozatosan kiszorítják a tőkés nagyüzemek, s így hanyatlásnak indul. A gyárakban és bányákban összpontosult proletárok nagy kollektívában dolgoznak. Ebből erednek megkülönböztető vonásaik: az összetartás, a kölcsönös segítség, a szervezkedésre és fegyelmezettségre törekvés. Mindez szokásukká válik. A kisüzemi termelésben dolgozó munkásokban nyoma sincs ezeknek a tulajdonságoknak. Az individualizmus, a széthúzás jellemző rájuk, nehezen lehet őket szervezetbe tömöríteni. A proletároknak nincs saját termelőeszközük, abból élnek, hogy áruba bocsátják munkaerejüket. Háromszoros elnyomás jármában — az imperializmus, a feudalizmus és a kapitalizmus jármában görnyednek, leírhatatlan nélkülözés az osztályrészük, s mindenkinél többet szenvednek. Mindeme körülmények következtében a proletariátus elszántan törekszik a felszabadulásra, törhetetlen forradalmi akarat hatja át, önzetlen, szilárd eltökéltsége, hogy megvalósítja a kommunista eszményeket, ami — melleleg szólva — döntő módon megkülönbözteti a burzsoáziától, s a forradalmi harcban igen következetlen és állhatatlan más magántulajdonos elemektől.

Az ország lakosságának kisebbségét alkotó munkásosztály keserves sorsában a félproletariátus és a falusi proletárok népes rétegei is osztoztak. Ezekhez a rétegekhez több mint tíz millió kézműves és szatócs, illetve több százmillió zsellér és szegényparaszt tartozott. Az ipari proletariátus ezekkel a városi kisemberekkel meg falusi proletárokkal és félproletárokkal együtt az ország lakosságának jóval több mint a felét alkotta. Az a körülmény, hogy az ipari proletariátus senkit sem zsákmányol ki, s hogy ennél fogva nincsenek és nem is lehetnek antagonisztikus ellentétei a parasztsággal és más dolgozókkal, lehetővé tette, hogy a munkásosztály tartós szövetséget létesítsen velük a közös ellenséggel vívott harcban. Ezt az is megkönnyítette, hogy sok ipari munkás faluról, paraszti sorból származott.

Tehát Kínában is a proletariátus a legforradalmibb, a leghaladóbb osztály, s a proletariátusé a jövő. A kínai proletariátus gyors növekedése az első világháború időszakában, s ennek alapján a munkásmozgalom kialakulása — ezek voltak az előfeltételei a kínai munkásosztály legjobb tulajdonságait megtestesítő Kínai Kommunista Párt megalakulásának.

Az Októberi Szocialista Forradalom elhozta Kínába a marxizmus — leninizmust

A Kínai Kommunista Párt megalakulásához azonban az olyan igen fontos feltevés, mint a kínai proletariátus számbeli növekedése egymagában még nem volt

elegendő. A proletariátus politikai pártjának élenjáró, következetesen tudományos elméleten kell alapulnia. Az egyetlen ilyen elmélet — a marxizmus — leninizmus.

Mi a marxizmus — leninizmus? A természet és a társadalom fejlődéstörvényeiről szóló tudomány, amely a kizsákmányolt és elnyomott néptömegeknek megmutatja a helyes utat a szocializmus győzelméért és a kommunista társadalom felépítéséért folyó forradalmi harcban. A proletariátusnak ugyanúgy szüksége van a marxizmus — leninizmusra, mint a tengerjáró hajónak az iránytűre. A marxizmus — leninizmus, e megbízható iránytű nélkül a proletariátus a forradalomban — akárcsak a hajó a tengeren — irányt téveszthet, zátonyra futhat, és esetleg nem éri el a célt. A proletariátus az útját megvilágító marxizmus — leninizmus nélkül vakon követné a burzsoáziát, a burzsoázia pórázán járna, vagy a legjobb esetben csak arra lenne képes, hogy gazdasági harcot folytasson, jelentéktelen engedményeket csikarjon ki, valamelyest megjavítsa a munkaerő eladásának feltételeit, de sohasem vethetne véget egyszer s mindenkorra a kizsákmányolás rendszerének, amely nyomorra és jogfosztottságra kárhoztatja.

Mi kínaiak — munkásosztályunkat is beleértve — a Nagy Októberi Szocialista Forradalomnak köszönhetjük a marxizmus — leninizmust. Az Októberi Szocialista Forradalmat megelőző évtizedekben Kína haladó emberei gyötrő vívódással keresték a kivezető utat abból a súlyos helyzetből, amelyben félgymarmati, félféudális országunk volt. Nem riadtak vissza a sok nehézségtől és nélkülözéstől, s tapogatózva igyekeztek megtalálni a helyes utat, az ország megmentésének útját. Abban az időben tekintetüket a nyugati tőkésállamok ereje és gazdagsága vonta magára. Sokan közülük bizonyosak voltak benne, hogy Kína csak úgy menekülhet meg, ha a kapitalizmus útján halad. Hosszas harc folyt Kínának erős kapitalista államá változtatásáért. A nagyszámú akció közül kiemelkedik a hszinghaj-forradalom, amely országos méretű forradalmi megmozdulás volt. De mindezek az akciók, köztük a hszinghaj-forradalom is, vereséggel végződtek.

A hszinghaj-forradalom ledöntötte trónjáról a Csing-dinasztiához tartozó császárt, ami Kínában véget vetett az abszolutizmus két-

ezer éves uralmának, és a Kínai Köztársaság megalakulásához vezetett. De hamarosan kisebb-nagyobb feudális militaristák bukkantak fel, akik az imperialisták utasításait követve, részekre szaggatták az országot. A nép helyzete egyre elviselhetetlenebbé vált. Tovább így élni nem lehetett. A nép elégedetlensége nőttön nőtt, s ugyanakkor a nép tömegei öntudatra ébredtek. Valahogy így gondolkodtak: ha ilyen gyorsan meg tudtuk dönteni az évezredek óta uralkodó, szentnek és sérthetetlennek tartott feudális monarchiát, miért ne söpörhetnénk el a föld színéről mindazt az igazságtalanságot, amit a feudális viszonyok szültek? A haladó értelmiség képviselői, például Csen Tu-hszü, Li Ta-csao és mások, akik 1915-ben a „Hszin Csingnien” („Új Ifjúság”) című újság körül tömörültek, a nép vágyait megszólaltatva, támadást indítottak a feudalizmus ellen. Még a „szent tanító” néven emlegetett Konfucius tanainak helyességét is kétségbe vonták, s bátran szembeszálltak a feudális erkölcsi szabályokkal és szokásokkal. Ez a harc sok tekintetben felnyitotta az emberek szemét, aláásta a feudális rendszert, szétzúzta a feudális ideológia béklyóit, és utat tört Kínában a marxista — leninista ideológia későbbi elterjedése számára.

De mi lépjen a feudalizmus helyébe, annak megdöntése után? A „Hszin Csingnien” abban az időben változatlanul kitartott a polgári demokrácia mellett. Ám a hszinhaj-forradalom után létrejött, úgynevezett Kínai Köztársaság hamis cégér volt csupán, mert ennél a köztársaságnál a tartalom egyáltalán nem felelt meg a formának. A polgári demokratikus rendszer által létrehozott parlament, alkotmány stb. végeredményben a militaristák játékszerévé vált. Ha valamely oknál fogva érdekük úgy kívánta, előhozakodtak velük, de mihelyt nem volt rájuk szükségük, nyomban félredobták a parlamentet is, az alkotmányt is.

Egészen érthető, hogy a népben kételyek merültek fel a burzsoá rendszerrel kapcsolatban. A „Hszin Csingnien” nem számíthatott többé a haladó értelmiségiek támogatására, akik a feudalista ideológia béklyóitól megszabadulva, nagy lépést tettek előre az öntudatosodás útján. A polgári demokrácia propagálása már nem elégítette ki őket.

A kapitalista út kilátástalanságának felismerésével szükségszerűen felmerült a kérdés: milyen úton haladjon tovább Kína? Oroszországban ebben az időben (1917-ben) diadalmaskodott az Októberi Szocialista Forradalom. Oroszország proletariátusa, dolgozó népe, a marxista — leninista párt — a bolsevik párt vezetésé-

vel, megdöntötte a földbirtokosok és tőkések uralmát, s megteremtette a világ első szocialista államát.

Az Októberi Szocialista Forradalom megvilágította a világ fejlődésének útját, Kína és az egész Kelet fejlődésének útját is beleértve.

„Sok azonos és hasonló vonás van Kína és az Októberi Forradalom előtti Oroszország helyzetében: ugyanolyan hűbéri elnyomás uralkodott, hasonló volt a gazdasági és kulturális elmaradottság.” (Mao Ce-tung: A nép demokratikus diktatúrájáról.) Ezzel magyarázható, hogy az orosz forradalom tapasztalatai különösen értékesek a kínai nép számára. A győzelmes oroszországi Októberi Forradalom a kínai forradalmárok ragyogó példaképe lett.

Az oroszországi Októberi Forradalom a marxizmus—leninizmusnak köszönhette győzelmét. A kínai haladó értelmiségnek azok a képviselői, akik tapogatózva keresték, de nem találták meg a helyes utat, hazájuk megmentésének útját, most világosan láthatták: annak, aki azt akarja, hogy a kínai forradalom győzelmet arasson, a marxizmus—leninizmus útján kell haladnia. 1918 novemberében, amikor véget ért az első világháború, és elkövetkezett az oroszországi Októberi Forradalom első évfordulója, Li Ta-csao két nagy jelentőségű cikket tett közzé: „A nép győzelme” és „A bolsevizmus győzelme” című cikket.

Li Ta-csao világosan látta, hogy az első világháború következményeként a kapitalizmus vereséget szenvedett, a szocializmus pedig győzelmet aratott. „Az orosz forradalom — írta — a XX. század világforradalmának előhírnöke.” „A »bolsevizmus« szó, ez az orosz szó — mondotta Li Ta-csao —, szelleménél fogva a XX. század minden embere szívének kedves.”

Ezek a szavak arról is tanúskodnak, hogy a haladó értelmiségiek már akkor kezdték felismerni a megdönthetetlen igazságot: a kínai forradalomnak az oroszok útján kell járnia, a bolsevizmust, vagyis a marxizmus—leninizmust kell követnie.

A „Május 4. mozgalom” előmozdította a munkásmozgalom egyesülését a marxizmus—leninizmussal, és a Kínai Kommunista Párt megalakulását

A kínai munkásmozgalom az első világháború időszakában tette meg az első lépéseket, a marxizmus—leninizmus eszméi pedig közvetlenül a Nagy Októberi Szocialista Forradalom után kezdtek elterjedni. Az a tényező, amely elősegítette a munkásmozgalom és a marxizmus—leninizmus egyesülését, az imperialistaellenes, antifeudális „Május 4. mozgalom” volt.

Mindjárt az első világháború után, 1919-ben, a győztes imperia-
lista hatalmak — Anglia, Franciaország, az Egyesült Államok,
Olaszország, Japán képviselői úgynevezett „béke”-konferenciára
ültek össze Párizsban a legyőzött országok — Németország és
Ausztria—Magyarország kifosztása, gyarmataik felosztása céljá-
ból. A konferencia döntése értelmében mindazok az előjogok,
amelyeket Németország Santungban élvezett, Japánra szálltak át.
A hazaáruló pekingi kormánynak eszébe sem jutott tiltakozni a
konferencia döntése ellen. Az értelmiség értette meg először, hogy
milyen súlyos következményekkel jár ez a döntés Kínára nézve.
1919. május 4-én a pekingi főiskolások tiltakozó tüntetést rendez-
tek; mindjárt utánuk az ország más városainak diáksága is akcióba
lépett. A diákok hőiesen küzdöttek az imperialista törekvések és
az országot eláruló kormány ellen. Vállalták a karhatalom kegyet-
len megtorló intézkedéseit, az ütlegetek, a börtönt. Mindezt koc-
káztatva — sztrájkoltak, tüntetéseket rendeztek, tiltakozó táv-
iratokat küldtek különböző fórumoknak, röplapokat terjesztettek,
agitációs brigádokat alakítottak, s hazafias propagandát folytat-
tak a lakosság valamennyi rétegében. A mozgalomban azonban
főként értelmiségiek vettek részt, a nép nagy tömegeit nem vonták
be, s ezért a mozgalomnak nem is volt meg a kellő ereje. A kor-
mány látta ezt, és elhatározta, hogy a megtorló intézkedések foko-
zásával eltíporja a mozgalmat. A letartóztatások száma egyre
nőtt: Pekingben május 4-én mintegy 30 diákot tartóztattak le,
június 3-án már több mint 170-et, június 4-én pedig körülbelül
1000 embert vetettek börtönbe. A kormány azonban elszámította
magát. A június 3-a után egyre tömegesebbé váló letartóztatások
országszerte nagy felháborodást keltettek. Június 5-én a hős harco-
sok sorai hatalmas erősítést kaptak: a kínai proletariátus csatla-
kozott a mozgalomhoz. Ezekben a napokban 60—70 000 sanghaji
textilmunkás, nyomdász, vas- és fémmunkás, vasutas, építőmun-
kás, dokkmunkás, dohánygyári és más üzemi munkás tömegsztrájk-
ot folytatott le. A sztrájkhoz a kereskedők is csatlakoztak.
Sanghaj példájára más városokban is megmozdult a munkásság.
Tangsan, Csanghszingtien és Csiucsang munkásai sztrájkoltak és
tüntettek. Tiencsin és a tiencsin-pukoui vasútvonal munkásai is
erősen mozgolódtak. Sanghajban és több más kerületben a keres-
kedők a munkásokkal együtt sztrájkoltak. A sztrájkmozgalom az
ország keleti részén levő Csiangszu tartománytól a nyugati Sze-
csuan tartományig, az északon fekvő Hejlungcsiang tartománytól

a déli Junnan tartományig terjedő óriási területen bontakozott ki, s több mint 20 tartományt és több mint 100 várost ölelt fel. Ilyenformán a „Május 4. mozgalom”, amelyet az értelmiség indított el, hatalmas, országos méretű mozgalommá változott, amelyben a munkásosztálynak és a lakosság más rétegeinek nagy tömegei vettek részt. A mozgalom lavinaszerű terjedése, s különösen a hatalmas sztrájkok láttán a pekingi kormány megijedt, s kénytelen-kelletlen teljesítette a néptömegek követeléseit: június 5-én és 6-án szabadon engedték a letartóztatott diákokat, június 10-én Lu Cung-jüt, Cao Zsu-lint, Csang Cung-hsziangot, a gyűlölt hazaárulókat megfosztották minden tisztségüktől, s a kormány bejelentette, hogy nem írja alá a versailles-i békeszerződést.

Az a tény, hogy a munkások politikai sztrájkjai, a „Május 4. mozgalom” olyan gyors győzelmére vezettek, sok forradalmi értelmiséginél elősegítette a proletariátus nagy erejének felismerését, annak megértését, hogy az értelmiségnek össze kell fognia a munkástömegekkel, mert az ellenforradalmat csak a munkásosztállyal együtt lehet legyőzni. A május—júniusi napok után sok forradalmi érzelmű diák otthagya a főiskolát, s a proletártömegek közé ment dolgozni. Mao Ce-tung, aki Hunan tartományban vezette a forradalmi harcot, a „Május 4. mozgalom” idején ezeknek a nagy számban levő forradalmi fiataloknak egyik kiváló képviselője volt. Akkoriban írt cikkeiben, a „Nyilatkozat a »Hsziangcsiang Ping-lun« („Hsziangcsiangi Szemle”) első számáról” és „A néptömegek nagy összefogása” című cikkekben megállapította, hogy akárcsak Oroszországban az Októberi Forradalom, a „Május 4. mozgalom” is „a nép nagy összefogásának” köszönhetette győzelmét. Ha az elnyomott néptömegek egyesülnek, ha a haladó értelmiség összefog velük, meg lehet majd dönteni a militaristák, a bürokrata hivatalnokok és más ellenforradalmárok uralmát, „nyomban, vagy bizonyos idő múlva eredményesen lehet megvalósítani a szükséges átalakításokat sok területen”.

1920-ban a kínai proletariátus tömegeiben tevékenykedő értelmiségiek — akik elsajátították a marxizmus—leninizmus alapjait, es tanulmányozták a nemzetközi munkásmozgalom tapasztalatait — arra a következtetésre jutottak, hogy a munkásosztály ilyen rendkívül bonyolult és nehéz körülmények között nem viheti sikerre a forradalmi harcot, ha nincs élcsapata és harci vezérkara, vagyis a proletariátus politikai pártját megtestesítő kommunista pártja. Éppen ebben az időben érkezett Kínába a Kommunista

Internacionálé képviselője. Csen Tu-hsziu és mások a Kommunista Internacionálé segítségével Sanghajban — az ország ipari központjában és a munkásmozgalom központjában — megalakították az első kommunista kört, s ez volt a csírája kommunista pártunknak. Hamarosan hasonló körök alakultak Pekingben és a következő tartományokban: Hunan (Csangsa város), Hupej (Hankou), Santung (Csinan), Kuangtung (Kanton, vagyis Kuangcsou), valamint Japán fővárosában, Tokióban. A Hunan tartományban működő kommunista kört Mao Ce-tung elvtárs alakította meg és vezette.

A haladó értelmiség a kommunista körök szervezésével kapcsolatban fokozta a marxizmus—leninizmus propagálását. Ebben az időszakban fordították le kínai nyelvre Marx és Engels művét, „A Kommunista Párt kiáltványá”-t, Engelsnek „A szocializmus fejlődése az utópiától a tudományig” című írását és több más marxista munkát. A „Hszin Csingnien”, amely vezető szerepet vitt az ideológiai harcban, a kommunista körök sajtószerve lett; rendszeresen közölt olyan cikkeket, amelyek a marxizmus—leninizmust propagálták, és bírálták a különböző polgári és kispolgári elgondolásokat. A kommunista csoportok azonban nem érték be ennyivel: „Kungcsantang” („Kommunista Párt”) címmel illegális folyóiratot alapítottak, amelyben még behatóbban fejtegették és népszerűsítették a marxista—leninista elméletet. A kommunista köröknek és a haladó értelmiség egyes képviselőinek erőfeszítései nyomán Kínában a marxizmus—leninizmus kezdett erősen tért hódítani. A „Május 4. mozgalom” kezdetétől 1920-ig több mint 400 olyan újság és folyóirat jelent meg, amelyek a marxizmus—leninizmust propagálták, s többé vagy kevésbé következetesen sikra szálltak az új ideológiai elgondolások mellett.

A kommunista körök ugyanakkor, amikor fokozottabb munkát fejtettek ki a marxizmus—leninizmus elterjesztése érdekében, különösen nagy gondot fordítottak a munkásmozgalom irányítására. Az öntudatos munkások maguk is hangoztatták, hogy a kommunista köröknek kell a mozgalom élére állni. A kommunista csoportok sok tagja dolgozni kezdett a proletártömegek között. Sanghajban, Csanghszingtienben és másutt a dolgozók továbbképzésére iskolákat (esti munkásiskolákat) létesítettek, Pekingben, Sanghajban meg Kantonban „Laotungjin” („A munka szava”), „Laotungcsie” („A dolgozó”), illetve „Laotungseng” („A munka hangja”) címmel lapot adtak ki.

A kommunista csoportok tagjai ezekben az iskolákban és e lapok hasábjain megismertették a munkásokat az értéktöbbletről, az osztályharcról és a szocializmusról szóló marxi—lenini tanításokkal, valamint más kérdésekkel. A marxizmus—leninizmus helyességét a kínai munkások életéből vett tényekkel bizonyították. A propagandamunka kibontakozása és az esti iskolák elősegítették munkásszervezetek alakítását. Így például Sanghajban megalkult a vas- és fémmunkások általános egyesülete, a nyomdaipari munkások egyesülete, Csanghszingtienben a vasúti munkások klubja (azaz szakszervezete) és így tovább.

A munkásmozgalom fejlődésében ebben az időben nagy szerepet játszott Mao Ce-tung elvtárs. Vezetésével a Hunan tartományi kommunista csoport tagjai nagyarányú agitációt folytattak a textilmunkások, a nyomdászok, az építőmunkások, a vasutasok, a malomipari munkások és sok más iparág munkásai körében. 1921-re a hunani munkásmozgalom már jelentősen fellendült. 1921. május 1-én a csangsai ipari üzemek több ezer munkása tünetést rendezett a következő jelszavakkal: „Béremelést követelünk!”, „Dolgozók, egyesüljetek!”

A „Május 4. mozgalom”, s különösen a kommunista csoportok megalakulása után a kínai haladó értelmiség a tudományos szocializmus eszméinek terjesztésével és a proletár tömegek körében kifejtett aktív munkájával előmozdította a kínai munkásmozgalom és a marxizmus—leninizmus fokozatos egyesülését. Ez előkészítette a talajt a Kínai Kommunista Párt megalakítása számára.

*A Kínai Kommunista Párt
megalakulása*

1921. július 1-én a kommunista körök képviselői Sanghajban megtartották első országos kongresszusukat. A kongresszuson részt vevő tizenkét küldött között, akik több mint ötven párttagot képviseltek, ott volt Mao Ce-tung, Tung Pi-vu, Cseng Tancsiu és Ho Su-heng. A Kommunista Internacionálé ugyancsak elküldte képviselőjét a kongresszusra.

Az I. pártkongresszus alaposan megtárgyalta a munkásmozgalomnak és a párt szervezeti felépítésének kérdéseit. A kongresszus kimondta, hogy a Kínai Kommunista Párt végcélja — a kommunizmus felépítése Kínában, s hangsúlyozta, hogy e cél elérése érdekében a pártról szóló lenini tanítást kell követni, és a pártot bolsevik mintára kell megszervezni.

Ez először is azt jelentette, hogy a párt a proletariátus élcsapata, egész tevékenységében a marxizmus — leninizmust követi, öntudatos kommunista munkásokból, s velük azonos elveket valló parasztokból, értelmiségiekből és más rétegekhez tartozó dolgozókból tevődik össze. Másodszor, a párt a proletariátus szervezett csapata, tagjai megbonthatatlan egészet alkotnak, amelyet a cselekvés egysége, egységes akarat és fegyelem forraszt össze. A pártot a demokratikus centralizmus elvei vezérlik: minden kommunista tartozik alárendelni magát annak a pártszervezetnek, amelynek tagja, a kisebbség alárendeli magát a többségnek, az alsóbbfokú szervezet a fölötte állónak, s valamennyi pártszervezet egyformán alá van rendelve a Központi Bizottságnak. Harmadszor, a párt a proletariátus legmagasabb szervezeti formája, szoros kapcsolatot kell fenntartania a tömegekkel, a forradalom tudományos elmélete alapján kell állnia, fel kell használnia a gazdag forradalmi tapasztalatokat, helyes forradalmi politikai irányvonalat kell kidolgoznia, minden erejét és képességét latba kell vetnie annak érdekében, hogy a proletariátust, a néptömegeket maga köré tömörítse, és osztatlanul vezesse a közös célokért folyó harcban.

A kongresszus a pártépítésnek ezekkel a szervezeti alapelveivel összhangban elfogadta a Kínai Kommunista Párt Szervezeti Szabályzatát, megválasztotta a központi pártszerveket, és kimondta a Kínai Kommunista Párt megalakulását.

Az I. kongresszus a Központi Bizottság vezetőjévé Csen Tu-hsziut választotta. Csen Tu-hsziu azonban nem volt igazi marxista — leninista; később az opportunizmus útjára lépett, s az ellenforradalom mocsarába süllyedt.

2. A pártprogram és az egységfront-politika kialakítása.

A kínai munkásmozgalom első fellendülése.

Az első forradalmi polgárháború előkészítése

Lenin és a Kommunista Internacionálé útmutatásai a nemzeti és gyarmati kérdésben

A Kínai Kommunista Párt (KKP) I. országos kongresszusa leszögezte, hogy a párt végcélja: a kommunista társadalom felépítése Kínában. A kommunizmus az emberiség gyönyörű, boldog jövője. De

milyen út vezet ehhez az eszményi társadalmi rendszerhez? Milyen feladatok hárulnak a pártra, milyen legyen a programja, hogy elér-

hesse ezt a nagy célt? Az I. pártkongresszus nem adott kimerítő választ ezekre a döntő fontosságú kérdésekre. De a párt mindjárt a kongresszus után hozzálátott a megoldásukhoz — Leninnek és a Kommunista Internacionálénak a nemzeti és gyarmati kérdésre vonatkozó útmutatásai alapján, a kínai társadalom konkrét viszonyainak megfelelően.

Lenin mindig rendkívül sokat foglalkozott Kínával és más gyarmati és félgyarmati országokkal. Már a XX. század elején, s különösen az első világháború időszakában egész sor elvi kérdést vetett fel a gyarmatokkal és a félgyarmatokkal kapcsolatban. 1920 júniusában, röviddel a Kommunista Internacionálé II. kongresszusa előtt, közzétette „A nemzeti és gyarmati kérdéstről szóló tézisek tervezetét”, magán a kongresszuson pedig ő számolt be az ezzel a kérdéssel foglalkozó bizottság munkájáról. A Kommunista Internacionálé megvitatta a téziseket és Lenin beszámolóját, s ezeknek megfelelő határozatot hozott. Lenin mindeme útmutatásai óriási jelentőségűek voltak a kínai forradalomra nézve.

Lenin és a Kommunista Internacionálé megállapította, hogy az imperializmus korában a világ két részre oszlik. Az egyikhez az elnyomó országok — Anglia, az Egyesült Államok, Japán, Franciaország és más imperialista államok tartoznak, a másikhoz az elnyomott országok, s az előbbiekben a föld lakosságának elenyésző kisebbsége, az utóbbiakban, vagyis a gyarmatokon és a félgyarmatokon pedig a túlnyomó többsége él. A gyarmatok és a félgyarmatok kizsákmányolása az imperialista országok burzsoáziája számára a gazdagodás igen fontos forrása lett.

Ennélfogva a gyarmati és a félgyarmati országokban folyó nemzeti felszabadító mozgalomnak és a szocialista világforradalomnak, vagyis annak a forradalomnak, amelyben a tőkésországok proletariátusa harcol saját burzsoáziája ellen — egy és ugyanaz az ellensége. Tehát az Októberi Forradalom után a gyarmatok és a félgyarmatok nemzeti felszabadító mozgalma a proletár szocialista világforradalom részévé vált. Ez pedig azt jelentette, hogy a gyarmatok és a félgyarmatok népeinek Szovjet-Oroszországgal és az egész világ proletariátusával nemzetközi egységfrontba kell tömörülni. Ellenkező esetben nem lehetett győzelmet aratni a közös ellenséggel — a nemzetközi imperializmussal szemben.

Lenin és a Kommunista Internacionálé megállapította, hogy a gyarmati és a félgyarmati országokra nemcsak az imperializmus járma nehezedik, hanem a feudalizmus járma is, ezért ezekben az

országokban a forradalom első lépésének a kommunista élcsapat vezette imperialistaellenes, antifeudális, jellegénél fogva polgári demokratikus forradalomnak kell lennie. Ebben a forradalomban a proletariátusnak és politikai pártjainak szilárd szövetséget kell létesíteniük a lakosság túlnyomó többségét alkotó paraszttömegekkel, s harcba kell vinniük a parasztokat a feudalizmus ellen, az agrárkérdés megoldásáért. Ellenkező esetben utópia volna arra gondolni, hogy ezekben a fejlődésükben olyannyira elmaradott országokban meg lehet valósítani a kommunizmust és a kommunista politikát. A forradalomban a proletariátus a burzsoázia demokratikus csoportjaival forradalmi egységfrontban léphet fel, és így is kell fellépnie. A burzsoázia azonban hajlamos a kompromisszumokra, s minden alkalmat megragad, minden úton-módon megkísérli, hogy a munkás- és paraszttömegek forradalmi harcát a maga ellenőrzése alá vonja. Ezért a proletariátusnak mindenáron meg kell őriznie az önállóságát, nem szabad alkalmazkodnia a burzsoáziához. Csak így hárulnak el a paraszttömegek és más kizsákmányolt tömegek megszervezésének és forradalmi szellemű nevelésének útjában álló akadályok.

Lenin és a Kommunista Internacionálé megállapította, hogy a gyarmati és a félgyarmati országok a legfejlettebb országok proletariátusának segítségével bizonyos fejlődési fokon át a kapitalizmus elkerülésével áttérhetnek a kommunizmusra.

Leninnek és a Kommunista Internacionálénak mindezek az útmutatásai világosan megjelölték a gyarmati és a félgyarmati országok forradalmi fejlődésének fő irányát, s egyszersmind a kínai forradalom fő irányvonalát.

A KKP II. országos kongresszusa. A pártprogram elfogadása

1922 júliusában Sanghajban megtartották a Kínai Kommunista Párt II. országos kongresszusát. A kongresszus munkájában 12 küldött vett részt, akik 120 párttagot képviseltek. A kongresszus a pártprogram kidolgozását tűzte ki fő feladatául.

A párt programja — a kínai forradalom céljainak és feladatainak rövid, tudományos kifejtése. A pártprogram nem úgy jön létre, hogy néhány okos ember ráérő idejében kigondolja. A kommunista párt programja a félgyarmati, félféudális kínai társadalom beható tanulmányozásának, Lenin és a Kommunista Internacionálé tételien alapuló tüzetes marxista — leninista elemzésének az eredménye.

A kínai társadalom félf feudális jellege gazdasági viszonylatban mindenekelőtt abból következett, hogy már megvoltak benne — jóllehet csak csíra formájában — a tőkés gazdaság elemei. Az ország ipari és mezőgazdasági termelésében a kapitalista ipar csupán mintegy 10%-kal részesedett. Óriási túlsúlyban volt a szétforgácsolt, elmaradott, s a feudális agrárviszonyok béklyóival gúzsba kötött mezőgazdasági termelés. A falusi lakosság mintegy 10%-ának megfelelő földbirtokosok és gazdag parasztok a föld 70—80%-ával rendelkeztek, míg a többi falusi lakosra, vagyis a zsellérekre, szegényparasztokra, középparasztokra stb. a földterületnek csupán 20—30%-a jutott. A bérelt földért a parasztok általában termésüknek több mint a felét voltak kénytelenek odaadni a földesúrnak. Ezért éheztek és nélkülöztek szorgos munkájuk ellenére egész életükön át.

A félf feudális gazdaság félgyarmati gazdálkodással fonódott össze. Ez abban jutott kifejezésre, hogy Kína gazdasági életének kulcspozícióit Anglia, Amerika, Japán, Franciaország és más imperialista államok ragadták magukhoz. Mindenható bankok, kereskedelmi cégek sűrű hálózatát építették ki az országban. Ipari és bányatársaságokat alapítottak. Kína ipari tőkéjének több mint kétharmadát ellenőrizték, s kizárólagos ellenőrzésük alá vették a vámügyeket, a kereskedelmi szabadkikötőket, a közlekedési vonalakat, sőt az ország pénzügyeit is. Emellett uralkodó helyzetüket további gazdasági terjeszkedésre használták ki. Kínát befolyási övezetekre osztották. Nem érték be a nagyvárosokkal, hanem ügynökeikre — a feudális komprádorokra² támaszkodva, az ország legfélreesőbb zugaiba is kinyújtották csápjaikat, végig szipolyozták a kínai népet, s teljesen tönkretették az amúgy is nyomorgó falvakat. Kínát áruik felvevőpiacává és tőkebefektetési területté, nyersanyagot és olcsó munkaerőt szállító országgá változtatták.

Kína félgyarmati, félf feudális gazdaságának megfelelt a kínai társadalom osztályszerkezete is: a kínai társadalom földbirtokos osztályból, komprádorokból, nemzeti burzsoáziából, parasztságból, városi kispolgárságból és proletariátusból tevődött össze. A földbirtokosok és a komprádorok gazdaságilag érdekelve voltak

² Komprádorok — a gyarmati és a függő országokban a külföldi tőke és a helyi piac között közvetítő kapitalisták. A komprádor burzsoázia szoros kapcsolatban van az imperialistákkal, s rendkívül reakciós szerepet tölt be. — Szerk.

az imperializmus és a feudalizmus fennmaradásában, s így határozottan elleneztek a forradalmat. A nemzeti burzsoázia a tőkés termelési viszonyokat képviselte. Valóságos csapást jelentett számára a külföldi tőke, saját bőrén is érezte a feudális erők nyomását, s ezért érdeke fűződött a forradalomhoz. Ámde egyfelől a nemzeti burzsoázia mint kizsákmányoló osztály, másfelől a proletariátus és valamennyi dolgozó között elkerülhetetlenek az ellentétek. Emellett a nemzeti burzsoázia gazdasági pozíciói igen gyengék voltak, s érdekei többé-kevésbé megegyeztek az imperializmus és a feudális erők érdekeivel. Ezért a nemzeti burzsoázia félt a munkás- és paraszttömegektől, s könnyen lépett kompromisszumra az ellenforradalommal.

A parasztság (főleg a szegény- és a középparasztság) szétforgácsolt egyéni gazdálkodást folytatott, s ugyanúgy a városi kispolgárok is külön-külön keresték megélhetésüket. Ezeknek a rétegeknek létérdekük fűződött a forradalomhoz. Ezek alkották a kínai forradalom derékhadát, hiszen Kína lakosságának túlnyomó többségét képviselték, s az imperializmus és a feudalizmus kegyetlenül kizsákmányolta és elnyomta őket. Létük azonban elmaradott termelési módon alapul, szét vannak forgácsolva, nehezen szervezhetők és szűk a politikai látókörük.

A proletariátus, mint már mondtuk, a legforradalmibb és leghaladóbb osztály, nagy jövő áll előtte, s jogosan illeti meg a kínai forradalom vezetőjének szerepe.

A felsorolt osztályok közül az országban a földbirtokosok és a komprádorok reakciós osztálya uralkodott. A nagybirtokosok és a komprádorok, élükön a feudális militaristákkal, érdekeik védelmére megvalósították saját diktatúrájukat. Az országban nem volt egységes hatalom. A kisebb-nagyobb militaristák háta mögött imperialista gazdáik mellett a helyi feudális-komprádor erők álltak, amelyeket a militaristák ugyancsak biztos támaszoknak tekintettek. A militaristák az ország különböző vidékein bitorolták a hatalmat, szüntelenül háborúskodtak egymással, ami a népnek egyre újabb szenvedéseket okozott. Ez a hatalom egy jelentéktelen kisebbség féktelen erőszaka volt a nép óriási többségével szemben. A maroknyi nagybirtokos, komprádor, feudális militarista és imperialista kezében tartotta a hadsereget, a rendőrséget, a bíróságokat, a börtönöket és az államapparátus más szerveit, mindenféle kiváltságokat élvezett, s embertelenül kizsákmányolta és elnyomta a népet. A munkások, a parasztok és a városi kispolgárok

nagy tömegeit, sőt a nemzeti burzsoáziát is elűtötték a demokratikus jogoktól. Aki demokráciát követelt, aki csak egyetlen szóval is támadni merészelte az imperializmust vagy a feudális erőket, azt nyomban „bűösnek” nyilvánították és kegyetlenül üldözték.

A kínai társadalom politikai és gazdasági helyzete, mint az elmondottakból könnyen megítélhetjük, arról tanúskodott, hogy Leninnek és a Kommunista Internacionálénak a nemzeti és gyarmati kérdésre vonatkozó megállapításai Kína tekintetében is helytállóak voltak. A Kínai Kommunista Párt II. országos kongresszusa a pártprogram kidolgozása során az ország politikai helyzetének reális értékeléséből indult ki, mert csak ezzel a fel-tétellel lehetett kidolgozni érdemleges programot.

A Kínai Kommunista Párt II. országos kongresszusa, Lenin és a Kommunista Internacionálé útmutatásait követve, konkrétan elemezte a nemzetközi helyzetet, az ország politikai és gazdasági helyzetét, s arra a következtetésre jutott, hogy a kínai társadalom félgymati és félfudális társadalom. A kongresszus megállapította, hogy a munkásságnak, a parasztságnak, a városi kispolgárságnak és a nemzeti burzsoáziának egyaránt érdeke a forradalom. A kongresszus továbbá hangsúlyozta, hogy a nemzetközi imperializmus és a belső feudális erőket képviselő militaristák garázdálkodása akadályozza Kína politikai és gazdasági fejlődését, nemzeti függetlenségének teljes elvesztésére vezet, s léteben fenyegeti a kínai népet. Ezért a kongresszus úgy vélekedett, hogy Kínának, mielőtt a kommunista társadalom felépítésének útjára lépne, előbb végig kell mennie a polgári demokratikus forradalom szakaszán. Ennek a forradalomnak a céljait a következőkben jelölte meg: véget kell vetni a belső zűrzavarnak, ki kell irtani a militaristákat, békét kell teremteni az országban, le kell rázni az imperializmus jármát, ki kell vívni az ország teljes nemzeti függetlenségét, a belső villongások által marcangolt Kínát egységes, valóban demokratikus köztársasággá kell változtatni. A demokratikus forradalom időszakára vonatkozóan a párt programja ezeken a a harci célkitűzéseken alapult.

Ugyanakkor a kongresszus megállapította, hogy a párt nem éri be ennek a programnak a megvalósításával, amely csak a minimális program, hanem tovább megy, harcolni fog maximális programjának megvalósításáért: „a magántulajdon rendszerének megszüntetéséért, és a kommunista társadalom fokozatos felépítéséért”.

A Kínai Kommunista Párt II. országos kongresszusa azzal a felhívással fordult a munkásokhoz, a parasztokhoz, a városi kispolgársághoz és a nemzeti burzsoáziához, hogy hozzanak létre demokratikus egységfrontot, felszólította a kínai népet, hogy lépjen akcióegységre a nemzetközi proletariátussal — amelynek élén Szovjet-Oroszország és a Kommunista Internacionálé áll — és az egész világ elnyomott nemzeteivel, s ilyenformán tegye meg az első lépést a program megvalósításának útján. A kongresszus továbbá határozatot hozott arra vonatkozóan, hogy a Kínai Kommunista Párt csatlakozik a Kommunista Internacionáléhoz.

A Kínai Kommunista Párt II. országos kongresszusán meghirdetett pártprogram, amely legközelebbi céljául az imperializmus és a feudális militaristák uralmának a megdöntését, demokratikus köztársaság létrehozását tűzte ki, a demokratikus forradalom következetes programja volt. Ez a program összhangban volt a kínai társadalom fejlődésének törvényszerűségeivel, a sokmillió kínai nép vágyait juttatta kifejezésre, felnyitotta a szemét, segítségére volt abban, hogy felismerje ellenségeit, s azzal, hogy közelebb hozta egy Kína történetében még nem látott népi forradalom kitörését, a legrövidebb úton vezetett a győzelem felé. A kommunista párt megalapítása előtti 80 esztendő forradalmi küzdelmei során a harcot irányító egyetlen forradalmi csoport, a kínai forradalom nagy bajnokát, Szun Jat-szent is beleértve, egyetlen forradalmi vezető sem tudott kidolgozni olyan következetesen forradalmi programot, mint amilyet a Kínai Kommunista Párt dolgozott ki, méghozzá fennállásának első évében. Ez a marxista—leninista tanítással felvértezett Kínai Kommunista Párt bölcsességéről tanúskodik, azt mutatja, hogy a kínai forradalmat csak a kommunista párt vezetheti helyes úton.

A Kínai Kommunista Párt II. kongresszusa bizonyos hibákat is elkövetett: ugyanakkor, amikor felszólította a proletariátust a demokratikus forradalom támogatására és leszögezte, hogy feltétlenül „a proletariátusnak kell a forradalom vezetőjévé válnia”, nem adott pontos útmutatást arra vonatkozóan, hogy a proletariátus nyomban vegye kezébe a demokratikus forradalom vezetését. Ugyanakkor, amikor felszólította a munkásokat és a parasztokat, hogy vívják ki a szabadságot, az elviselhetetlen adók eltörlését és a földjáradék korlátozását, nem tűzte napirendre a proletariátus vezette, s a munkásosztály és a parasztság szövetségén alapuló

népi demokratikus hatalom megteremtésének kérdését, továbbá nem tűzte napirendre azt a kérdést, hogy a parasztság követeléseinek kielégítése céljából át kell alakítani a földhasználat feudális rendszerét. A kongresszusnak ezekben a hibáiban, amelyeket utóbb Csen Tu-hszü opportunistá csoportja súlyosbított és merőben helytelen irányvonallá változtatott, csírájukban benne rejtettek az 1924—1927-es forradalom vereségének okai.

*A kínai munkásmozgalom
első fellendülése*

A Kínai Kommunista Párt a program kidolgozása mellett fő figyelmét a munkásmozgalom vezetésével összefüggő kérdésekre összpontosította. Röviddel az I. kongresszus után a párt a munkásmozgalom vezetésének munkásokból álló szerveként létrehozta a Kínai Országos Szakszervezeti Titkárságát, s a legjobb kommunistákat küldte ki, hogy az ipari proletariátus tömegeiben dolgozzanak. A párt vezetése és befolyása következtében a kínai munkásmozgalom gyors fejlődésnek indult. 1922 januárjában a hongkongi tengerészek tömegsztrájkot rendeztek, s Hongkong, Kuangcsou, Sanghaj és más városok munkásai, szolidaritásuk jeléül aktívan támogatták sztrájkjukat. Ezek az események jelezték a kínai munkásmozgalom első fellendülésének kezdetét. Májusban a párt kezdeményezésére Kuangcsouban megtartották a kínai szakszervezetek I. országos kongresszusát. A kongresszussal megkezdődött a munkásmozgalom országos méretekben való egyesítése, s az országszerte kibontakozó sztrájkharc erőteljes lökést kapott. A kongresszust követően, egészen 1923 februárjáig, a sztrájkhullám egyre magasabbra csapott, s az ország valamennyi nagy városát és ipari központját elborította. Több mint száz kisebb-nagyobb sztrájkot folytattak le, amelyekben összesen több mint 300 000 munkás vett részt. Ennek a fellendülésnek időszakában Hunan tartományban és Anjüan városában (a Hunannal szomszédos Csianghszi tartományban) Mao Ce-tung és harcos társai — Liu Sao-csi és mások vezetésével több mint tíz sikeres sztrájk folyt le, s több mint húsz szakszervezet alakult, amelyek 30—40 000 munkást egyesítettek. Közéjük tartozott a csucsou-pinghsziangi vasút és az anjüani szénbányák dolgozóinak abban az időben országszerte ismert munkásklubja (vagyis szakszervezete), amelynek Liu Sao-csi állt az élén. Ezek a szakszervezetek Mao Ce-tung közvetlen irányításával megalakították a Hunan tartományi munkásegyesületek Egyesült Bizottságát.

A kínai munkásmozgalom első fellendülése a reakciós uralkodó osztályokat rendkívül felbőszítette. 1923. február 1-én Hopej, Honan és Hupej tartományok kormányzója, a militarista Vu Pej-fu nem engedélyezte, hogy a peking —hankoui vasút dolgozóinak egyesült szakszervezetei Csengcsouban megtartsák alakuló kongresszusukat. Erre ennek és több más vasútvonalnak a dolgozói tiltakozásuk jeléül politikai sztrájkot indítottak. Vu Pej-fu kegyetlen megtorló intézkedéseket alkalmazott a sztrájkoló munkások ellen. Február 7-én Hankouban és Csanghszingtienben 40 munkást vadállati kegyetlenséggel legyilkoltak, s több százat megsebesítettek. Ezek az események később a „február 7-i véres incidens” néven váltak ismertté.

„A február 7-i véres incidens” után a munkásmozgalom, amelynek még nem volt ideje megszilárdulni, átmenetileg hullámvölgybe került. Tombolt a militaristák féktelen önkénye, a szakszervezeteket betiltották, a munkások vezetői közül sokat meggyilkoltak vagy börtönbe vetettek. De nem mindenütt volt így. Például olyan szakszervezetekre, mint a hunani szakszervezet, a csucsou—pinghsziangi vasút és az anjüani bányák dolgozóinak szakszervezete, amelyeket közvetlenül Mao Ce-tung és Liu Sao-csi vezetett, a militaristák nem mertek kezét emelni. Ezek a szakszervezetek kitűntek igen erős szervezettségükkel, nagy tömegbázissal rendelkeztek, s így fenn tudtak maradni, sőt tovább erősödtek.

A kommunista párt vezette kínai proletariátus a munkásmozgalom első fellendülésének időszakában szervezetileg jelentősen megerősödött, politikai öntudata fejlődött, tekintélye az egész nép szemében megnövekedett. A párt a munkások soraiból kiváló kádereket nevelt, taglétszáma tetemesen gyarapodott. Ilyenformán a fiatal munkásmozgalom nagymértékben megerősítette a párt osztálybázisát, és előkészítette a proletariátust a röviddel később megalakuló forradalmi egységfrontban való részvételre. A párt és a proletariátus levonta a tanulságot abból, hogy a militaristáknak mégiscsak sikerült fegyveres erővel elnyomni a munkások mozgalmát. Nyilvánvalóvá vált, hogy Kínában, ahol egyáltalán nem voltak demokratikus szabadságjogok, csak a munkásmozgalom révén, forradalmi fegyveres erők és széles forradalmi egységfront létrehozása nélkül nem lehet győzelmet aratni az állig felfegyverzett ellenforradalom fölött.

A III. pártkongresszus megfogalmazza az egységfront-politika alapelveit

Már a Kínai Kommunista Párt II. kongresszusán felvetették a forradalmi egységfront létrehozásának kérdését. A párt a kongresszus után tett is bizonyos lépéseket abban az irányban, hogy kapcsolatot teremtsen a Szun Jat-szen vezetése alatt álló Kuomintanggal, különösen annak forradalmi demokratikus szárnyával. Mindjárt a február 7-i események után a párt még kitartóbban törekedett a Kuomintanggal való együttműködésre, hogy ily módon megvalósíthassa a proletariátus szövetségét az ország más demokratikus erőivel, és megteremthesse a forradalom fegyveres erőinek létrehozásához szükséges feltételeket. 1923 júniusában Kuangcsouban megtartották a III. pártkongresszust, amelynek munkájában 30 küldött vett részt. Szavazati joga 27 küldöttnak volt, akik 430 egynéhány párttagot képviseltek.

A kongresszuson fő napirendi pontként a Szun Jat-szen vezette Kuomintanggal való forradalmi egységfront megteremtésének kérdése szerepelt.

A párt felkészült arra, hogy komoly küzdelmet kell folytatnia a Kuomintangért, amely rendkívül ellentmondásos politikai szervezet volt. A Kuomintang sok tagja a hszinhaj-forradalom után behódolt az imperialistáknak és a feudális militaristáknak. A Kuomintangon belüli forradalmi demokratikus csoport azonban, Szun Jat-szennel az élén, nem szüntette be a forradalmi tevékenységet. De a Kuomintangnak a harc során még ez a forradalmi demokratikus szárnya is következetlennek bizonyult. Egyrészt a képviselői mindig síkraszálltak a polgári demokrácia forradalmi álláspontja mellett, állandóan harcoltak a feudális militaristák ellen. Kuangtung tartományban, ahol ennek a forradalmi szárnynak aránylag nagy befolyása volt, nem tiltották be sem a szakszervezeteket, sem a sztrájkharcot. Másrészt azonban Szun Jat-szen hívei nem mozgósították a néptömegeket következetes forradalmi harcra az imperializmus és a feudális erők ellen, hanem ellenkezőleg, olyan illúziókat tápláltak, hogy a militaristákkal együtt lehet működni, sőt abban reménykedtek, hogy az imperialisták támogatásával és az imperialisták segítségével valósíthatják meg a forradalom ügyét. Ez a kettősség oda vezetett, hogy egyik vereségük a másikat követte, s végül is zsákutcába jutottak. Szun Jat-szen és hívei, amikor kilátástalan helyzetükben tudomást szereztek az Októberi Szocialista Forradalomról, felvették a

kapcsolatot a Kínai Kommunista Párttal. A Szovjetunió Kommunista Pártja és a Kínai Kommunista Párt őszinte szívvel segítettek a Kuomintangnak: egyrészt jóindulatúan megbírálták hibáit, amelyek abból fakadtak, hogy elszakadt a tömegektől, és abban reménykedett, hogy az imperialistákra és a feudális militaristákra támaszkodva kivívhatja a győzelmet, másrészt támogatták a demokráciáért folytatott harcát. Azonkívül a két kommunista párt saját kezdeményezésére felajánlotta, hogy segít Szun Jat-szen híveinek egy forradalmi hadsereg létrehozásában és a Kuomintang forradalmi politikai párttá való átszervezésében. Szun Jat-szen, aki már oly sokszor élte át a vereség keserves érzését, örömmel üdvözölte ezt a segítséget, s fokozatosan felismerte, hogy szövetségre kell lépnie Szovjet-Oroszországgal és a Kínai Kommunista Párttal, hovatovább megértette, hogy a kínai forradalom, „ha nem Oroszországot tekinti mintaképének”, sohasem arat sikert.

Annak a kérdésnek megvitatása során, hogy miképpen építse ki a Kínai Kommunista Párt kapcsolatait egy olyan ellentmondásos szervezettel, mint a Kuomintang, amely egyaránt játszott pozitív és negatív szerepet, a III. pártkongresszuson két hibás, elhajló álláspont merült fel. Az egyiknek, a kapituláns álláspontnak a képviselői — Csen Tu-hszü és hívei — ki nem fogytak a kínai burzsoázia és a Kuomintang dicséretéből. Helytelenül úgy vélekedtek, hogy a burzsoázia „erősebb”, mint a proletariátus, s hogy Kínában a polgári demokratikus forradalom élén a burzsoáziának kell állni, a proletariátusnak pedig kisegítő szerepet szántak. Azt állították, hogy a proletariátus majd csak a polgári köztársaság létrehozása és a tőkés gazdaság továbbfejlődése után, a burzsoázia uralmának megdöntéséért, a proletárdiktatúra szocialista államának megteremtéséért folyó harcban állhat a dolgozók élére. Az ilyesfajta helytelen állítások alapján azt követelték, hogy a KKP ne folytasson önálló politikát, engedje át ezt a jogot teljesen a Kuomintangnak, amely a burzsoáziát képviselte. Nem látták, hogy a kínai proletariátus erősebb a burzsoáziánál, nem hittek abban, hogy a proletariátussal az élén megvalósuló demokratikus forradalom a proletariátus vezetése alatt álló népi demokratikus hatalom megteremtésére vezet, a demokratikus forradalom győzelmét nem akarták az ország szocialista fejlődésének biztosítására kihasználni.

A másik helytelen álláspont, a szektás elhajlás képviselői — Csang Kuo-tao és hívei — lebecsülték a burzsoázia és a Kuomin-

tang jelentőségét. Mint mondták — a Kuomintang a burzsoázia politikai pártja, s ezért a munkások és általában a dolgozók, ha nem akarnak a burzsoázia befolyása alá kerülni, semmihez se kezdjenek a Kuomintanggal együtt. Csang Kuo-tao és hívei a kongresszus előtt és a kongresszus után a burzsoáziával való kompromisszum elleni harc ürügyével ellenezték, hogy a kommunisták belépjenek a Kuomintangba, sőt még azt is, hogy részt vegyenek a polgári demokratikus forradalomban. Úgy vélekedtek, hogy semmilyen körülmények között sem szabad forradalmi egységfrontot létesíteni a burzsoáziával, nem értették meg, hogy a munkásoknak, köztük a kommunistáknak azért kell belépni a Kuomintangba, hogy a forradalmi egységfrontban kivívják a vezető szerepet, hassanak a burzsoáziára, s helyes politikával elérjék, hogy a burzsoázia a befolyásuk alá kerüljön.

Mao Ce-tung, aki részt vett a III. pártkongresszus munkájában, s akit a KKP Központi Bizottságának tagjává választottak, több más küldöttel együtt elítélte a kapituláns és a szektás elhajlást, helyesen értékelte Szun Jat-szen demokratikus programját, és felismerte, hogy megvan a lehetőség a Kuomintangnak a munkások, a parasztok, a városi kispolgárság és a nemzeti burzsoázia egységfront-szervezetévé változtatására. A kongresszus úgy határozott, hogy a Kínai Kommunista Párt együtt fog működni a Kuomintanggal, tagjai belépnek a Kuomintangba, ugyanakkor azonban megtartja szervezeti és politikai önállóságát.

Tehát az I. pártkongresszus meghatározta a párt szervezeti elveit, a II. kidolgozta a párt programját, a III. pedig megfogalmazta az egységfront-politika alapelveit. Ilyenformán a párt számára lehetővé vált, hogy erős szervezetet hozzon létre, megállapítsa és a programban kifejtse a harc konkrét céljait, s kialakítsa az egységfront-politikát — a különböző forradalmi erők összefogásának, a program megvalósításáért való harcra egyesítésének politikáját. Továbbá lehetővé vált a párt számára, hogy kellőképpen előkészítse a milliós tömegek megszervezését és mozgósítását az imperialista és feudális erők ellen az első, 1924—1927-es forradalmi polgárháború időszakában végrehajtott forradalmi támadásra.

A III. kongresszus munkája során előfordult hibák közé tartozik az, hogy nem adott olyan pontos és világos útmutatást, amely szerint a forradalmi egységfrontot, illetve a Kuomintangot a proletariátusnak és a KKP-nak kell vezetnie. Továbbá nem fordí-

tott a kongresszus figyelmet olyan alapvetően fontos kérdésekre, mint a proletariátus hegemoniája a forradalomban, a proletariátus viszonya a parasztsághoz, a forradalmi hadsereg megteremtése. A kongresszus hibát követett el, amikor arra az álláspontra helyezkedett, hogy „Kínában a Kuomintangnak kell a nemzeti forradalom központjává és vezetőjévé válnia”. Mindezek a hibák, amelyekre később Csen Tu-hsziu opportunistá csoportja helytelen politikai irányvonalát alapozta, az első forradalmi polgárháború vereségének fő okává lettek.

A KÍNAI KOMMUNISTA PÁRT AZ ELSŐ FORRADALMI POLGÁRHÁBORÚ IDŐSZAKÁBAN (1924—1927)

1. A forradalmi egységfront létrehozása. A forradalmi mozgalom növekedése

*Kína nemzetközi és belső
helyzete, a párt feladatai*

A húszas éveket az jellemezte, hogy a Szovjetunió, miután legyőzte az imperialista hatalmak fegyveres intervencióját és a belső ellenforradalmat, majd helyreállította a hosszú háború következtében tönkrement népgazdaságot, új fejlődési szakaszba — az ország szocialista iparosításáért folyó harc időszakába lépett.

A Szovjetunió számára lehetővé vált, hogy még nagyobb segítséget nyújtson a kínai forradalomnak, s ez kedvező nemzetközi feltételeket teremtett a kínai forradalom 1924 után következő eredményes fejlődéséhez.

Ugyanakkor azonban a húszas évek közepéig az imperialista burzsoáziának saját országában sikerült ideiglenesen elnyomnia a proletariátusnak az első világháború után fenyegető arányokat öltött forradalmi megmozdulásait. Az újabb forradalmi hullám közeledett, de még nem csapott fel. Majdnem valamennyi kapitalista államban elérték a termelés háború előtti színvonalát, s már előtűntek egy újabb gazdasági válság jelei, de a válság még nem tört ki. Napról napra egyre éleződtek az imperialista államok közötti ellentétek, de nyílt összeütközésekre és háborúra még nem került sor. Ezek a körülmények lehetővé tették, hogy az imperializmus fokozza agresszív cselekményeit Kínával szemben, és igen nagy nehézségeket támasszon a kínai forradalom számára.

Az imperialista terjeszkedés fokozódása következtében Kína politikai és gazdasági helyzete napról napra rosszabbodott. A

nemzeti ipar, amelynek az első világháború idején volt bizonyos lehetősége a fejlődésre, most a külföldi tőke beözönlése folytán ismét a pangás és a depresszió állapotába jutott, a külkereskedelmi mérleg passzív egyenlege jelentősen megnövekedett. Az imperia- lista államok bujtogatására még élesebb formákat öltött a különböző militarista klikkek közötti ellenségeskedés. 1921-től 1925-ig Kelet-, Észak- és Északkelet-Kína tartományaiban szünet nélkül dúlt a harc a militaristák között. A belháború csupán ebben a négy esztendőben több mint 1,1 milliárd jüan kárt okozott az országnak. A kínai nép szenvedései elviselhetetlenné váltak. Kína forradalmi osztályai egyre kitartóbban követelték a fegy- veres fellépést az imperializmus és a feudális militaristák ellen. 1924 elején azonban rendkívül nehéz feltételek alakultak ki a for- radalom szempontjából. A parasztmozgalom, egyes kerületek kivételével, még nem indult meg. A munkásmozgalomban a febr- uár 7-i vereség után hanyatlás állt be. Az ország kerületeinek túlnyomó többsége a militaristák uralma alatt volt. A Szun Jat- szen vezette Kuomintang által felszabadított Kuangcsou városát és a várost környező nem nagy területet szoros gyűrűbe zárta a belső és a külső ellenség, a militaristák több százezer főnyi serege. A város közvetlen környékén, sőt magában a városban is a kom- prádorok és a sensik¹ mintegy tízezer főnyi fegyveres erői — a „sangtuancsün”-ök tanyáztak. Azonkívül a kuangcsoui kormány fenrhatósága alá tartozó területen 50—60 000 úgynevezett „szövet- ségi katona” tartózkodott, akik formailag Szun Jat-szennek voltak alárendelve, de valójában egy gyékényen árultak a militaristákkal és az imperializmussal. A kormánynak viszont nem volt elegendő létszámú megbízható, forradalmi katonasága.

A kialakult helyzet a következő sürgős feladatokat állította a forradalom elé: a munkás-paraszt mozgalom fellendítése, for- radalmi hadsereg létrehozása, és Kuangcsou forradalmi támasz- ponttá való kiépítése. A párt a forradalmi osztályoknak e halasz- thatatlan feladatok végrehajtására tömörítése érdekében, minden erejét a forradalmi egységfront létrehozására összpontosította.

¹ Sensi — a feudális Kínában kialakult sajátos társadalmi réteg. A sensik (szó szerint — „hivatalnoki övet viselő férfiak”), az „előkelő emberek”, a régi kínai faluban az uralkodó felső réteghez tartoztak, akik külön állami fokozatot szereztek, és a falvakban hivatalnoki tisztségeket töltöttek be. — Szerk.

rült megegyezésre jutnia Szun Jat-szennel és a vezetése alatt álló Kuomintanggal. 1924 januárjában a Kuomintang Kuangcsouban megtartotta I. országos kongresszusát. A kongresszus munkájában kommunisták is részt vettek, Li Ta-csao, Mao Ce-tung, Lin Po-csü és mások, akiket beválasztottak a kongresszus vezető szerveibe. A kongresszus a három döntő fontosságú politikai kérdésben helyes határozatot hozott: szövetség Szovjet-Oroszországgal, szövetség a kommunista párttal, és a munkás-paraszt mozgalom támogatása. Csatlakozott ahhoz a nyilatkozathoz, melyben a kommunisták meghirdették a harcot a feudalizmus és az imperializmus ellen. Jóváhagyott több, a Kuomintang átszervezésével kapcsolatban végrehajtott, s a Kuomintang forradalmasítására irányuló intézkedést. A kongresszus után a kommunisták segítségével voltak a Kuomintangnak abban, hogy megjavítsa a Központi Végrehajtó Bizottság szervezési osztályát, munkás-paraszt osztályt létesítsen, s egyszersmind irányították a Kuomintang e központi szerveinek munkáját. Ugyanakkor a Kuomintang tartományi bizottságainak a többségét is átszervezték, s ezeknek a gerincét kommunisták alkották. Annak a szívós harcnak következtében, amelyet a Kommunisták a Kuomintang Központi Végrehajtó Bizottságában és helyi szervezeteiben folytattak, a Kuomintang-szervezetek igen sok reakciós elemet eltávolítottak, s nagy számban vettek fel soraikba munkásokat, parasztokat és forradalmi értelmiségieket. A Kuomintangot a hszinhaj-forradalom után jellemző fejtelenségnek nyoma sem maradt. Egész működése aktívabbá vált (persze, még maradt a soraiban jónéhány földbirtokos és komprádor elem).

Ettől az időtől kezdve hivatalosan fennállott a forradalmi egységfront, amelynek közös imperialistaellenes, antifeudális programja volt. Az egységfront szervezeti formája a Kuomintang lett, amely átszervezése után a munkások, parasztok, a városi kispolgárság és a nemzeti burzsoázia blokkjának pártjává vált.

A forradalmi egységfront létrehozása elősegítette a forradalmi mozgalom fejlődését

A forradalmi egységfront létrehozása kedvező feltételeket teremtett a forradalmi hadsereg megszervezéséhez. A Kuomintang első kongresszusa után a

Kínai Kommunista Párt Csou En-lajt, Je C sien-jinget, Nie Zsung-csent és Jün Taj-jinget bízta meg azzal, hogy Huangpuban (Vampu), Kuangcsoutól délkeletre, a Kuomintanggal együttműködve létesítsenek forradalmi tiszteket képző iskolát. Ez volt Kína történetében az első forradalmi katonaiskola. Hallgatói többnyire a forradalmi érzelmű ifjúság soraiból toborzódtak, akiket a Kínai Kommunista Párt küldött ide az ország különböző vidékeiről. Az iskola működési szabályzatát a kommunisták dolgozták ki, s ők állították össze a katonai kiképzés tervét is. A hallgatók oktatásában szovjet tanácsadók is részt vettek. A lőfegyverek nagy részét ugyancsak a Szovjetunió küldte az iskolának.

Különösen nagy jelentősége volt annak a körülménynek, hogy a kommunisták — a szovjet hadsereg példáját követve — a huangpui katonaiskolában, s ugyanúgy az új hadseregben, amelynek parancsnoki kara ennek az iskolának a hallgatói közül került ki, megszervezték a forradalmi politikai munkát, és bevezették a politikai biztosok, vagyis a pártmegbizottak intézményét. Ennek eredményeképpen a hadsereget forradalmi szellem hatotta át. A huangpui katonaiskola létrehozása megteremtette a forradalmi hadsereg szervezésének alapját. Sajnos, a Kínai Kommunista Párt abban az időben még nem rendelkezett a szükséges ismeretekkel és tapasztalatokkal, nem ismerte fel annak fontosságát, hogy a párt közvetlenül maga vezesse a hadsereget, és ne engedje ki kezéből a hadsereg irányítását. Ezért engedte, hogy a burzsoázia jobbszárnyának képviselőjét, a forradalmár mezében tetszelgő Csang Kaj-seket nevezzék ki az iskola parancsnokává, és Csang Kaj-sek cimborái különböző vezető beosztásokat kapjanak az új hadseregben. Ilyenformán a burzsoázia jobbszárnyának később lehetősége nyílt arra, hogy a huangpui katonaiskolát és az új hadsereget az ellenforradalom eszközévé változtassa.

A forradalmi egységfront lehetővé tette, hogy a Kínai Kommunista Párt a Kuomintang fennhatósága alá tartozó Kuangtung tartományban legális szervezeteket hozzon létre, s nagyarányú nevelőmunkát fejtson ki a munkás- és paraszttömegek között. 1924 július—augusztusában a kuangcsoui kerületben fekvő Samien munkásai a kommunista párt vezetésével sztrájkba léptek. Ezzel

a sztrájkkal, amely az angol és a francia imperializmus ellen irányult, a február 7-i vereség után kivívták a munkásmozgalom első győzelmét. A sztrájk nyomán megalakult a kuangcsoui munkástanács és létrejöttek a kuangcsoui fegyveres munkásosztagok. Kuangtung tartományban a parasztmozgalom is fellendült. Az 1924 júliusát követő mintegy nyolc-kilenc hónap alatt 22 járásban alakult parasztszövetség, összesen több mint 200 000 taggal. Egyes kerületekben a parasztok harcot indítottak a földbérek leszállításáért és önvédelmi osztagokat alakítottak.

A Kuangtung tartományi forradalmi mozgalom fejlődése felbűösítette az imperialistákat és a feudális erőket. 1924 augusztus—októberében a kuangcsoui sensi „sangtuancsün”-ök, miután nagy mennyiségű fegyvert kaptak az angol imperialistáktól, felkelést szerveztek a városban, s kísérletet tettek a forradalmi kormány megdöntésére. Ugyanakkor más ellenforradalmi erők is akcióba léptek. A tungcsiangi militaristák támadást indítottak Kuangcsou ellen. Az angol imperialisták hadihajókat küldtek, és azzal fenyegetőztek, hogy tűz alá veszik a várost. A militaristák magában a városban is nyíltan védelmükbe vették a „sangtuan”-okat. A forradalmi kormány látta, hogy katonai ereje nem elegendő, s ezért elhatározta, hogy kompromisszumot köt a „sangtuan”-okkal. A jobboldali opportunisták, akiket a távoli Sanghajban tartozkodó Csen Tu-hszü irányított, ebben a kritikus pillanatban meginogtak. Azt javasolták a forradalmi kormánynak, hogy hagyja el Kuangtung tartományt, és mondjon le a fegyveres forradalmi harcról. A Kínai Kommunista Párt kuangtungi szervezete azonban, mely együttműködött Szun Jat-szennel és a Kuomintang Központi Végrehajtó Bizottságával, határozottan kiállt amellett, hogy le kell verni az ellenforradalmi lázadást, s a forradalmi kormány támogatására nagy munkás-paraszt tüntetéseket szervezett. Szun Jat-szen elfogadta a kommunistáknak és a Kuomintang balszárnyának a javaslatait, amelyeket a nép nagy tömegei támogattak. Szun Jat-szen testőrsége, a huangpui katonaiskola hallgatói, a kuangcsoui önkéntes munkásosztagok, a Kuangcsou környéki parasztok önvédelmi alakulatai és más forradalmi csapatok Szun Jat-szen vezetésével hősiecs harcokban megsemmisítették a „sangtuan”-ok ellenforradalmi csapatait, ami megszilárdította a kuangcsoui forradalmi támaszpont helyzetét.

A forradalmi egységfront létrehozása mellett, hogy Kuangtung tartományban előmozdította a forradalmi mozgalom fejlődését,

fokozatosan az egész országban a forradalom szempontjából kedvezőtlen helyzet megváltozására vezetett. A kommunisták, a Kuomintang történelmi és társadalmi viszonylatban kedvező helyzetét kihasználva, Sanghajban, Pekingben, Vuhanban és a militaristák uralma alatt álló vidékeken nagy szervező és nevelő munkát fejtettek ki a munkástömegek körében. 1924 októberében Feng Jü-hsziang szakított a militaristákkal, s miután alakulataiból nemzeti hadsereget szervezett, elfoglalta Peking térségét, Hopej, Csahar, Honan és Szujjüan tartományokat. Kijelentette, hogy egyetért a Kuomintang forradalmi politikájával. E kedvező körülmények közepette a Kínai Kommunista Párt, miután elérte a február 7-i véres incidens után letartóztatott munkásvezetők szabadlábra helyezését, mindenütt újjászervezte a korábban betiltott szakszervezeteket, s országos mozgalmat indított a nemzetgyűlés összehívásáért és az egyenlőtlen szerződések hatálytalannításáért. Ilyenformán a forradalmi mozgalom fokozatosan ország-szerte újból fellendülésnek indult.

A KKP IV. országos kongresszusa az újabb országos méretű tömegharc fellendülésének közeledésével kapcsolatban nagy előkészítő munkát végzett

A Kínai Kommunista Párt, hogy teljes fegyverzetben fogadhassa a forradalmi fellendülést, 1925 januárjában Sanghajba összehívta IV. országos kongresszusát. A kongresszus munkájában 20 küldött vett részt 950 párttag képviselőtében. A kongresszus megállapította: „A kínai nemzeti forradalmi mozgalom csak abban az esetben győzedelmeskedhet, ha a legforradalmibb osztály — a proletariátus tevékenyen részt vesz benne, és kivívja a vezető szerepet.” A kongresszus leszögezte, hogy a parasztság a kínai proletariátus fő szövetségese. „Ha a Kínai Kommunista Párt és a munkásosztály győzelemre akarja vinni a kínai forradalmat, akkor minden lehetőséget kihasználva, rendszeres agitációt és szervező munkát kell végeznie a parasztok soraiban, hogy ilyenformán fokozatosan bevonja őket a gazdasági és a politikai harcba. Enélkül hiába reménykedünk abban, hogy a kínai forradalom győzni fog, és hogy vezető szerephez juthatunk a nemzeti mozgalomban.” A kitűzött célok érdekében a kongresszus határozatokat hozott a nemzeti forradalmi mozgalommal, a munkás-paraszt mozgalommal és a tömegmozgalom más formáival kapcsolatban, megbírált a egységfront munkájában mutatkozó „baloldali” és jobboldali elhajlásokat, s különösen nagy

nyomatékkal hangsúlyozta a párt szervezeti önállóságának a feladására irányuló jobboldali törekvések veszélyességét. A kongresszus a párt vezető szerepének megszilárdítása érdekében követelte a helyi pártszervezetek fejlesztését és erősítését, hogy így a párt „kis szervezetből” a munkás-paraszt tömegekkel szoros kapcsolatban álló politikai párttá váljék. Ily módon a kongresszus szervezeti viszonylatban igen jelentős előkészítő munkát végzett, hogy a párt teljes fegyverzetben fogadhassa a tömegharc újabb fellendülését.

Óriási jelentőségű az a tény, hogy a IV. országos kongresszus napirendre tűzte a proletariátus hegemoniájának és a munkás-paraszt szövetségnek kérdését, amelyet a korábbi pártkongresszusokon hivatalosan nem tárgyaltak. A kongresszus azonban nem adott világos útmutatást arra vonatkozóan, hogy a demokratikus forradalom időszakában a munkás-paraszt szövetség alapja — az agrárkérdés megoldása, amit a proletariátus vezette parasztság hajt végre. Sőt, a kongresszus helytelen álláspontot foglalt el, amikor kijelentette: „A paraszttanácsok ne hozzanak elhamarkodottan olyan határozatot, hogy mozgalmat indítanak a földbérek leszállításáért.”

Kínában a forradalmi harc fő formája a fegyveres harc. A Kínai Kommunista Párt abban az időben a Kuomintanggal együttműködve Kuangtung tartományban már létrehozta a forradalom fegyveres erőit, a kongresszus azonban nem tárgyalta ezt a fontos kérdést, s ugyancsak nem bírálta meg keményen Csen Tu-hsziunak és társainak értelmetlen álláspontját, akik a fegyveres harc elvetése mellett ágáltak.

2. A tömegmozgalom országos fellendülése. A Kuangtung tartományi forradalmi támaszpont megszilárdulása. A burzsoázia reakciós csoportjának összeesküvése a hegemonia megszerzésére. A Mao Ce-tung által képviselt marxisták—leninisták és a Csen Tu-hsziu által vezetett jobboldali opportunisták közötti nézeteltérések

*A „Május 30. mozgalom”,
s a tömegmozgalom országos
fellendülése*

A Kínai Kommunista Párt IV. országos kongresszusa után a tömegmozgalom gyorsan növekedett. A sanghaji és csingtaói, japán tulajdonban levő textilgyárakban sztrájkok törtek ki. Az imperializmus megpróbálta a munkásoknak ezeket a megmozdulásait erőszakkal elfojtani.

1925. május 15-én a karhatalom durván bántalmazta a sztrájkoló munkásokat. A sztrájkolóknak segítséget nyújtó sanghaji diákok közül sokat letartóztattak. Ugyanebben az időben az imperialisták bejelentették azt a nemzeti burzsoázia érdekeit csorbító elhatározásukat, hogy felemelik a kikötői díjakat, korlátozzák a kínai nyomdaipart, könyvkiadást stb. Mindezzel betelt a pohár. Vége szakadt a hosszú idő óta imperialista elnyomásban élő sanghaji munkások, diákok és nemzeti burzsoázia türelmének. Május 28-án a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága plenáris ülést tartott, amely a sanghaji osztályerők megoszlásának elemzése alapján szükségesnek látta, hogy a városban imperialistaellenes tüntetéseket szervezzenek. Május 30-án tömegtüntetésre került sor. Amikor a tüntetők oszlopai a Nankinglu úton vonultak, az angol rendőrség tüzet nyitott, s a golyók sok embert megöltek, illetve megsebesítettek. Így zajlott le a május 30-i véres incidens.

A május 30-i véres incidens Sanghajban és az egész országban nagy felháborodást keltett. A Kínai Kommunista Párt a kialakult helyzetet figyelembe véve, azzal a felhívással fordult a társadalom valamennyi rétegéhez, hogy tömörüljenek egységfrontba, s egységesen, a munkások, kereskedők és diákok sztrájkjaival válaszoljanak az imperialisták állati kegyetlenkedésére. A tömegek követték a párt felhívását. Június 1-én Sanghajban megkezdődött a munkások, kereskedők és diákok általános sztrájkja. Ezután a forradalom vihara gyorsan száguldott végig az egész országon. Peking, Tiencsin, Csangsa, Hankou, Nancsang, Csiucsiang, Nanking, Csen-csiang, Hangcsou, Fucsou, Szvatou (Santou), Csinan, Csingtao, Csengcsou, Kajfeng, Csungking és más vidékek lakosságának nagy tömegei, nem törődve az imperialisták és csatlósai kegyetlen megtorló intézkedéseivel, egy emberként támogatták Sanghaj népét. Ettől az időtől kezdve az emberek világosan felfogták a párt imperialistaellenes programjának értelmét és jelentőségét. Mindenütt bojkottálták az angol és a japán árukat. Az egész ország népe egységesen követelte a bűnösök megbüntetését, a károk megtérítését, a koncessziós területek visszaadását, a külföldi csapatok kivonását, az egyenlőtlen szerződések hatálytalanságát. Ebben az országos mozgalomban méreteinél fogva a legnagyobb, s következményeit tekintve a legjelentősebb esemény a kuangcsou — hongkongi tömegsztrájk volt. A sztrájkban Hongkong és a kuangcsoui angol koncessziós terület 250 000 munkása vett részt. A sztrájkoló munkások

Kuangtung tartomány forradalmi kormányának támogatásával 1925 júniusától kezdve 16 hónapon át kitartó harcot folytattak. A sztrájk következtében a hongkongi kikötő, ahol rendszerint valósággal pezsgett az élet, a szó szoros értelmében „holt kikötővé” vált. A tömegsztrájk erősen megrendítette az angol imperializmus dél-kínai uralmát.

*A Kuangtung tartományi forradalmi támaszpont egy-
ségestése és megszilárdítása*

Az egyre nagyobb arányokat öltő tömegmozgalom körülményei között a forradalmi csapatok, amelyeknek fő erejét a huangpui új hadsereg alkotta, forradalmi háborút indítottak a kuangtungi militaristák különböző klikkjei ellen. A forradalmi csapatok támadása sikeresen haladt előre, ami annak köszönhető, hogy a hadműveleti tervek kidolgozásában szovjet tanácsadók is részt vettek, a kommunisták politikailag megerősítették a hadsereget, s a munkás- és paraszttömegek aktívan támogatták a hadrakelt hadsereget. 1925 tavaszán, Kuangcsouból keleti irányban támadva, a forradalmi haderők szétverték a Tungcsiang térségében elhelyezkedett militarista csapatok fő erőt. Júniusban Kuangcsouba visszatérve, megsemmisítették az itteni, kiépített állásokban védekező militarista egységeket. A forradalmi háborúban aratott első győzelmek elsöpörték az egész Kuangtung tartomány egyesítésének útjában álló akadályokat. Júliusban Kuangcsouban nemzeti kormány alakult, amely a maga kezében összpontosította Kuangtung tartomány egész polgári közigazgatását, és központosította a tartomány pénzügyeit. Augusztusban a huangpui katonaiskola ezredeiből megszervezték a Nemzeti Forradalmi Hadsereg első hadtestét. A kuangtungi kormány rendelkezésre álló egyéb fegyveres alakulatok szintén beolvadtak a Nemzeti Forradalmi Hadseregbe. Rövidesen egy külön ezred is alakult, amelyet közvetlenül a Kínai Kommunista Párt irányított. Ennek az ezrednek a parancsnoka a kommunista Je Ting volt. Október és november folyamán a Nemzeti Forradalmi Hadsereg Tungcsiang és Pejcsiang térségében is leszámolt a militaristákkal, decemberben pedig megsemmisítette a Kuangtung tartomány délnyugati részén állomásozó ellenforradalmi haderőket. A Kínai Kommunista Párt és a Kuomintang együttműködése folytán kialakult új helyzetben végre sikerült egyesíteni az egész Kuangtung tartományt, amely a Kuomintang uralmának addigi tíz esztendeje alatt állandóan részekre volt tagolva.

Az ország különböző osztályain belül a forradalmi fellendülés során végbement eltolódások. Mao Ce-tung „A kínai társadalom osztályairól” c. műve

A tömegmozgalomnak a május 30-i események után bekövetkezett országos fellendülése, a Nemzeti Forradalmi Hadsereg megerősödése és a Kuangtung tartományi forradalmi támaszpont megszilárdulása — mindez hatalmas bázist, katonai erőket és szilárd háterszágot teremtett a későbbi északi hadjárat számára, s egyszersmind arról tanúskodott, hogy az országban viharos események érlelődnek, s lépésről lépésre közeledik a forradalom és az ellenforradalom döntő, fegyveres összecsapásának ideje. Ez a helyzet aktivizálta a kínai társadalom valamennyi osztályát. Minden erejükkel azon voltak, hogy alkalmazkodjanak az új viszonyokhoz, eldöntsék, hogy milyen szerepet vállalnak a forradalmi eseményekben.

Az imperialisták, a nagybirtokosok és a komprádorok, a forradalmi mozgalom fellendülése láttán, eleinte kísérletet tettek a forradalom fegyveres elfojtására. Az angol, az amerikai meg a japán imperialisták és szekértolók — a kínai militaristák egyre kegyetlenebb terrort alkalmaztak a kínai néppel szemben. Sanghajban, Csingtaóban, Hankouban, Kuangcsouban és Pekingben valóságos vérfürdőket rendeztek. Az addig egymás ellen hadakozó északi militaristák az imperialisták utasítására egyesültek és megtámadták Feng Jü-hsziang nemzeti hadseregét, amely a forradalomhoz húzott, s Peking és Tiencsin feladására kényszerítették. A véres megtorlások azonban a kínai népet nem félemlítették meg, hanem éppen ellenkezőleg, harci összefogásra készítették. Akkor az imperialisták és szekértolók elhatározták, hogy más eszközökhöz: hazug ígéretésekhez, megvesztegetéshez és zsaroláshoz folyamodnak, hogy ilyenformán aláássák a kínai nép egységét és megbontsák a forradalmi egységfrontot. Látták, hogy az egységfronton belül a nemzeti burzsoázia képviselői hajlanak leginkább az ingadozásra, s ezért őket igyekeztek lebeszélni arról, hogy együtt harcoljanak a munkásokkal és a diákokkal az imperializmus ellen. „Ti önállóságot követeltek a vámügyekben, és a konzuli bírásokodás eltörlését követelitek — mondták nekik —. Nos, mi hajlandók vagyunk engedményeket tenni, hajlandók vagyunk értekezletet összehívni a vámkérdés és a jogi problémák megtárgyalására. De ha makacsoktok, nem adunk nektek kölcsönt, amire pedig olyan nagy szükségetek van, nem engedünk bevenni az országotokba külföldi valutát, s beszüntetjük iparotok áramellátását”.

A nemzeti burzsoázia félt a küszöbön álló forradalmi fellendüléstől, ezért mindenképpen arra törekedett, hogy a forradalmat a számára elfogadható keretekre korlátozza, s a tömegek mozgalmát a számára megfelelő mederbe terelje. Részt vett az olyan, számára előnyös akciókban, mint az angol és a japán áruk bojkottálása, helyeselte a Kínában működő külföldi üzemek kínai munkásainak sztrájkjait és így tovább. Ugyanakkor azonban ellenzett minden olyan akciót, amely sértette az érdekeit, hallani sem akart például a kínai üzemekben dolgozó munkások sztrájkjáról vagy a munkabérek felemelésének követeléséről. Ezért a nemzeti burzsoáziát nem volt nehéz megfélemlíteni és lekenyerezni. Hajlandó volt az a kompromisszumokra, sőt a kapitulációra is.

A forradalmi fellendülés meggyorsította a parasztmozgalom fejlődését is. 1926 első felében a parasztszövetségek taglétszáma elérte Kuangtung tartományban a 600 000-et, Hunan tartományban a 300—400 000-et, Honan tartományban pedig körülbelül a 300 000-et. Az elnyomás és kizsákmányolás igájában görnyedő, szövetségekbe tömörült parasztok hatalmas erővé váltak Kuangtung tartományban, harcra keltek a tuhaók és a liesenek² ellen, követelték a földbér leszállítását, és a faluban a hatalom hovatovább az ő kezeikbe ment át. Ugyanakkor szolidaritást vállaltak a sztrájkoló hongkongi és kuangcsoui munkásokkal, erőteljesen segítették Kuangtung tartomány forradalmi kormányát az ellenforradalmi erők megsemmisítésében, ami előmozdította a kuangtungi forradalmi támaszpont gyors egységesítését és megszilárdítását.

A forradalmi fellendülés időszakában páratlan gyorsasággal növekedett a proletariátus öntudata és szervezettsége. Például a május 30-i sanghaji események idején több mint 200 000 munkás vett részt a sztrájkokban. 1926 első felében a szakszervezetek taglétszáma 1 200 000 fölé emelkedett. A proletariátus mindenütt vezető erővé vált. A munkások pártjuk — a Kínai Kommunista Párt révén a nép valamennyi rétegével megismertették programjukat, amely harcra buzdított az imperializmus ellen. A munkások

² Tuhaók és liesenek — basáskodó földbirtokosok, falusi népnyúzók, a kínai parasztság egykori legkegyetlenebb kizsákmányolói és elnyomói.

A tuhaók és liesenek saját egyéni földjükön és a nemzeti földiken kizsákmányolták a bérlőket és felesbérlőket, s mivel szoros kapcsolatban voltak a reakciós helyi hatóságokkal, a régi kínai faluban gyakorlatilag ők tartották kezükben a hatalmat, és ítélkeztek elevenek és holtak fölött. — *Szerk.*

a kommunista párt vezetésével Sanghajban létrehozott Szakszervezeti Főtanács köré tömörítették a diákság, valamint a kis- és középpolgárság szervezeteit, s vállvetve harcoltak az imperialisták és csatlósaik ellen. Később megalakult a munkások, a kereskedők és a diákok Egyesült Bizottsága. A munkások megmutatták, hogy a burzsoázia ingadozása, kompromisszumokra való hajlamossága ellenére is tudnak kitartóan harcolni. Amikor azonban a burzsoázia átállt az ellenséghez, s a munkások magukra maradtak, az ellenség feloszlatta a Szakszervezeti Főtanácsot. Ez újabb bizonyítéka volt annak, hogy a proletariátus csak abban az esetben viheti győzelemre a forradalmat, ha tömegekkel rendelkező és megbízható szövetségese van.

A bonyolult, egyre jobban kiéleződő osztályharc a Kuomintangon belül is éreztette hatását. A Kuomintang jobbszárnya, amely a nagybirtokosok és a komprádorok érdekeit képviselte, a Nyugati Hegyvidéken, Pekingtől nem messze fekvő hszisani körzetben értekezletet tartott, s egy nyilvánvalóan ellenforradalmi blokk megalakítása után leplezetlenül ellenséges, a Szovjetunió, a Kínai Kommunista Párt és a Kuomintang balszárnya ellen irányuló határozatot hozott. Olyan „teoretikusok” bukkantak felszínre, mint Taj Csi-tao és hasonszőrű elvbarátai, akik szoros kapcsolatban álltak a nagybirtokosokkal és a komprádorokkal. Taj Csi-tao, aki a nemzeti burzsoázia jobbszárnyának érdekeit képviselte, „osztályharmóniát” és „osztálybékét” hirdetett, ellenezte a Kuomintang szövetségét Oroszországgal és a Kínai Kommunista Párttal, ellenezte a munkás-paraszt mozgalom támogatását. A proletariátust felszólította, hogy kövesse engedelmesen a burzsoáziát, s váltig azt bizonygatta, hogy Kínában a burzsoázia államának a diktatúráját kell létrehozni. Ugyanebben az időben, vagyis Kuangtung tartomány egységesítése után, Csang Kaj-sek csoportja is hozzálátott sötét terveinek megvalósításához. Ez a csoport magához akarta ragadni a forradalmi mozgalom vezetését, s azt követelte a Nemzeti Forradalmi Hadsereg kommunista harcosaitól és tisztjeitől, hogy lépjenek ki a kommunista pártból, vagy pedig hagyják ott a Kuomintangot és a hadsereget. Ilyenformán a Kuomintangon belül az addigi jobb szárny mellett egy új jobboldali csoport jelent meg: Csang Kaj-sek és Taj Csi-tao csoportja. A Kuomintanghoz tartozó kommunisták a Kuomintang balszárnyával összefogva felvették a harcot a jobboldaliak reakciós tevékenysége ellen. Mozgalmat indítottak az árulók felszámolásáért,

sok jobboldali elemet száműztek Kuangtung tartományból, kipelengérezték a jobboldali „teoretikusok” képtelen elgondolásait s szigorúan ragaszkodtak ahhoz, hogy a Kuomintang a Szovjet-Oroszországgal és a Kínai Kommunista Párttal megvalósított szövetségen és a munkás-paraszt mozgalom támogatásán alapuló forradalmi politikát folytasson.

Mao Ce-tung és más elvtársak az osztályerőviszonyok és a Kuomintangon belül kialakult helyzet mérlegelése alapján nagy nyomtatókkal hangsúlyozták, hogy a paraszttömegek közé kell menni, és ott kell keresni a kínai proletariátus legmegbízhatóbb és legnagyobb tömeget képviselő szövetségesét. Hangoztatták, hogy engesztelhetetlen harcot kell folytatni a Kuomintang jobbszárnya ellen, és meg kell hiúsítani a burzsoáziának a hegemoniára, a forradalomban a vezető szerep megszerzésére irányuló kísérleteit. Ennek érdekében Mao Ce-tung még a május 30-i események előtt és az utánuk következő időszakban Hunan tartományban parasztszövetségeket szervezett, megmagyarázta a parasztnak, hogyan szabadulhatnak meg „a tengeren túli pénzeszsáktól” (az imperializmustól), felszólította őket, hogy harcoljanak a gabonaárak egyetemes megállapításáért és leszállításáért, a földbér csökkentéséért és a mezőgazdasági munkások bérének felemeléséért. Mao Ce-tung, amikor Hunanból Kuangtungba érkezett, nyomban tanfolyamokat szervezett a parasztmozgalom problémáiról, amelyeken a parasztmozgalom sok vezetője vett részt az országnak mind a 19 tartományából. Mao Ce-tung ugyanakkor, mint a „Csengcse Csoupao” („Politikai Hetilap”) szerkesztője, erőteljes harcot folytatott a Kuomintang jobbszárnya ellen.

A párt opportunistáinak elemei azonban szembefordultak Mao Ce-tung helyes politikai irányvonalával. A jobboldali opportunisták Csen Tu-hszü és hívei, akik csak a Kuomintanggal, a burzsoáziával való szövetséggel törődtek, most „felfedezték”, hogy a burzsoázia nagyon hajlik a kompromisszumokra, hogy a Kuomintangon belüli új, jobboldali elhajlás képviselői a reakcióhoz húznak, és „megéreztek”, hogy elszigetelődtek. A Csang Kuo-tao vezette „baloldali” opportunisták, akik minden reményüket egyedül és kizárólag a munkásmozgalomba vetették, most meggyőződhetek arról, hogy a proletariátus ellenségei nagyon erősek, és egyedül igen nehéz harcolni ellenük. Mindamellett a jobboldali és a baloldali opportunisták, bár érezték elszigetelődésüket és tehetetlenségüket, nem értették és nem is érthették meg, hogy a proletariátus

legmegbízhatóbb és legnagyobb tömeget képviselő szövetségese csak a parasztság lehet. Végeredményben valamennyien arra lyukadtak ki, hogy engedményeket kell tenni a Kuomintang jobbszárnyának, s abban az illúzióban ringatóztak, hogy az engedmények lehetővé teszik a forradalmi egységfront megszilárdítását és az erőgyűjtést. Ezért az opportunisták „túlzásnak” minősítették a Kuomintang jobbszárnya elleni harcot, s azt követelték, hogy a Kínai Kommunista Párt kuangtungi szervezete engedje meg a jobboldali elemeknek, hogy visszatérjenek Kuangtungba és részt vegyenek a Kuomintang II. országos kongresszusán.

A Kuomintang II. országos kongresszusát 1926 januárjában nyitották meg Kuangcsouban, s a kommunisták és a Kuomintang-balszárny nyilvánvaló többségének jegyében zajlott le. A kongresszus hangsúlyozta, hogy a Kuomintang hűségesen kitart a három fő politikai irányelv — szövetség Szovjet-Oroszországgal, szövetség a kommunista párttal, a munkás-paraszt mozgalom támogatása — mellett. A kongresszus olyan határozatot hozott, amely elítélte a Kuomintang jobbszárnyát, és kizárta a pártból a hszisani értekezlet részvevőit. A kommunisták és a baloldali kuomintangisták azonban hibát követtek el azzal, hogy Csang Kuo-tao követelőzésének engedve, a Központi Végrehajtó Bizottság és a Revíziós Bizottság tagjainak választása során igen nagy szavazatarányt biztosítottak a jobboldaliaknak. Ettől kezdve a Kuomintang Központi Végrehajtó Bizottságában a jobboldal fokozatosan erősödött, ami kedvező feltételeket teremtett a burzsoázia számára ahhoz, hogy a forradalomban magához ragadja a vezető szerepet.

1926 február—márciusában, a rendkívül éles és bonyolult osztályharc viszonyai között, amikor már közeledett a forradalom és az ellenforradalom döntő összecsapásának ideje, Mao Ce-tung megírta „A kínai társadalom osztályairól” című, a párton belüli opportunisták elhajlások ellen irányuló cikkét. Ebben meggyőzően elemezte a kínai társadalom különböző osztályainak gazdasági helyzetét és a forradalom tekintetében elfoglalt álláspontját. Megállapította, hogy a földbirtokosok és a komprádorok a legelmaradottabb termelési viszonyok képviselői, s határozottan ellenzik a forradalmat. A közép-burzsoáziára, amelyen elsősorban a nemzeti burzsoáziát kell érteni, s amely a kínai tőkés termelési viszonyokat képviseli, kettősség jellemző: egyrészt „érdekelve van a forradalomban”, másrészt pedig „kételyek gyötrik a forradalommal kap-

csolatban". Politikai platformja: az országban burzsoá diktatúrát kell létrehozni, Kínát a tőkés fejlődés útjára kell vezetni. Csakhogy az imperializmus és a proletárforradalmak korában ez teljesen megvalósíthatatlan. Mao Ce-tung kimutatta, hogy az ipari proletariátus összpontosítottasága, s különösen súlyos gazdasági helyzete folytán minden más osztálynál alkalmasabb arra, hogy a harcot mindvégig folytassa, és a kínai forradalom vezető erejévé váljék. A középparasztság, az egész kispolgárság, mindenekelőtt pedig a szegényparasztok, s az imperializmus és a feudalizmus által elnyomott és kizsákmányolt más félproletárok érdekelve vannak a forradalomban, és a proletariátus legnagyobb tömeget képviselő, legmegbízhatóbb szövetségesei. Mao Ce-tung ennek az elemzésnek alapján levonta a következtetést: „Az imperialistákkal egy húron pendülő militaristák, bürokraták, komprádorok és nagybirtokosok, valamint az értelmiségnek tőlük függő reakciós része — ellenségeink. Az ipari proletariátus — forradalmunk vezető ereje. Az egész félproletariátus és a kisburzsoázia — legközelebbi barátaink. Az ingadozó középburzsoázia jobbszárnya ellenségünk, balszárnya viszont barátunk lehet; csakhogy mindig résen kell lennünk, és nem szabad lehetőséget adnunk a közép-burzsoáziának arra, hogy dezorganizálja arcvonulatunkat.”³

Mao Ce-tung nagy nyomatékkal hangsúlyozta, hogy a proletariátusnak össze kell fognia azokkal, akik a túlnyomó többséget alkotják (főleg a parasztokkal), és harcolnia kell a kisebbség ellen. Egyaránt elítélte mind Csang Kuo-tao „baloldali” oportunizmusát, aki csak a munkásmozgalomnak tulajdonított fontosságot s elvetette a munkás-paraszt szövetség gondolatát, mind pedig Csen Tu-hszü jobboldali oportunizmusát, aki figyelmen kívül hagyta a munkás-paraszt szövetséget, minden reményét a burzsoáziával való összefogásba vetette, és azt javasolta a pártnak, hogy ne harcoljon a burzsoázia ellen. Ilyenformán Mao Ce-tung összefoglalta a pártkongresszusok határozatainak legértékesebb elemeit, s megvilágította a kínai újdemokratikus forradalom fő irányvonalának döntő célkitűzéseit, lényegét. Megállapította, hogy a proletariátus vezetésével, a munkás-paraszt szövetség alapján, a városi kispolgársággal összefogva, és szövetségben a burzsoázia demokratikus részével — harcolni kell az imperializmus és a feudalizmus ellen, be kell fejezni Kínában a demokratikus

³ *Mao Ce-tung. Válogatott művei, 1. köt. Szikra 1952. 27. old.*

forradalmat, s elő kell készíteni annak a feltételeit, hogy az ország nem kapitalista úton, hanem a szocializmus felé vezető úton fejlődjön tovább. Ez a Mao Ce-tung által kifejtett fő irányvonal az egyetlen helyes irányvonal volt. Lehetővé tette a párt számára, hogy győzelemre vigye Kínában a demokratikus forradalmat. A párt azonban akkoriban még fiatal volt, s a párton belül nem alakult ki egységes vélemény ennek az irányvonalnak tekintetében. Csen Tu-hsziu és mások, akik a párt Központi Bizottságában vezető szerepet játszottak, makacsul elleneztek az érvényesítését, sőt Mao Ce-tung cikkét nem voltak hajlandók közölni a „Hsziang-tao”-ban, a párt Központi Bizottságának lapjában.

Mindez oda vezetett, hogy annak a reakciós burzsoá csoportnak, amelynek élén Csang Kaj-sek állt, sikerült összeesküvést szőnie és magához ragadnia a forradalomban a hegemoniát.

A reakciós burzsoá csoportnak a hegemonia megszerzésére tett kísérletei, s Csen Tu-hsziu és mások oppor-tunistá engedményei

1926. március 18-án Csang Kaj-sek klikkje azt követelte a nemzeti kormány haditengerészeti flottájának főparancsnokától, a kommunista Li Cse-lungtól, hogy küldjön Huangpuba egy hadihajót Csang Kaj-sek számára. Li Cse-lung a

„Szun Jat-szen” cirkálót vezényelte Huangpuba. Csang Kaj-sek hívei ekkor provokációs célból olyan híreket kezdtek terjeszteni, hogy a „Szun Jat-szen” cirkáló parancsot kapott Huangpu ágyúzására, hogy a kommunisták el akarják üzni Csang Kaj-seket, meg akarják dönteni a nemzeti kormányt stb. Március 20-án Csang Kaj-sek, ezeket a provokációs híreszteléseket kihasználva, más hadihajókkal együtt hatalmába kerítette a „Szun Jat-szen” cirkálót, letartóztatta a huangpui katonaiskolának és a Nemzeti Forradalmi Hadsereg 1. hadtestének kommunistáit és baloldali kuomintangistáit, körülfárta a kuangcsou — hongkongi sztrájkot irányító bizottság helyiségét, a szovjet konzulátust és azokat az épületeket, amelyekben a szovjet tanácsadók laktak. Mindjárt ezután a kommunistákat az 1. hadtest elhagyására kényszerítette, majd a nemzeti kormány Katonai Bizottságának elnökévé kiáltotta ki magát, s ilyenformán bitorolta a forradalmi katonai hatalmat. Ezek az áruló tettek felháborították a széles munkás- és paraszttömegeket, valamint a baloldali kuomintangistákat. Csang Kaj-sek a Nemzeti Forradalmi Hadseregnek a tartományban állomásozó hat hadteste közül csak az 1. hadtestet tudta a maga

oldalára állítani. Őt hadtest parancsnoki kara tiltakozott Csang Kaj-sek önkényeskedése ellen. Mao Ce-tung ezt a körülményt figyelembe véve, más elvtársakkal együtt határozott ellenintézkedéseket követelt Csang Kaj-sekkel szemben. A Csen Tu-hszü vezetett jobboldali opportunisták azonban, attól tartva, hogy az ellenintézkedések a burzsoáziát elriasztanák a forradalomtól és az egységfront felbomlására vezetnének, elvetették Mao Ce-tung javaslatát, s továbbra is kitartottak az engedmények politikája mellett. A „Szun Jat-szen” cirkálóval kapcsolatos incidens okát hibásan abban látták, hogy a kommunisták „osztatlan uralmat” valósítottak meg a Kuomintangban, s hogy Csang Kaj-seket a rágalmozó híresztelések „megtévesztették”. Ezért ismételtlen magyarázkodtak Csang Kaj-sek előtt, és bocsánatot kértek tőle. Csang Kaj-sek erre még arcátlanabb lett. 1926 májusában az általa vezetett reakciós csoport „Tervezet a párt ügyeinek rendezésére” címmel javaslatot terjesztett elő, amelynek az volt a célja, hogy gyengítse a kommunisták vezető helyzetét a Kuomintangban. Csen Tu-hszü jobboldali opportunisták csoportja ezt a reakciós tervezetet is elfogadta. Erre a Kuomintang Központi Végrehajtó Bizottságának kommunista osztályvezetői saját kezdeményezésükre lemondtak tisztségükről. Csang Kaj-sek a Központi Végrehajtó Bizottság irodájának elnökévé, a szervezési, a katonai stb. osztály vezetőjévé nyilvánította magát. Ugyanakkor a Központi Végrehajtó Bizottság több felelős tisztségére a kommunisták és a baloldali kuomintangisták helyébe saját híveit, cimboráit nevezte ki. Csen Tu-hszü úgy vélekedett, hogy mivel ezután a párt vezető szerepe a Kuomintangban meggyengült, s így senki sem gyanúsíthatja többé a Kuomintangon belüli „osztatlan uralommal”, minimálisra lehet csökkenteni azoknak az ürügyeknek a számát, amelyekre hivatkozva a jobboldali kuomintangisták a pártot támadhatják, s szorosabbra lehet fűzni a Kínai Kommunista Párt és a Kuomintang kapcsolatát. Ámde a tények alaposan rácăfoltak Csen Tu-hszü illúzióira. Csang Kaj-sek reakciós klikkje a Kuomintang Központi Végrehajtó Bizottságában elfoglalt helyzetét kihasználva, valamennyi tartományban elősegítette a jobboldaliak megerősödését, s mindenhol kiszorította a kommunistákat és a baloldaliakat. A két párt kapcsolata azonban ezáltal nemhogy szorosabbra fűződött volna, hanem ellenkezőleg, napról-napra növekedett közöttük a meg hasonlóság. Csang Kaj-sek, miután kezébe kaparintotta a Kuomintang veze-

tését, hovatovább maga alá rendelte a nemzeti kormány valamennyi szervét. Röviddel az északi hadjárat megindulása előtt „a Nemzeti Forradalmi Hadsereg főparancsnokának” nyilvánította magát, s kimondta, hogy a nemzeti kormány gyalogsága, haditengerészeti flottája és légierője az ő főparancsnoksága alá tartoznak, egyszersmind pedig a saját hatáskörébe utaltatta át a nemzeti kormánynak alárendelt tartományok polgári ügyeit és pénzügyeit. A főparancsnok funkciói közé tartozott valamennyi katonai alakulat vezető tisztjeinek kinevezése és leváltása. Ilyenformán Csen Tu-hszü és a hozzá hasonló jobboldali opportunisták sorozatos engedményei oda vezettek, hogy Csang Kaj-sek reakciós klikkje magához ragadta a hegemoniát a forradalomban, s ez előkészítette a talajt annak az összeesküvésnek megvalósításához, amely az északi hadjáratnak a burzsoázia érdekei alá rendelését tűzte ki céljául.

3. A Kínai Kommunista Párt az északi hadjárat időszakában

A csapatok győzelmes előrenyomulása az északi hadjárat során

1926 májusában Je Ting külön ezrede, amely a kommunista párt közvetlen irányítása alatt állt, elindult Hunan tartomány irányában. Ez a hős ezred volt az egész északi hadjárat előhada. Júliusban azután a mintegy 100.000 főnyi Nemzeti Forradalmi Hadseregnek mind a nyolc hadteste táborot bontott az északi hadjáratra.

A közvetlen ellenséget az imperialisták által támogatott militaristák egymással torzsalkodó, de nagy létszámú haderője jelentették. A cseli militarista klikk élén álló Vu Pej-fu mintegy 200 000 főt számláló csapatai Hupej, Hunan és Honan tartományt, valamint Senhszi tartomány keleti felét és Hopej tartomány több járását tartották megszállva, s ellenőrizték a peking—hankoui vasútvonalat. A militarista Szun Csüan-fangnak, aki korábban a cseli klikkhez tartozott, de azután megszervezte saját klikkjét, ugyancsak körülbelül 200 000 katonája volt. Ezek a csapatok Csiangszu, Anhuj, Csöcsiang, Fucsien és Csianghszi tartományban állomásoztak. Csang Co-ling, a mukdeni militarista klikk vezetője, mintegy 350 000 főnyi sereggel rendelkezett, s Északkelet-Kína tartományait, Pekinget, Tiencsint és a tiencsin—pukoui vasútvonal

északi szakaszát tartotta ellenőrzése alatt. A többi tartományban is egész sereg kisebb militarista garázdálkodott. Vu Pej-fu azon a vidéken ütött tábort, ahol Mao Ce-tung és más elvtársak vezetésével a legerősebben bontakozott ki a parasztmozgalom, s a Kuangtung tartományi forradalmi támaszpont elleni támadásra összpontosította erőit.

Az északi hadjáratra elindult hadsereg ezeket a körülményeket, mindenekelőtt pedig az ellenséges csapatok nagy számbeli fölényét figyelembe véve, a szovjet tanácsadók javaslatára ahhoz a taktikához folyamodott, hogy koncentrált támadásokkal külön-külön semmisíti meg az ellenséget. A fő erőket Hunan és Hupej tartományokban összpontosították, Vu Pej-fu csapatainak szétzúzására. Ezzel egyidejűleg kisebb csapattestek az ellenséges erők lekötése céljából Kuangtung tartomány határán védekező hadműveleteket folytattak a Csianghszi és Fucsien tartományokból előnyomuló ellenséges erőkkel. Vu Pej-fu leverése után Csianghszi, Fucsien, Anhuj, Csöcsiang és Csiangszu tartományokban Szun Csuan-fang csapataira szándékoztak összepontosított csapást mérni. Mindjárt ez után, a megfelelő pillanatban, Csang Co-ling hadserege ellen akarták megkezdeni a hadműveleteket.

A Hunan és Hupej tartományok területén húzódó arcvonalon az északi hadjárat hadserege, amelynek élén Je Ting külön ezrede küzdött, fő ereje pedig a részben kommunisták vezetése alatt álló 4. hadtest volt, júniusban felszabadította Juhszient, júliusban pedig áttörte a Lusuj—Liensuj védelmi vonalat, s elfoglalta Csangsát. Augusztusban áttörte a Milocsiang-folyó mentén húzódó védelmi vonalat, benyomult Tingszeccsiao és Hosengcsiao térségébe, szétzúzta Vu Pej-fu hadseregének fő erőit, s ezáltal az egész Hunan és Hupej tartományi arcvonalon döntő győzelmet aratott. Végül szeptemberben és októberben felszabadította Hankout, Hangjangot, és Vucsangot. Mindjárt ez után a Kuomintang Központi Végrehajtó Bizottsága és a Kuomintang-kormány Kuangcsouból Vuhanba tette át székhelyét.

Az északi hadjárat hadserege a Hunan és Hupej tartományi arcvonalon aratott döntő győzelem után Szun Csuan-fang ellen vetette be fő erőit. A 2. és a 6. hadtest és más alakulatok, amelyeknek vezetésében Lin Po-csü, Li Fu-csun és más kommunisták is részt vettek, Kuangtung és Hunan határát átlépve, szeptember folyamán elfoglalták Csianghszi tartomány déli és nyugati részét, s Nancsangig törtek előre. Az áruló csangkajsekista csoport a maga

haderőit, köztük az 1. hadtest alakulatait, gyorsan erre a frontszakaszra dobta át, hogy elsőként vonuljanak be Nancsangba. Az 1. hadtest azonban, amely régebben sohasem szenvedett vereséget, a kommunisták távozása után bomlásnak indult, s ezért akkor, amikor Nancsangtól északra megütközött az ellenséges csapatokkal, úgyszólván teljesen megsemmisült. A Nemzeti Forradalmi Hadsereg alakulatai az 1. hadtest veresége ellenére folytatták a támadást, és végül is szétzúzták Szun Csuan-fang seregének fő erőit, s novemberben felszabadították Nancsangot.

A 2. és a 6. hadtest, az északi hadjárat hadseregének más alakulataival együtt Csianghszi tartomány felszabadítása után Csöcsiang és Anhuj tartomány ellen indult, s 1927 februárjában elfoglalta Hangcsout. Márciusban az ellenséges csapatok Ancsingban fellázadtak. Ennek a városnak elfoglalása után az északi hadjárat hadserege Csiangszu tartomány ellen indult. Az északi hadjárat hadseregének előrenyomulásán fellelkesedve 800 000 sanghaji munkás a Kínai Kommunista Párt vezetésével március 21-én fegyveres felkelést indított, két napon át dúló heves harc után szétverte a militaristák csapatait, s felszabadította Kína legnagyobb városát, Sanghajt. Röviddel ezután a 2. és a 6. hadtest elfoglalta Nankingot.

Szun Csuan-fang seregének fő erői Csianghszi tartományban folytattak hadműveleteket, s így Fucsien tartományt nem tudták ellenőrizni. A csangkajsekista csoport Kuangtung tartományban tartózkodó csapatai — az 1. hadtest alakulatai, kihasználták ezt a helyzetet, s elfoglalták Fucsien tartományt. Amikor az északi hadjárat hadserege felszabadította Nancsangot, a csangkajsekista vezérkar is ebben a városban üttötte fel sátorfáját. A forradalmi mozgalom fejlődése és a Csang Kaj-sek vezetése alatt álló csapatok vereségei erősen megingatták Csang Kaj-sek helyzetét a Kuomintang vuhani Központi Végrehajtó Bizottságában és a nemzeti kormányban. Ezért nem akart visszatérni Vuhanba, s Nancsangban székelő vezérkarát szembeállította a vuhani kormánnyal. Csang Kaj-sek Nancsangban szoros kapcsolatot tartott fenn az imperialista nagyhatalmak, a feudális erők és a nagyburzsoázia képviselőivel, s egyre fokozta a Kínai Kommunista Párt, a Kuomintang balszárnya és a munkás-paraszt mozgalom ellen irányuló bűnös tevékenységét. Majd amikor a 2. és a 6. hadtest, a sanghaji munkásokkal vállvetve Csöcsiang, Anhuj és

Csiangszu tartományban jelentékeny sikereket ért el, a csangkaj-sekista klikk csapatai itt is siettek a maguk számára kisajátítani a győzelmek eredményeit: elfoglalták Hangcsout és Ancsinget, hatalmukba kerítették több más körzetet, bevonultak Sanghajba és Nankingba.

Az északi hadjáratral egyidejűleg Feng Jü-hsziang nemzeti hadserege a Szovjetunió és a Kínai Kommunista Párt segítségével 1926 őszen és telén áttörte a mukdeni és cseli militarista klikkek gyűrűjét, s Szujjüanból elindult Senhszi irányában, hogy onnan kelet felé előrenyomulva Honanban egyesüljön az északi hadjárat hadseregével.

A Népi Forradalmi Hadsereg mintegy tíz hónapon át tartó támadása során szétzúzta a militaristák többszörös számbeli túlerővel rendelkező csapatait. Kuangcsouból kiindulva kemény harcok során Vuhanig, Sanghajig és Nankingig, a Csucsiang-folyó partjától a Jangce-folyó medencéjéig tört előre, felszabadította az ország területének felét, és súlyos csapást mért az imperialista és feudális reakciós erők kínai uralmára.

Az északi hadjárat hadserege azért arathatott ilyen példátlan győzelmeket, mert a szovjet tanácsadók részvételével kidolgozott helyes hadműveleti tervek alapján folytatta a harcot, mert első soraiban olyan rettenthetetlen hősök harcoltak, mint Je Ting és más kommunisták, s mert a kommunisták hathatós politikai munkát fejtettek ki a hadsereg soraiban. Az északi hadjárat hadserege továbbá azért érhetett el ilyen óriási sikereket, mert a Kínai Kommunista Párt vezetésével erőteljesen támogatták a munkások és a parasztok nagy tömegei. Amikor a forradalmi csapatok Kuangtung tartományból megindították a támadást, a kuangcsoui és a hongkongi sztrájkoló munkások egészségügyi, szállító- és propagandaosztagokat alakítottak, amelyek a hadra kelt alakulatokkal együtt mentek a frontra. Amikor a hadsereg harcban állott, a munkások és parasztok saját jószántukból ajánlkoztak vezetőnek és felderítőnek, ápolták a sebesülteket, lőszert és élelmet szállítottak, leveleket továbbítottak. A kuangcsuo—hankoui vasútvonal és a hanjangi fegyverraktár munkásai sztrájkba léptek, s ezzel megakadályozták az ellenség katonai szállításait és lőszerutánpótlását. Gyakran megtörtént, hogy az ellenség kezén levő egyes városokban vagy más lakott helyeken a munkások és a lakosság más rétegei, amikor hírül vették,

hogy közeledik feléjük az északi hadjárat hadserege, fegyveres felkelést indítottak, saját kezeikbe vették a hatalmat, s így várták a forradalmi csapatokat.

A munkás-paraszt mozgalom fellendülése az északi hadjárat időszakában

Az északi hadjárat hadserege számára a munkás- és paraszttömegek aktív támogatása tette lehetővé, hogy példátlan sikereket érjen el. Ugyanakkor a forradalmi hadsereg győzelmei óriási mértékben elősegítették a munkás-paraszt mozgalom fejlődését. 1927 tavaszán Hupej tartományban a szervezett munkások száma elérte a 450 000-et, Hunan tartományban pedig a 350 000-et. Ahol az északi hadjárat hadserege megjelent — Anhuj, Csianghszi, Csöcsiang, Csiangszu stb. tartományban —, a szakszervezetek fejlődése is mindenütt nagy lendületet vett. A munkások mindenfelé fegyveres csapatokat, önkéntes munkásosztásokat alakítottak, politikai és gazdasági sztrájkokat folytattak le. 1927 januárjában Hankouban és Csiu-csiangban a munkások és a lakosság más rétegei tüntetéseket rendeztek, elkergették az angol imperialistákat, és visszaszerezték az országnak az itteni külföldi koncessziós területeket. A munkásmozgalom mellett a parasztmozgalom is rendkívül gyors fejlődésnek indult. A Hunan tartományi parasztoknak mintegy a fele — 10 millió ember — Mao Ce-tung és más elvtársak vezetésével a parasztszövetségek köré tömörült, amelyek taglétszáma 1927 januárig 2 millióra emelkedett. A falvakban — méreteit tekintve — a történelemben példátlan forradalom ment végbe: a parasztok arra az elhatározásra jutottak, hogy véget vetnek a feudális földesurak uralmának, paraszthatalmat létesítettek, követelték a földbér és a kölcsönkamat leszállítását, megindították a harcot az ősi rend, a végzetes hatású erkölcsök és szokások ellen, s a gazdasági és kulturális építőmunka útjára léptek. A parasztmozgalom napról napra egyre újabb tartományokba csapott át. Mao Ce-tung az eseményeket értékelve megállapította: „Nem sok időbe telik, és Közép-, Dél- meg Észak-Kína valamennyi tartományában a parasztok százmilliói fognak felkelni; ellenállhatatlanok és leküzdhetetlenek lesznek, akár az orkán, semmiféle erő sem fogja őket feltartóztatni.”⁴

⁴ *Mao Ce-tung. Válogatott művei. 1. köt. 36. old.*

A földesurak és a burzsoázia ellenforradalmi tevékenysége. Csen Tu-hsziu jobboldali opportunistá irányvonalának kialakulása

A győzelmes északi hadjárat, s a munkás- és parasztmozgalom rohamos fejlődése több új feladat elé állította a pártot és a forradalmat.

A munkás- és parasztmozgalom hatalmas fellendülése zavart és ijedtséget

keltett a földesurak és a burzsoázia táborában, s a Kuomintangon belül is nyugtalansággal töltötte el a földesúri-burzsoá elemeket. Lázás tevékenységet fejtettek ki, különböző provokációs híreket kezdtek terjeszteni, egyre azt hajtogatták, hogy a dolgok „nagyon rosszul állanak”, mindenféle ürügyet találtak ki, hogy támadhassák a munkás-paraszt mozgalmat és a kommunista pártot. A kispolgárság felső rétege a rémhírek hatására aggályoskodni kezdett, s szorongva tette fel a kérdést, hogy nem megy-e „túláságosan messzire” a munkás- és parasztmozgalom. Az egyre élesedő osztályharc körülményei között a Csen Tu-hsziu vezette jobboldali opportunisták visszakoztak. Kijelentették, hogy a pártnak teljesen le kell mondania parasztsága, a városi kispolgárság és a nemzeti burzsoázia vezetéséről. Minden reményüket a kompromisszumok módszerébe vetették. Azt állították, hogy csak kompromisszumok révén lehet fenntartani az együttműködést a burzsoáziával és a Kuomintangon belüli földesúri-burzsoá elemekkel. Ezért egyáltalán nem segítették elő a széles munkás- és paraszttömegek forradalmi erőinek kibontakozását, ugyanakkor pedig akadályozták a reakciós hatalmi szervek átszervezését, s ilyenformán szándékoztak a maguk oldalára állítani az ingadozó kispolgárságot, és megbénítani a földbirtokosok és a burzsoázia támadását. A földbirtokosok és a burzsoázia kedvét keresve, „túlzásokkal” vádolták a munkásmozgalmat, akadályozták a tömegmozgalom kibontakozását, mindenképpen azon voltak, hogy feltartóztassák a parasztságnak abban az időben még csak elkezdődött harcát. Katonai téren az északi hadjárat idején Csen Tu-hsziu és más jobboldali opportunisták ugyancsak komoly hibákat követtek el. Passzív magatartást tanúsítottak az északi hadjárat során, nem használták ki az akkori kedvező feltételeket új, munkás-paraszt forradalmi fegyveres erők létrehozására, a kommunista párt közvetlen irányítása alatt álló csapatok létszámának megsokszorozására. Ennek következtében a kommunista párt vezetése alatt álló csapatok kisletszámúak voltak, ugyanakkor pedig az északi hadjárat hadseregét alkotó csapatok túlnyomó többségét általában régi tisztek,

köztük Csang Kaj-sek tisztjei vezényelték, akik együttműködtek a földbirtokosokkal és a burzsoáziával, s bármely percben elárulhatták a forradalmat. Csang Kaj-sek helyzetét, „a Nemzeti Forradalmi Hadsereg főparancsnokának” tisztségét kihasználva, szívesen vett fel szolgálatra jelentkező kapitulánsokat és árulókat, helyi bandita és militarista osztagokat toborzott serege számára, s ilyenformán gyorsan növelte a közvetlen parancsnoksága alá tartozó csapatok létszámát. Azokat az egységeket, amelyeknek parancsnoki karában kommunisták is voltak, a legveszélyesebb frontszakaszokra irányította, ahol nagy veszteségeket szenvedtek. Ugyanakkor a hozzá hű csapatokat a forradalmi katonák és a nép vére árán felszabadított városok és falvak megszállására használta fel. Ezzel a módszerrel sikerült hatalmába keríteni Sanghajt, Nankingot és sok más, az egész ország szempontjából óriási fontosságú gazdasági és politikai központot.

Csen Tu-hsziunak és híveinek jobboldali opportunistá irányvonala jelentős mértékben gátolta a munkás- és paraszttömegek forradalmi erőinek kibontakozását, s felmérhetetlen kárt okozott a mozgalomnak. A Kuomintangon belüli földesúri-burzsoá elemek, amikor látták, hogy Csen Tu-hsziut könnyű orránál fogva vezetni, s hajlandó úgy táncolni, ahogy ők füttyölnek, még galádabb magatartást tanúsítottak. A kispolgárság felső rétege még jobban ingadozott. Az imperialisták és a feudális erők észrevették a forradalmi tábornak ezt a gyenge pontját, s mindent megtettek, hogy ne csak kívülről áskálódjanak a forradalom ellen, hanem — ami különösen veszélyes — belülről is. A forradalom táborában szövetségesre találtak a Csang Kaj-sek vezetése alatt álló reakciós csoportban, amely megkaparintotta a hadsereg fölötti hatalmat, s megvetette a lábát Sanghajban, Nankingban és más politikai és gazdasági központokban. Ezek a reakciós erők igen gyorsan megegyeztek Csang Kaj-sekkel, s együttesen készültek a forradalom megfojtására. Ilyenformán a kínai forradalom válságos helyzetbe került.

I. V. Sztálin segítsége a kínai forradalomnak

Ebben a Kína számára életbevágóan fontos pillanatban Sztálin mély aggodalommal eltelve hívta fel a figyelmet a kínai forradalom sorsára. Még 1926 novemberében beszédet mondott a Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottsága kínai bizottságának ülésén „A kínai forradalom perspektívái” címmel,

s a Kommunista Internacionálé ennek a beszédnek megfelelő határozatot hozott. A továbbiak során Sztálin ismételten beható fejtegetés keretében világította meg a kínai forradalom sok fontos kérdését. Helyesen ítélte meg Kína nemzetközi helyzetét és az országon belüli erőviszonyokat, s meghatározta a kínai forradalom jellegét és további fejlődésének útját. A Szovjetunió segítsége, a proletár világforradalom hatása és a nemzeti burzsoázia gyengesége következtében — állapította meg Sztálin — a kínai proletariátus és a Kínai Kommunista Párt minden lehetőséggel rendelkezik ahhoz, hogy a maga számára biztosítsa a forradalomban a hegemoniát, megvalósítsa a munkások és parasztok demokratikus diktatúráját, s a demokratikus forradalom győzelme után biztosítsa Kína áttérését a szocialista forradalomra.

Hogyan lehet kivívni a forradalomban a hegemoniát? Sztálin ezzel kapcsolatban a következőképpen vélekedett: először, a kínai proletariátusnak és a Kínai Kommunista Pártnak a nemzeti burzsoáziával való összefogása során meg kell őriznie szervezeti és politikai önállóságát, ébernek kell lennie, s határozottan meg kell hiúsítania az ingadozó és kompromisszumokra hajlamos nemzeti burzsoázia arra irányuló kísérleteit, hogy megegyezésre lépjen az imperializmussal és a reakciós burzsoáziával a kínai forradalom aláaknázása céljából. Másodszor, a kínai proletariátusnak és a Kínai Kommunista Pártnak a széles paraszttömegek vezetőjévé kell válnia, határozottan harcba kell vinnie a paraszttömegeket a kínai demokratikus forradalom fő kérdésének — a parasztok földhöz juttatásának megoldásáért, harcolnia kell az ellen a jobboldali elhajló nézet ellen, hogy a parasztmozgalom fejlődése az egységfront felbomlását idézheti elő. Harmadszor, nem szabad megfélemedezni arról, hogy „A kínai forradalmi hadsereg a kínai munkások és parasztok szabadságharcának igen fontos tényezője.”⁵ A kínai forradalom egyik sajátossága és előnye abban rejlett, hogy a fegyveres ellenforradalommal saját fegyveres erőit tudta szembeállítani. A Kínai Kommunista Pártra ezzel kapcsolatban az a fontos feladat hárult, hogy minden lehető módon fokozza a hadsereg körében a politikai munkát, alaposan tanulmányozza a haditudományt, vezető tisztségeket biztosítson a maga számára a hadseregben, fokozott mértékben fegyverezze fel a forradalmi munkásokat és parasztokat, átnevelje és állandóan figyelemmel

⁵ Sztálin Művei. 8. köt. Szikra 1952. 387. old.

kísérje a régi hadseregnek azokat az egységeit, amelyek részt vesznek az északi hadjáratban, s megakadályozza a régi tisztek parancsnoksága alatt álló csapatok ingadozását és árulását. Mindezeknek a Sztálin által érintett kérdéseknek jelentőségét a kínai demokratikus forradalom szempontjából nehéz lenne túlbecsülni. Felvetésük és megvilágításuk óriási elméleti segítséget jelentett a kínai forradalomnak. Később a kínai forradalom több évtizedes gyakorlata bebizonyította, hogy a kérdések felvetése és megvilágítása egyaránt tökéletesen helyes volt.

Mao Ce-tung jelentése a Hunan tartományi parasztmozgalommal kapcsolatban megtartott vizsgálatról

Ebben a kínai forradalom szempontjából kritikus pillanatban Mao Ce-tung álláspontja teljes mértékben egyezett Sztálin véleményével. Az északi hadjárat megindítása után a párt Mao Ce-tungot Kuangcsouból Sanghajba küldte, ahol a Központi Bizottságban a parasztmozgalom kérdéseivel foglalkozó osztályt vezette. Később a párt utasítására Vuhanba ment, ahol a Kínai Országos Parasztszövetség főtitkárának nevezték ki. Mao Ce-tung Vuhanból országos méretekben irányította a parasztmozgalmat. Hogy eredményesebben küzdhessen a forradalmi harcra kelt parasztságot a földbirtokosok és a burzsoázia részéről fenyegető támadások ellen, s egyszersmind megakadályozza Csen Tu-hszü jobboldali opportunistá irányvonalának érvényesítését, 1927 január—februárban visszatért Hunan tartományba, amely abban az időben az egész ország parasztmozgalmának a központja volt. Itt öt kerületben — a hsziangtani, a hszianghsziangi, a hengsani, a lilingi és a csangsai kerületben — megvizsgálta a parasztmozgalom helyzetét, s „Jelentés a Hunan tartományi parasztmozgalommal kapcsolatban megtartott vizsgálatról” címmel megírta történelmi fontoságú beszámolóját.

Ebben tüzetes elemzés alapján mutatta ki, milyen óriási szerep hárul a parasztságra a kínai demokratikus forradalomban. A feudális-patriarchális tuhaók és liesenek, a garázdálkodó földbirtokosok — írta Mao Ce-tung — az évezredek óta fennálló önkényuralom alapját, az imperialisták, a militaristák, a közpénzeket sikkasztó és megvesztegethető hivatalnokok támaszát jelentik. Kínában a forradalom egyedül és kizárólag abban az esetben lehetséges, ha felszámolják a földbirtokosokat, a tuhaókat és a lieseneket, s a falun gyökeresen megváltoztatják a viszonyokat.

Ellenkező esetben a forradalomra vereség vár. Mao Ce-tung megállapította, hogy a parasztok sikereket értek el a politikai, katonai, gazdasági és kulturális harc szervezése és vezetése terén. Megcáfolta azt az ellenforradalmi állítást, hogy a parasztmozgalom „nagyon rossz”. A parasztok — írta Mao Ce-tung — azért keltek fel, hogy megdöntsék a földbirtokosok reakciós uralmát — ez a kínai demokratikus forradalom igazi célja; éppen a parasztok állják meg minden rendű és rangú imperialista, militarista, megvesztegethető, sikkasztó hivatalnok, tuhao és liesen sírját. A parasztok a kínai forradalom történetében példátlan hőstettet vittek véghez, rövid idő alatt megvalósították azt, amit évtizedek, sőt évezredek alatt sem sikerült véghezvinni. Ez „nagyon jó” dolog; ebben határozottan nincs semmi, ami „nagyon rossz” volna.

Mao Ce-tung „Jelentés a Hunan tartományi parasztmozgalommal kapcsolatban megtartott vizsgálatról” című írásában eleven, meggyőzően hű képet rajzolt a paraszttömegek nagy forradalmi harcáról, amelyet a földbirtokosok uralmának megdöntéséért és a néphatalom megteremtéséért vívtak. Megállapította, hogy a parasztszövetségek a falvakban a szó szoros értelmében teljhatalmúakká váltak. Megfosztották a földbirtokosokat a választójogtól, s erre feltétlenül szükség volt, mert „Ellenkező esetben teljesen lehetetlen lesz elnyomni a falu ellenforradalmi elemeinek tevékenységét, megdönteni a sensik hatalmát.”⁶ Mao Ce-tung igen fontosnak tartotta a földbirtokosok fegyveres erőinek felszámolását és a parasztok fegyveres erőinek létrehozását. Ennek óriási jelentősége volt az ellenforradalmi elemek próbálkozásainak megghiúsítása, a parasztok hatalmának megszilárdítása szempontjából. Mindent el kell követni, mondotta, a parasztok felfegyverzése érdekében, például el kell venni a fegyvert a földbirtokosok katonáitól és oda kell adni a parasztoknak, „szopiaotuj”-okat, lándzsával felfegyverzett osztagokat kell szervezni a parasztszövetségek mellett stb. El kell érni, hogy „minden parasztlegénynek és minden felnőtt parasztnak legyen lándzsája. Nem szabad korlátozni az osztagok tagjainak számát...”⁷

Mao Ce-tung „Jelentés a Hunan tartományi parasztmozgalommal kapcsolatban megtartott vizsgálatról” című írásában helyesen jellemezte a parasztság valamennyi rétegét, s kifejtette a párt

⁶ *Mao Ce-tung. Válogatott művei.* 1. köt. 45. old.

⁷ Ugyanott, 69. old.

falusi osztálypolitikájának irányvonalát. „A parasztok — írta — kulákokra, középparasztokra és szegényparasztokra oszlanak. Ez a három csoport, mivel helyzeténél fogva különbözik egymástól, a forradalom tekintetében is különféleképpen foglal állást.”⁸ A kulákok „mindig passzívan viselkednek”, s a forradalom semmi esetre sem támaszkodhat rájuk. A középparasztok „határozatlanságot árulnak el”¹⁰, de a forradalmi fellendülés időszakában csatlakozhatnak a forradalomhoz. A pártnak harcolnia kell meggyerésükért, és a közöttük végzett felvilágosító munka fokozásáért. Mao Ce-tung visszautasította a szegényparasztok ellen irányuló ellenforradalmi rágalmakat, az olyan becsmérő állításokat, hogy a szegényparasztok „mezítlásosok”, „naplopók” és leszögezte, hogy „A szegényparasztoknak a falusi lakosság 70%-át tevő óriási tömege — a parasztszövetségek magva, a feudális erők megdöntéséért folyó harc élcsapata és annak a nagy forradalmi ügynek, amely hosszú éveken át megoldatlan maradt, dicső úttörője.”¹¹ A pártnak a szegényparasztokra támaszkodva kell megvalósítania a demokratikus forradalmat, mert ők „Mindenki másnál szívesebben követik a pártot.”¹²

Mao Ce-tung „Jelentés a Hunan tartományi parasztmozgalommal kapcsolatban megtartott vizsgálatról” című írásában fokozott erővel hirdette azt a forradalmi eszmét, hogy növelni kell a tömegek aktivitását, meg kell szervezni a tömegeket és támaszkodni kell rájuk. Elítélte a jobboldali elhajlókat, akik félték a tömegektől, nem bíztak a tömegekben, gyáván lemondtak arról, hogy a tömegeket messzemenően bevonják a harcba. Mao Ce-tungnak az volt a véleménye, hogy minden forradalmi pártnak és csoportnak, minden forradalmárnak a paraszttömegekre kell támaszkodnia, szerveznie kell a parasztokat, az ő oldalukra kell állnia, előre kell vinnie őket. Ha megszervezzük a paraszttömegeket és rájuk támaszkodunk, mondotta, akkor vissza lehet majd verni az ellenforradalom támadását, s meg lehet nyerni az ingadozó középelemeket. Mao Ce-tung meggyőző tényeket hozott fel: Hunan tartomány falvaiban a forradalom ellen nyíltan fellépő nagybirtokosokat annyira megijesztette a parasztforradalom lendülete,

⁸ Ugyanott, 47. old.

⁹ Ugyanott, 50. old.

¹⁰ Ugyanott.

¹¹ Ugyanott, 52. old.

¹² Ugyanott, 51. old.

hogy elmenekültek a faluból, a parasztforradalommal azelőtt ugyancsak szembehelyezkedő középbirtokosok, kisbirtokosok és kulákok pedig behódoltak a parasztnak; a korábban ingadozó középelemek viszont, amikor látták, hogy a parasztszövetségek „már nagy erővé váltak”,¹⁸ csatlakoztak hozzájuk.

Röviden szólva, Mao Ce-tung „Jelentés a Hunan tartományi parasztmozgalommal kapcsolatban megtartott vizsgálatról” című írásában összefoglalta a parasztforradalom rendkívül gazdag tapasztalatait és addig elért sikereit, elítélte a káros ellenforradalmi elméleteket és a Csen Tu-hsziu által terjesztett jobboldali opportunisták nézeteket, meggyőzően fejtette ki, hogy a proletariátus hegemóniája szempontjából a parasztkérdés a döntő, s lerakta a parasztforradalom pártirányításának és a munkás-paraszt szövetségnek elméleti alapjait.

Ilyenformán Mao Ce-tung a munkás-paraszt szövetségre vonatkozó tételeivel a proletariátus által vezetett, s a munkásosztály és a parasztság szövetségén alapuló imperialistaellenes, antifeudális újdemokratikus forradalom kérdésében, abban a kérdésben, amellyel már „A kínai társadalom osztályairól” című munkájában is foglalkozott, a konkrét viszonyoknak megfelelően tovább fejlesztette a párt fő irányvonalát.

Tökéletesen világos, hogy ha a Kínai Kommunista Párt ebben a kínai forradalom szempontjából kritikus pillanatban követi Sztálin és a Kommunista Internacionálé útmutatásait, s Mao Ce-tung helyes célkitűzései szerint jár el, ha elszántan harcba viszi a néptömegeket, s rájuk támaszkodva megteremti a néphatalmat, továbbá, ha elegendő számú katonával rendelkezik, akkor mindez lehetővé tette volna számára, hogy maga mellé állítsa a középelemeket, s visszaverje a reakciós földbirtokosok és burzsoák támadását. Mindenesetre, az ellenség nem tudta volna olyan gyorsan leverni a forradalmat. A Kínai Kommunista Párt azonban még nem rendelkezett elég tapasztalattal, s nem ismerte fel ezeknek az útmutatásoknak és célkitűzéseknek a jelentőségét. Ezt a körülményt használta ki a párt Központi Bizottságában vezető helyet elfoglaló Csen Tu-hsziu, aki a szóban forgó útmutatásokkal és célkitűzésekkel ellentétes, jobboldali opportunisták politikát folytatótt. Így azután az oly sikeresen kezdődött forradalom hanyatlásnak indult, lépésről lépésre egyre közelebb került a vereséghez.

¹⁸ Ugyanott, 50. old.

4. A Kuomintang reakciós csoportjának árulása.

Csen Tu-hszü kapituláns irányvonalának végzetes következményei.

Az első forradalmi polgárháború veresége

Az 1927. április 12-i ellenforradalmi puccs

1927. március 24-én az imperialista hatalmak — Anglia, az Egyesült Államok, Japán, Franciaország, Olaszország stb. — hadihajói ágyútűz alá vették Nankingot, amelyet az északi hadjárat hadserege röviddel azelőtt szabadított fel. Ez azt mutatta, hogy fokozódik a külső erők támadása a kínai forradalom ellen. Az imperialisták beavatkozása jeladás volt a Kuomintang Csang Kaj-sek vezetése alatt álló reakciós csoportja számára, amely nyomban fokozott erővel folytatta ellenforradalmi tevékenységét. Kancsouban, Nancsangban, Csiucsiangban, Ancsingban, Csungkingban és más városokban szétverték a forradalmi szakszervezeteket és a Kuomintang baloldali kuomintangisták vezetése alatt álló pártszervezeteit. A munkásmozgalom és az egész forradalmi tömegmozgalom vezetőit kegyetlenül kínozták, sokat közülük meggyilkoltak. Március 26-án Csang Kaj-sek Sanghajba érkezett. Nyílt támadásra készült a Kínai Kommunista Párt és a forradalom ellen, s ezért biztosította magának az imperialisták támogatását, megerősítette a jórészt banditákból és csavargókból toborzott titkosrendőrséget, és Sanghajban összpontosította a számára megbízható katonai egységeket. Ugyanakkor azonban a forradalmi tömegek éberségének elaltatása céljából a sajtóban továbbra is a forradalmi tömegek „védelmezőjének” tüntette fel magát, sőt a sanghaji szakszervezeteknek emlékezészlót ajándékozott, amelyre „Harcoljunk együtt!” szavak voltak ráhímezve.

Az imperialisták és Csang Kaj-sek ellenforradalmi tevékenységének fokozódásával egyidejűleg a forradalmi mozgalom tovább erősödött. Sanghajban és Nankingban, ahol a forradalom olyan ragyogó győzelmeket aratott, a néptömegek aktivitása óriási arányokat öltött. Csupán Sanghajban több mint 800 000 munkás tömörült a párt köré. Sanghaj lakossága városi konferenciára gyűlt össze, amelyen megválasztották a sanghaji ideiglenes forradalmi kormányt. Ebben az időben a forradalom már elég jelentékeny fegyveres erőkkel is rendelkezett. Sanghajban a jól felfegyverzett önkéntes munkásosztatok létszáma elérte a 3000 főt. Nankingban a dicső harci győzelmekkel büszkélkedő 2. és 6.

hadtest a forradalom oldalára állt. Még a Csang Kaj-sekhez hű csapatokra is erős hatással volt a forradalom. Csang Kaj-sek ismételten rákényszerült, hogy kivonjon Sanghajból egyes katonai alakulatokat, mert nem voltak hajlandók szembefordulni a néppel. Ha a párt ilyen körülmények közt kellőképpen felkészül arra, hogy semmilyen váratlan esemény ne érje meglepetésszerűen, az imperialistáknak és Csang Kaj-seknek bizonyára nem sikerült volna oly gyorsan leverni a forradalmat. Csakhogy az akkoriban Sanghajban tartózkodó, s a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságában vezető helyet betöltő Csen Tu-hszü és más jobboldali elhajlók kapituláns politikát folytattak. Továbbra is abban a hiú reményben ringatták magukat, hogy engedményekkel meg tudják tartani Csang Kaj-seket a forradalom táborában. Akkor, amikor ez a renegát Sanghajba érkezett, már behizonyosodott róla, hogy vad ellenforradalmár, ennek ellenére Csen Tu-hszü az „Üdvözljük Csang Kaj-sek főparancsnokot!” jelszót adta ki fogadására. Csang Kaj-seknek csak egy szóval kellett kifejeznie elégedetlenségét amiatt, hogy Sanghaj lakossága ideiglenes forradalmi kormányt hozott létre, s Csen Tu-hszü és társai nyomban biztosították, hogy nem szándékoznak megszilárdítani ebben a városban a forradalmi hatalmat. Csang Kaj-seknek csak egy szóval kellett kifejeznie elégedetlenségét az önkéntes munkásosztagokkal kapcsolatban, s Csen Tu-hszü és társai nyomban megtiltották a sanghaji munkásosztagoknak, hogy bármit is tegyenek az ellenforradalmárok aknamunkájának megakadályozására. Csen Tu-hszü és hívei még akkor is megfélekeztek a kötelező éberségről, amikor Csang Kaj-sek elvezényelte Sanghajból a forradalmi érzelmű csapatokat, a 2. és a 6. hadtestet pedig, amelyek parancsnoki karában kommunisták is voltak, Nankingból a Jangce-folyótól északabbra fekvő körzetbe helyezte át. Még szegényletesebb volt az, hogy Csen Tu-hszü éppen abban az időben, amikor egyre élesebbé vált a forradalmi tömegek harca a Kuomintangnak Csang Kaj-sek vezetése alatt álló reakciós csoportja ellen, békítő nyilatkozatot tett közzé, amelyet együtt írt alá Vang Csing-vej kuomintangista vezetővel, aki Sanghajban titkos tárgyalásokat folytatott Csang Kaj-sekkel a kommunisták elleni közös fellépésről. Ez a nyilatkozat nemhogy leleplezte volna a Kuomintangon belüli ellenforradalmi csoport összeesküvését, nemhogy fokozta volna a nép forradalmi éberségét, hanem éppen ellenkezőleg, azt állította, hogy a Kuomintang és a Kínai Kommunista Párt között nagyon jó a

viszony, s minden olyan szóbeszéd, amely szerint Csang Kaj-sek ellenforradalmi összeesküvést készít elő, légből kapott rémhír. A nyilatkozat azt követelte, hogy a forradalmi tömegek „kétkedés nélkül” higgyenek azokban a kuomintangista vezetőkben, akiket reakciós klikk alakításának vádjá ért, és „tiszteljék” őket. Ennek a nyilatkozatnak közzététele után valamelyest enyhült a feszült légkör, de ugyanakkor tompult a párt és a tömegek ébersége is, amit a reakciós csangkajsekista csoport nem hagyott kihasználatlanul. Tehát Csang Kaj-sek minden erőt mozgósítva készült az ellenforradalmi puccsra, Csen Tu-hszü és társai pedig ugyancsak „minden erőt mozgósítva” igyekeztek megakadályozni a pártot és a forradalmi tömegeket az ellenforradalmi puccs elhárításában, igyekeztek lefegyverezni és demoralizálni a pártot és a népet. Ennek folytán a meglepetésszerűen végrehajtott puccs jóformán készületlenül érte a pártot és a néptömegeket, nem tudtak idejében visszavágni, s vereséget szenvedtek, mégpedig legelőször éppen Sanghajban és Nankingban.

Elérkezett 1927. április 12-e, a sokáig emlékezetes tragikus nap. Csang Kaj-sek a reggeli órákban parancsot adott banditáinak — titkos ügynökeinek, hogy munkásruhába öltözve támadják meg a sanghaji önkéntes munkásosztagekat. Az osztagek ellenálltak, kemény harcokra került sor. Csang Kaj-sek „a munkások összebékítésének” ürügyével nagylétszámú csapatokat küldött azokba a kerületekbe, ahol a munkásosztagek védekező állásokat foglaltak el. A Csen Tu-hszü által félrevezetett munkásosztagek örömmel fogadták ezeket a „békéltetőket”. Így történt, hogy igen sok gyanútlan, puskáját nem is használó munkást minden további nélkül lefegyvereztek. Ez az eljárás a sanghaji munkásokat és a város egész lakosságát annyira felháborította, hogy tiltakozásuk jeléül általános sztrájkot, tüntetéseket, felvonulásokat rendeztek. Erre Csang Kaj-sek parancsot adott csapatainak a kíméletlen fegyverhasználatra és a tömeges letartóztatásokra. Embertelen üldözés és gyilkolás kezdődött. Április 15-ig több mint 300 embert mészároltak le, s több mint 500-at vetettek börtönbe. Az eltűntek és elrejtőzöttek száma meghaladta az 5000-et. Ezekben a napokban a sanghaji munkások sok kiváló vezetője, a Kínai Kommunista Párt igen sok tagja esett áldozatául Csang Kaj-seknek, a kegyetlen hóhérnak.

A sanghaji puccs után a reakciós kuomintangista klikk Kuangtung, Csiangszu, Csöcsiang, Fucsien tartományban és az

ország sok más vidékén ugyanilyen ellenforradalmi puccsot hajtott végre. A burzsoázia Csang Kaj-sek által képviselt jobbszárnya nyíltan az imperializmus és a feudális erők karjaiba vetette magát. Kína délkeleti része, amelyet a kommunista párt és a kínai nép oly mérhetetlenül sok áldozat árán szabadított meg a régi militaristák igájától, most új militarista rablók karmai közé került, akiknek Csang Kaj-sek lett a vezére. Csang Kaj-sek április 18-án Nankingban ellenforradalmi „nemzeti kormányt” alakított, s ezt szembeállította az akkor még forradalmi vuhani nemzeti kormánnyal.

*A vuhani kormány válsága.
A Kínai Kommunista Párt
V. országos kongresszusa.
Csen Tu-hszü kapituláns
irányvonala*

A vuhani kormány ebben az időben igen nehéz helyzetbe került: kelet felől Csang Kaj-sek, délről a Kuangtung tartományi militaristák, nyugatról a Szecsuan tartományi militaristák, észak felől pedig a mukdeni militarista klikk támadása fenyegette. Csang Kaj-sek és más militaristák az imperialisták segítségével a Jangce-folyó felől megszakították Vuhan kapcsolatát a külvilággal, s elvágták a peking—hankoui és a kuangcsou—hankoui vasútvonalat. Senkinek sem engedték meg, hogy kereskedelmet folytasson Vuhannal. Vuhan körzetében az imperialisták leállították gyáraikat, bezárták üzleteiket. Sok vuhani kapitalista a szabotázs útjára lépett: üzemeiket leállították, a kereskedést beszüntették, tőkéjüket kivonták Vuhanból és így tovább. Ennek következtében a lakosság egyre nagyobb hiányt szenvedett a legfontosabb szükségleti cikkekben, napról napra nőtt a munkanélküliek száma. A vuhani kormány pénzügyi nehézségei óriási mértékben megnövekedtek. Az imperialista és a burzsoá elemek a falvakból a városokba menekült nagybirtokosokkal összefogva provokációkat szerveztek, mindenféle rágalmakat koholtak a munkás-paraszt mozgalom ellen. A kispolgárság felső rétegének a burzsoázia befolyása alá került képviselői ebben az időben ugyancsak ismételtelen követelték a munkások és a parasztok mozgalmának korlátok közé szorítását.

A forradalmi mozgalom azonban a vuhani kormány alá tartozó területen a reakció aknamunkája ellenére tovább fejlődött. 1927 nyaráig a párt vezetése alatt álló szakszervezetek taglétszáma mintegy 3 millióra növekedett. A tagság jelentős része a vuhani kormány ellenőrzése alatt álló tartományokból került ki. A munkásmozgalom a gyülekezési, az egyesülési és a sztrájkjog követeléséről

fokozatosan áttért a forradalmi hatalom létrehozásának követelésére, az életkörülmények megjavításának követeléséről — az államosított üzemek igazgatásában való részvételnek, a tőkés ipar és kereskedelem ellenőrzésének követelésére. Ami a parasztmozgalmat illeti, 1927 nyaráig a parasztszövetségek taglétszáma országos viszonylatban mintegy 10 millióra növekedett, amiből több mint 5 millió Hunan tartományra, több mint 2,5 millió pedig Hupej tartományra esett. A Hunan és a Hupej tartományi parasztok mindenütt szervezkedtek, megdöntötték a földbirtokosok hatalmát, paraszthatalmat hoztak létre, fegyveres osztagokat állítottak fel, s a földbér és a kölcsönkamat leszállításának követeléséről már áttértek a földesúri birtokok elkobzásának követelésére. Csang Kaj-sek árulása után az agrárreform rendkívül fontos, valamennyi osztály figyelmének középpontjában álló probléma lett.

Ebben a helyzetben a Kínai Kommunista Pártnak — amelynek központja Vuhanban volt — a szervezetei hősies küzdelmet folytattak. Amikor a Nancsangban székelő Csang Kaj-sek szembe szegült Vuhannal, a kommunista pártszervezetek a Kuomintang balszárnyával együtt síkraszálltak az egyszemélyi diktatúra ellen, a forradalmi demokrácia megvalósításáért. Csang Kaj-seket elmozdították több fontos tisztségből: a Kuomintang Központi Végrehajtó Bizottsága irodájának elnöki tisztségéből, a katonai bizottság elnöki tisztségéből és más tisztségekből. A tömegeket harcra mozgósító vuhani kommunisták aktivitása nyomán a Hunan és Hupej tartományi munkás-paraszt mozgalom óriási arányokat öltött. S éppen azért, mert a vuhani kommunisták a tömegekre támaszkodtak és elszántan harcoltak Csang Kaj-sek ellen, a kuomintangista balszárny itt a kommunista pártot követte. Ugyanakkor az ellenséges érzülettel eltelt jobboldali kuomintangisták Vuhanban nem merészeltek nyíltan kiállni, s Csang Kaj-sek ellenforradalmi összeesküvése sem Hunan, sem Hupej tartományban nem sikerült. Az április 12-i események után Vuhanban hatalmas tömegmozgalom indult Cang Kaj-sek ellen. Az egyik nagygyűlésen, amelyet a Csang Kaj-sek árulása elleni tiltakozás jegyében hívtak össze, több mint 300 000 ember vett részt. Ugyanakkor a vuhani forradalmi csapatok mélyen benyomultak Honan tartományba, súlyos csapást mértek Csang Co-ling mukdeni militarista klikkjére és óriási sikereket értek el. Csen Tu-hsziunak azonban mihamar sikerült aláaknáznia a vuhani pártszervezet vezetését. Közvetlenül az április 12-i események előtt Csen Tu-hsziu és a baloldali kuomintangista

álarc mögé rejtőző Vang Csing-vej Sanghajból Vuhanba érkezett. Vang Csing-vej abban a törekvésében, hogy csalárdul megnyerje a nép bizalmát, forradalmárnak tüntette fel magát, és szidta Csang Kaj-seket, mint a bokrot. Csen Tu-hsziu és a vele tartó jobboldali elhajlók nem vonták le a következtetéseket Csang Kaj-sek árulásából, s továbbra is kapituláns irányvonalat követtek. Megengedték, hogy a Vang Csing-vej vezette kuomintangista ál-baloldaliak Vuhanban gyorsan kezükbe kaparintsák a katonai és a közigazgatási hatalmat, valamint a Kuomintang vezetését. Az imperialisták és a csangkajsekisták újult erővel támadtak Vuhan ellen, a földbirtokosok és a burzsoák egyre jobban neki-bátorodtak, s Vang Csing-vej klikkjének ügynevezett „forradalmi” hangneme is napról napra egyre jobban megváltozott. 1927 májusában Vang Csing-vej hívei már kereken ellenezték a földreform-törvény nyilvánosságra hozatalát, majd különféle rendeleteket adtak ki, amelyek büntetést helyeztek kilátásba azok számára, akik „szélsőséges” nyilatkozatokra és cselekedetekre ragadtatják magukat, s védelmükbe vették a földbirtokosokat és a burzsoáziát. A forradalom Vuhanban is rendkívül válságos helyzetbe került.

Ebben a feszült helyzetben, 1927 májusában ült össze Hankouban a Kínai Kommunista Párt V. országos kongresszusa, amelynek munkájában 80 küldött vett részt, több mint 57 900 párttag képviselőjében. A kongresszuson Mao Ce-tung is jelen volt, Csen Tu-hsziu azonban „gondoskodott” arról, hogy csak tanácskozási jogot kapjon, és ne vehessen részt a kongresszus vezetésében. Csen Tu-hsziu a Mao Ce-tung által kidolgozott helyes irányelveket elutasította, sőt még tudomására sem hozta a kongresszus küldötteinek, s így megvitatásukra nem kerülhetett sor.

Az V. országos pártkongresszus kimondta, hogy meg kell való-sítani a Kommunista Internacionálénak a kínai forradalomra vonatkozóan 1926 januárjában adott helyes útmutatásait. Politikai határozatában elítélte Csen Tu-hsziu opportunizmusát, s határozatot hozott a nagybirtokosok földjének elkobzásáról és a munkás-paraszt mozgalom tovább fejlesztéséről. A kongresszus azonban nem gondoskodott a fegyveres harc vezetésének megjavításáról, s megválaszolatlanul hagyott egész sor időszerű kérdést. Emellett a kongresszus még mindig nem ismerte fel teljes nagyságában Csen Tu-hsziu oportunista irányvonalának ártalmasságát és ismét őt választotta meg a Központi Bizottság főtitkárává. A kongresszus után a Központi Bizottság sok tagja vidékre utazott

a helyi munka irányítására, Csen Tu-hszü és hívei pedig továbbra is kezükben tartották, szinte saját hitbizományukká változtatták a Központi Bizottságot, még erőteljesebben érvényesítették kapituláns irányvonalukat, s egyre mélyebbre süllyedtek. Állítólag az egységfront fenntartása érdekében azt követelték, hogy a Kínai Kommunista Párt és a Kuomintang hozzon „közös határozatokat, és lépjen fel együttesen”. Amikor azonban a kuomintangisták kijelentették, hogy nem értenek egyet a kommunisták álláspontjával, Csen Tu-hszü és kapituláns hívei lemondtak saját álláspontjukról, nem voltak hajlandók érte erőlesen harcolni. Azt remélték, hogy így megnyerhetik maguknak a kuomintangista vezetőket és tiszteket.

Csen Tu-hszü és más opportunisták a parasztokat nem mozgósították harcra a nagybirtokosok földjének elkobzásáért, hanem éppen ellenkezőleg, visszatartották őket a harctól; nem álltak a parasztok élére, nem vezették őket, hanem éppen ellenkezőleg, hátul kullogtak és visszafelé húzták a parasztokat. Még azt a felemás határozatot sem hajtották végre, amelyet az V. országos pártkongresszus hozott a nagybirtokosok földjének elkobzásáról, sőt, amikor a parasztok saját kezdeményezésükre hozzáláttak a földosztáshoz, ezt „banditák mozgalmának” minősítették.

A vuhani központi kormányban és annak helyi szerveiben tevékenykedő kapitulánsok nem használták ki a hatalmat arra, hogy felülről előmozdítsák a forradalmi mozgalom fejlődését, hanem éppen ellenkezőleg, kijelentették, hogy a parasztmozgalom „szélsőséges útra tévedt”, s azt követelték, hogy a kormány a mozgalmat „erőszakkal térítse vissza a helyes útra”. Ami pedig a fegyveres harcot, a döntő jelentőségű kérdést illeti, úgy vélekedtek, hogy a munkások és a parasztok felfegyverzése felkeltheti a kuomintangista tisztek gyanakvását, s ezért nemhogy újabb fegyveres munkás- és parasztagokat szerveztek volna, hanem éppen ellenkezőleg, a már meglevő önkéntes munkásosztagokat is feloszlatták, s fegyvereiket átadták a régi katonaságnak. Csen Tu-hszü és hívei úgy vélekedtek, hogy a hadseregnek csak egy parancsnoksága lehet, s ha akár a Kínai Kommunista Párt, akár a Kuomintang beavatkozik a hadsereg ügyeibe, ez csökkentheti a vuhani kormány csapatainak harci képességét. Ezért nemhogy átszervezték volna a hadsereget, hanem éppen ellenkezőleg, azt követelték, hogy a kommunista politikai funkcionáriusok szüntessék be a hadsereg körében kifejtett forradalmi propagandát, mert ez a

régi tisztelnél elégedetlenséget vált ki. Szóval a jobboldali elhajlás, amely első ízben a párt II. országos kongresszusán jelentkezett, s amelynek fő képviselője Csen Tu-hsziu volt, ebben az időben már a legalávalóbb kapituláns irányvonallá változott. Az elhajlók túlságosan nagyra becsülték a burzsoáziának és a kispolgárság felső rétegének erejét, eltúlozták Vang Csing-vej és a hozzá hasonlók jelentőségét, s ugyanakkor lebecsülték a széles munkás- és paraszt-tömegek erejét. Azon a véleményen voltak, hogy Kínában a polgári demokratikus forradalmat a burzsoáziának és a Kuomintangnak kell vezetni, s nem értették meg a proletariátus hegemoniájának rendkívüli fontosságát a forradalom szempontjából. Ezért Vuhanban gyakorlatilag „csupán egyesültek, de nem harcoltak” a reakciós kuomintangista blokkal. Bármilyen engedményre hajlandók voltak, csak hogy kiérdemeljék a vuhani reakciós kuomintangista blokk elismerését: egyetlen olyan lépést sem tettek, amely ennek a bloknak nem tetszett, vagy amellyel nem értett egyet. Ez volt a helyzet például akkor is, amikor mozgósítani kellett volna a parasztokat a földreform végrehajtására, amikor fel kellett volna fegyverezni a munkásokat és a parasztokat stb. A párt bizonyos körülmények között természetesen tehet egyes engedményeket szövetségeseinek, sőt ellenségeinek is, kompromisszumra léphet velük. Az engedményeknél vagy kompromisszumoknál azonban elengedhetetlen, hogy bizonyos elveken alapuljanak, előmozdítsák a forradalom erőinek összpontosítását a legfontosabb problémák megoldására, a forradalom alapvető érdekeit szolgálják. Ezeket az érdekeket semmilyen körülmények között sem szabad feláldozni semmiféle szövetséges kedvéért, és nem szabad kapitulálni az ellenség előtt. Csen Tu-hsziu és a hozzá hasonló opportunisták engedményei azonban az ellenség előtti kapitulációt jelentették.

*A vuhani Kuomintang áru-
lása, és az első forradalmi
polgárháború veresége*

Csen Tu-hsziu és mások kapituláns hibái erősítették az ellenforradalmat, s ugyanakkor gyengítették a munkások és parasztok harci elszántságát, eltökéltségét.

Vuhanban napról napra rosszabbodott a helyzet. A reakció egyre erősödött, egymást követték az ellenséges elemek lázadásai. 1927. május 17-én Hszia Tou-jin, a vuhani haderők egyik hadosztályának parancsnoka, Jicsangban lázadást szervezett, és szembefordult a vuhani kormánnyal. Május 21-én Csangsában Hszü Ko-hsziang ezredparancsnok szított lázadást: szétkergette a szak-

szervezeteket, a parasztszövetségeket és Hunan tartomány valamennyi többi forradalmi szervezetét, s véres megtorló intézkedéseket léptetett életbe a kommunisták és a forradalmi néptömegek ellen. Je Ting, a vuhani helyőrség kommunista parancsnoka, egy hadosztállyal, amelyet ő maga vezényelt, és más csapatokkal leverte Hszia Tou-jin lázadó bandáit. Egyes elvtársak már akkor követelték, hogy Je Ting csapatai használják ki a győzelmet, és vonuljanak Hszü Ko-hsziang ellen. A Hunan tartományban dolgozó kommunisták éppen abban az időben alakítottak önvédelmi parasztosztagokat, amelyek összesen már több mint 100 000 főt számláltak, s amelyek támadást készítettek elő Csangsa ellen. Hszü Ko-hsziang mindössze egyetlen, körülbelül ezer főnyi ezreddel rendelkezett, s minden lehetőség adva volt a teljes megsemmisítésére. Csen Tu-hsziu azonban, attól tartva, hogy Hszü Ko-hsziang megtámadása felingerelné régi bajtársát, Tang Seng-csét — a vuhani Kuomintang katonai vezetőjét, s ez az egységfront felbomlására vezetne, megtiltotta a támadást. Csak néhány önvédelmi parasztosztag — amelyekhez nem jutott el Csen Tu-hsziu parancsa — indított támadást Csangsa ellen, s ezeket Hszü Ko-hsziang természetesen szétverte. Szinj Ke-szian és más ellenforradalmi elemek erre még jobban nekivadultak. Csangsában és a város környékén fekvő járásokban három hét alatt több mint 10 000 kommunistát és más forradalmárt gyilkoltak le. A Hunan tartományi parasztmozgalmat ezzel súlyos csapás érte.

Ezekkel az eseményekkel egyidejűleg a vuhani Kuomintang vezetőinek körében is erősödtek a reakciós törekvések. Voltak közöttük olyanok, akik kihívóan vágták a kommunisták szemébe: „Azt állítottátok, hogy Hunan tartományban a parasztszövetségekben több millió ember tömörül, s lám, parasztjaitoknak ekkora tömege nem tudta megállni a sarat egyetlenegy ezreddel szemben!” 1927 júniusában kommunistaellenes egyezményt kötöttek a Nemzeti Hadsereg parancsnokságával, s ennek révén Csang Kaj-sekkel. Július 15-én a vuhani reakciós kuomintangista csoport nyíltan a kommunista párt ellen támadt. A Csang Kaj-sek vezetése alatt álló Kuomintang példájára véres bosszút álltak a kommunistákon és a forradalmi tömegeken. Ettől kezdve Vuhan, az ország egyetlen forradalmi központja, az ellenforradalom egyik központjává vált. A vuhani reakciós puccs az első forradalmi polgárháború vereségét jelentette. A Kínai Kommunista Párt és a kínai nép azonban egyáltalán nem csüggedt el. Folytatták a harcot.

Új történelmi időszak kezdődött — a második forradalmi polgárháború időszaka.

A kínai kommunisták az első forradalmi polgárháború időszakában „nagyarányú forradalmi munkát végeztek, országsszerte fellendítették a munkásmozgalmat, az ifjúsági mozgalmat és a parasztmozgalmat, előmozdították és támogatták a Kuomintang újjászervezését és a Nemzeti Forradalmi Hadsereg létrehozását, a keleti hadjáratok és az északi hadjárat idején kialakították a forradalmi hadsereg politikai vázát, az egész nép élére álltak az imperializmus és a feudalizmus elleni nagy harcban, és ezzel ragyogó fejezetet írtak a kínai forradalom történetébe. Végeredményben a forradalom mégis vereséget szenvedett. Ennek az volt az oka, hogy az akkor velünk szövetséges Kuomintangban levő reakciós klikk 1927-ben elárulta a forradalmat, hogy az imperialistáknak és a Kuomintang reakciós klikkjének egyesült erői akkor még túlságosan nagyok voltak, főleg azonban az, hogy e forradalom utolsó (mintegy fél évig tartó) szakaszában a pártban elterjedt jobboldali elhajló eszmék, amelyeknek kifejezője Csen Tu-hsziu volt, fejlődésük során kapituláns irányvonallá fajultak, s ennek az irányvonalnak a képviselői ragadták kezükbe a fő posztokat a párt vezető szerveiben, nem akarták követni a Kommunista Internacionálé és Sztálin elvtárs számos bölcs útmutatását, nem akartak hallgatni Mao Ce-tung elvtárs és más elvtársak helyes figyelmeztetéseire, s ezzel megfosztották a pártot és a népet attól a lehetőségtől, hogy hathatós ellenállást szervezzen a Kuomintanggal szemben, amikor az elárulta a forradalmat, és hátbatámadta a népet.”¹⁴

A forradalom veresége megmutatta, hogy a hatalmas imperializmusnak és kínai lakájainak — a feudális és komprádor erőknek legyőzéséhez nem elég pusztán a forradalmi aktivitás, ha mégoly magas fokot is ér el. A győzelemhez arra is szükség van, hogy a párt egész tevékenysége a marxista—leninista elméleten alapuljon. Az elbukott forradalom során az egész párt rendkívül nagy forradalmi aktivitást fejtett ki, ugyanakkor azonban még nagyon fiatal volt, s az a tény, hogy a kommunisták többsége — Mao Ce-tung és néhány más elvtárs kivételével — nem sajátította el kellőképpen a marxista—leninista elméletet, és nem tudta azt alkal-

¹⁴ *Mao Ce-tung. Válogatott művei. 4. köt. Szikra 1954. 347—348. old.* „Határozat pártunk történetének egyes kérdéseiről.” (Elfogadta a Kínai Kommunista Párt VI. kongresszusán választott Központi Bizottság 7. kibővített teljes ülése, 1945. április 20-án.)

mazni a kínai forradalom során, oda vezetett, hogy a párt képtelen volt idejekorán kijavítani a Csen Tu-hsziu tevékenységében megnyilvánult kapituláns hibákat, és a kritikus pillanatban megmenteni a forradalmat.

Bár az első forradalmi polgárháború vereséget szenvedett, ugyanakkor tanulságos lecke volt a kínai nép számára, s világosan megmutatta a kommunista pártnak és a proletariátusnak, hogyan kell vezetni Kínában a demokratikus forradalmat.

Mire tanított ez a tapasztalat?

1. A kínai proletariátus megvalósíthatja az egységfrontot valamennyi forradalmi osztállyal, és meg is kell valósítania. Egységfront nélkül a forradalom nem fejlődhet és nem juthat előbbre. Ha azonban az egységfrontot nem a proletariátus vezeti, hanem a burzsoázia, akkor a forradalom elkerülhetetlenül vereséget szenved.

2. A proletariátus hegemoniájának központi kérdése a parasztkérdés. A forradalom csak abban az esetben győzhet, ha a kommunista párt harcba viszi a parasztságot az agrárkérdés megoldásáért, s ha a munkásosztály szövetségre lép a parasztsággal.

3. A proletariátusnak magának kell vezetnie a fegyveres harcot, mert Kínában a forradalmi harc fő formája — a fegyveres harc. A forradalom semmire sem megy, ha nem hozza létre saját fegyveres erőit.

❖ Bár az első forradalmi polgárháború vereséget szenvedett, mérhetetlenül nagy hatást gyakorolt a munkások, a parasztok, a forradalmi katonák nagy tömegeire és más forradalmi elemekre, s előkészítette a második forradalmi polgárháború szükséges feltételeit.

A KÍNAI KOMMUNISTA PÁRT A MÁSODIK FORRADALMI POLGÁRHÁBORÚ IDŐSZAKÁBAN

(1927 — 1937)

1. A forradalom apálya. A Kínai Kommunista Párt harca a vörös hatalom megteremtéséért és az imperialistaellenes, anti-feudális forradalom következetes megvalósításáért

*Az ország politikai helyzete
1927 után* 1927 után az új kuomintangista militaristák az egész országban megteremtették ellenforradalmi uralmukat. A régi militaristákhoz hasonlóan ők is teljesen az imperializmus és a feudális erők mellé álltak, ellenforradalmi katonai diktatúrát vezettek be. A munkásság, a parasztság, a városi kispolgárság, sőt a nemzeti burzsoázia is, politikai és gazdasági téren egyaránt teljesen jogfosztott helyzetben volt. Bizonyos változás azonban mégis bekövetkezett: az új militaristák, amikor megteremtették ellenforradalmi uralmukat, még a régieknél is kegyetlenebbeknek bizonyultak. Az imperialista államok segítségével — arányait tekintve — Kína történetében soha nem látott titkosrendőri hálózatot építettek ki, a minden idők és minden ország reakciós hatalmaskodói által valaha is felhasznált legaljasabb és legalattomosabb eszközöket vették igénybe a nép szabadságának korlátozására, s példátlan kegyetlenséggel számoltak le mindenkivel, aki szembe mert szállni velük. „Olyan módon szervezte át hadseregét, hogy ez a hadsereg különbözik minden hadseregtől, amelyet Kína története valaha is ismert, és nagy vonásokban hasonlít a világ modern államainak hadseregeire. Ez a hadsereg létszámát tekintve pedig felülmúlja bármelyik történelmi korszak kínai hadseregét és a világ bármely államának állandó hadseregét.”¹ Az új militaristák erre a hadseregre, a titkosrendőrségre és számtalan más

¹ Mao Ce-tung. Válogatott művei. 1. köt. 362. old.

ellenforradalmi szervezetre támaszkodva magukhoz kaparintották a politikai, gazdasági és kulturális élet valamennyi kulcspozícióját, s kegyetlenül kizsákmányolták a népet. Fokozatosan kiépítették a feudális-komprádor bürokratikus tőke rendszerét. A különféle ellenforradalmi szervezetek révén valóságos rémuralmat gyakoroltak a kínai nép fölött. A reakciós puccs idejétől 1928 derekáig a forradalmi tömegek mintegy 337 000 képviselőjét gyilkolták meg, természetesen főleg kommunistákat. A Kuomintang új militaristáinak elvetemültsége abban is kifejezésre jutott, hogy még a korábbi militaristák módszereinél is körmönfontabb fogásokkal politikai szemfényvesztéshez folyamodtak. Saját javukra használták ki azt a körülményt, hogy a Kuomintang a múltban forradalmi párt volt. Váltig azt hangoztatták, hogy hatálytalanítani fogják az egyenlőtlen szerződéseket, leszállítják a földbért, megszüntetik a nép szemében gyűlöletes „licsin”-t (belső vámokat) és így tovább. Az imperialisták ennek a demagógiának alátámasztása érdekében tettek is bizonyos formai engedményeket. Így például lemondtak az egyezményesen megállapított vámtarifákról, kijelentették, hogy tárgyalni akarnak a kínai kormánnyal a konzuli bíráskodás megszüntetéséről stb. A Kuomintang és az imperialisták együttes mesterkedésével valóban sikerült is becsapni a „naiv” embereket, bizonyos illúziókat kelteni bennük, ami elősegítette az ellenforradalmárok uralmának megszilárdulását. Persze ez a csalás hamarosan lelepleződött, a földbérek leszállításáról hozott úgynevezett törvény papíron maradt, valójában a haszonbér egyre emelkedett, a „licsin”-t eltörölték, de bevezették az iparadót, amely sokkal nagyobb, tízszeres súlyosabb terhet jelentett, mint a „licsin”. A vámtarifákról szóló egyezményeket hatályon kívül helyezték, de a külkereskedelmi deficit 1927 után körülbelül öt év alatt több mint ötszörösére növekedett. A konzuli bíráskodás megszüntetését többször is bejelentették, az imperialisták azonban egyre gátlástalanabban garázdálkodtak Kínában. 1928-ban a japán imperialisták több mint 10 000 kínait gyilkoltak, illetve sebesítettek meg, de ezért senki sem bűnhődött. Sőt, a kínai kormány külön rendeletet hozott — a japánok védelmére. Így festettek a valóságban azok a „forradalmi” intézkedések, amelyekről a csangkajsekista Kuomintang annyit szónokolt.

A gyilkos kegyetlenség, a szuronyok erejére támaszkodás azonban a Kuomintang ellenforradalmi uralmának csupán egyik oldala

volt. Másfelől ezt az uralmat leküzdhetetlen gyengeség jellemezte. A nép ismételten fegyvert ragadott, hogy lerázza a Kuomintang uralmának igáját, minden lehető módon harcolt a csangkajsekiták ellen. A városokban, különösen a nagyvárosokban a kuomintangista ellenforradalom hatalmas fegyveres erők összpontosításával, a titkosrendőrséggel stb. el tudta fojtani a nép megmozdulásait, de az egész óriási Kínában, az ezer meg ezer faluban ezt nem tehette meg. Ami pedig az uralmon levők táborán belüli helyzetet illeti, mivel az ellenforradalom az imperialisták és a feudális erők érdekeit képviselte, ez a tábor természetesen nem akadályozhatta meg, hogy az imperialisták feldarabolják az országot, s a különböző feudális klikkek saját céljaik elérésére törekedjenek. 1928 után a Kuomintang csak névlegesen egyesítette az egész országot, valójában Kína belsőleg meghasonlott. Hiszen még magán a Kuomintangon belül is több csoport alakult ki: a Csang Kaj-sek klikk, a Vang Csing-vej és a Hu Huan-ming csoport, a szisanisták klikkje stb. Az új kuomintangista militaristák közé tartoztak: Csang Kaj-sek klikkje, amely kezében tartotta a központi kormányzatot, s a Jangce középső és alsó folyása mentén fekvő tartományokat ellenőrizte; Feng Jü-hsziang, Jen Hszi-san és Csang Hszüe-liang klikkjei, amelyek az északi, északnyugati és északkeleti tartományokat tartották ellenőrzésük alatt. Ezeken kívül a tartományokban sok kisebb militarista volt. A militaristák és a különböző kuomintangista csoportok, amelyeket az imperialisták egymás ellen uszítottak, állandóan teljes erejükből harcoltak egymással a hatalomért. Az országban szakadatlanul, évről évre újabb belső háborúk robbantak ki. Ez természetesen aláásta az ellenforradalom uralmát.

Az új, kuomintangista militaristák ellenforradalmi uralma mérhetetlen szenvedést zúdított a munkásságra, a parasztságra és az egész kispolgárságra. A munkásokat ismét megfosztották mindazoktól a politikai és gazdasági jogoktól, amelyeket a forradalmi fellendülés idején kivívtak maguknak. A forradalmi szakszervezeteket feloszlatták vagy „átszervezték”. A munkások vezetőit sorra legyilkolták. A sztrájkot „büntettnek” nyilvánították. A munkabéreket egyre lejjebb szorították, ugyanakkor pedig a munkanap egyre hosszabb lett, a munka intenzitása pedig egyre fokozódott. A parasztok helyzete még súlyosabb lett: a forradalmi fellendülés időszakában elűzött tuhaók és liesenek ellentámadásba mentek át, mindenütt szétverték a parasztszövetségeket,

letartóztatták és halálra kínozták a parasztság vezetőit, önkényesen felemelték a földbért és a kölcsönkamatot, elűzték a földjükről a parasztokat. A Kuomintang-kormány, amely egy követ fűjt a tuhaókkal és a liesenekkel, segített nekik a parasztság ellenállásának letörésében, a parasztokat katonai szolgálat és más kötelezettségek teljesítésére kényszerítette, s különféle súlyos adókkal és szolgáltatásokkal terhelte meg. A kispolgárság helyzete sem volt jobb: a nép vásárlóképesége napról napra csökkent, a különféle adók egyre elviselhetetlenebbé váltak, s mindez a kiskereskedőket és a kisiparosokat csődbe juttatta. A nemzetgazdaság nehézségei, és a politikai szabadságjogok teljes hiánya folytán lehetetlenné vált az értelmiségiek, a diákok számára, hogy tudományos kutatómunkát végezzenek, normális körülmények között tanuljanak, s kinyilváníthassák véleményüket. Emellett az értelmiségiek gyakran nem találtak szakképzettségüknek megfelelő munkát.

Mindezek következtében a munkások, a parasztok és a kispolgárság tömegeinek érdeke fűződött a forradalom győzelméhez, s ezért a forradalomnak Kínában nagy fejlődési perspektívái voltak.

A megtorlások azonban súlyos veszteségeket okoztak a forradalmi erőknél. A forradalmi fellendülés idején a forradalmi szakszervezetekbe mintegy 3 millió munkás lépett be, s a munkásság nagyszabású politikai és gazdasági harcokat vívott. A forradalom veresége után a munkások harci kedve átmenetileg csökkent, s csak a párt óriási erőfeszítésének köszönhető, hogy a forradalmi szakszervezetek taglétszáma 1929-ben elérte a 30 000-et. A forradalmi fellendülés idején a parasztszövetségekbe mintegy 10 millió paraszt lépett be, s a falvakban magasra csapott a forradalom hulláma. A forradalom veresége után a parasztmozgalom hol hullámvölgybe került, hol ismét fellendült, és el volt szigetelve. „Akárhová tegye is be a lábát a Vörös Hadsereg — írta Mao Ce-tung —, a tömegek hidegen fogadják, és a lakosság csak agitációs munka kifejtése után válik fokról fokra barátságosabbá.”² Mindez arról tanúskodott, hogy a forradalmi hullám apadóban volt. A forradalom hanyatlása következtében a Kínai Kommunista Párt taglétszáma több mint 57 000-ről mintegy 10 000-re csökkent.

* Mao Ce-tung. Válogatott művei. 1. köt. 172. old.

Azok a változások, amelyek egyfelől a forradalom, másfelől az ellenforradalom táborában végbementek, a közbeeső helyet elfoglaló nemzeti burzsoáziára szükségszerűen hatással voltak. A nemzeti burzsoázia áttért az ellenforradalom táborába, s a nagyburzsoázia székértelődésévé vált a munkások, a parasztok és a kommunista párt ellen folytatott harcában. Ez az eljárása azonban egyáltalán semmilyen előnyt nem biztosított számára. 1927 után az imperialisták egyre több tőkét, s egyszersmind dömping-áron egyre több árut exportáltak Kínába, ami súlyos csapást jelentett a nemzeti burzsoáziára. A másik komoly csapást a csangkajse-kista Kuomintang mérte a nemzeti burzsoáziára azzal, hogy ellenforradalmi uralmát kihasználva, előmozdította a bürokratikus tőke fejlődését, erősödését. Ezért 1928-tól kezdve a tengerparti és a Jangce-folyó mentén elterülő vidékek nemzeti burzsoáziája elégedetlenkedni kezdett a Kuomintang uralmával, s mozgalmat indított bizonyos reformok kivívásáért. A nemzeti burzsoázia körében illúziók támadtak abban a tekintetben, hogy a Kuomintangot át lehet szervezni, olyan politikai párttá lehet változtatni, amely harcol mind a kommunisták, mind pedig az imperializmus és a feudális erők ellen.

Ezek a fejlemények ugyancsak a Kínában 1927 után kialakult politikai helyzet rendkívüli bonyolultságáról tanúskodtak. Az ellenforradalom táboráról szólva azt is meg kell állapítani, hogy a nagybirtokosok és a nagy-komprádorok érdekeit képviselő régi militaristák csődbe jutottak. A burzsoázia zászlaja alatt porondra lépő új, kuomintangista militaristák bizonyos formai engedményeket kaptak az imperialistáktól. Valójában ezek az új militaristák egytől egyig ugyancsak a nagybirtokosok és a komprádorok érdekeit képviselték, s az imperialisták engedelmes eszközei voltak Kína ellen irányuló agresszív lépéseik megvalósítása során. A nagybirtokosok és a komprádorok újból megszilárduló uralma még kegyetlenebbnek bizonyult, mint amilyen a régi militaristáké volt. Az ellenforradalmi államhatalmi apparátus, különösen a nagyvárosokban, megerősödött. Ez kizárta annak lehetőségét, hogy a forradalmi erők rövid idő leforgása alatt felszabadítsák a nagyvárosokat.

Ugyanakkor azonban a nagybirtokosok és a komprádorok ellenforradalmi hatalmának megvoltak a maga gyengeségei is, amelyek-től sehogyan sem tudott megszabadulni. Ezek a gyengeségek abból eredtek, hogy a néptömegek mindenfelé mozgolódtak, az ellenfor-

radalom a falvakban viszonylag kis erővel rendelkezett, s az állandó belső konfliktusok és összeütközések szüntelenül belső háborúkat idéztek elő. Ezért az ellenforradalmi uralom megszilárdulása csupán átmeneti jelenség volt. Az ellenforradalom hatalmának elkerülhetetlenül gyengülnie kellett, s a forradalomnak megvolt a lehetősége ahhoz, hogy fel nem tartóztatható áradatként öntsön el hatalmas térségeket, ezer meg ezer kínai falut.

A forradalom táboráról szólva meg kell állapítani, hogy mivel a munkásokat, a parasztokat és a kispolgárságot még kegyetlenebbül nyomták el és zsákmányolták ki mint azelőtt, létérdekük fűződött a forradalomhoz, s ennek a körülménynek multhatatlanul újabb forradalmi fellendülésre kellett vezetnie. Pesszimizmusra, hitetlenkedésre a forradalom fejlődési perspektíváit illetően nem volt semmi ok, jóllehet a forradalom abban az időben valóban hullámvölgybe került.

Nyilvánvaló volt azonban, hogy az ellenség egyelőre erősebb, és számbelileg is fölényben van, s hogy a forradalom közeli győzelme lehetetlen.

Ami pedig a nemzeti burzsoáziát illeti, meg kell állapítani, hogy csatlakozott a nagybirtokosokhoz és a nagy-komprádorokhoz, s elárulta a forradalom ügyét. A nemzeti burzsoáziát azonban a nagybirtokosok és a komprádorok továbbra is háttérbe szorították, s így nem volt kizárva annak a lehetősége, hogy később semleges álláspontot foglal el, sőt esetleg be is kapcsolódik a forradalmi harcba.

*A KKP Központi Bizottságának 1927. augusztus 7-i értekezlete; Csen Tu-hszü politikai irányvonalának elutasítása. A nancs ngi, a kuangcsoui és az „őrszi ter-
més” felkelés*

Hogyan kellett vezetni a forradalmi harcot ilyen bonyolult politikai helyzetben? Akadtak olyanok, akik az éremnek csak az egyik oldalát látták: túlértékelték a reakció erejét, s ugyanakkor lebecsülték a forradalom erejét, nem vették eléggé figyelembe az ellenség gyenge oldalait és a néptömegek forradalmi követeléseit, elcsüggedtek, nem bíztak többé a forradalom perspektíváiban, és jobboldali hibákat követtek el.

A forradalmi fellendülés időszakában a pártba belépett ingatag elemek most meghátráltak a reakciós erők előtt, megtagadták a pártot, sőt behódoltak az ellenségnek, s ezáltal segítségére voltak a párt aláaknázásában és a forradalom elleni harcban. A Csen

Tu-hsziu vezette kapitulánsok a forradalom hanyatlásának időszakában fokozatosan likvidátorokká váltak. Csak azt látták, hogy a nagybirtokosokat és a nagy-komprádorokat képviselő régi militaristák helyébe új, kuomintangista militaristák léptek, akik azelőtt a burzsoáziát képviselték. Csak azt látták, hogy az imperializmus bizonyos formai engedményeket tett ezeknek az új militaristáknak. Nem értették meg, hogy a hatalomra jutott kuomintangista militaristák ugyanúgy a nagybirtokosok és a nagy-komprádorok érdekeit képviselik, mint a korábbi militaristák. Ezért a kapitulánsok — reakciós trockista szempontból kiindulva — úgy vélekedtek, hogy 1927 után a kínai burzsoázia már legyőzte az imperializmus és a feudalizmus erőit, a kínai polgári demokratikus forradalom már befejeződött, s a kínai proletariátusnak most már csak meg kell várnia, amíg a kapitalizmus fejlődése annyira előrehalad, hogy végre lehet hajtani az úgynevezett „szocialista forradalmat”. Kijelentették, hogy a pártnak most abba kell hagynia a forradalmi munkát, s csupán legális munkával kell foglalkoznia, a Kuomintang által megengedett keretek között. Sőt, a kapitulánsok még azt is elleneztek, hogy a párt fegyveres forradalmi harcot folytasson, s az ilyen harcot „csavargók és banditák akcióinak” nevezték.

A kommunisták, akik el voltak szánva arra, hogy a végsőig küzdenek a kínai nép felszabadításáért, Csen Tu-hsziutól és más árulóktól eltérően a legnagyobb kitartással és forradalmi hősiességgel léptek fel az erős és alattomos ellenséggel szemben. Az első forradalom veresége után nem estek kétségbe, nem vették el a győzelembe vetett hitüket, hanem ellenkezőleg, az elszenvedett kudarcból levonták a tanulságokat, világosan felismerték Csen Tu-hsziu politikai irányvonalának ártalmasságát, felismerték, hogy ez az irányvonal vezetett a forradalom vereségéhez. A kommunistákat nem ijesztette el sok ezer harcostársuk pusztulása. Sziklaszilárdan hittek a forradalom igazságában, megértették annak fontosságát, hogy a forradalmat a kommunista párt vezesse. A Kínai Kommunista Párt már 1927 júliusában megalkototta a Központi Bizottság ideiglenes irodáját, amelynek tagjai közé Csen Tu-hsziut nem vették fel. Több elvtárs javasolta a Központi Bizottság rendkívüli plenáris ülésének összehívását, hogy véget lehessen vetni a Csen Tu-hsziu és hívei által folytatott kapituláns politikának, s az új helyzetben érvényre lehessen juttatni a forradalmi harc kitartó folytatásának irányvonalát. Ugyan-

akkor a párt felkelést tervezett Nancsangban, és előkészületeket tett az „őszi termés” felkelésre, hogy ilyenformán az ellenforradalmi kuomintangista fegyveres erőkkkel a forradalom fegyveres erőit állítsa szembe.

A nancsangi felkelés 1927. augusztus 1-én kezdődött. Az északi hadjáratban részt vett mintegy 30 000 főnyi csapatok Csou En-laj, Csü Te, Je Ting és Ho Lung vezetésével elfoglalták Nancsangot, Csianghszi tartomány közigazgatási központját. Ebben az időszakban, vagyis röviddel azután, hogy a vuhani Kuomintang elárulta a forradalmat, az ellenforradalomnak Csianghsziban, Hunanban, Hupejben és más tartományokban még nem sikerült teljesen elfojtani a parasztmozgalmat. A parasztság nagy tömegeit a nancsangi győzelem híre fellelkesítette, és serényen készülődtek, hogy a forradalmi csapatok segítségére siessenek. A forradalmi csapatoknak azonban nem volt lehetőségük arra, hogy Nancsangban szilárdan megvessék a lábukat, és megteremtsék az együttműködést a helyi parasztmozgalommal. Augusztus 5-én elhagyták Nancsangot, és délnek vették útjukat. Úgy tervezték, hogy elfoglalják Kuangcsout, ismét forradalmi támaszponttá építik ki, s azután onnan újabb hadjáratot indítanak északi irányban.

A forradalmi csapatok dél felé haladva több vereséget mértek az ellenségre, felszabadították Lincsuant, Jihuangot, Kuangcsangot, Sicsenget, Zsujcsint, Huajcsangot, Csangtinget, Sanghangot, Taput, Csaocsout, Szvatout (Santant), s más városokat is felszabadítottak a garázdálkodó ellenforradalmi bandák uralma alól. Ezeket a sikereket azonban nem tudták megszilárdítani, mert nem volt támaszpontjuk, és nem kaphattak segítséget a parasztság tömegeitől. A katonák hosszú utakat tettek meg, az ellenség egyik támadását a másik után verték vissza, s gyakran napokig nem aludtak. Nem volt elég élelem és víz. A csapatok súlyos veszteségeket szenvedtek, amelyeket nem volt alkalmuk pótolni. Ennek következtében röviddel Csaocsou és Szvatou felszabadítása után a túlerőben levő ellenségnek sikerült a felkelőket körülzárni és leverni. Csak egy kis részük, alig 2000 ember tudott kitörni a gyűrűből. Ezek a harcosok Csü Te, Csen Ji és Lin Piao vezetésével Csianghszi tartományon át Hunan tartomány déli részébe vonultak, ahol megszervezték a parasztok fegyveres felkelését.

1927. augusztus 7-én a párt Központi Bizottsága rendkívüli értekezletet tartott. Ebben a forradalom szempontjából válságos

időpontban az értekezlet határozottan véget vetett a kapituláns politikának, Csen Tu-hszit megfosztotta vezető tisztségétől, s megválasztotta a párt Központi Bizottságának új, ideiglenes politikai irodáját. Az értekezlet felszólította a pártot és a néptömegeket, hogy folytassák kitartóan a forradalmi harcot, indítsák meg az agrárforradalmat, szervezzenek felkelést, hogy fegyveres erővel dönthessék meg a Kuomintang ellenforradalmi uralmát. Ez a harci felhívás bátorságot öntött az egész pártba, a párton belül és a párton kívül egyaránt nagymértékben hozzájárult a forradalom veresége után eluralkodott pesszimista hangulat leküzdéséhez, helyes irányt mutatott azoknak, akik a harc bonyodalmai közepette elvesztették a fejüket. Ez az értekezlet komoly sikere, munkájának igen pozitív eredménye volt.

Az értekezlet azonban a jobboldali elhajlók elleni küzdelem során szem elől tévesztette a „baloldali” elhajlás veszélyét, nem figyelt fel arra, hogy egyes elvtársak más betegségben: „forradalmi” lázban szenvednek.

Ezek az elvtársak nem értették meg, hogy abban az időben — a különböző vidékek konkrét viszonyainak megfelelően — vagy ellentámadást kellett indítani, vagy vissza kellett vonulni, hogy a forradalom megtarthassa hadállásait, s összegyűjthesse, sújtó ököllé kovácsolhassa a forradalmi erőket. Ezek az elvtársak mélysegesen tévedtek, amikor azt hitték, hogy a munkások sztrájkra kényszerítésével vagy más kalandor módszerekkel és adminisztratív intézkedésekkel előbbre lehet vinni a forradalmat. A Központi Bizottságnak ez az értekezlete nem küzdött a hasonló nézetek ellen, s ilyenformán utat nyitott a későbbi „baloldali” hibák számára.

Az „augusztus 7-i értekezlet” után Mao Ce-tung visszatért Hunan tartományba. Augusztus 18-án a Hunan tartományi pártbizottság értekezletet tartott, amelyen az „őszi termés” felkelés tervét vitatták meg. Mao Ce-tung ezen az értekezleten megállapította, hogy a felkelés céljául az agrárforradalom következetes végrehajtását és demokratikus munkás-paraszt hatalom létrehozását kell kitűzni. E cél megvalósítása érdekében a pártnak fő erőt a fegyveres harcra kell összpontosítania, hogy így lehetővé váljék a hatalom megragadása, majd — a puskát mindig kéznél tartva — az agrárforradalom problémáinak megoldása.

1927 szeptemberében munkások, parasztok és forradalmi kato-

nák Mao Ce-tung és más elvtársak vezetésével Hunan északi és Csianghszi északnyugati részében felkelést indítottak. A felkelők megalakították a munkás-paraszt forradalmi hadsereg 1. hadtestének 1. hadosztályát, s három irányban támadták meg az ellenséget: az első hadoszlop Hsziuszjából Pingcsiang irányában, a második Tungkuból Liujiang irányában, a harmadik Anjüanból Pingcsiang és Liling irányában. A három hadoszlopnak Liujiangban kellett találkozni.

A felkelők azután Csangsa ellen szándékoztak vonulni, hogy a munkások támogatásával felszabadítsák ezt a várost. Az ellenség azonban erős, a forradalmi haderő pedig gyenge volt, s így a munkás-paraszt forradalmi hadsereg az egyes városok felszabadítása közben igen súlyos veszteségeket szenvedett. Mao Ce-tung helyesen ítélte meg a kialakult helyzetet, amikor arra a következtetésre jutott, hogy Csangsa felszabadítása egyelőre nem lehetséges, s a Hunan és Csianghszi tartomány határán fekvő csingkangszani területbe vezette a csapatokat.

Az „őszi termés” felkelést követően a Kuangtung tartományi Hajfengben és Lufengben, Hajnan szigetén, Kuangcsouban, Huanganban, Macsengben, Tungsanban, Hszienningben, Pucsi-ban, a Hupej tartományi Hunghu-tó vidékén, a Csianghszi tartományban fekvő Vananban, Tajhóban, Kojangban, Hengfengben, a Senhszi tartományi Csingcsienben és más helyeken került sor munkás-, paraszt- és katonafelkelésre.

A december 11-én elkezdődött kuangcsoui felkelés folyamán a párt által vezetett munkások és forradalmi katonák elfoglalták, s három napig kezükben tartották ezt a nagy dél-kínai várost.

A felkelők mindenütt hősiiesen küzdöttek az ellenséges csapatokkal. Többségük azonban még nem értett ahhoz, hogyan lehet kiharcolni a győzelmet olyan körülmények között, amikor az ellenség erős, a forradalomnak pedig csak kis erők állnak a rendelkezésére. A felkelők többnyire a hadviselés szokásos, a történelem során messzemenően alkalmazott módszereihez folyamodtak: városokat ostromoltak vagy védelmeztek, frontális támadást intéztek az ellenség ellen. Így a felkelők nagy veszteségeket szenvedtek, s a túlerőben levő ellenség a felkeléseket egymás után leverte. A forradalmi csapatok kisebb osztagai azonban megmaradtak. Ezek az osztagok visszavonultak a falvakba, és onnan partizánháborút indítottak.

Az első „baloldali” elhajló politikai irányvonal kialakulása. Ennek az irányvonalnak megváltoztatása. A KKP VI. országos kongresszusa

A nancsangí, a kuangcsoui és az „őszí termés” felkeléssel létrejött az olyan forradalmi haderő szervezésének alapja, amelyet egyedül a kommunista párt vezetett. Ettől kezdve a fegyveres ellenforradalommal a kommunista párt veze-

tése alatt álló fegyveres forradalom állt szemben. Főképpen a felkelések leverése után megmaradt forradalmi osztagokból kiválasztódott ki a partizánháború kohójában a munkás-paraszt forradalmi Vörös Hadsereg. Sok olyan körzet, amelyben az első partizánosztagok működtek, később forradalmi támaszponttá vált. Mindennek óriási jelentősége volt.

A felkelések veresége azonban arról tanúskodott, hogy a forradalom apátja tovább tart, s hogy a kialakult körülmények között a nagyvárosok nem tekinthetők többé a forradalom támaszpontjainak. Ámde egyes vezető elvtársak, a párt Központi Bizottságának egyes tagjai, akik már az „augusztus 7-i értekezleten” is hajlandóságot mutattak a „baloldali” elhajlásra, a felkelések vereségéből nem vonták le a kellő tanulságokat, nem elemezték tüzetesen az akkori forradalmi helyzetet. Ezeknél az elvtársaknál az a helytelen vélemény alakult ki, hogy a mindenfelé és állandóan kirobbanó felkelések a forradalom fellendüléséről tanúskodnak. A jobboldali elhajlóktól eltérően egy másik végletbe estek: nem vették észre, hogy az ellenség egyelőre még erős, a forradalom pedig csak kis erővel rendelkezik, s eltúlozták mind az ellenséges táborban uralkodó válságot, mind pedig a forradalom erőit. A helyzetnek ebből az egyoldalú, helytelen megítéléséből kiindulva, 1927 telétől kezdve a párt erősen megritkult sorait és a forradalmi tömegeket az egész országban fegyveres felkelések szervezésére ösztönözték.

Így a második forradalmi polgárháború időszakában első ízben kialakult a pártban és uralkodóvá vált a „baloldali” elhajló politikai irányvonal. A „baloldali” elhajlók nem vették figyelembe az országban kialakult helyzetet, s így egész gyakorlati tevékenységük meddő volt. Olyan körülmények között, amikor az ellenség hatalmas nyomást gyakorolt, s a forradalmi érzelmű tömegeket súlyos csapás érte, a „baloldali” elhajlók irányvonalának megfelelően előkészített felkeléseket vagy egyáltalában meg sem lehetett kezdeni, vagy pedig az óriási áldozatok árán megszervezett felkeléseket az ellenség gyorsan leverte, ami súlyos

vesztéséget okozott azoknak a forradalmi erőknél, amelyek a forradalom veresége után megmaradtak. Egészen természetes, hogy az ilyen akciók igen sok kommunistánál elégedetlenséget és tiltakozást váltottak ki. 1928 áprilisáig ezt a „baloldali” elhajló irányvonalat a párttagok többségének követelésére a gyakorlati tevékenységből alapjában véve kiküszöbölték.

A „baloldali” és jobboldali hibák kijavítása, az első forradalmi polgárháború, a nancsangi, a kuangcsoui és az „őszi termés” felkelés eredményeinek összegezése, valamint a néptömegek folytatódó forradalmi harcát illetően a vezetés helyes irányvonalának kidolgozása céljából a Kínai Kommunista Párt 1928 június—júliusban, Moszkvában megtartotta VI. országos kongresszusát. A kongresszus munkájában 84 küldött vett részt szavazati joggal és 34 küldött tanácskozási joggal, összesen több mint 40 000 párttag képviselőtében. A kongresszus helyesen értékelte a Kínában 1927 után kialakult gazdasági és politikai helyzetet, s megállapította, hogy Kína még mindig félféudális, félgyarmati ország, a kínai forradalom pedig változatlanul polgári demokratikus forradalom. A kongresszus közzétette a demokratikus forradalomnak — az imperializmus és a feudalizmus elleni harcnak, az agrárforradalom és a munkás-paraszt demokratikus diktatúra megvalósításának programját, s feladatul tűzte ki a kínai Vörös Hadsereg megteremtését, és falusi forradalmi támaszpontok létrehozását. A kongresszus az ország politikai helyzetének helyes elemzéséből kiindulva hangsúlyozta, hogy a két forradalmi hullám közötti időszakban a párt fő feladata a tömegek megnyerése, nem pedig a támadás, nem az, hogy mindenütt felkeléseket indítson. Ennek megfelelően a kongresszus egyaránt elítélte mind a jobboldali csentuh-sziuizmust, mind pedig a „baloldali” oportunizmust, s nagy nyomtatékkal hangsúlyozta, hogy a párt szempontjából a fő veszély a „baloldali” oportunizmus. Mindez a kongresszus munkájának nagy eredménye, legfontosabb része volt.

Voltak azonban a kongresszus munkájának negatív vonásai is. A kongresszusi határozatok nem utaltak arra, hogy a demokratikus forradalom — hosszan tartó forradalom, nem értékelték helyesen a közbeeső osztályok kettős álláspontját és az ellenforradalmi erők táborán belüli ellentmondásokat. Továbbá, a kongresszus határozataiban nem volt pontos útmutatás arra a létfontosságú kérdésre vonatkozóan, hogy a pártnak a forradalom veresége után taktikai visszavonulást kell végrehajtania, s munkájá-

nak súlypontját a városból a falura kell áthelyeznie. A határozatok a megváltozott feltételeket figyelmen kívül hagyva, továbbra is „a város vezető szerepének fontosságát” hangsúlyozták, s leszögezték, hogy „a proletártömegek lendülete az az erő, amely meghatározza a forradalom győzelmét vagy vereségét”. A kongresszusnak ezek a hibái akadályozták a pártban a „baloldali” elhajlás teljes felszámolását.

A Vörös Hadsereg és a falusi forradalmi támaszpontok létrehozása. A forradalmi munka újlagos megindítása a Kuomintang hatalmában levő területeken. A Mao Ce-tung vezette kommunisták elmélete és politikája a falusi pártlépítés és a vörös hatalom megeremlésének kérdésében

A VI. kongresszust követő időszakban a Mao Ce-tung és Liu Sao-csi vezette kínai kommunisták alkotóan fogtak hozzá a kérdések megoldásához, s óriási munkát végeztek. Valóra váltották a kongresszus helyes határozatait, s ugyanakkor az elméletben és a gyakorlatban egyaránt választ adtak a kongresszuson megoldatlanul maradt vagy helytelenül eldöntött kérdésekre.

Mao Ce-tung, Liu Sao-csi és más elvtársak a jobboldali elhajlókkal ellentétben világosan látták, hogy a csangkajsekista Kuomintang egyet sem oldott meg a kínai demokratikus forradalmat előidéző alapvető ellentmondások közül: nem oldotta meg sem az imperializmus és a kínai nemzet, sem a feudális erők és a néptömegek közötti ellentmondásokat. Világosan látták, hogy a népnek változatlanul forradalomra van szüksége, s hogy a forradalom — átmeneti veresége ellenére — elkerülhetetlenül ismét kibontakozik és győzni fog. Ezért nem estek pánikba a reakciós erők átmeneti diadalmaskodása miatt, hanem mélységesen hittek ügyük diadalában, s tovább vezették a néptömegeknek az imperializmus és a feudalizmus ellen irányuló forradalmi mozgalmát. Ugyanakkor Mao Ce-tung, Liu Sao-csi és más elvtársak a „baloldali” elhajlóktól eltérően világosan számot adtak maguknak arról, hogy a forradalom a hanyatlás időszakában van, s hogy az ellenség, különösen a városokban, még nagyon erős, a forradalom viszont egyelőre csak kis erőkkel rendelkezik. Ezért úgy vélekedtek, hogy a pártnak a támadó ellenség elől szervezetten és rendben vissza kell vonulnia, átmenetileg kerülnie kell a döntő összecsapásokat, hogy ilyenformán megőrizhesse és tömöríthesse a forradalmi erőket, s felkészülhessen a későbbi harcokra. De hogyan kellett visszavonulni? A párt az első forradalmi polgárháború időszaká-

ban legális vagy féllegális viszonyok között dolgozott. Most viszont, amikor az ellenség a városokban megerősödött, a régi munkamódszerek alkalmazása a párt veszélyeztetését jelentette volna. Ezért a városokban a korábban legális pártszervezeteknek mély illegalitásba kellett vonulni. Ugyanakkor a pártnak továbbra is a lehető legnagyobb mértékben fel kellett használnia a legális szervezeteket és a legális harci módszereket, hogy ezáltal megőrizze tomegkapcsolatait és a maga oldalára állítsa a tömegeket. A kialakult helyzetet figyelembe véve azonban nem lehetett csupán a visszavonulásra szorítkozni, bármennyire szervezett volt is a visszavonulás. Az első forradalmi polgárháború időszakában a város volt a párt munkájának központja. Most viszont a városokban az ellenség uralma megszilárdult, a népet pedig minden jogtól megfosztották. Így azok a viszonyok, amelyek között a pártnak a városokban újjá kellett élesztenie és tovább kellett fejlesztenie a forradalmi erőket — rendkívül súlyosak voltak. A nancsangi, a kuangcsoui és az „őszi termés” felkelés veresége világosan mutatta, hogy a megváltozott viszonyok között a városokat nem lehetett többé a forradalom központjainak, támaszpontjainak tekinteni, mint az első forradalmi polgárháború idején.

Mi volt hát a kivezető út ebből a helyzetből? Az egyetlen helyes kivezető út, az egyetlen helyes megoldás az volt, ha a forradalmi munka központját a városokból, ahol az ellenség viszonylag nagy erőkkel rendelkezett, áthelyezik a falvakba, ahol az ellenség viszonylag kis erőkkel rendelkezett, s ahol a forradalomnak bizonyos bázisa volt. Az elvtársak egy része Mao Ce-tung vezetésével így is járt el. Ezek az elvtársak az „őszi termés” felkelés veresége után lemondtak Csangsa és más városok elfoglalásáról, s a munkásparaszt forradalmi hadsereg 1. hadtestének 1. hadosztályát a Hunan tartomány linghszieni járásának és Csianghszi tartomány junghszini, ningkangi, szujcsuani stb. járásainak érintkezési pontján fekvő Csingkangsan körzetébe vezették. Ez a körzet aránylag távol van a központi városoktól, s az ellenség itt valamivel gyengébb volt. Emellett itt húzódik a Hunan és Csianghszi tartomány közötti határ, s így a forradalomnak ezen a vidéken aratott sikerei mindkét tartományra hatást gyakorolhattak. A csingkangsani parasztok az első forradalmi polgárháború idejében parasztszövetségeket és önvédelmi osztagokat hoztak létre, s harcoltak a tuhaók és liesenek ellen. A tömegek tudatossága viszonylag magas fokot ért el, és a forradalomnak volt bizonyos

bázisa. Azonkívül ezt a vidéket magas, nehezen járható hegyek övezik, ami megkönnyítette a védelmét, s ugyanakkor az itteni bőséges termés lehetővé tette a forradalmi hadsereg élelmszerellátásának biztosítását. Mindezek a körülmények kedvezőek voltak a forradalom, s kedvezőtlenek az ellenforradalom szempontjából.

Mao Ce-tung elvtárs — ezeket a kedvező körülményeket figyelembe véve — 1927 októberében felszólította a munkás-paraszt forradalmi hadsereget, hogy „vesse meg a lábát” a Csingkangsan körzetében, és hozzon létre forradalmi támaszpontot.

A hadseregnek nehéz és kitartó harcot kellett vívnia azért, hogy a Csingkangsanban „megvesse a lábát”. Mire a munkás-paraszt forradalmi hadsereg ide érkezett, a hegyvidéki járások pártszervezeteit teljesen szétverték, az önvédelmi parasztsztagokat lefegyverezték, s ezeknek a súlyos csapásoknak hatására a tömegek forradalmi lelkesedése bizonyos fokig nyomott hangulatnak engedte át a helyét. Ezért szinte mindent újból kellett kezdeni. Újjá kellett éleszteni a helyi pártszervezeteket és a hadsereg pártszervezeteit, illetve új pártszervezeteket kellett alakítani — a forradalmi tevékenység irányítására. Partizánháborút kellett indítani, s ennek során szüntelenül tökéletesíteni és erősíteni kellett a munkás-paraszt forradalmi hadsereget és a helyi fegyveres osztagokat — a forradalmi harc fő eszközeit. Hozzá kellett kezdeni az agrárforradalom megvalósításához. Népi hatalmat kellett teremteni. A parasztok nagy tömegeit fel kellett szabadítani és harcba kellett vinni létfontosságú gazdasági és politikai érdekeikért. Mindeme feladatok megvalósítása lehetővé tette, hogy a párt a Csingkangsan körzetben fokozatosan falusi forradalmi támaszpontot építsen ki, amire addig a történelemben nem volt példa.

1928 februárig a Csingkangsan környéki járásokban — a ninkangi, a junghszini, a csalingi és a szujcsuani járásban járási pártbizottság alakult, Lianghszienben létrejött a külön körzet pártbizottsága, Lienhuában pedig hozzákezdték a pártszervezet megalkotásához. Mindezekben a kerületekben, a lianghszieni kivételével, kisebb helyi fegyveres osztagok alakultak, amelyek ismételten támadást intéztek a tuhaók ellen, és partizánakciókat hajtottak végre. A tömegek a kommunista párt felvilágosító munkájának és a forradalmi fegyveres erők akcióinak hatására lassanként újra hinni kezdtek a forradalom győzelmében. A parasztok meg-

kezdték a földesúri földek elkobzását és a családtagok száma szerinti felosztását. A falvakban kezdtek megalkakulni a munkás-, paraszt- és katonahatalom szervei.

1928 áprilisában Csu Te, Csen Ji, Lin Piao és mások a Csingkangsanba vezették a nancsangi felkelésben részt vett csapatokat és a Hunan tartomány déli részében megalakult parasztosztagokat, s egyesültek a Mao Ce-tung parancsnoksága alatt álló csapatokkal. Ezeknek a fegyveres erőknek az egybeolvadása után megalakult a Kínai Munkás-Paraszt Vörös Hadsereg 4. hadteste. A hadtest összesen mintegy 10 000 főt számlált, s ebből körülbelül 5000 harcos alkotta a hadtest magvát. A hadtest parancsnoka Csu Te lett, Mao Ce-tung pártmegbízottként szerepelt (1929 után a pártmegbízottakat politikai biztosoknak nevezték). A 4. hadtest létrehozásával megnőtt a forradalom ereje. Mao Ce-tung és más elvtársak elhatározták, hogy harcot indítanak a vörös hatalom megteremtéséért a Lohsziaosan hegygerinc egész központi részén, Csingkangsan központtal. Konkrétabban szólva, a cél elérését előmozdító politikának a lényege a következő volt: „Elszánt harcot kellett folytatni az ellenséggel; hatalmi szerveket kellett létrehozni a Lohsziaosan hegygerinc központi részén; harcolni kellett a pánikkeltés ellen; el kellett mélyíteni az agrárforradalmat a forradalmi támaszpont területén; a hadsereg pártbizottságoknak támogatást kellett nyújtaniok a helyi pártszervezeteknek ezek növelése terén; a reguláris csapatoknak támogatást kellett nyújtaniok a helyi fegyveres erők fejlesztése terén; védekező taktikát kellett folytatni Hunan tartományt illetően, ahol az uralkodó osztályok hatalma viszonylag erős volt, és támadó taktikát Csianghszi tartományt illetően, ahol viszonylag gyenge volt az uralmuk; mindenáron birtokba kellett venni Junghszin vidékét, és a tömegek erejével meg kellett erősíteni a junghszini támaszpontot; elő kellett készíteni a huzamos harc felteleteit; összpontosítani kellett a Vörös Hadsereg egységeit, hogy alkalmas pillanatban csapásokat mérhessenek a támadó ellenségre; harcolni kellett a csapatok szétforgácsolása ellen, hogy az ellenség ne verhesse azokat szét részenként; a fokozatos előnyomulás taktikáját kellett alkalmazni a támaszpont kiszélesítése céljából; harcolni kellett a felgöngyölítő támadás taktikája ellen.”³ Eldugott kis falvakban kellett kitűzni a forradalom zászlaját és

³ Mao Ce-tung. Válogatott művei. 1. köt. 132. old.

megteremteni a vörös hatalom egyelőre apró körzeteit, egyiket a másik után, s mindezt olyan körülmények között, amikor ezeket a kerületeket a fehérek erős gyűrűje zárta körül. Ilyesmire azelőtt sehol a világon nem volt példa. Egyes elvtársakban kétségek is támadtak ebben az időben, s feltették a kérdést: „Sokáig tudjuk-e még magasra tartani a vörös zászlót?” „Ha nem válaszoltunk volna erre az alapvető kérdésre . . . akkor egyetlen lépést sem tehattünk volna előre.”⁴

1928 májusában Maopingban (ningkangi járás) összeült a hunan — csianghszi határterület I. pártkonferenciája. A konferencia megállapította, hogy a vörös zászlót magasra lehet tartani, s hogy a Vörös Hadsereg és a falusi forradalmi támaszpontok állandóan fennmaradhatnak, mert „. . . Kína óriási félgymarmati ország, amely forradalmat élt át, és politikai meg gazdasági tekintetben egyenlőtlenül fejlődik”.⁵

A kérdés lényegét illetően először is meg kell állapítani, hogy Kína gazdasági tekintetben egyenlőtlenül fejlődött: „Kínában a gyenge kapitalista gazdaság mellett mélyen begyökeresedett félféudális gazdaságot látunk; a csekély számú modern ipari és kereskedelmi központ mellett rengeteg, fejlődésében megrekedt falu van; több millió ipari munkás és több százmillió paraszt meg kézműves él egymás mellett, a régi rendszer elnyomása alatt; . . . a kisszámú vasútvonal, autót és víziút mellett mindenféle keskeny székérutak, továbbá ösvények vannak, amelyek csak gyalogos haladhat, sőt olyan ösvények, amelyek még gyalogosok számára is nehezen járhatók.”⁶ Ez a gazdasági helyzet lehetővé tette annak a következtetésnek levonását, hogy Kína éppen a falvakban, nem pedig a városokban rendelkezik felmérhetetlen ember- és anyagtartalékokkal, s hogy a város képtelen volt teljesen ellenőrizni a falut, amely így bizonyos fokig megőrizte önállóságát. Ezért feltétlenül és teljes mértékben lehetséges volt a falvakban létrehozni és fejleszteni a Vörös Hadsereget, valamint a forradalmi támaszpontokat. Ez a gazdasági helyzet továbbá arról tanúskodott, hogy a kínai proletariátus, ha élcsapatát falura küldi és a parasztokat harcba viszi az agrárforradalomért, a régi rendszer megdöntéséért — kis létszáma ellenére is meg tudja nyerni

⁴ Ugyanott, 360—361. old.

⁵ Ugyanott, 362. old.

⁶ Ugyanott, 361. old.

a lakosság túlnyomó többségének a támogatását, és meg tudja vetni a forradalom legyőzhetetlenségének alapjait. Ha pedig ez a helyzet, akkor a Vörös Hadsereg is, a forradalmi támaszpontok is kétségtelenül fennállhatnak és tovább fejlődhetnek — még erős ellenség gyűrűjében is.

Másodszor, az egyenlőtlen gazdasági fejlődés folytán a politikai fejlődés is egyenlőtlen volt, s ennek következtében olyan helyzet alakult ki, hogy „a központi kormányt kezükben tartó nagy-militaristák mellett kis-militaristák vannak, akik a különböző tartományokat tartják kezükben; kétfajta reakciós hadsereg áll fenn egymás mellett: a Csang Kaj-seknek alárendelt, úgynevezett központi kormány-hadsereg, és az egyes tartományok militaristáinak alárendelt nagyszámú úgynevezett »vegyes« hadsereg . . .”⁷ Ezek a kis- és nagy-militaristák állandóan marakodtak egymással a hatalomért. Ugyanakkor, minthogy Kína félgymarmati ország volt, amelyet több imperialista állam ellenőrzött, ezek a militaristák úgy táncoltak, ahogy az egyik vagy a másik imperialista állam fűtyült. Az imperialista államok közötti ellentétek óriási mértékben elmélyítették a militaristák között fennálló ellentéteket. Az ellentétek elmélyülése a militaristák között, a szüntelen belháborúk, amelyek néha igen nagy méreteket öltöttek, gyengítették az ellenforradalom uralmát, megnehezítették az ellenforradalmi hadseregen belüli különböző klikkek és csoportok számára annak lehetőségét, hogy egyesüljenek, s egységes frontot alkotva lépjenek fel a Vörös Hadsereg és a falusi forradalmi támaszpontok ellen. Ez kedvező körülmény volt a Vörös Hadsereg és a forradalmi támaszpontok fennállása és további fejlődése szempontjából.

Harmadszor, „Kína óriási ország. »Ha sötét van Napkeleten, akkor világos Napnyugat, Délen az ég elsötétült, de még ott van Észak.«” Ha a Vörös Hadseregnek nem sikerült megvetnie a lábát az egyik vidéken, áttehette támaszpontját egy másikra — „nem kell búslakodni, hogy netán nincs hely a kibontakozásra”.⁸

Negyedszer, „Kína nagy forradalmat élt át, amely előkészítette a talajt a Vörös Hadsereg megszületéséhez, iskolázta a Vörös Hadsereg vezetőjét — a Kommunista Pártot, iskolázta a néptömegeket, amelyek immár egyszer részt vettek forradalomban.”⁹

⁷ Ugyanott, 361. old.

⁸ Ugyanott, 361—362. old.

⁹ Ugyanott, 362. old.

Mindeme körülmények tanúskodása szerint adva voltak a feltételek ahhoz, hogy a falvakban létrehozzák és fejlesszék a Vörös Hadsereget és a forradalmi támaszpontokat. A hunan—csianghszi határterület első pártkonferenciája rámutatott ezekre a feltételekre, amivel jelentős mértékben megszilárdította a párt és a tömegek harci elszántságát, a győzelembe vetett hitüket, s azt a Mao Ce-tung és más elvtársak által kitűzött harci feladatot, hogy a Lohsziaosan-hegygerinc központi részén meg kell teremteni és fejleszteni kell a vörös hatalmat — a párt és a tömegek közös harci céljává tette. Ettől kezdve a hunan—csianghszi határterületen a munka a győzelem egyre nagyobb bizonyosságával és egyre fokozódó aktivitással folyt.

A katonai munka viszonylatában megállapították a partizán hadviselés elveit: „Ellenségünk támad — mi visszavonulunk, ellenségünk megállt — mi nyugtalanítjuk, ellenségünk kimerült — mi megverjük, ellenségünk visszavonul — mi üldözzük.”¹⁰ A hádsereg felépítésének elveit „A fegyelem három parancsolatában, a „Nyolc pontból álló utasítás”-ban¹¹ stb. fektették le. Az ellenséges csapatok, amelyek Hunanban is, Csianghsziban is nyolc-kilenc, sőt volt úgy, hogy tizennyolc ezreddel rendelkeztek, gyakran támadtak, s a Vörös Hadseregnek még négy ezrede sem volt ezeknek a támadásoknak a visszaveréséhez.

A helyi munka viszonylatában a forradalmi támaszpontok körzetét fokozatosan kiterjesztették a ningkangi, a junghszini és a lienhuai járás egész területére, s részben a csiani meg az anfuai járásra, a szujcsuani járás északi részére és a linghszieni járás délkeleti részére. Ezekben a járásokban a föld nagyobb részét a családtagok száma szerint felosztották a parasztok között. A fal-

¹⁰ Mao Ce-tung. Válogatott művei. 1. köt. 389—390. old.

¹¹ „A fegyelem három parancsolata” és a „Nyolc pontból álló utasítás” azokat a szabályokat tartalmazza, amelyeket a forradalmi agrárháború időszakában Mao Ce-tung elvtárs állított össze a Kínai Munkás-Paraszt Vörös Hadsereg számára. Ezek később a 8. és az Új 4. Hadsereg, majd pedig a Kínai Felszabadító Néphadsereg fegyelmi szabályzataivá váltak.

„A fegyelem három parancsolata” a következő: 1. mindenben engedelmeskedj parancsnokodnak; 2. ne végy el semmit a lakosságtól; 3. minden zsákmányt szolgáltatass be a kincstárnak.

Az „Utasítás” nyolc pontja így hangzik: 1. légy udvarias, 2. bármit vásárolsz, fizess meg becsületesen; 3. minden igénybe vett holmit szolgáltatass vissza; 4. a megrongált holmiért fizess kártérítést; 5. ne verekedj és ne használj trágár kifejezéseket; 6. ne okozz kárt a vetésben; 7. ne köss bele a nőkbe; 8. ne gúnyold a foglyokat.

vakban és a kerületekben mindenütt megalakultak a hatalmi szervek. A ningkangi, a junghszini, a lienhuai és a szujcsuani járásban járási kormány alakult. Később létrehozták az egész terület legfőbb hatalmi szervét: a hunan—csianghszi határterület munkás-paraszt demokratikus kormányát. Egymásután alakultak meg a helyi fegyveres osztagok: a falvakban munkás-paraszt felkelőosztagok, a kerületekben és a járásokban vörös gárdák alakultak.

De éppen abban az időben, amikor a munka egyre nagyobb lendületet vett, a „baloldali” elhajlás betegségével megfertőzött „revizorok” érkeztek a hunan—csianghszi határterületre. Ezek az emberek rágalmozó módon „konzervatívnak” nevezték Mao Ce-tung elvtársnak és más elvtársaknak arra irányuló politikáját, hogy minden erőt mozgósítsanak szilárd támaszpontok létrehozására, és fokozatosan kiterjesszék a támaszpontok területét. Kijelentették, hogy a hunan—csianghszi határterületen a pártmunka túlságosan jobbfelé hajlott el, s azt a szemrehányást tették, hogy itt nem folytatják „a kispolgárok proletárokká változtatásának, s ily módon a forradalomban való részvételre kényszerítésüknek” politikáját. Végül is a „Minden gyárat a munkásoknak!” jelszót kezdték propagálni, hozzáláttak a középkereskedők vagyonának elkobzásához, és súlyosan csorbitották a többi középréteg érdekeit. Ez a középelemek közül igen sokat az ellenség karjaiba taszított; ruhájuk ujjára fehér szalagot kötöttek, s szembefordultak a forradalommal.

A Vörös Hadsereg 4. hadtestének — amelynek vezetését ezek a „baloldali” elhajlók magukhoz ragadták — a zöme nem-sokára, támaszpontjától messzire elszakadva, Hunan tartomány déli részébe indult, távoli hadjáratra. Így azután az ellenség 1928 július—augusztusában súlyos csapást mért a kalandor hadjáratban részt vevő csapatokra. A harcosoknak a fele oda-veszett. A hunan—csianghszi határterület járási székhelyeit és sík vidékeit az ellenséges hadsereg elfoglalta, s itt a párt-és tömegszervezetek többségét is szétverték. Szerencsére a Mao Ce-tung elvtárs vezetése alatt álló, körülbelül egy ezrednyi haderő szívósan harcolt a hunan—csianghszi határterület hegyi kerületeiben, és visszaverte az ellenségnek a Csingkangsan elfoglalására tett minden kísérletét.

Amikor Mao Ce-tung megtudta, hogy a Dél-Hunanban harcoló csapatok vereséget szenvedtek, és szorongatott helyzet-

ben vannak, a saját parancsnoksága alatt álló haderővel segítségükre sietett. Ezek a katonai erők augusztus végén csatlakoztak a délre távozott egységekhez, s szeptemberben velük együtt tértek vissza a hunan—csianghszi határterületre. Októberben Maopingban megtartották a hunan—csianghszi határterület második pártkonferenciáját. A konferencia elfogadta Mao Ce-tung „Politikai kérdések és a határterület pártszervezeteinek feladatai” címmel előterjesztett határozati javaslatát, s miután összegezte az elmúlt év során a Csingkangsanban folytatott harcok eredményeit, megbírálta a „baloldali” elhajlók hibáit, amelyek komoly károkat okoztak a határterületnek.

A konferencia ismét kifejtette azokat a főbb okokat, amelyek folytán Kínában lehetséges a vörös hatalom feennállása, s nagy nyomtékkal állapította meg, hogy a vörös hatalom szempontjából óriási fontosságú a helyes pártvezetés. A konferencia után kijavították a hibákat, amelyek abban állottak, hogy szétforgácsolták az erőket, meggondolatlan támadást indítottak, elhanyagolták a forradalmi támaszpontok megerősítését, s túlságosan nagy nyomást gyakoroltak a középrétegekre. A hunan—csianghszi határterületen lassanként újra megindult a munka, s az ellenség által elfoglalt területeket visszaszerezték. A nemzeti ipart és kereskedelmet védelmező politikával elérték a bizalom erősödését. „A kereskedők a kerületi székhelyen és a járási központokban — írta Mao Ce-tung — nem félnek tőlünk és nem rejtőznek el, egyesek pedig dicsérően nyilatkoznak a Vörös Hadseregéről. Caolinhszü és Sangfenghszü mezővároskákban (ahol három naponként vásár van) 20 000 ember szokott összeseregleni a vásárra — amennyit itt még egyáltalán sohasem láttak.”¹²

1928 decemberében, abban az időben, amikor a hunan—csianghszi határterületen lassanként újra megindult a munka, a Csingkangsanba érkezett a Vörös Hadsereg 5. hadteste. Az 5. hadtest részben azokból a csapatokból állt, amelyek Peng Tö-huaj és mások vezetésével 1928 júliusában felkelést indítottak Pingcsiangban, s lerakták a hunan—hupej—csianghszi körzeti forradalmi támaszpont alapját. Ezek a csapatok a parasztokat harcra mozgósították az agrárforradalom megvalósításáért, s Hunan tartomány északkeleti részén — a pingcsiangi és a liu-jangi járásban Hupej tartomány délkeleti részén — a tungsani

¹² Mao Ce-tung. Válogatott művei. 1. kot. 174. old.

és a tungcsengi járásban, Csianghszi tartomány északnyugati részén — a hsziusui, a tungkui és a vancaji járásban, valamint más vidékeken partizánháborút indítottak. 1928 novemberében az 5. hadtest, alakulatainak egy részét a hunan—hupej—csianghszi határterületen hagyva, délre vonult, a Csingkangsanba. Az 5. és a 4. hadtest egyesülésével a Vörös Hadsereg jelentősen megerősödött, s így nagyobb veszélyt jelentett az ellenségre.

Ebben a helyzetben a csianghszi és hunani militaristák elhatározták, hogy nagyobb erővel indítanak támadást a határterület ellen. Az ellenség, okulva számos vereségének tapasztalatain, új hadművelati módszerekhez folyamodott. Előbb a Csingkangsan körül egész sereg támaszpontot létesített, hogy így körülfárja a Vörös Hadseregnek a hegyekben elhelyezett alakulatait, s csak ezután indította meg lépésről lépésre a támadást a forradalmi támaszpont központi körzetei ellen.

A forradalmi támaszpontnak az ország többi részével folytatott kereskedelme a korábbi „baloldali” hibák miatt addig is egészen jelentéktelen volt, az ellenséges bekerítés és blokádkövetkeztében pedig szinte a semmivel vált egyenlővé. A Vörös Hadsereg nem tudott kitörni a körülzárt körzetekből, hogy partizánháborút indítson és javítsa ellátását. A nehézségek egyre nőttek. Nagyon kevés volt a gyógyszer — a sebesülteket nem volt mivel gyógyítani. Kevés volt az egyenruha — a katonák a nagy fagy ellenére nyári egyenruhát viseltek. Kevés volt a gabona és a só — a katonákat „nap nap után tökkel élelmeztek”.

Bármilyen áron is, de vissza kellett verni az ellenség támadását. A csingkangsani elvtársak Mao Ce-tung vezetésével alaposan megvitatták a helyzetet, mérlegelték a kedvező és a kedvezőtlen körülményeket, mindazt, ami győzelemre, vagy ellenkezőleg, vereségre vezethetett, s azt javasolták, hogy a Vörös Hadsereg fő erőinek egy része a helyzetnek megfelelő taktikával kösse le az ellenség csapatait a Csingkangsanban, a másik része pedig csapjon le a mögöttes területére, s így hiúsítsa meg az ellenség terveit. Végül is a következő helyes hadművelati tervet dolgozták ki: az 5. hadtest fedezi a Csingkangsant, a 4. hadtest pedig megtámadja az ellenség háterszágát, és új forradalmi támaszpontot hoz létre. Ily módon kettős célt érnek el: fennmarad az eddigi forradalmi támaszpont, s emellett létrejön és megszilárdul egy új támaszpont.

1929 januárjában a Vörös Hadsereg 4. hadteste Mao Ce-tung és Csu Te parancsnoksága alatt Csianghszi tartomány déli részébe, onnan pedig Kuangtung tartomány északi részébe vonult. Februárban a 4. hadtest Zsujcsin és Ningtu mellett megütközött egy ellenséges hadosztállyal, amelyet teljesen szétvert, s a hszingkuói, a csiani és a jungfengi járás irányában nyomult előre. Itt a 4. hadtest egyesült azokkal a partizánosztagokkal, amelyek már az 1927-es vanani felkelés óta működtek ezen a területen. Ez Csianghszi tartomány déli részén elősegítette a forradalmi mozgalom kibontakozását. Márciusban a 4. hadtest benyomult Fucsien tartomány nyugati részébe, felszabadította a csangtingi járást, és harcra mozgósította az itteni lakosságot.

Mao Ce-tung és más elvtársak a helyi viszonyok tanulmányozása során arra a következtetésre jutottak, hogy Fucsien tartomány nyugati részén az ellenséges csapatok létszáma csökkent, harcképességük nem valami nagy, továbbá, hogy a viszonyok itt aránylag kedvezőek a pártmunka és a tömegagitáció szempontjából, s mindeme körülmények figyelembevételével elhatározták, hogy ebben a körzetben új forradalmi támaszpontot létesítenek. Ennek az elhatározásnak megfelelően 1929 április után a 4. hadtest harcot indított, s ennek során végigvonult Csianghszi tartomány déli részén — a zsujcsini, a hszingkuói, a ningtui és a kuangcsangi járáson, valamint Fucsien tartomány nyugati részén — a csangtingi, a sanghangi, a liencsengi, a jungtingi, a lunieni, a vupingi, a ningjangi és a csangpingi járáson. Amerre a Vörös Hadsereg elhaladt, a néptömegek mindenütt harcra keltek. Kibontakozott az agrárforradalom, munkásparaszt demokratikus kormányok alakultak, s a Vörös Hadsereg alakulatai és a helyi fegyveres osztagok újabb harcosokkal gyarapodtak.

A hosszas falusi partizánháború azonban a csingkangsani harcok megindulásával kapcsolatban, s különösen azután, hogy a hadsereg Csianghszi tartomány déli részén és Fucsien tartomány nyugati részén megkezdte a hadműveleteket, a hadsereg pártszervezetében bizonyos nem-proletár nézeteket szült (például kardcsörtető szellemet, ultrademokratizmust, a párt szervezeti elveivel ellenkező nézeteket, egyenlősdi tendenciákat, szubjektivizmust, individualizmust, betyárkodó beállítottságot). Mindez a „baloldali” és a jobboldali opportunizmus maradványainak újjáéledésére vezetett. Ezek a marxizmussal összefér-

hetetlen nézetek a legkomolyabban akadályozták a párt helyes, marxista irányvonalának érvényesítését. Amíg e nézeteket le nem küzdötték, Csianghszi tartomány déli részén és Fucsien tartomány nyugati részén nem lehetett forradalmi támaszpontokat létrehozni és kifejleszteni. A szóban forgó nézetek leküzdése céljából 1929 decemberére a Fucsien tartomány nyugati részén fekvő Kutien városába összehívták a Vörös Hadsereg 4. hadtestének IX. pártkonferenciáját.

A konferencia összegezte a pártépítés és a katonai szervező munka tapasztalatait, s elfogadta Mao Ce-tungnak „A pártban felmerülő hibás nézetek kiirtásáról” címmel kidolgozott határozati javaslatát, amely szerint mindennemű nem-proletár nézet keletkezésének legfőbb okát abban kell keresni, hogy „a párt-szervezet alapján véve paraszti és egyéb kispolgári elemekből áll”.¹³ A konferencia megállapította, hogy mind ideológiai és politikai, mind pedig szervezeti téren azok a párttagok követnek el legkönnyebben hibákat, akik a parasztság és más kispolgári rétegek közül kerültek ki, s akiket nem neveltek át. Az ilyen párttagok a kisüzemi, elmaradott termelési mód erős hatása alatt állanak, s az egyik vagy a másik kérdés eldöntésénél gyakran nem az objektív feltételek összességéből, hanem saját szubjektív szempontjaikból indulnak ki, tüzetes elemzés helyett egyoldalúan ítélik meg a dolgokat.

Így például a Vörös Hadseregben dolgozó egyes elvtársak, miután megízlelték a vereség keserűségét — elcsüggedtek, túlzott jelentőséget tulajdonítottak az egy bizonyos területen vagy egy bizonyos katonai alakulat által elszenvedett vereségnek, s mivel nem tudták nyomban világosan megítélni a történeteket, hebehurgyán azt az általános következtetést vonták le, hogy az országban, sőt az egész világon aligha fordul jobbra a helyzet, ami pedig a forradalom győzelmének perspektíváit illeti, ez igen-igen bizonytalan és távoli dolog. Más elvtársak meg, éppen ellenkezőleg, egy-egy győzelem után túlságosan elbízták magukat, túlbecsülték a forradalom erejét, s úgy vélekedtek, hogy az ellenséget most már akár a sapkájukkal is agyonüthetik. Így keletkeztek a szubjektivista hibák. „Egyes párttagokat erősen megfertőzött a szubjektivizmus. Ez nagyon gátolja őket a politikai helyzet helyes megítélésében és a munka

¹³ Mao Ce-tung. Válogatott művei. 1. köt. 189. old.

irányításában”¹⁴, s a politikai oportunizmus kialakulására vezet.

Mao Ce-tung, egyes párttagokra célozva, akik azokban az években a 4. hadtestben dolgoztak, megállapította: „Bezárkózva a 4. hadtest szűk keretei közé, azt tartják, hogy a 4. hadtesten kívül más forradalmi erő egyáltalán nem létezik. Innen ered az erők megőrzésére és a hadműveletek kerülésére irányuló, rendkívül erős törekvés. Ez az oportunizmus csökevénye... Vonakodás a szubjektív és objektív feltételek figyelembevételétől, forradalmi viszketegség, vonakodás a szívós, észrevétlen, aprólékos tömegmunkától, a csak nagy hőstettekről való álmodozás, illúziókban ringatózás. Ez — a puccsizmus csökevénye.”¹⁵ A parasztnak, s általában a kispolgárságnak a termelés területén kifejezésre jutó szűklátókörűsége, szétforgácsoltsága, maradisága és az ebből eredő ideológiai szubjektivizmus — szükségképpen visszatükröződött a párt szervezeti életében, s a lokálsóvinizmusnak, ultrademokratizmusnak, egyenlősdi tendenciáknak, a párt szervezeti elveivel ellenkező nézeteknek és az individualizmus meg a klikkszellem egyéb válfajainak formájában jelentkezett. A 4. hadtest IX. pártkonferenciája ezeket a körülményeket figyelembe véve, pontosan megszabta a pártépítés irányvonalát. Ez az irányvonal az alábbiakban foglalható össze.

Először is, a pártnak politikai és ideológiai téren harcolnia kell a szubjektivizmus és az oportunizmus ellen, s a párttagok marxista — leninista nevelését úgy kell megszerveznie, hogy elérje az elmélet és a gyakorlat egybekapcsolását, s hogy a párttagok nézeteiben és az egész pártéletben érvényesüljön a politikai céltudatosság és a tudományos jelleg. Évégett a párt azt követelte a kommunistáktól, hogy „megtanulják alkalmazni a politikai helyzet elemzésének és az osztályerők értékelésének marxista — leninista módszerét, és lemondjanak a szubjektivista elemzésről és értékelésről”¹⁶, szenteljenek több figyelmet „azon társadalmi és gazdasági feltételek kutatásának és tanulmányozásának... , amelyeknek alapul kell szolgálniok a harci taktika és a munkamódszerek meghatározásához”.¹⁷ Meg kellett értetni az elvtársakkal, hogy „a reális valóság tanulmányozásáról való

¹⁴ Ugyanott, 199. old.

¹⁵ Ugyanott, 192. old.

¹⁶ Ugyanott, 200. old.

¹⁷ Ugyanott.

lemondás elkerülhetetlenül az ábrándozás és a kalandok mocsarába vezet”.¹⁸

Másodszor, a pártnak szervezeti téren harcolnia kell az individualizmus, a klikkszellem különféle megnyilvánulásai, a demokrácia kereteinek helytelen leszűkítése és a centralizmus semmivel sem kevésbé helytelen korlátozása ellen, következetesen érvényt kell szereznie a demokratikus centralizmus elvének, és erősítenie kell a pártfegyelmet.

Harmadszor, a pártnak harcolnia kell a kardcsörtető szellem és a betyárkodó beállítottság ellen, s erősítenie kell kapcsolatait a tömegekkel. A párt által vezetett Vörös Hadsereg „az ellenség fegyveres erőinek megsemmisítésére irányuló harci tevékenységen kívül fontos feladatok hárulnak... a tömegek közötti propaganda, a tömegek szervezése, a tömegek felfegyverzése, a tömegeknek a forradalmi hatalom megteremtésében való támogatása, sőt a kommunista párt szervezeteinek megteremtése terén is”.¹⁹

Negyedszer, a pártnak helyesen, avégett kell alkalmaznia a kritika fegyverét, hogy a hibákat kijavítsa, a pártszervezeteket erősítse, és növelje a párt harci erejét. A kritikának mindig megalapozottnak és politikailag céltudatosnak kell lennie. A kritika árthat, ha ellentmondást nem tűrő szubjektív ítéleteken alapul, s ha nem harcolnak az elsőkélyesítése ellen. Általában a párt számára elengedhetetlenül szükséges, hogy — mint Mao Ce-tung „A nép demokratikus diktatúrájáról” című munkájában írta — fegyelmezett legyen, tevékenységét a marxizmus klasszikusainak elméletére alapozza, felhasználja az önkritika módszerét, s szoros kapcsolatot tartson a tömegekkel.

A 4. hadtest IX. pártkonferenciája után a pártban a legszigorúbban elítélték a nem-proletár nézeteket, egyes elvtársak azonban még mindig kételkedtek a Csianghszi tartomány déli részén és Fucsien tartomány nyugati részén létrejött vörös hatalom fennmaradásának lehetőségében. Mao Ce-tung a hunan — csianghszi határterület két pártértekezletén tüzetesen kifejtette, hogy miért állhat fenn Kínában vörös hatalom. Mindamellet sok elvtárs nem értette meg, milyen szerep vár a kínai forradalomban a vörös hatalomra, fennállásának hosszú időszaka folyamán.

¹⁸ Ugyanott, 200. old.

¹⁹ Ugyanott, 190. old.

Közben a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága még mindig Sanghajban székel; sok elvtárs ezt a várost még mindig olyan központnak tartotta, ahol a pártmunkának összpontosulnia kell. Még a Mao Ce-tunggal együtt Dél-Csianghsziban és Nyugat-Fucsienben dolgozó elvtársak között is akadtak egyesek, akik úgy vélekedtek, hogy a forradalmi fellendülés nagyon messze van, hogy a falvakban a vörös hatalom létrehozása érdekében kifejtett munka nem egyéb fölösleges erőpazarlásnál, s hogy ennek a munkának nincs semmi lényegbevágó jelentősége. Ezek az elvtársak ragaszkodtak ahhoz a megglehetősen elterjedt elmélethez, amely szerint előbb, ha nem is teljesen, de legalább jelentős mértékben, az ország egész területén meg kell nyerni a néptömegeket, s csak azután lehet gondolni általános fegyveres felkelésre, a politikai hatalom meghódítására, csak akkor lehet egy csapásra országos méretekben kivívni a forradalom győzelmét. Nem értették meg, hogy ez az elmélet alkalmazható a kapitalista országokra, de Kínára egyáltalán nem.

„A kapitalista államokban, a fasizmus és a háború időszakaitól eltekintve, a feltételek a következők: az országon belül a helyzet az, hogy a feudalizmus már megszűnt, burzsoá — demokratikus rend áll fenn; kívülről ezeket az országokat nem nyomják el más nemzetek, hanem ellenkezőleg, ők maguk nyomnak el más nemzeteket.”²⁰ Ezért szervezhetnek a proletariátus politikai pártjai ezekben az országokban munkássztrájkokat, használhatják ki a parlament szószerét, s folyamodhatnak más legális harci eszközökhöz annak érdekében, hogy a maguk oldalára állítsák a néptömegeket, alaposan felkészüljenek a nagyvárosok elfoglalásával kezdődő fegyveres felkelésre, és az egész országban egy csapásra győzelemre vigyék a forradalmat.

„Más a helyzet Kínában. Kínának az a sajátossága, hogy nem független, demokratikus állam, hanem félgymarmati, félféudális állam, melyben nem demokratikus rend, hanem féudális elnyomás uralkodik, s ugyanakkor Kína nem független ország, nem rendelkezik nemzeti függetlenséggel, hanem az imperializmus igáját nyögi. Ezért Kínában nincs parlament, melyet ki lehetne használni, a munkásoknak nincs törvényben biztosított joguk sztrájkok szervezésére és lefolytatására. Itt a kommunista

²⁰ Mao Ce-tung. Válogatott művei. 2. köt. Szikra 1953. 405. old.

párt feladata alapjában véve nem az, hogy hosszan tartó legális harc után felkelést és polgárháborút kezdjen, s nem is az, hogy elfoglalja előbb a városokat, azután a falvakat. Itt más módon kell eljárni.”²¹

Mao Ce-tung mindeme körülmények figyelembevételével írta meg 1930 januárjában „A szikrából tűz gerjedhet” című cikkét, amelyben megállapította: „Ez az elméletük, mely szerint előbb meg kell nyerni a tömegeket az egész országban (vagyis az ország minden zugában), és csak ez után kell megteremteni az új hatalmat, nem felel meg azoknak a valóságos feltételeknek, amelyek között a kínai forradalom kibontakozik.”²² Ugyanebben a cikkben Mao Ce-tung elvtárs hangsúlyozta, hogy „a Vörös Hadsereg, a partizánosztatok és a vörös körzetek megteremtése és növekedése a félgyarmati Kínában legmagasabb formája annak a harcnak, amelyet a parasztság a proletariátus vezetésével folytat, elkerülhetetlen eredménye a paraszti harc kibontakozásának egy félgyarmati országban, és kétségtelenül igen fontos tényező, amely meggyorsítja a forradalmi fellendülés bekövetkezését az egész országban”.²³

Ennélfogva Mao Ce-tung szükségesnek tartotta, hogy a párt minden erejét az agrárforradalom vezetésére, a Vörös Hadsereg hadműveleteinek fejlesztésére és falusi forradalmi támaszpontok létesítésére összpontosítsa. „Csak így lehet beoltani az egész ország forradalmi érzelmű tömegeibe ugyanazt a hitet, amelyet a Szovjetunió olt be az egész világba. Csak így lehet az uralkodó osztályokat óriási nehézségek elé állítani, megingatni a talajt talpuk alatt és meggyorsítani belső bomlásukat. És csak így lehet a valóságban megteremteni a Vörös Hadsereget, amely a közelgő nagy forradalom leghatalmasabb fegyverévé válik. Egyszerűen csak így lehet meggyorsítani a forradalmi fellendülés bekövetkezését.”²⁴ Mao Ce-tung elvtárs félreérthetetlenül és pontosan megmutatta azt az utat, amelyen haladva 1927 után olyan viszonyok között, amikor az ellenség nagyszámú volt, mi pedig csak kevés emberrel rendelkezünk, amikor az ellenség erős volt, mi pedig gyengék voltunk, a forradalom szikrájából kiolthatatlan tüzet lehetett lánggra lobbantani. Ez az út a következő volt: felfegyverzett forradalmi falvak-

²¹ Ugyanott, 406—407. old.

²² *Mao Ce-tung. Válogatott művei.* 1. köt. 212. old.

²³ Ugyanott, 213. old.

²⁴ Ugyanott, 213—214. old.

kal kellett körülvenni a városokat, ahol az ellenforradalom volt az úr, s akkor kellett azokat elfoglalni, amikor megérték a feltételei.

A falusi viszonyok között folytatott pártépítés kérdésének megoldása és a vörös hatalom rendkívüli fontosságának hangsúlyozása óriási mértékben megerősítette a pártot, fokozta a párt és a tömegek harci szellemét, s így elősegítette a Vörös Hadsereg és a forradalmi támaszpontok megerősödését, fejlődését. 1930-ban Csianghszi tartomány déli részének helyi fegyveres osztagaiból megalakult a Vörös Hadsereg 3. hadteste, Fucsien tartomány nyugati részének helyi fegyveres osztagaiból pedig a Vörös Hadsereg 12. hadteste, s a 3., a 12. és a 4. hadtest egybeolvasztása útján létrehozták a Vörös Hadsereg 1. hadseregcsoportját.

A Vörös Hadseregnek a néptömegek támogatásával vívott hősie harca nyomán a dél-csianghszi és a nyugat-fucsieni járások legnagyobb része felszabadult. Csak néhány város és támaszpont maradt az ellenség kezén. A felszabadult járásokban munkás-paraszt demokratikus kormányok alakultak. Létrejött a központi forradalmi támaszpont, amely a második forradalmi polgárháború időszakában a legnagyobb és legszilárdabb forradalmi támaszpontnak bizonyult.

A párt a központi forradalmi támaszponton kívül sok más forradalmi támaszpontot is létesített Csianghszi, Fucsien, Hupej, Hunan, Honan, Anhuj, Csöcsiang, Kuangtung, Kuanghszi és más tartományban. A támaszpontok 1930 folyamán fokozatosan megerősödtek. A legfontosabb szerep a fucsien—csöcsiang—csianghszi, a hunan—hupej—csianghszi, a hupej—honan—anhuji, a hunan—nyugat-hupeji, továbbá a csöcsiang—jucsiangi támaszpontnak jutott.

A fucsien—csöcsiang—csianghszi támaszpont körzete a központi forradalmi támaszponttól északkeletre terült el. Fang Cse-min és más elvtársak az 1927-es hengfengi és kojangi felkelés után partizánháborút indítottak, és forradalmi támaszpontot létesítettek. A forradalmi hullám 1927—1928-ban Kojangból és Hengfengből keletre is, nyugatra is átcsapott. Ennek a felkelésnek a területétől nyugatra — Kujcsiban, Vannienben és Jücsiangban, keletre — Sangzsaóban, továbbá a Fucsien és Csianghszi határán levő Csunganban és Csiensanban a párt vezetésével parasztfelkelések törtek ki. Ettől az időtől kezdve a kojang—hengfengi forradalmi támaszpont magában foglalta a Hszincsiang-folyó mentén húzódó területet, s Fucsien tartomány északi részén is kezdtek létrejönni vörös

körzetek. 1930-ban ez a forradalmi támaszpont a lepingi, fuliangi, pojangi és vujüani járásokra, valamint Csöcsiang tartomány kaj-huai körzetére terjedt ki, Csianghszi tartomány északkeleti részén munkás-paraszt demokratikus kormány alakult, a helyi fegyveres osztagokból pedig megalakították a Vörös Hadsereg 10. hadtestét. Északon a Fucsien tartományban létrehozott vörös körzet rövidesen egybeolvadt a Csianghszi tartomány északkeleti részén levő forradalmi támaszponttal, s ilyenformán létrejött a fucsien — csöcsiang — csianghszi vörös körzet.

A központi forradalmi támaszponttól nyugatra fekvő hunan — csianghszi vörös körzet abból a forradalmi támaszpontból alakult ki, amelyet Mao Ce-tung és más elvtársak hoztak létre a Csingkangsanban. 1929 januárjában, röviddel azután, hogy a Vörös Hadsereg 4. hadteste elhagyta a Csingkangsant, az itt maradt 5. hadtest is áttörte az ellenséges gyűrűt, és Csianghszi tartomány déli részére vonult. A Csingkangsan vidéke átmenetileg az ellenség kezére került. Az 5. hadtest azonban még ugyanezen év júniusában visszatért a Csingkangsanba, és visszaállította itt a vörös hatalmat. Mindjárt ezután az 5. hadtest erőteljes partizánháborút indított, s 1929 és 1930 folyamán állandóan harcolva, déli irányban az Észak-Kuangtungban fekvő Nanhsziungig, nyugati irányban a Hunan tartományi Zsucsengig, Kujtengig, Linhszienig, Csaligig és Juh-szienig, keleti irányban Csianig, Tajhóig és Szujcsuanig tört előre, s eljutott egészen a Kancsiang-folyóig, úgyhogy már csak ez a folyó választotta el a Vörös Hadseregnek Csianghszi tartományban harcoló egységeitől. Az 5. hadtest eredményes harcai lehetővé tették a hunan — csianghszi körzet és a hunan — hupej — csianghszi körzet egyesítését.

A hunan — hupej — csianghszi körzet a központi forradalmi támaszponttól északnyugatra terült el. Amikor a Vörös Hadsereg 5. hadtestének egyik része 1928 telén Peng Tö-huaj vezetésével a Csingkangsanba vonult át, másik része a helyén maradt és folytatta a harcot. 1929 októberében a Peng Tö-huaj vezetése alatt álló csapatok a Csingkangsanból visszatértek a Hunan, Hupej és Csianghszi tartományok érintkezési pontján fekvő körzetbe, s így az 5. hadtest addig önállóan küzdő két része ismét egyesült. A csapatok egyesülése után közvetlen kapcsolat jött létre a hunan — csianghszi és a hunan — hupej — csianghszi körzet között, aminek következtében északon, Hupej tartomány délkeleti részén új helyzet állt elő. 1930-ban a hunan — hupej — csianghszi határterület

helyi fegyveres osztagaiból megalakult a Vörös Hadsereg 8. és 16. hadteste. Ez a két hadtest, valamint az 5. hadtest beolvadt a Vörös Hadsereg 3. hadseregcsoportjába, amely abban az időben alakult meg. A Vörös Hadsereg és a néptömegek erőfeszítései nyomán a hunan—hupej—csianghszi forradalmi támaszpont a pingcsiangi és a linjangi járás egész területére, a hsziusuji, a vancaji, a janghszini, a tajei, a tungsani és a pucsi járás területének nagyobb részére, továbbá a tungkui, a jifengi, a zsujcsangi, az aocsengi, a tungcsengi, a hszieningi, a csuniangi, a csiajüi és a vuningi járás egy részére terjedt ki. Ezt a körzetet a tőle északra fekvő hupej—honan—anhui körzettől és az északnyugatra fekvő hunan—nyugat-hupeji körzettől most már csak a Jangce-folyó választja el.

A hupej—honan—anhui körzet Hupej tartomány északkeleti részét, Honan tartomány délkeleti részét és Anhuj tartomány nyugati részét foglalta magában. Az 1927-es huangani és macsengi felkelés után Hupej tartomány északkeleti részén megalakult a Munkás-Paraszt Forradalmi Hadsereg. 1928-ban a Munkás-Paraszt Forradalmi Hadsereg Vörös Hadsereggé alakult át, amely Tapiesan körzetében forradalmi támaszpontot létesített. 1929-ben Honan tartomány sangcsengi és Anhuj tartomány liuani körzetének parasztsága a párt vezetésével felkelt, vörös osztagokat alakított, s Honan tartomány délkeleti részén és Anhuj tartomány nyugati részén forradalmi támaszpontot létesített. 1930-ban e három körzet Vörös Hadseregének csapataiból megalakult a Vörös Hadsereg 1. hadteste, s a forradalmi támaszpont hatósugara most Huanganra, Macsengre, Huangpira, Hsziaokanra, Huangkangra, Kuangsanra, Sancsengre, Liuanra, Losanra, Hociura, Hosanra, Kusira, Jingsanra, Csincsajra és más városokra is kiterjedt, s ennek következtében létrejött a hupej—honan—anhui körzet.

A hunan—nyugat-hupeji körzet Hupej tartomány déli részén, a Hunghu-tó körül terült el. Az „őszi termés” felkelés után ezen a vidéken már tevékenykedtek fegyveres parasztosztagok. 1928 tavaszán Ho Lung és más elvtársak az itteni parasztosztagokra támaszkodva felkelést szerveztek Nanhhszienben, Huazsungban, Sisouban, Csienliben és más helyeken, partizánakciókat indítottak, s létrehozták a Vörös Hadsereg első alakulatait. Ho Lung és más elvtársak ezután a szangcse—hofengi körzetben kezdték meg a munkát. Mindenekelőtt a maguk oldalára állították az itt már régebben működő fegyveres partizánosztagokat, amelyek gyakran

egymás ellen hadakoztak. Ugyanakkor megerősítették a katonai egységekben és a falvakban működő pártsejteket, nagy számban vétettek fel a pártszervezetekbe értelmiségieket és parasztokat, s munkájukban rájuk támaszkodva, Hunan és Hupej tartomány határán fokozatosan forradalmi támaszpontot létesítettek, és hozzáláttak a Vörös Hadsereg egységeinek megszervezéséhez.

1930-ban a Vörös Hadseregnek a Hunghu-tó környékén, valamint Hunan és Hupej tartomány határánál működő egységei Kungan körzetében egyesültek, s megalakították a Vörös Hadsereg 2. hadseregcsoportját. Ebbe a hadseregcsoportba a Vörös Hadsereg Hunan és Hupej tartomány határánál működő egységeiből alakított 2. hadtest, és a Vörös Hadseregnek a Hunghu-tó környékén működő egységeiből alakított 6. hadtest tartozott. A forradalmi támaszpont és a partizánosztatok hatósugara Sisoura, Csienlire, Nanhszienre, Anhsziangra, Huazsungra, Mienjangra, Csiencsiangra, Csianglingre, Hancsuanra, Szangcséra, Hofengre, Patungra, Hszüanenre, Celire, Simenre, Linlire, Lihszienre, Kunganra, Szungcéra, Csecsiangra, Jitura, Csaniangra, Vufengre, Tajungra, Jungsunra stb. terjedt ki.

A csöcsiang—jucsiangi körzet Kuanghszi tartomány délnyugati részén volt. 1929 októberében a párt befolyása alatt álló csapatok és fegyveres parasztosztatok Csang Jün-ji, Teng Hsziao-ping és más elvtársak vezetésével Pajszö és Enlung vidékén felkelést szerveztek. Decemberben létrehozták a Vörös Hadsereg 7. hadtestét és a Jucsiang-folyó körzetének munkás-paraszt demokratikus kormányát. A forradalmi támaszponthoz a pajszöi, az enlungi, az enjangi, a fengji, a szelini, a kuotöi, a tunglani, a fengsani, a lunani, a hsziangtui, a csencsiei és a Jucsiang-folyó medencéjében fekvő más járások tartoztak. 1930 februárjában a Jucsiang-folyó mentén lezajlott forradalmi események hatására a Csöcsiang körzetében elhelyezett — kommunista befolyás alatt álló — csapatok felkelést indítottak. A felkelők megalakították a Vörös Hadsereg 8. hadtestét, Csöcsiang körzetében forradalmi hatalmat hoztak létre, s elfoglalták Lungcsout, Ningminget, Mingcsiangot, Csung-sant, Cohszient, Lejpinget, Janglit, Vancsenget, Lungminget, Pinghsziangot és más községeket. Röviddel ezután azonban a 8. hadtest az ellenséggel vívott harcok során súlyos veszteségeket szenvedett. A hadtest maradványai visszavonultak Jucsiang-folyó vidékére, és beolvadtak a 7. hadtestbe.

A Vörös Hadsereg már említett fő erőin és a fentebb felsorolt forradalmi támaszpontokon kívül a felkelések kirobbanásának idején Senhszi, Kuangtung, Csiangszu, Hopej, Sanhszi, Szecsuan és más tartományokban is létrejöttek a Vörös Hadsereg keretében működő egységek, illetve vörös partizánosztatok. 1930 első felében a Vörös Hadsereg az ország egész területén összesen 100 000 főnyi haderővel rendelkezett, s fegyverzetéhez több mint 60 000 puska tartozott.

A Vörös Hadsereg és a forradalmi támaszpontok létrejötte és erősödése elválaszthatatlanul összefüggött az agrárforradalom kibontakozásával. Mindenütt, ahová a Vörös Hadsereg eljutott, s ahol forradalmi támaszpontok jöttek létre, a párt harcba vitte a parasztokat az agrárforradalom megvalósításáért. Az agrárforradalom megvalósítását illetően, akárcsak a pártmunka egyéb területein, a pártnak eleinte nem voltak tapasztalatai: utasítást adott minden föld elkobzására és felosztására, holott csak a földesurak földjét kellett volna elvenni és felosztani a föld nélküli és a kevés földdel rendelkező parasztok között. A föld megkülönböztetés nélküli elkobzása a jómódú középparasztok körében elégedetlenséget keltett. A párt eleinte azt az elvet hirdette, hogy a föld tulajdonjoga a munkás-paraszt demokratikus kormányokat illeti meg, nem pedig magukat a parasztokat. Ez a parasztok számára, akikben igen erősen élt a földmagántulajdon utáni vágy, ugyancsak elfogadhatatlan volt. Emellett egyes vidékeken a földbirtokosok és a kulákok tekintetében békülékeny tendenciák nyilvánultak meg: a földet vagy egyáltalán nem, vagy nem elég következetesen osztották fel. Voltak azonban olyan helyek is, ahol a földesúri birtokokkal együtt mindjárt a nemzeti burzsoázia ipari és kereskedelmi vállalatait is elkobozták, ami pánikot idézett elő a vállalkozók és a kereskedők között, s gazdasági nehézségeket okozott a forradalmi támaszpontok számára. Mindezeket a hibákat a forradalmi gyakorlat során fokozatosan kijavították.

1930-ban Mao Ce-tung és más elvtársak összegezték az elmúlt néhány év tapasztalatait, és meghatározták a párt politikáját az agrárforradalom tekintetében. Ennek a politikának a lényege a következő: támaszkodj a szegényparasztokra és zsellérekre, fogj össze a középparaszttal, korlátozd a kulákokat, számold fel a földbirtokos osztályt, védelmezd a közép- és kisiparosokat és kereskedőket, s ugyanakkor tedd lehetővé a földbirtokosnak a megélhetést, a kuláknak pedig a gazdálkodást.

Az agrárforradalom végrehajtása, s különösen a helyes politika biztosította a párt számára a parasztság millióinak a támogatását, legyőzhetetlenné tette a Vörös Hadsereget és a forradalmi támaszpontokat. Mao Ce-tung ezzel kapcsolatban a következőket írta: „A forradalmi támaszpontok, bár területük jelentéktelen, nagy politikai erőt képviselnek, és szilárdan ellenállnak a Kuomintang-hatalomnak, amely óriási területekre terjed ki; katonai tekintetben ez roppant nehézségeket okoz a támadó Kuomintang-csapatoknak, mivel a parasztok nekünk segítenek. A Vörös Hadsereg kis létszáma ellenére rendkívüli harcképességével válik ki, mivel a kommunista párt vezette harcosai az agrárforradalom során csatlakoztak hozzánk és saját érdekeikért küzdenek, ugyanakkor pedig a parancsnokok és a harcosok között politikai egység van.”²⁵

A Vörös Hadsereg és a forradalmi támaszpontok fejlődésével egyidejűleg a Kuomintang uralma alatt levő körzetekben is jelentős mértékben újjáéledtek a pártszervezetek, s újra megkezdődött a pártmunka. 1930-ban a pártnak — a forradalmi támaszpontok kommunistáit is beleszámítva — már több mint 120 000 tagja volt. 1929 folyamán a nagyvárosok ipari munkásai közt működő pártsejtek száma 98-ról 229-re növekedett. A forradalmi szakszervezetekben több mint 110 000 dolgozó tömörült, mégpedig egyharmad részük a Kuomintang ellenőrzése alatt álló területeken. Sanghajban, Tiencsinben, Vuhanban, Hsziamenben, Vuhsziban és Harbinben a pártnak sikerült újjáélesztenie az egyesült szakszervezeteket. A munkások a párt vezetésével több eredményes sztrájkot folytattak le.

Éppen ebben az időben Csang Kaj-sek ismét háborúba keveredett Feng Jü-hszianggal és Jen Hszi-sannal. Ez a militarista belháború 1930 májusában kezdődött, hét hónapon át tartott, s az ország több mint húsz tartományára terjedt ki. A harcokban összesen több mint egymillió katona vett részt, s a halottak és sebesültek száma meghaladta a 300 000-et. Amíg ez a véres belső tusakodás folyt, a Vörös Hadsereg és a forradalmi támaszpontok ellen indított „hadjáratokban” részt vevő militaristák száma jelentősen megcsappant, s a városi lakosság ellenállásának leküzdésére készenlétben tartott csapatok jelentős részét is a frontra küldték. Ez hozzájárult ahhoz, hogy a politikai helyzet országszerte a forradalomra nézve kedvező irányban alakult.

²⁵ Mao Ce-tung. Válogatott művei. 1. kot. 364. old.

A második „baloldali” elhajló politikai irányvonal kialakulása. Ennek az irányvonalnak leküzdése. Az ellenség „három nagy hadjárata” elleni harcban kivolt győzelem

rölmény volt a politikai helyzet alakulása szempontjából. Ezeknek a kedvező körülményeknek hozzáértő kihasználása erőteljesen előmozdította a forradalom ügyét. Csakhogy 1927 után a helyzet nem változott meg alapvetően: az ellenség még mindig nagy erővel rendelkezett, nekünk pedig csak kis erők álltak a rendelkezésünkre, az ellenség erős volt, mi pedig gyengék voltunk.

Olyan körülmények között, amikor a Vörös Hadsereg fegyverzete mintegy 60 000 puskából állott, a szakszervezetekben valamivel több mint 100 000 munkás tömörült, s a forradalmi támaszpontok az ország területének csupán jelentéktelen részét foglalták el, nem lehetett arra számítani, hogy forradalmi erők egy csapásra szétzúzhatják az ellenforradalmi kuomintangista klikket, amelynek többmillió hadserege volt, és az ország területének túlnyomó részét hatalmában tartotta. Egyes elvtársak azonban — akiket az „ultraforradalmi” hév megakadályozott valamennyi körülmény sokoldalú és objektív mérlegelésében — azt állították, hogy a politikai helyzet kedvező a forradalom szempontjából, s ezzel elősegítették, hogy a pártban ismét „baloldali” törekvések üssék fel fejüket. 1930 júniustól szeptemberig ezek a törekvések felülkerekedtek a párt vezető szerveiben, ami a második „baloldali” elhajló politikai irányvonalban jutott kifejezésre. Ennek az irányvonalnak fő szószólója Li Li-szan volt.

Li Li-szan és mások helytelenül úgy vélekedtek, hogy a forradalom feltételei már megértek, s ezért olyan határozatot hoztak, amely szerint az ország legnagyobb városaiban azonnal fegyveres felkelést kell szervezni, a Vörös Hadseregnek pedig parancsba adták, hogy a felkelő munkásokkal való együttműködés céljából indítson összpontosított támadást e városok ellen. Ugyanakkor a párt, az ifjúsági szervezet és a szakszervezetek valamennyi vezető szervét akcióbizottságokban egyesítették, s ezeket az akcióbizottságokat utasították, hogy kizárólag a felkelések előkészítésével foglalkozzanak. Ily módon leállították a párt és más szervezetek mindennapi munkáját.

A Vörös Hadsereg létrejött és erősödése, a forradalmi támaszpontok kiépítése és megszilárdítása, a pártmunka újjáéledése a Kuomintang-uralom alatt álló körzetekben, a csangkajsekisták háborúja Feng Jü-hsziang és Jen Hszisan ellen — mindez csupa kedvező kö-

A „baloldali” elhajló politikai irányvonalat, amelynek fő szószólója Li Li-szan volt, a Kuomintang uralma alatt álló területeken is kezdték érvényesíteni. A nagyvárosok pártszervezetei, amelyek a szigorú konspiráció viszonyai között működtek, parancsot kaptak, hogy haladéktalanul szervezzenek általános politikai sztrájkokat és fegyveres felkeléseket. A nagyvárosokban azonban a forradalom igen kevés szervezett erővel rendelkezett. Így például a forradalmi szakszervezeteknek Vuhanban mindössze 200 — más adatok szerint 1000 —, Sanghajban 2100, Tiencsinben 500, Tangsanban 840 tagja volt. Ilyen csekély forradalmi erőkkkel felkelést indítani a nagyvárosokban, ahol az ellenség igen erős volt, azt jelentette, hogy ezeket a felkeléseket eleve vereségre kárhoztatják, felfedik az ellenség előtt a konspiratív forradalmi szervezeteket, s így lehetővé teszik számára ezek megsemmisítését. Az egymást követő vereségek már mintegy három hónap elmúltával kézzelfoghatóan bebizonyították ennek a politikai irányvonalnak a teljes tarthatatlanságát.

A Vörös Hadseregben és a forradalmi támaszpontokon is érvényesült a „baloldali” elhajló politikai irányvonal. A „baloldali” elhajlók megparancsolták, hogy a Vörös Hadsereg 1. hadseregcsoportha támadja meg és foglalja el Nancsangot, a 3. hadseregcsoporth pedig Csangsát, s ezután egyesüljenek a Vörös Hadsereg 2. hadseregcsoporthal és 1. hadtestével Vuhan megtámadására és elfoglalására. Ugyanakkor megparancsolták, hogy a Vörös Hadsereg 7. hadteste támadja meg és foglalja el Kujlint, Liucsout és Kuangcsout, a Vörös Hadsereg 10. hadteste pedig támadja meg és szabaddítsa fel Csiucsiangot. A különböző körzetekben tevékenykedő partizánosztatok hasonló parancsokat kaptak. A 2. hadseregcsoporth vonakodás nélkül megkísérelte ennek a parancsnak a végrehajtását, de csak azt érte el, hogy órási veszteségeket szenvedett. Több mint 15 000 harcosából mindössze 3000 maradt meg. Az ellenség szörnyű csapásokat mért a Hunghu-tó körzetében levő támaszpontokra. Röviddel ezután a 2. hadseregcsoporthot átszervezték, s helyébe megalakították a 3. hadtestet. A 7. hadtest, amely szintén vonakodás nélkül hajtotta végre a kapott parancsot, ugyancsak szörnyű veszteségeket szenvedett: létszáma több mint 6000-ról 2000-re csökkent. A hadtest elvesztette a Jucsiang-folyó medencéjében fekvő támaszpontját, s kénytelen volt Hunanba, majd Csianghsziba vonulni, ahol egyesült a 3. hadseregcsoporthal.

Az 1. és a 3. hadseregcsoport másképpen fogadta a „baloldali” elhajlók parancsait, s ezért az eredmény is más volt. 1930 júliusában a 3. hadseregcsoport támadást indított Csangsa ellen. Ebben az időben a Hunan tartományban állomásozó ellenséges csapatokat lekötötték a különféle militarista klikkek közt dúló belső harcok, s így Csangsát aránylag gyenge helyőrség védte. Ezért a 3. hadseregcsoport támadása nyomban sikerrel járt: a város felszabadult. Augusztusban azonban az ellenség ellentámadásba ment át, és a város ismét a kezére került. Amikor az 1. hadseregcsoport parancsnoksága tudomást szerzett a Csangsa körül folyó harcokról, útnak indította Nancsangtól nem messze táborozó egységeit, hogy egyesüljenek a 3. hadseregcsoporttal. A két hadseregcsoport egyesülése révén létrejött a Vörös Hadseregnek az egész második forradalmi polgárháború folyamán legerősebb egysége — az 1. front, amelynek főparancsnoka Csu Te, politikai biztosa pedig Mao Ce-tung lett. A Vörös Hadsereg 1. frontjának alakulatai a „baloldali” elhajlók sürgetésére újból támadást indítottak Csangsa ellen. Az ellenséges csapatok azonban, amelyeket légierők és hadihajók támogattak, s amelyeket hatalmas erődítményrendszer védett, makacs ellenállást tanúsítottak. A Vörös Hadsereg egységei az egyik merész támadást a másik után hajtották végre, de minden eredmény nélkül. Két héten keresztül az erők körülbelül egyformák voltak, de az ellenség újabb erősítést kapott, s így a Vörös Hadsereg igen súlyos helyzetbe került.

Ilyen körülmények között a Központi Bizottság kiküldött megbízottai és a Vörös Hadsereg vezetői engedtek Mao Ce-tung nyomós érvekkel alátámasztott követelésének, s végre elálltak attól, hogy a csapatok további kísérleteket tegyenek Csangsa és más nagyvárosok elfoglalására. Az 1. front haderői ez után, kihasználva azt a körülményt, hogy a csangkajsekistáknak Feng Jü-hsziang és Jen Hszi-san ellen viselt belháborúja következtében Hunan keleti részén és Csianghszi nyugati részén kevés ellenséges csapat tartózkodott, ide vonultak át, talpra állították a néptömegeket, s a Kancsou kivételével Csianghszi tartomány egész délnyugati részét és Hunan tartomány keleti részének sok városát felszabadították, majd nagyszámú járás területére kiterjedő forradalmi támaszpontot hoztak létre. Ennek a forradalmi támaszpontnak hatalmas arányú fejlődése nyomán az 1. front haderőinek létszáma 40 000-re növekedett. Az 1. front példájára az 1. és a 10. hadtest, s a Vörös Hadsereg számos partizánosztaga még idejekorán kijavította a

„baloldali” hibákat, s a militaristák belső harcait kihasználva igen komoly sikereket értek el. 1930 telén az 1. hadtest a hunan—hupej—csianghszi körzetből a hupej—honan—anhui körzetbe vonult át, ahol egyesült a Vörös Hadsereg ottani egységeivel. Ezzel megalakult a 20 000 főt számláló 4. hadseregcsoport.

A Vörös Hadsereg és a forradalmi támaszpontok növekedése megijesztette a kuomintangista ellenforradalmárokat. 1930 novemberében, miután a csangkajsekistáknak Feng Jü-hsziang és Jen Hszi-san ellen viselt belháborúja véget ért, a Kuomintang megindította „első hadjáratát” a Vörös Hadsereg 1. frontjának haderői ellen. A 100 000 főnyi ellenséges hadsereg, amely a Csianghszi tartományi Csiantól egészen a Fucsien tartományi Csienningig terjedő arcvonalon fejlődött fel, nyolc oszlopban nyomult előre dél felé, s heves támadásokat intézett az 1. front haderőinek támaszpontjai ellen.

Hogyan állhatták meg helyüket az 1. front mindössze 40 000 főt számláló haderői ezzel a százezres sereggel szemben? Mao Ce-tung elvtárs mindenekelőtt „az ellenségnek a terület mélyére való becsalogatása” taktikát alkalmazta, hogy így az ellenséget azokba a körzetekbe vonja maga után, ahol a néptömegek támogatása és a helyi viszonyok folytán a feltételek a forradalmi csapatok számára kedvezőek, az ellenség számára pedig kedvezőtlenek voltak. Ezzel egyidejűleg a Vörös Hadsereg fő erőit, amelyek azelőtt Csianghszi tartomány délnyugati részén voltak szétszórva, most összevonták.

December végén az ellenség két, egyenként körülbelül 14 000 főnyi hadosztályból álló fő erői betörték a dél-csianghszi forradalmi támaszpont területére, és Lungkang-Jüantou térségéig nyomultak előre, ahol az egyik hadosztály két ponton helyezkedett el. Mao Ce-tung elvtárs ezt nyomban ki is használta. December 27-én hajnalban a Vörös Hadsereg 40 000 főnyi alakulatai váratlanul lecsaptak a Lungkangot megszállva tartó ellenséges csapatokra, amelyek létszáma 9000 fő volt. Négy órai harc után a Vörös Hadsereg teljesen szétverte a kuomintangista haderőt, parancsnokát foglyul ejtette, s az üldözés során a hadosztálynak még körülbelül a felét megsemmisítette. 1931. január 1-én a hadműveletek befejeződtek. A Vörös Hadsereg 5 nap alatt kétszer ütközött meg az ellenséggel, s megsemmisítő csapásokkal visszaverte Csang Kaj-sek „első hadjáratát”.

Az ellenség nem nyugodott bele a vereségbe, hanem 1931 februárjában újabb „hadjáratot” indított a Vörös Hadsereg

1. frontja ellen. Az ellenséges csapatok „az elfoglalt terület megerősítése arányában végrehajtott fokozatos előrenyomulás” taktikáját alkalmazva nyugati irányból támadtak, s megpróbálták bekeríteni a Vörös Hadsereget. Májusban két, aránylag gyenge ellenséges hadosztály (összesen 11 ezred) betört a Csianghszi tartomány déli részén, Futien körzetében kiépített forradalmi támaszpont területére. Mao Ce-tung elvtárs felismerte, hogy itt az ellenségnek sebezhető pontja van. A Vörös Hadsereg egységeiből egy, mintegy 30 000 főnyi rohamalakulatot állított össze, amely május 16-án váratlanul az ellenségre támadt, és megverte. Az itt kivívott győzelem után a Vörös Hadseregnek a döntő helyeken összpontosított erői egyenként semmisítették meg az ellenséges csapatokat. Futientől harcolva nyomultak előre a Csianing — Tajning — Licsuan térségig, vagyis Csianghszi és Fucsien tartomány határáig. Május 30-án a hadműveletek befejeződtek. A Vörös Hadsereg alakulatai 15 nap alatt 700 lit²⁶ tettek meg, öt csatát nyertek, 20 000 puskát zsákmányoltak, s visszaverték az ellenség „második hadjáratát”.

E két „bekerítő hadjárat” kudarcra aggodalmat keltett Csang Kaj-sekben. 1931 júliusában személyesen állt a 300 000 főnyi sereggel megindított „harmadik hadjárat” élére. Kihasználta számbeli fölényét, s Nancsang, Csian és Nanfeng térségéből kiindulva a „megállás nélküli gyors előnyomulás” taktikának alkalmazásával mélyen benyomult a Csianghszi tartomány déli részén levő forradalmi támaszpont területére. A „második hadjárat” befejezésétől a „harmadik hadjárat” kezdetéig mindössze egy hónap telt el. A Vörös Hadsereg 1. frontjának katonái a súlyos harcok után még nem pihenték ki magukat, és nem egészítették ki soraikat. Emellett a csapatok éppen nagy tömegagitációt fejtettek ki a Fucsien tartományi Csiening környékén. Így a parancsnokság ebben az időben csupán 30 000 főnyi haderőt tudott összevonni, ami az ellenséges csapatok létszámának csupán egy tizede volt. A Vörös Hadsereg egységei mindezeket a körülményeket figyelembe véve elszakadtak az előrenyomuló ellenségtől, s kerülő csapatmozdulatokkal, 1000 lit menetelve Csianghszi tartomány déli részébe, az ottani forradalmi támaszpontra vonultak. A kitűzött cél az volt, hogy a csapatokat a hszingkuói járásban vonják össze.

²⁶ li — kínai hossz mérték: 576 m.

Az ellenség hosszas puhatolózás után felfedezte a Vörös Hadsereg nyugati irányban vonuló egységeit, s fő erőit sietve összehívva üldözésükre indult. A Vörös Hadsereg kitért az ellenség fő erői elől, majd Hszingkuóból váratlanul támadást indított keleti irányban, elfoglalta a jungfengi járásban Liangcunt, a ningtui járásban Huangpit, s egymás után megsemmisítő csapást mért Csang Kaj-sek három, aránylag gyenge hadosztályára. Amikor az ellenség észrevette, hogy a Vörös Hadsereg fő erői a hátába kerültek, sietve keletnek fordult, és erőltetett meneteléssel Huangpi felé tartott. A kuomintangista csapatok ezzel teljesen bekerítették a Vörös Hadsereg egységeit, és támadásra készültek.

A Vörös Hadsereg parancsnoksága az ellenség megtévesztésére néhány kisebb egységgel keleti irányban támadást indított. Az ellenség azt hitte, hogy az egész Vörös Hadsereg folytatja keleti irányú támadását, s minden rendelkezésre álló erőt harcba vetett. A Vörös Hadsereg fő erői kihasználták ezt a körülményt, és zavartalanul visszatértek a hszingkuói járásba, ahol végre megpihenhettek. Amíg az ellenség rájött arra, hogy félrevezették, kipuhatolta a Vörös Hadsereg fő erőinek tartózkodási helyét, és ismét nyugat felé fordult, addig két hét telt el, s ezalatt a vörös harcosok nyugodtan pihentek. Ilyenformán az ellenség ide-oda futkosott, de semmire sem ment, sőt ráadásul csapatait a Vörös Hadsereg alakulatai a néptömegekkel összefogva minden oldalról villámtámadásokkal nyugtalanították. Végül is a kuomintangista seregben „a kövérek soványra aszalódtak, a soványak pedig halálra gyötrődtek”, az ellenség teljesen kimerült, és demoralizálódott. Csang Kaj-sek, aki ebből a helyzetből nem talált kivezető utat, 1931 szeptemberében kénytelen volt kiadni a visszavonulási parancsot. A Vörös Hadsereg a visszavonuló ellenség üldözése közben megsemmisítette annak egy hadosztályát és egy brigádját. Ilyen csúfos kudarccal végződött a Csang Kaj-sek személyes vezetésével megindult „harmadik hadjárat”.

A három „ellenhadjárat” győzelme arról tanúskodott, hogy a Vörös Hadsereg már kiforrott hadsereg, s hogy a Csingkangsanban megkezdett partizánakciók partizánmódszerekkel folytatott mozgóháborúvá fejlődtek.

A Vörös Hadsereg győzelme továbbá arról tanúskodott, hogy a Mao Ce-tung vezette kínai kommunisták megtanulták eredményesen alkalmazni a marxizmus-leninizmus elméletét a kínai

Vörös Hadsereg előtt álló taktikai feladatok megoldására, s hogy immár végleg kialakult az a marxista—leninista katonai irányvonal, amelynek alapját a Csingkangsanban vetették meg. Ez a katonai irányvonal két sarkalatos tételen alapult, amelyeket Mao Ce-tung a következőképpen fogalmazott meg: „Először, hadseregünk csakis olyan hadsereg lehet, és olyan hadsereg is, amely a proletariátus eszmei vezetését követi, és amely a nép harcának eszközeül, a forradalmi támaszpontok megteremtésének eszközeül szolgál; másodsor, háborunk csakis olyan háború lehet, és olyan háború is, amelyben — elismerve az olyan adottságokat, mint az ellenség ereje és a mi gyengeségünk, az ellenség csapatainak nagy száma és a mieink kis száma — teljesen ki kell használnunk az ellenség gyenge oldalait és a mi előnyeinket, teljesen a néptömegek erejére kell támaszkodnunk, és ezáltal kell biztosítanunk fennállásunk, sikereink és fejlődésünk lehetőségét.”²⁷

Mao Ce-tung elvtárs az első tételből kiindulva a hadsereget illetően a következő elveket állapította meg: a Vörös Hadsereg odaadóan harcol a párt programjáért és politikájáért, az egész nép érdekeiért; a Vörös Hadsereg magára vállalja a pártépítés propagandistájának és szervezőjének, a néphatalom és az agrárforradalom megvalósítójának szerepét, s vállalja a többi helyi feladat elvégzését; a Vörös Hadsereg helyes viszonyt alakít ki a hatalmi szervekkel és a néppel. Magában a Vörös Hadseregben is helyes viszonyt kell teremteni a parancsnokok és a harcosok között, ki kell alakítani a megfelelő demokratikus életformát, s a feljebbvalók tekintélyén alapuló, tudatos katonai fegyelmet. Az ellenség tekintetében a helyes irányvonal az, hogy bomlasztani kell a hadseregét, s a megértés politikáját alkalmazva meg kell nyerni a hadifoglyokat.

Mao Ce-tung a második tételből kiindulva a népi háború taktikai elveit a következőkben foglalta össze: a hadműveletek fő formája — a partizánháború és a partizánműveletekkel végrehajtott mozgóháború; a Vörös Hadsereg szigorúan tartja magát az elhúzódó háború stratégiájának és az operatív jellegű villámgyors hadműveleteknek irányvonalához; ennek során a fő szempontok — „vonjunk össze túlsúlyban levő erőket, puhatoljuk ki az ellenség gyenge pontjait; a mozgó hadműveletek során

²⁷ Mao Ce-tung. Válogatott művel. 4. köt. 398—399. old.

feltétlenül semmisítsük meg az ellenség csapatainak egy részét vagy nagyobb részét, egyenként mérjünk csapást az ellenségre”²⁸ stb.

A Vörös Hadseregnek közvetlenül Mao Ce-tung vezetése alatt harcoló csapatai ezeket az elveket követve napról napra erősödtek, és győzelmes csatákat vívtak, amelyekben számbelileg sokkal erősebb ellenséges hadseregeket vertek meg. A Vörös Hadseregnek ugyanezeket az elveket követő más egységei hasonló sikerrel harcoltak.

A Vörös Hadsereg és a forradalmi támaszpontok erősödése, a kivívott győzelmek nyomán fokozatosan újjáéledtek az 1927-es események idején oly súlyos vereséget szenvedett forradalmi erők. 1931-ben, a Kuomintang „harmadik hadjáratának” kudarca után, országszerte ismét forradalmi fellendülés kezdődött.

2. A Kínai Kommunista Párt harca a vörös hatalomért, a japán imperializmus agressziója ellen, a párton belüli opportunisták irányvonal ellen, a következetes bolsevik politikáért

Az ország politikai helyzete a „szeptember 18-i események” után

1931. szeptember 18-án a japán imperialisták Senjang (Mukden) lövetésével nagyarányú támadást indítottak Északkelet-Kína ellen. A csangkaj-sekista Kuomintang ebben az időben minden erejét a polgárháborúra összpontosította, és a legcsekélyebb ellenállást sem fejtette ki a japán agresszorokkal szemben. A japán hadsereg ezt kihasználva 16 óra alatt 18 fontos várost foglalt el: Senjangot, Csangcsunt, Ansant, Fusunt és más városokat. Öt nap sem kellett ahhoz, hogy a japánok megszállják Liaoning és Kirin tartományok majdnem az egész területét. Körülbelül három hónap leforgása alatt elfoglalták egész Északkelet-Kínát, Hejlungsiang tartományt is beleértve, tehát összesen több mint 3 millió négyzetkilométernyi területet kaparintottak meg. Északkelet-Kína 30 milliónyi lakossága tizennégy hosszú esztendőre a japán imperializmus rabságába került.

A japán imperialista agresszió lényegesen megváltoztatta mind a forradalom és az ellenforradalom táborai közötti erőviszonyokat, mind pedig a közbeeső osztályok helyzetét.

²⁸ Ugyanott, 401. old.

Ami a forradalom táborát illeti, a munkásság, a parasztság és a városi kispolgárság erőlyesen követelte az ellenállást a japán agresszióval szemben. Északkeleten mindazok, akik nem akartak az idegen hódítók rabszolgáivá válni, a kommunista párt felhívására nyomban nagyarányú partizánháborút indítottak a japán megszállók ellen. Ez a partizánháború példátlan méreteket öltött, s bár sok nehézséggel járt, és nemegyszer érte kudarc, az ellenségnek sohasem sikerült kioltania a partizánháború lángját. A partizánok folytatták a harcot mindaddig, amíg Északkelet-Kínában teljesen véget nem ért a japán imperializmus gyarmati uralma.

A Kuomintang uralma alatt levő területeken a néptömegek hőiesen harcoltak a kuomintangisták ellenforradalmi uralma ellen, és hatalmas japánellenes demokratikus mozgalmat indítottak. Sanghajban, Nankingban, Pekingben, Tiencsinben, Hangcsouban, Tajjüanban, Csangsában, Hszianban, Kuangcsouban, Fucsouban, Vuhanban, Nancsangban, Csingtaóban és sok más városban a munkások és a diákok sztrájkokat, tüntetéseket rendeztek, petíciókkal ostromolták a Kuomintang-kormányt, s erőlyesen azt követelték, hogy vegye fel a harcot Japánnal. A csangkajsekista Kuomintang ahelyett, hogy eleget tett volna a nép e követelésének, könyörtelenül elnyomta a japánellenes mozgalmat. Ez haragra gerjesztette a néptömegeket: Nankingban és sok más helyen megtámadták a kuomintangista hivatali épületeket és megverték a hivatalnokokat. Sanghajban a diákok egy petíció átnyújtása alkalmával körülfogták, a diákság tömege elé vezették, s nyilvánosan vallatóra fogták a város polgármesterét és más hivatalnokait. A tisztviselők kénytelenek voltak bevallani japánbarát tevékenységüket és népellenes bűneiket.

A japán megszállók ellen országsszerte kibontakozó demokratikus mozgalom nyomán tovább erősödött a Vörös Hadsereg, s még jobban megszilárdult a forradalmi támaszpontok helyzete. Az ellenséges seregek „harmadik hadjáratának” veresége után a Vörös Hadsereg 1. frontjának csapatai megsemmisítették a központi forradalmi támaszpont területén és a támaszpont közelében létesített fehér támaszpontokat. Ezáltal a két vörös körzet: a dél-csianghszi és a nyugat-fucsieni körzet egybeolvadt. A Vörös Hadsereg 3. hadteste, amely visszatért a Hunghutó körzetében levő forradalmi támaszponttra, Ho Lung és más

elvtársak vezetésével visszaverte az ellenség ismételt támadásait, s ezzel elősegítette a harci alakulatok további erősödését és a forradalmi támaszpont megszilárdulását. Ebben az időben a Vörös Hadsereg 4. hadseregcsoportja, amely a Hupej—Honan—Anhuj térségben tartózkodott, Hszü Hsziang-csien és mások vezetésével áttörte az ellenséges gyűrűt, s 1931 novemberében létrehozta a 4. frontot. 1932 tavaszán a 4. front csapatai az Anhuj tartomány nyugati részén fekvő liuani járásban, Szucsiafou, Hanpajtu és Csingsancsen környékén az ellenségnek mintegy 30 000 katonáját semmisítették meg, foglyul ejtették az arcvonal parancsnokát, s ezzel kivívták a hupej—honan—anhui körzet Vörös Hadseregének legnagyobb győzelmét.

A Vörös Hadsereg már meglevő alakulatainak erősödésével és a régi forradalmi támaszpontok megszilárdulásával párhuzamosan a Vörös Hadseregnek új egységei és új forradalmi támaszpontok jöttek létre. A „szeptember 18-i események” után Senhszi és Kanszu tartomány érintkezési pontján vörös partizánalakulatok tűntek fel. Később ezekből alakult meg az Észak-Senhszi Vörös Hadsereg, a partizánkörzet pedig a Kína történetében híressé vált senhszi—kanszu—ninghsziai határterületté alakult át. A Vörös Hadsereg erősödése és a forradalmi támaszpontok megszilárdulása lehetővé tette, hogy a központi forradalmi támaszponton, Zsujcsinban 1931. november 7-én megtartsák a munkás- és parasztküldöttek első országos kongresszusát. A kongresszuson megválasztották a munkás-paraszt köztársaság Központi Végrehajtó Bizottságát, amelynek vezetője Mao Ce-tung elvtárs lett, és megalakították a munkás-paraszt demokratikus központi kormányt.

A Japán elleni harcot nemcsak a munkásság, a parasztság és a kispolgárság nagy tömegei követelték a legnagyobb határozottsággal, hanem a forradalmat 1927 után eláruló nemzeti burzsoázia is, amelyet megijesztett a japán imperialisták betörése. Persze, a nemzeti burzsoázia ebben az időszakban sem értett egyet a Kínai Kommunista Párt követeléseivel. Így például ellenezte a munkások és parasztok demokratikus diktatúráját, nem helyeselte az agrárforradalmat és így tovább. Minthogy azonban a Kína és Japán közötti ellentétek erősen kiéleződtek, a nemzeti burzsoázia és a munkás-paraszt tömegek közt fennálló ellentétek már kezdtek háttérbe szorulni. A nemzeti burzsoáziának mindenekelőtt azt a komoly veszélyt kellett figyelembe

vennie, amelyet a japán imperializmus jelentett számára. Ezért csatlakozott a nemzeti burzsoázia is a behódolás politikája ellen irányuló harchoz, ahhoz a követeléshez, hogy a Kuomintang szüntesse be a polgárháborút, minden erőnek a Japán elleni harcra mozgósítása érdekében a különböző pártok és csoportok részvételével alakítsanak „honvédelmi kormányt” stb.

A japán imperialista agresszió nyomán nemcsak a nemzeti burzsoázia politikai állásfoglalása változott meg, hanem még a Kuomintangon belül is szakadás következett be. 1931. szeptember 18-a után a hazafias érzelmű hadsereg egy része északkeleten, a Kínai Kommunista Párt vezetésével és támogatásával megszegte Csang Kaj-seknek az ellenállásra vonatkozó tilalmát, s partizánháborút indított a japán megszállók ellen. Ez volt az első ilyen eset. Ugyanezen év decemberében a Kuomintang 16—17 000 főnyi 26. hadserege, amelyet Csao Po-seng és Tung Csen-tang parancsnoksága alatt a Vörös Hadsereg ellen vetettek be, a Csianghszi tartományi Ningtuban fellázadt, s megalkototta az 5. hadseregcsoportot. Ez az alakulat a Vörös Hadsereg 1. frontjának része lett. 1932. január 28-án, amikor a japán agresszorok Sanghaj ellen indítottak támadást, a néptömegek befolyására és támogatásával a Kuomintangon belüli hazafias elemek egy másik csoportja is megtagadta Csang Kaj-sek parancsának teljesítését. A 19. hadsereg, amelyet ez a csoport vezetett, csatlakozott az ellenállási háborúhoz.

Miközben a forradalom táborában és a két tábor közt ingadozó erők körében ilyen óriási változások mentek végbe, a nagy feudálisok és komprádorok — kreaturájuknak, Csang Kaj-seknek vezetésével — továbbra is igyekeztek fenntartani néppellenes, ellenforradalmi uralmukat. A kuomintangista hadsereg, rendőrség, kémszervezet és az ellenforradalom más erői számbelileg még mindig sokszorosan felülmúlták a forradalom szervezett erőit, s a reakció gyilkosságokkal, letartóztatásokkal és egyéb eszközökkel megpróbálta elnyomni a népi erők hatalmas, demokratikus, japánellenes mozgalmát. A Kuomintangon belüli szakadás azonban annyira mély volt, s a nép oly állhatatosan követelte a japán agresszorok visszaverését, hogy Csang Kaj-sek elvesztette a fejét. 1931 decemberében kénytelen volt lemondani. A Kuomintang két másik ellenforradalmár vezére — Vang Csing-vej és Hu Han-min sem merte megkockáztatni, hogy átvegye a központi Kuomintang-kormány vezetését. A kuomin-

tangista ellenforradalom táborában kitört a pánik, teljes lett a zűrzavar.

Ez a politikai helyzet kedvező volt a forradalom, és kedvezőtlen az ellenforradalom szempontjából. A néptömegek lelkesen keltek harcra a japán imperialista agresszorok és a csangkajsekista Kuomintang áruló, ellenforradalmi uralma ellen. Nem akartak továbbra is a régi módon élni. A csangkajsekista Kuomintang uralkodó klikkjének ereje ugyan még mindig felülmúlta a forradalom szervezett erőit, de már nem tudott a régi módon kormányozni. A nemzeti burzsoázia és a többi közbeeső csoport politikailag aktivizálódott, és hovatovább megváltoztatta álláspontját. Mindaz, amiről fentebb szoltunk, a Vörös Hadsereg erősödésével és a forradalmi támaszpontok megszilárdulásával együtt lépésről lépésre közelebb hozta az újabb forradalmi helyzetet.

A harmadik „baloldali” elhajló irányvonal kialakulása, és azok a károk, amelyeket a Kuomintang uralom alatt álló országrészekben a pártmunka terén okozott

A forradalmi helyzet fokozatos közeledése azonban egybeesett azzal az időszakkal, amelynek folyamán a pártban felulkerekedett a harmadik, különösen súlyos károkat okozó „baloldali” elhajló irányvonal. Ennek fő képviselője Csen Sao-jü (Vang Ming) és Csin Pang-hszen (Po Ku) volt. Ez a „baloldali” elhajló irányvonal nyomban a második után alakult ki. 1930 szeptemberében a párt Központi Bizottsága plenáris ülést tartott, amelyen kijavította az úgynevezett második „baloldali” elhajló irányvonalra jellemző legfőbb hibákat. Ezeknek a hibáknak eszmei lényegét azonban nem tárta fel teljes mértékben. A „baloldali” elhajló ideológia és politika fennállásának hosszú időszaka folyamán erős gyökereket eresztett a pártban.

A „baloldali” elhajlók, ezúttal már Csen Sao-jü vezetésével, ismét akcióba léptek. A marxizmus—leninizmus „teoretikusainak” tüntették fel magukat, s az úgynevezett empirikusok csoportjának támogatásával a Központi Bizottság 1931 januári plenáris ülésén magukhoz ragadták a párt vezetését. Ezek a „baloldali” elhajlók helytelenül úgy vélekedtek, hogy a párt szempontjából a kialakult helyzetben a fő veszély nem a „baloldali”, hanem a jobboldali elhajlás. Sok elvtársat, akik szerintük jobboldali elhajlók voltak, háttérbe szorítottak, olyanokat pedig, akik korábban „baloldali” elhajló hibákat követtek el, a pártban különféle vezető

tíztségekkel bíztak meg. A „szeptember 18-i események”, amelyek azzal végződtek, hogy a japán imperialisták megszállták Északkelet-Kínát, s Csin Pang-hszen vezetésével ideiglenes Központi Bizottság alakult, hozzájárultak ahhoz, hogy a gyakorlati munkában még súlyosabbá váltak a „baloldali” elhajló hibák.

A „szeptember 18-i események” után a „baloldali” elhajlók a következő, könyvekből merített tézist állították fel: „Ez idő szerint az egész nemzetközi politika alapja a Szovjetunió vezette nemzetközi szocialista erők és az imperialista államok antagonisztikus viszonya.” Ebből a tételből kiindulva elemezték a „szeptember 18-a” után kialakult helyzetet, s arra a következtetésre jutottak, hogy a japán imperializmus Északkelet-Kínát főképpen azért szállta meg, hogy más imperialista államokkal együtt előkészítse a Szovjetunió megtámadását és a kínai forradalmi mozgalom elfojtását. Tehát — „a legfőbb veszély most a Szovjetunió ellen készülő háború és a kínai forradalom ellen készülő támadás”. A „baloldali” elhajlók nem vették figyelembe, hogy abban az időben Kínával kapcsolatban ellentétek voltak Japán és a többi imperialista állam között. Az igaz, hogy a japán imperialisták egyre a szovjet és a kommunista veszélyt hangoztatták, fő céljuk azonban Kína leigázása volt. S a kínai nép éppen azt követelte, hogy az ország szálljon szembe a japán imperialista agresszióval, és védelmezze meg a nemzet létét. Világosan kitűnik ebből, hogy a „baloldali” elhajlók, amikor a „Támogassuk a Szovjetuniót!”, „Támogassuk a kínai forradalmat!” jelszavakra helyezték a hangsúlyt, túlságosan előreszaladtak az egyszerű emberek politikai fejlettségének megítélésében. Ez a pártot elszakította a tömegektől, megfosztotta attól a lehetőségtől, hogy a tömegek sürgető követelésének megfelelően hatékonyan vezesse a japán megszállók ellen irányuló országos népi mozgalmat, s az imperialisták közötti ellentéteket is kihasználja ennek a mozgalomnak a fejlesztésére.

A „baloldali” elhajlók „szeptember 18-a” után egy további, ugyancsak könyvből merített tézist is felállítottak, amely így hangzott: „Abban az időben, amikor a forradalom végleges győzelmet arat, a forradalom ellenségeinek legveszedelmesebb társadalmi támaszai a békülékeny pártok . . . Ahhoz, hogy megdöntsük ellenségeink hatalmát . . . mindenekelőtt arról kell gondoskodni, hogy ezeket a pártokat elszigeteljük . . . Szuronyunk hegyét e pártok ellen kell fordítanunk, elsősorban ezeket kell elszigetelnünk, kor-

látot kell emelnünk közéjük és a dolgozó tömegek közé...²⁹ A Kuomintang különböző frakcióinak és a fő osztályok között ingadozó erőknek a tevékenységét is ennek a tételnek alapján ítélték meg. A „baloldali” elhajlók úgy vélekedtek, hogy a forradalomnak Kínában nagyon hamar végleges győzelmet kell aratnia, hogy a közbeeső és az ellenforradalmi csoportok között nincs semmi különbség, s mivel a közbeeső csoportok képviselői megalkuvó pártok, ezeket kell a legveszedelmesebb ellenségnek tekinteni. A „baloldali” elhajlók nem vették figyelembe, hogy mivel Kína és Japán között rendkívül kiéleződtek az ellentétek, a közbeeső csoportok elkerülhetetlenül felállítanak majd bizonyos japánellenes, demokratikus követeléseket, s a japánellenes követeléseket hangoztató elemek feltétlenül el fognak távolodni a Kuomintangtól és a többi ellenforradalmi csoporttól. Ezért a „baloldali” elhajlóknak az a felhívása, hogy a párt irányítsa szuronya hegyét és fő csapásait a közbeeső erők ellen, s folytasson ellenük „élethalálharcot”, választalat emelt a párt és az általa vezetett tömegek közé. Mindeme hibák következtében azok a különböző csoportok és katonai egységek, amelyek a japán agresszió elleni harcban a párt szövetségesei lehettek volna, eltávolodtak. Ez oda vezetett, hogy a párt jelentős mértékben elszigetelődött.

A „baloldali” elhajlók „szeptember 18-a” után egyaránt túlbecsülték a kuomintangista uralom válságát és a forradalmi erők fejlettségének fokát, s nem vették figyelembe, hogy bár a kuomintangista ellenforradalom ebben az időben gyengébb volt, mint annakelőtte, még mindig fölényben volt a forradalom szervezett erőivel szemben, hogy bár a forradalom erői megnövekedtek, még mindig elmaradtak az ellenforradalom erői mögött. Ezért a „baloldali” elhajlóknak azok az újabb követelései, hogy a Vörös Hadsereg szabadítsa fel a központi városokat, hogy a párt a kuomintangista uralom alatt levő területeken mindenütt fegyverezze fel a munkásokat és a parasztokat, szervezzen általános sztrájkokat, és a „baloldaliak” más hasonló kalandor javaslatai — lehetővé tették az ellenség számára a forradalom erőinek felmérését. A „baloldali” elhajlók mindeme és más hibái folytán hamar megszűnt a forradalom számára a „szeptember 18-a” után kialakult kedvező helyzet.

²⁹ Lásd Csin Pang-hszien „Mit tett és mit szándékozik tenni a Kínai Kommunista Párt a felfegyverzett néptömegek nemzeti forradalmi háborújának megvalósításáért” című cikkét, amelyben Sztálin „A leninizmus kérdései” című könyvére hivatkozik. — Szerző.

1932-ben a csangkajsekista klikk az imperialisták támogatásával a maga oldalára állította Vang Csing-vejt és ellenforradalmár cimboráit, ellenforradalmi egységfrontot hozott létre és ismét ellenőrzése alá vette a központi hatalmat. Csang Kaj-sek a politikai életbe visszatérve tovább folytatta a japán agresszorok előtti behódolás politikáját, s oly módon szilárdította meg az országban a fasiszta diktatúra rendszerét, hogy minden erőt a Kínai Kommunista Párt elleni támadásra és a japánellenes demokratikus mozgalom elfojtására összpontosított. A kuomintangista körzetekben működő pártszervezetek hősiiesen küzdöttek a Csang Kaj-sek klikk áruló, ellenforradalmi, bűnös mesterkedése ellen. A „baloldali” elhajlók helytelen vezetése folytán azonban ez a harc nem járt sikerrel. Az ellenség ezeken a területeken úgyszólván valamennyi pártszervezetet szétverte.

A harmadik „baloldali” elhajló irányvonal által a Vörös Hadseregben és a forradalmi támaszpontokon okozott károk. Az ellenség „negyedik és ötödik nagy hadjárata” elleni harc

A csangkajsekista klikk, miután a Kuomintang uralma alatt levő területeken elfojtotta a demokratikus japánellenes mozgalmat, ismét minden erejét a Vörös Hadsereg elleni támadásra összpontosította. 1932 júniusától kezdve 90 hadosztályt, összesen 500 000 főnyi fegyveres

erőt vetett be a Vörös Hadsereg elleni negyedik nagy hadjáratába. Az ellenség megtámadta a Vörös Hadsereg 4. frontjához tartozó csapatokat, amelyek Vuhantól nem messze, Hunan, Honan és Anhuj tartományban állomásoztak, és a 3. hadtestet, amely akkor Hunan és Hupej tartomány nyugati részén folytatott hadműveleteket. Ebben az időben a hunan — honan — anhuji körzetben már felülkerekedett a harmadik „baloldali” elhajló irányvonal. A „baloldali” elhajlók úgy okoskodtak, hogy a Koumintang a harmadik hadjárat veresége után már közel van a csődhez, már nem rendelkezik elég nagy erővel ahhoz, hogy támadást indítson a Vörös Hadsereg ellen, s ezért közvetlenül az imperialistáknak kell magukra vállalniuk a fő rohamcsapat szerepét, a Kuomintangra pedig csak másodrendű szerep, a szárnyak biztosításának feladata jut. Így azután a „baloldali” elhajlók lényegében nem is készültek fel az ellenség küszöbön álló támadásának visszaverésére. Amikor az ellenség megindította hadjáratát, a „baloldali” elhajlók nagy zavarba jöttek. Azt a parancsot adták a Vörös Hadsereg egységeinek, hogy frontálisan támadják az ellenséget, ami már eleve ku-

darcra kárhoztatta a hadműveleteket, mert megfosztotta a Vörös Hadsereget a taktikázás lehetőségétől. Azután a „baloldali” elhajlók pánikba estek, s tehetetlenségüket beismerve azzal mentegőzték, hogy a kuomintangista csapatok nagyon erősek, és a Vörös Hadsereg képtelen visszaverni a támadásukat. Ezért elrendelték a visszavonulást, s a 4. front fő erőit a hupej—honan—anhui körzetből nagy távolságra, Szecsuan és Senhszi tartomány határáig vonták vissza. Így vesztettük el a hupej—honan—anhui körzetet, amely abban az időben az egyik legfontosabb forradalmi támaszpont volt.

A Vörös Hadsereg alakulatainak egy része azonban korábbi állásaiban maradt, és kitartóan harcolt az ellenséggel. Ezek a csapatok később kiegészültek, és a Vörös Hadsereg 25. hadtestévé alakultak át. Röviddel azután, hogy a 4. fronthoz tartozó alakulatok elhagyták a hupej—honan—anhui körzetet, a Hunan és Hupej tartomány nyugati részén harcoló 3. hadtest, ugyancsak a „baloldali” elhajlók helytelen vezetése folytán olyan helyzetbe került, hogy nem tudta visszaverni az ellenség támadását. El kellett hagynia a Hunghu-tó körzetében levő támaszpontot, s Hunan, Hupej, Szecsuan és Kujcsou tartomány határának térségébe kellett vonulnia. Amikor a 4. front alakulatai és a 3. hadtest elhagyták a forradalmi támaszpontokat, a csangkajseki klikk azonnal az 1. front haderői és a központi forradalmi támaszpont elleni támadásra vonta össze fő erőit. Ebben az időben már a központi forradalmi támaszponton is kezdett érvényesülni a „baloldali” elhajló politika. Így például eltávolították a párt és a hadsereg vezetéséből azokat a felelős elvtársakat, akik ragaszkodtak a helyes irányvonalhoz, a gazdasági életben „a földesuraknak semmi földet, a kulákoknak csak rossz földet” jelszóval „ultrabaloldali” politikát folytattak és így tovább. A Mao Ce-tung vezette kommunisták sok éven át kivívott nagy befolyása következtében azonban a „baloldali” elhajló irányvonal akkor még nem érvényesült a munka minden területén. Az 1. front alakulatai továbbra is a Mao Ce-tung által kidolgozott taktikai és stratégiai elvekhez tartották magukat. 1933 február—márciusában a parancsnokság a fő erőket a döntő harci szakaszokra vonta össze, s egymás után három ellenséges hadosztályt semmisített meg. Több mint 20 000 puskát zsákmányoltak. Így a Kuomintang negyedik nagy hadjárata szintén kudarcba fulladt.

Miközben az 1. front alakulatai szétzúzták az ellenség negyedik hadjáratát, az országban ismét megváltozott a helyzet. 1933

januárjában a japán imperialisták elfoglalták Sanhajkuant és betörték Észak-Kínába. Később azután Zsehol tartomány egész területét és Csahar tartomány északi részét is megszállták. A központi munkás-paraszt demokratikus kormány és a kínai Vörös Hadsereg a japánok Észak-Kínába való betörésével kapcsolatban nyilatkozatot tett közzé. Ebben kijelentették, hogy hajlandók az országban létező valamennyi hadsereggel megegyezésre lépni a japán imperializmus agressziója elleni közös harc érdekében, három feltétellel: szüntessék be a támadásokat a forradalmi támaszpontok ellen, biztosítsák a nép demokratikus jogait, és fegyverezék fel a népet.

Ennek a nyilatkozatnak közzététele után elsőnek a kuomintangista hadsereg Feng Jü-hsziang parancsnoksága alatt álló része kezdett együttműködni a Kínai Kommunista Párttal. 1933 májusában Csaharban egyesült japánellenes hadsereget szerveztek, amely hősiesen harcolt Csang Kaj-sek áruló mesterkedései és a japán agresszió ellen. Amikor pedig a japán imperialisták és a csangkajsekista Kuomintang az egyesült japánellenes hadsereget szétverték, a 19. hadsereg parancsnoki kara és a Kuomintang tagjainak egy része 1933 októberében ugyancsak egyezményt kötött a központi munkás-paraszt demokratikus kormánnyal és a kínai Vörös Hadsereggel a japán militaristák és Csang Kaj-sek elleni közös harcra vonatkozóan. Novemberben nyíltan kijelentették, hogy szakítanak Csang Kaj-sekkel, és Fucsien tartományban megalakították „a Kínai Köztársaság népi forradalmi kormányát”.

Ezek az országban végbement változások alapján véve kedvezőek voltak a forradalom szempontjából. A Vörös Hadsereg és a forradalmi támaszpontok számára ilyen körülmények között lehetővé vált, hogy tovább fejlődjenek. A Vörös Hadsereg 1. frontjának alakulatai Csang Kaj-sek negyedik hadjáratának veresége után Csöcsiang és Csianghszi tartományba vonultak, és ott új vörös körzetet létesítettek. Ezáltal a központi forradalmi támaszpont és a fucsien—csöcsiang—csianghszi forradalmi támaszpont egybeolvadt. A Vörös Hadsereg 10. hadtestét, amely a fucsien—csöcsiang—csianghszi körzetben folytatott hadműveleteket, a 7. hadseregcsoporttá szervezték át, és délre irányították, hogy ott csatlakozzék az 1. frontoz. Az 1. front alakulatai időközben kiegészültek, és létszámuk már elérte a 100 000 főt. A 4. front haderői, amelyek Szecsuan és Senhszi tartomány határvidékén foly-

tattak hadműveleteket, szintén jelentős sikereket értek el. Szezsuan tartomány területén csupán 1933-ban sok, egymás ellen hadakozó kis-militarista hadseregét verték szét, s létrehozták a szezsuan—senhszi forradalmi támaszpontot. Ez a támaszpont a tungcsiangi, a nancsiangi, a pacsungi, a vanjüani, a jilungi, a tahszieni és a jihani járást, továbbá a kuan-jüani, a csaohuai, a canghszi, a langcsungi, a nanpui, a jingsani, a csühszieni és a csengkoui járás nagyobbik részét foglalta magában. A 4. front csapatainak létszáma több mint 80 000 főre rúgott.

A Vörös Hadsereg egységei sok más körzetben is értek el bizonyos sikereket. A Vörös Hadsereg létszáma országos viszonylatban megközelítette a 300 000-et, s körülbelül ugyanannyi volt a párttagok száma is.

A helyzet azonban rövidesen ismét megváltozott. Minthogy a pártszervezeteket a kuomintangista körzetekben 1933 folyamán majdnem teljes egészükben megsemmisítették, a „baloldali” elhajlók által létesített ideiglenes Központi Bizottság kénytelen volt átköltözni a központi forradalmi támaszpontra. Megérkezése után teljesen kiszorította a vezetésből a Mao Ce-tung köré tömörülő, s helyes politikát folytató kommunistákat, és fokozatosan a forradalmi támaszpontok egész tevékenységében érvényesítette a „baloldali” elhajló irányvonalat. Ennek következtében a csangkajsekista Kuomintang ötödik hadjárata során a forradalmi támaszpontoknak és a Vörös Hadsereg egységeinek túlnyomó többsége súlyos veszteségeket szenvedett.

A csangkajsekista Kuomintang 1933 októberében indította meg ötödik nagy hadjáratát. Ezúttal milliós hadsereggel támadott, s csupán a Vörös Hadsereg 1. frontja ellen 500 000 kuomintangista katonát vetett harcha. Az a körülmény, hogy az előző hadjáratokhoz képest ennyire megnőtt az ellenséges hadsereg létszáma, kétségtelenül nehézségeket okozott a Vörös Hadseregnek. Ha azonban az ellenség számbelileg meg is erősödött, a Vörös Hadsereg sem volt már a régi: tapasztaltabbá vált. A múlt taktikai tapasztalatai azt mutatták, hogy a Vörös Hadsereg a tízszeres túlerővel támadó ellenséggel szemben is ki tudta vívni a győzelmet. Így teljes mértékben megvalósítható feladat volt, hogy az 1. front 100 000 főnyi alakulatai legyőzzék a félmilliós ellenséges hadsereget. Azt is figyelembe kell venni, hogy a Kuomintang a 19. hadsereg felkelése miatt az 1. front ellen bevetett csapatok igen jelentős részét kénytelen volt Fucsien tartományba küldeni. Egészen

nyilvánvaló, hogy ez a körülmény kedvező volt a Vörös Hadsereg számára. A „baloldali” elhajlók azonban nem tudták kihasználni ezeket az objektív feltételeket. Most is egyoldalúan ítélték meg az általános helyzetet. A Fucsien tartományban megalakult „népi forradalmi kormány” a reakciós jellegét hangsúlyozták, egyre azt hajtogatták, hogy ez a kormány becsapja a népet, s nem nyújtottak számára kellő segítséget. A 19. hadsereg belső árulás és Csang Kaj-sek támadása következtében hamarosan vereséget szenvedett, s Csang Kaj-sek most már minden erőt az 1. front elleni támadásra összpontosíthatott. A „baloldali” elhajlók az ötödik hadjárat folyamán ismét túlbecsülték a Vörös Hadsereg erejét, tagadták, hogy az ellenség erősebb, nem értették meg a népi háború sajátosságait, nem látták be, hogy abban az időben a hadműveletek fő formájául csak a partizánháború és a Vörös Hadsereg reguláris alakulatainak partizánjellegű mozgó hadműveletei szolgálhattak. Ezért Csang Kaj-sek ötödik hadjáratának elején kilátástalan támadásokba hajszolták a Vörös Hadsereg egységeit, meggyengítették a forradalmi támaszpontok védelmét, s kierőszakolták, hogy a vörös csapatok rohamozzák meg az ellenség különösen megerősített állásait. Amikor azután a támadások kudarcra végződtek, azt kezdték követelni, hogy decentralizálják a Vörös Hadsereg alakulatait, építsenek mindenütt erősítményeket, bármilyen irányból jön is az ellenség, fejtsenek ki vele szemben ellenállást, „merítsék ki” az ellenséges erőket. Mindezzel megint csak igen súlyos helyzetbe hozták a Vörös Hadsereget. Végül is a Vörös Hadsereg 1. frontjának egy teljes éven át hősiessen harcoló csapatai nem tudták megállítani az ellenséges hadsereg előrenyomulását, kénytelenek voltak elhagyni a központi forradalmi támaszpontot, s taktikai megfontolásokból egészen új területre menetelni. Ez a hosszú menetelés néven vonult be a történelembe.

A Vörös Hadsereg hosszú menetelése. A cunji érkezelés. Marxista—leninista Központi Bizottság létrehozása Mao Ce-tunggal az élén. A Csang Kuo-tao irányvonala elleni harc

A párt, még mielőtt az 1. front fő erői megkezdték volna a hosszú menetelést, a Vörös Hadsereg egyes alakulatait az ellenség mögöttes területeire küldte azzal a feladattal, hogy ott indítsák meg a partizánháborút. Ezek között a fő szerep a Vörös Hadsereg 7. hadseregcsoportjából kiválasztott elitcsapatoknak jutott, amelyeket északra irányítottak, a japán megszállók ellen. 1934 júliusá-

ban a 7. hadseregcsoporthoz elindult Zsujcsinból, s út közben Fucsien, Csöcsiang és Anhuj tartományban megsemmisítette az ellenséges őrállomásokat. Októberben a Csianghszi tartomány északkeleti részén levő forradalmi támaszpont területére ért. Itt egyesült a Vörös Hadsereg helyi osztagaival, és megalakította a Vörös Hadsereg 10. hadseregcsoportját. Novemberben a 10. hadseregcsoporthoz folytatta a menetelést észak felé, s elérte Csöcsiang tartomány nyugati részét és Anhuj tartomány déli részét. A Vörös Hadsereg megjelenése a kuomintangista uralom alatt álló területen a néptömegek között — Nanking és Hangcsou térségében, forrongásba hozta a néptömegeket. A Kuomintang erős csapatokat dobott át ide, hogy vegyék fel a harcot a Vörös Hadsereg 10. hadseregcsoportjával. A 10. hadseregcsoporthoz állandóan kemény csatákat kellett vívnia. Végül is sok harcosa hősi halált halt. A megmaradt erők Csianghszi tartomány déli részébe vonultak, s ott partizánharcot indítottak.

Röviddel azután, hogy az északra irányított elitosztagok útnak indultak, a párt utasította a Vörös Hadsereg 6. hadseregcsoportját, hogy keljen útra nyugati irányban. A 6. hadseregcsoporthoz két forradalmi támaszpont — a hunan—csianghszi és a hunan—hupej—csianghszi támaszpont — területén harcoló osztagokból alakult meg. Ez a hadseregcsoporthoz 1934 július végén Csianghszi tartomány délnyugati részén, Junghszin térségében áttörte az ellenség gyűrűjét, s augusztus elején benyomult Dél-Hunan területére. Kelet-Kuanghszi határán a harcosok, mielőtt tovább indultak volna, ünnepélyes esküt tettek. Ez a hadseregcsoporthoz a nyugat felé menetelés során Hunan, Kuangtung, Kuanghszi és Kujcsou tartományban áttörte az ellenséges csapatok gyűrűjét, s októberben eljutott Kujcsou tartomány északkeleti részébe, ahol a Vörös Hadsereg 3. hadteste partizánharcokat folytatott. A 3. hadtest a 6. hadseregcsoporthoz való találkozása után ismét 2. hadseregcsoporthoz kezdte magát nevezni, s a 6. hadseregcsoporthoz együtt megalakította a Vörös Hadsereg 2. frontját, amelynek parancsnoka Ho Lung, politikai biztosa pedig Zsen Bi-si volt. Ezután a 2. front csapatai Hunan, Hupej, Szecsuan és Kujcsou tartományban nagyarányú partizánháborút és partizánjellegű mozgó hadműveleteket indítottak. Egy év alatt nagy veszteségeket okoztak az ellenségnek: több mint 10 000 katonáját pusztítottak el, illetve sebesítették meg, több mint 8000-et pedig foglyul ejtettek. A népi csapatok Hunan tarto-

mányban a következő városokat szabadították fel: Jungsun, Tajung, Szangcse, Celi, Taojüan, Csingsi, Lihszien, Linli és Simen. A 2. front alakulatai egészen a Hupej tartományi Lajfengig és Hszüanenig, s a Kujcsou tartományi Jujangig és Hsziusanig terjesztették ki hadműveleteik körét, s létrehozták a hunan—hupej—kujcsoui forradalmi támaszpontot.

Mindjárt azután, hogy a Vörös Hadsereg 6. hadseregcsoportja útnak indult nyugati irányban, a Vörös Hadsereg 25. hadteste is megkapta a parancsot, hogy a hupej—honan—anhui körzetből helyezze át a támaszpontját északnyugatra. A hadtest 1934 szeptember—októberében indult el a Hunan tartományi Losanból, s Hupej tartomány északi részén és Honan tartomány nyugati részén áthaladva, novemberben elérte Senhszi tartomány déli részét, ahol hozzáfogott a hupej—honan—senhszi partizán-támaszpont kiépítéséhez.

A japán agresszorok elleni harcba elindult elitosztagok észak felé menetelése, a 6. hadseregcsoport nyugat felé menetelése és a 25. hadtest északnyugat felé menetelése a Kuomintang ötödik hadjárata idején felborította az ellenség eredeti terveit, s arra kényszerítette az ellenséget, hogy jelentős erőket vonjon el a Vörös Hadseregnek a hosszú menetelésben résztvevő osztagait nyomon követő csapatoktól. A Vörös Hadsereg 1. frontjának a hátszói alakulatokkal együtt mintegy 100 000 főnyi főerő a kialakult helyzetet figyelembe véve, 1934 októberében elindultak a nyugat-fucsieni Csangting—Ninghua, és a dél-csianghszi Zsujcsin—Jütu térségből, s megkezdték a hosszú menetelést. Ugyanakkor a Vörös Hadsereg csapatainak egy része a központi forradalmi támaszpont területén maradt, hogy ott partizán-harcokat folytasson.

Az 1. front csapatai 1934 október-novemberben áttörték az ellenség által Csianghszi, Hunan, Kuangtung és Kuanghszi tartomány körül kiépített erődítményvonalat, s decemberben megérkeztek Kujcsou tartomány keleti részébe.

Sem erődítmény, sem ellenséges bekerítés nem tudta feltartóztatni a Vörös Hadsereg előrehaladását. Ámde a Vörös Hadsereg hőiesen harcoló csapatait abban az időben a „baloldali” elhajlók vezették, akik megrémültek, amikor azt látták, hogy a túlerőben levő ellenség üldözi és bekeríti a vörös alakulatokat, s nyomban parancsot adtak a gyors visszavonulásra. Nem akartak, nem is próbáltak változtatni a taktikán, hogy ezáltal meg-

teremtsék az ellenséges csapatok megsemmisítésének lehetőségét, hanem rémületükben egyre jajveszékelték, egyre azt hajtogatták, hogy meg kell menteni a Vörös Hadsereg hátszági intézményeit, s azonnal el kell menekülni a 2. front csapatainak támaszpontjaira! Ez volt az oka annak, hogy az 1. front csapatai a hosszú menetelés elején mindenütt az ellenség előre felállított órállomásaiba ütköztek, amelyekkel kénytelenek voltak véres ütközeteket vívni, és rendkívül súlyos veszteségeket szenvedtek.³⁰

A Vörös Hadsereget a Kuomintang ötödik hadjárata idején ért kudarc és a hosszú menetelés elején szenvedett súlyos veszteségek hatására a pártban nőttön-nőtt az elégedetlenség a „baloldali” elhajlók politikájával szemben. A párttagok zöme saját szemével láthatta, hogy Mao Ce-tung vezetésével a szó szoros értelmében a semmiből jöttek létre, és egyre gyarapodtak, egyre erősödtek a Vörös Hadsereg alakulatai meg a forradalmi támaszpontok, és egymást követték a győzelmek. De mihelyt a „baloldali” elhajlók megjelentek, nyomban megváltozott a helyzet. A Vörös Hadsereg alakulatai és a forradalmi támaszpontok nemhogy gyarapodtak, erősödtek volna, hanem ellenkezőleg, gyengültek, a csapatok nemhogy győzelmeket arattak volna, hanem ellenkezőleg, vereségeket szenvedtek. Egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy ha ez így megy tovább, a „baloldali” elhajló hibák az egész Vörös Hadsereget pusztulásba vihetik. A Vörös Hadsereget és a forradalmat fenyegető veszély elhárítása érdekében az elvtársak legnagyobb része Mao Ce-tung elvtárs vezetésével összefogott, és megindította a harcot a „baloldali” elhajlók ellen. Még egyes olyan elvtársak is, akik „baloldali” elhajló hibákat követtek el, ebben az időben már ugyancsak kezdték felismerni a „baloldali” elhajló irányvonal veszélyességét, és helyeselték Mao Ce-tung elvtárs helyes politikáját.

Ez volt a helyzet, amikor a Vörös Hadsereg egységei 1935 januárban átkeltek a Vucsiang-folyón, és elérték a Kujcsou tartományban levő Cunjit. Ebben a városban a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának politikai irodája kibővített értekezletet tartott. A cunji értekezlet az elvtársak többségének akaratával összhangban kijavította a katonai és szervezeti munka

³⁰ Egyes adatok szerint a veszteségek elérték az 50–70 százalékot. — Szerző.

terén elkövetett hibákat, aminek abban az időben döntő jelentősége volt, eltávolította a „baloldali” elhajló vezetőséget, és olyan Központi Bizottságot választott, amely Mao Ce-tung vezetésével helyes irányvonalat követett. Ettől az időtől kezdve a párt Központi Bizottságában egyszer s mindenkorra véget ért az opportunizmus uralma. A Kínai Kommunista Párt és a kínai forradalom a Mao Ce-tung elvtárs vezette marxista—leninista Központi Bizottság irányításával tántorithatatlanul és győzelmesen haladt előre.

A cunji értekezlet után a Vörös Hadsereg 1. frontjának alakulatai folytatták a hosszú menetelést. A Központi Bizottság és Mao Ce-tung bölcs taktikáját követve, eredményes hadműveleteket folytattak Kujcsou, Szecsuan és Jünnan tartomány területén, s a harcok során óriási veszteségeket okoztak az ellenségnek. Az 1. front alakulatai mesteri taktikázással megtévesztették az ellenség parancsnokságát, s a 900 000 főnyi ellenséges hadsereget arra kényszerítették, hogy lóhalálában egyik tartományból a másikba futkosson. Azután kitörték a gyűrűből, elszakadtak az üldöző ellenséges erőktől, átkeltek a Csinsa- és a Tatuho-folyón, s az északnyugat-szecsuani havasok és sztyeppek vidékén egyesültek a Vörös Hadsereg 4. frontjának a szecsuan—senhszi határterületről ideérkezett csapataival.

Az 1. és a 4. front alakulatainak egyesülése után a párt Központi Bizottsága és Mao Ce-tung elvtárs nyomatékosan hangoztatta, hogy folytatni kell a menetelést észak felé, Kanszu és Senhszi tartomány irányában, s ezekben a tartományokban előretolt állásokat kell kiépíteni a japán megszállók elleni harcra, vagyis olyan új forradalmi támaszpontot kell létesíteni, ahonnan fel lehet venni a kapcsolatot a napról napra erősödő japánellenes népi mozgalommal. Ám a 4. front haderőihez beosztott Csang Kuo-tao, aki később az árulás útjára lépett, rendkívül borulátóan ítélte meg az ország helyzetét. Úgy vélekedett, hogy a Kuomintang hadjárata során elszenvedett vereség a kínai forradalom hanyatlására vezetett, túlbecsülte az ellenség erőit, a forradalom erőit pedig egészen jelentéktelennek tartotta. Kijelentette, hogy az az elgondolás, amely szerint a japán megszállók elleni harcra előretolt állásokat kell kiépíteni, és tovább kell fejleszteni a japánellenes népi mozgalmat — megvalósíthatatlan. Ellenezte a Központi Bizottságnak az észak felé menekülésre vonatkozóan hozott határozatát, követelte, hogy a Vörös

Hadsereg vonuljon vissza a Szecsuan és Hszikang tartomány határán elterülő pusztaságra, majd később egy második „központi bizottságot” szervezett.

A Mao Ce-tung vezetése alatt álló Központi Bizottság erélyes harcot indított Csang Kuo-tao áruló tevékenysége ellen, amely létében támadta a pártot, és szakadást idézett elő a Vörös Hadseregben. A Központi Bizottság az 1. front fő erőinek élén folytatta a menetelést észak felé. 1935 októberében a csapatok elérték Senhszi tartomány északi részét. Egy hónappal az 1. front csapatainak megérkezése előtt a 25. hadtest a hupej—honan—senhszi határterületről ide helyezte át támaszpontját, s az Észak-Senhszi Vörös Hadsereg csapataival egyesülve megalkototta a Vörös Hadsereg 15. hadseregcsoportját. Az 1. front és a 15. hadseregcsoport egyesülése után északnyugaton a forradalom szempontjából új helyzet alakult ki. 1935 novemberében a Vörös Hadsereg visszaverte a kuomintangista hadseregnek a senhszi—kanszui forradalmi támaszpont ellen indított támadását. Itt „ezzel a győzelemmel ünnepélyesen letettük annak a nagy ügynek első alapkövét, amelyet a Kommunista Párt Központi Bizottsága kezdeményezett, s amelynek lényege az, hogy északnyugaton létre kell hozni a forradalom összkínai vezérkarát.”³¹ Még ugyanabban a hónapban a 2. front csapatai is áttörték az ellenséges gyűrűt, és a hunan—hupej—szecsuan—kujcsoui forradalmi támaszpont területén levő Szancsiból elindultak a hosszú menetelésre. 1936 június—júliusában a 2. front csapatai elérték Hszikang tartományt, s itt, Kance térségében egyesültek a 4. front haderőivel. A Mao Ce-tung vezetése alatt álló Központi Bizottság türelmes nevelő munkája meghozta gyümölcsét: a 4. front csapatai megszabadultak Csang Kuo-tao káros befolyásától, s a 2. front csapataival együtt a senhszi—kanszui határterületre vonultak. 1936 októberében elérték a Kanszu tartományban levő Hujninget, és itt egyesültek az 1. front alakulataival. Ezzel a kínai Vörös Hadsereg fő erőinek hosszú menetelése győzelmesen véget ért.

Amikor azonban a Vörös Hadsereg fő erői — az 1., a 2. és a 4. front csapatai egyesültek, Csang Kuo-tao megtévesztéshez folyamodva a 4. front csapataiból több mint 20 000 harcost rávett, hogy vonuljanak az igen távol fekvő Hszincsiangba.

³¹ Mao Ce-tung. Válogatott művei. 1. köt. 296. old.

Ezek közül csak 800-an jutottak el Hszincsiangba, a többi el-
esett az ellenséggel vívott csatákban.

A „baloldali” elhajló irányvonal képviselőinek helytelen veze-
tése és Csang Kuo-tao árulása következtében a Vörös Hadsereg
egész állományának és a forradalmi támaszpontoknak több
mint a 90%-a elveszett. Mire a hosszú menetelés véget ért, a
Vörös Hadsereg Senhszi—Kanszu térségében összevont fő erői
alig 30 000 főre rúgtak. Erre az időre az egész országban csak
30—40 000 párttag maradt. De ez olyan párt és olyan hadsereg
volt, amely acélossá edződött, gazdag tapasztalatokkal rendel-
kezett, s így szilárd magva lehetett a forradalomnak.

A kínai munkás-paraszt Vörös Hadsereg hosszú menete-
lésének nagy történelmi jelentősége van. Amikor 1935-ben a
Vörös Hadsereg 1. frontjának egységei befejezték a hosszú
menetelést, Mao Ce-tung a következőket írta:

„Ha már szóba hoztuk a hosszú menetelést, tegyük fel a kér-
dést: mi a hosszú menetelés jelentősége? Válaszunk: a hosszú
menetelés a történelemben egyedülálló menetelés volt, hírnök
volt, agitátor volt, magvető volt. Ismer-e a történelem a világ
kezdetétől, az első uralkodóktól napjainkig egyetlen olyan had-
járatot, amelyet a mi hosszú menetelésünk mellé lehetne állí-
tani? Tizenkét hónapon át naponta az ellenséges repülőgépek
tucatjai kémleltek és bombáztak bennünket a magasból, és mi
haladtunk előre, egyre előre; ha bekerítették bennünket, kivág-
tuk magunkat, szétzúztuk az ellenség előretolt osztagait, és el-
szakadtunk egy majdnem milliós üldöző hadseregtől; megszá-
mlálhatatlan nehézséggel és akadállyal küzdöttünk meg, saját
lábunkkal mértünk le több mint húszezer lit, keresztül szeltünk
tizenegy tartományt. Mondják meg, hogy volt-e a történelem-
ben még egy ilyen menetelés? Nem volt, sohasem volt. A hosszú
menetelés hírnök volt, amely tudtul adta az egész világnak,
hogy a Vörös Hadsereg hősök, vitézek hadserege, s hogy az impe-
rialisták és csatlósuk, Csang Kaj-sek egész bandájával egyetem-
ben tehetetlenek. A hosszú menetelés adott hírt arról, hogy
kudarcot vallott az imperialisták és Csang Kaj-sek minden arra
irányuló kísérlete, hogy bekerítsék erőinket vagy elállják az út-
jukat. A hosszú menetelés agitátor is volt, amely elmondta
tizenegy tartomány majdnem kétszázmilliós lakosságának, hogy
csak a Vörös Hadsereg útja vezet el a felszabadulásukhoz. Ha
nem lett volna ez a menetelés, honnan tudhatták volna meg

a nagy néptömegek oly gyorsan, hogy van a világon egy nagy igazság, s ez a Vörös Hadseregben testesül meg? A hosszú menetelés magvető is volt, a tizenegy tartományban rengeteg magot hintett el, s ezek a magok kicsíráznak, lombos fák lesznek belőlük, amelyek kivirágoznak, gyümölcsöt érlelnek, és majd a jövőben bőséges termést hoznak. Egyszóval, a hosszú menetelés a mi győzelmünkkel és az ellenség vereségével fejeződött be.”³²

3. A Kínai Kommunista Párt harca a japánellenes nemzeti egységfront létrehozásáért

Az ország belpolitikai helyzete 1935-ben, és a „december 9.” mozgalom

Miközben a csangkajsekista Kuomintang minden erejét latba vetve igyekezett megsemmisíteni a japán intervenció elleni harcra észak felé vonuló munkásparaszt Vörös Hadsereget, a japán imperialisták újabb agressziót kezdtek Kínában. 1935 májusában a japán militaristák azzal a követeléssel álltak elő, hogy a Kuomintang-kormány engedje át nekik Észak-Kína ellenőrzését. Júniusban Ho Jing-csin, a Kuomintang-kormány megbízottja és Umedzu, Japán képviselője aláírták az úgynevezett „Ho—Umedzu egyezményt”. A Kuomintang ennek az egyezménynek értelmében kivonta Hopej tartományból a központi kormány északkelet-kínai katonai egységeit, leváltotta azokat az észak-kínai katonai és polgári tisztviselőket, akik ellen a japánok kifogást emeltek. Hopej tartományban, Pekingben és Tiencsinben feloszlatta a Kuomintang pártszervezeteit, s szigorúan megtiltott mindennemű japánellenes tevékenységet. Kína ezzel Hopej és Csahar tartományban elvesztette szuverén jogainak jelentős részét.

Októberben a japán militaristák árulók segítségével zavarásokat provokáltak a Hopej tartomány keleti részén fekvő Hszianghóban. Novemberben az árulók a japán militaristák utasítására Hopej, Santung, Sanhszi, Csahar és Szujjüan tartományban „autonómia és harc a kommunizmus ellen” jelszóval mozgalmat indítottak, és követelték ezeknek a tartományoknak különválását Kínától. A hírhedt „autonómia-mozgalom” során

³² Ugyanott, 294—296. old.

az árulókból megalakították „Kelet-Hopejnek a kommunizmussal szembeni megvédését irányító bizottságot” (amely röviddel később „Kelet-Hopejnek a kommunizmussal szembeni megvédését irányító autonóm kormányra” alakult át), s előkészületeket tettek a japánbarát elemekből létrehozott „Hopej és Csahar tartományi közigazgatási bizottság” proklamálására. A japán agresszorok ennek az „autonóm-mozgalomnak” elindítása után jelentősen felemelték észak-kínai csapataik létszámát. Észak-Kína városaiban nagyon megnőtt a japán ügynökök aktivitása.

A japánok a politikai és katonai intervenció fokozásával egyidejűleg a fegyverek védelme alatt nagy mennyiségű árut hoztak be vámmentesen az országba, s elárasztották vele a kínai piacot; a japán monopóliumok tőkéje csak úgy özönlött Kínába (tőkebefektetések mintegy 2 milliárd amerikai dollárra rúgtak). Az ország létfontosságú gazdasági kulcspozíciói a japán monopóliumok ellenőrzése alá kerültek. Észak-Kína gyakorlatilag a japán imperialisták zsákmánya lett, s az egész kínai nemzetet szörnyű veszély fenyegette. „A japán imperializmus egész Kínát gyarmattá igyekszik változtatni”³³ — írta Mao Ce-tung, s valóban ez volt ebben az időszakban a politikai helyzet fő sajátossága.

Ez a politikai helyzet Kína valamennyi osztályát felrázta. A „szeptember 18-i események” idején még sokan abban az illúzióban ringatták magukat, hogy Japán csak Északkelet-Kínát akarja elfoglalni, s nem terjeszkedik majd tovább. Most más volt a helyzet. Senki sem kételkedett többé abban, hogy Japán nemcsak Északkelet-Kínát akarja elnyelni, hanem az egész ország elfoglalására törekszik. Ez a helyzet a kínai nép előtt teljes élességében vetette fel azt a kérdést, hogy mit tegyen. Álljon ellen? Kapituláljon? Vagy tétovázzon, hogy melyik utat válassza?

A munkásság, a parasztság és a városi kispolgárság kezdettől fogva határozott ellenállást követelt a japán agresszióval szemben. A japán militaristákkal szembeni ellenálláshoz azonban mindenk előtt meg kellett valósítani az ország egész népének összefogását, véget kellett vetni a különböző klikkek és hadseregek közt dúló polgárháborúnak.

A Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága és a központi demokratikus munkás-paraszt kormány évégett 1935. augusztus

³³ Mao Ce-tung. Válogatott művei. I. köt. 304. old.

1-én nyilatkozatot tett közé, amelyben felszólította a honfitársakat, hogy pártállásra való tekintet nélkül „vessenek véget a polgárháborúnak, s ezzel tegyék lehetővé az ország minden erejének (ember- és anyagtartalékának, pénzügyi erőforrásainak, fegyveres erőinek stb.) összpontosítását a Japánnal szembeni ellenállásra, a haza megmentésének szent ügyéért folyó harcra”.

A párt felhívása a nép körében azonnal visszhangra talált. 1935. december 9-én a pekingi diákok a Kínai Kommunista Párt vezetésével bátran kimentek az utcára, és a japán agresszió elleni harc jelszavait hangoztatva hatalmas tüntetést rendeztek. A Kuomintang-kormány megpróbálta elnyomni ezt a mozgalmat. Katonaságot és rendőrséget vezényelt ki a tüntetők ellen. Sok diákot megsebesítettek, sokat letartóztattak, és a börtönben agyba-főbe vertek. De a japán agresszióval szembeni ellenállást követelő sokmillió néptömegek akaratát nem lehetett megtörni. Az ország különböző nagyvárosainak diáksága átvette a pekingi diákok hazafias kezdeményezését, s egyre újabb és újabb tüntetéseket rendezett, amelyeken a japán agresszió visszaverését követelte. A pekingi és a tiencsini diákok a munkás- és paraszttömegek közé mentek, hogy megszervezzék az ellenállást a japán agresszióval szemben: a diákmozgalom egyesült a munkások és parasztok mozgalmával. A párt kiadta a jelszót: „Vessünk véget a polgárháborúnak, szálljunk szembe egy emberként a japán agresszióval!”, s ez a jelszó az ország egész népének követelésévé vált. Az országon belül az osztályok magatartásában jelentős változások mentek végbe. A nemzeti burzsoáziának és a felvilágosult sensiknek azelőtt a forradalom és az ellenforradalom között ingadozó sok képviselője a diákság hazafias mozgalma mellé állt. Nyíltan követelték a Kuomintang-kormánytól, hogy büntesse meg az árulókat, határozottan vessen véget Hopej és Csahar tartomány „autonómiájának”, és támogassa a hazafias mozgalmat. Úgy vélekedtek, hogy „a diákok követelései nemes, tiszteletre méltó érzésekből fakadnak; ha van is a diákok közt néhány kommunista, mostani követeléseiket kell szem előtt tartani, nem pedig a múltban tanúsított magatartásukat és általános elméleteiket vitatni”.³⁴

A csangkajsekista Kuomintang azonban másképpen vélekedett,

³⁴ Lásd. A 14 társadalmi szervezet: a Sanghaji Jogászegyesület, az Össz-kínai Kereskedelmi Szövetség, a Kínai Állami Ipari és Kereskedelmi Vállalatok Tisztviselőinek Szövetsége stb. nyílt táviratát. — Szerző.

mint az ország népe. 1935-ben már az ország egész pénzgazdálkodását a bürokratikus tőke monopolizálta, amelynek élén négy család: a Csang Kaj-sek, a Szung Ce-ven, a Kung Hsziang-hszi és a Csen' Li-fu család állt. Az általuk ellenőrzött bankok — a Központi Bank, a Kínai Bank, a Közlekedési Bank és a Parasztbank — az ország egész banktőkéjének és bankbetéteinek 56%-ával rendelkeztek. A kínai bankok által kibocsátott bankjegyek és papírpénz 78%-a ezekre a bankokra esett. Ugyanakkor a négy család ezeken a bankokon keresztül könyörtelenül fosztogatta a népet, s lépésről lépésre monopolizálta az ország egész iparát, kereskedelmét és mezőgazdaságát.

A csangkajsekista Kuomintang a négy család által vezetett nagybirtokosok és nagy-komprádorok érdekeit képviselte, s mindig készen állt a nép forradalmi megmozdulásai elleni harcra. A forradalmi néptől mindig jobban félt, mint az imperializmustól. Ezért a kuomintangisták még nagyobb katonai erőket vontak össze a Vörös Hadsereg üldözésére, amely észak felé vonult, hogy felvegye a harcot a japán imperializmus agressziójával szemben. A diákság hazafias mozgalmát különböző embertelen terrorintézkedésekkel igyekeztek elfojtani, ugyanakkor pedig a legnagyobb készséggel teljesítették az agresszorok követeléseit. A japán imperialisták nem kívánhattak olyasmit, amit nyomban ne teljesítettek volna.

A japán militaristáknak azonban túlságosan nagy volt az étvágyuk, s követeléseik mulhatatlanul már az angol és az amerikai imperialisták kínai érdekeit kezdték sérteni. 1935 decemberében az Egyesült Államok külügyminisztere nyilatkozatot tett közzé Észak-Kína kérdésében: „Észak-Kína területén — mondotta nyilatkozatában — sok amerikai állampolgár tartózkodik, számottevő amerikai tulajdon van, s emellett az Egyesült Államok jelentős kereskedelmi és kulturális tevékenységet fejt ki ebben a körzetben; ezért az Egyesült Államok kormánya nagy figyelemmel kíséri az észak-kínai eseményeket.” Hasonlóképpen nyilatkozott az angol külügyminiszter is: „Az észak-kínai autonómia-mozgalom mélységesen aggasztja az angol kormányt” — mondotta, s megjegyezte, hogy „Japán erőszakos fellépése Kína fejlődésének és közigazgatási rendszerének ellenőrzése érdekében olyan sajnálatos tény”, amely a jövőben „akadályozni fogja Japán Kínával és más szomszédos hatalmakkal fenntartott kölcsönös baráti kapcsolatainak fejlődését”.

A KKP Központi Bizottságának decemberi értekezlete; Mao Ce-tung elvtárs „A japán imperializmus elleni harc taktikájáról” című előadásában meghatározza a japánellenes nemzeti egységfront politikájának alapelveit

Ha a munkásság, a parasztság és a városi kispolgárság határozottan követeli a harcot a japán imperializmus agressziója ellen, a nemzeti burzsoázia pedig bizonyos mértékig ugyancsak a japán agresszióval szembeni ellenállás mellett tör lándzsát, lehetséges-e a munkásság, a parasztság és városi kispolgárság összefogása a nemzeti burzsoáziával a japán

agresszió elleni harcra? Ha az angol—amerikai imperializmus és a japán imperializmus közötti ellentmondások még jobban kiéleződnek, kihasználhatja-e a párt ezeket az ellentmondásokat a japánellenes erők növelésére? Mindezek a „szeptember 18-i események” után felmerült kérdések, az osztály-erőviszonyok egyre nagyobb eltolódása és a politikai helyzet megváltozása következtében, még időszerűbbé váltak.

Abban az időben azonban — akárcsak a „szeptember 18-i események” után — a pártban még mindig nem számolták fel teljesen a súlyos szektás hibákat. A szektások úgy vélekedtek, hogy az imperializmus, a földesúri osztály és a burzsoázia táborra egységes, nem lehet megbontani, hogy a nemzeti burzsoázia változatlanul ellenforradalmi marad, és nem vesz részt a munkások meg a parasztok oldalán a forradalomban, hogy a forradalom erőinek „a tisztánál is tisztábbnak” kell maradni, s hogy a pártnak nem szabad követelni a gyenge, kompromisszumra és árulásra hajlamos nemzeti burzsoázia részvételét a forradalomban. Ezek a szektás hibák már sokat ártottak a forradalomnak, s ha az új helyzetben nem sikerült volna felszámolni őket, tovább árthattak volna a forradalom ügyének.

E hibák kijavítására és az új helyzetben követendő pártpolitika elveinek kidolgozására 1935 decemberében Vajaopaóban, Senhszi tartomány északi részén összeült a párt Központi Bizottságának politikai irodája. Az értekezlet határozatot hozott „a jelenlegi helyzetről és a párt feladatairól”, s kidolgozta a japánellenes nemzeti egységfront megteremtéséért vívott harc taktikáját. Az értekezlet után Mao Ce-tung a Központi Bizottság határozata alapján előadást tartott a pártaktíva előtt „A japán imperializmus elleni harc taktikájáról”. Előadásában az akkori politikai helyzetből, a kínai történelem sajátosságaiból és a nemzeti burzsoázia kettősségéből kiindulva meggyőzően kimutatta, hogy a nemzeti burzsoázia

balszárnya részt vehet a japán agresszió elleni harcban, más rétegei pedig az ingadozásról áttérhetnek a semlegességre. Elítélte azt a helytelen nézetet, hogy a nemzeti burzsoázia nem foghat össze a munkásosztállyal és a parasztsággal a japán imperializmus agressziójával szembeni ellenállás érdekében.

Mao Ce-tung elvtárs újólal hangsúlyozta, hogy mivel Kína több imperialista állam félgyarmata, a földbirtokosok és a komprádorok osztálya sem teljesen egységes. „Abban a pillanatban, amikor a harc éle a japán imperializmus ellen irányul, az amerikaiak, de még az angolok talpnyalói is, aszerint, hogy milyen erősen ripakodnak rájuk gazdáik, titkos, sőt nyílt harcot kezdenek a japán imperialisták és csatlósai ellen.”³⁵ Ezért a pártnak lehetősége van arra, hogy megvalósítsa a legszélesebb japánellenes nemzeti egységfrontot, s ennek révén megszervezze, tömörítse a nép sokmillió tömegeit, s ellenség táborából a maga oldalára állítsa mindazokat, akik akaratuk ellenére kerültek oda, mindazokat, akik tegnap ellenségek voltak, de ma szövetségesek lehetnek, és általános támadást indítson a fő ellenség — a japán imperializmus és kínai székértelői ellen.

Mao Ce-tung kimutatta, hogy égetően szükséges egy ilyen széles japánellenes nemzeti egységfront létrehozása. Csak így valószínűsíthető meg az a feladat, hogy „gyűjtsünk hatalmas tartalékot, kerítsük be és semmisítsük meg az ellenséget”³⁶. Ha viszont — mondotta — az ezzel ellentétes, szektás taktikát követjük, és „egyedül vetjük bele magunkat az ádáz és egyenlőtlen harcba a hatalmas ellenséggel szemben”, ez a forradalmat csak tespedésre, elszigetelődésre, leszűkülésre és hanyatlásra kárhoztathatja, sőt a vereség útjára viheti. Mivel a japánellenes nemzeti egységfront létrehozása lehetséges és szükséges volt, Mao Ce-tung ebben az időben nagy nyomatékkal hangsúlyozta: „A párt feladata az, hogy miután egyesítette a Vörös Hadsereg tevékenységét egész Kína munkásainak, parasztjainak, diákjainak, kispolgárságának és nemzeti burzsoáziájának tevékenységével, létrehozza a forradalmi nemzeti egységfrontot.”³⁷

A nemzeti burzsoáziának az egységfrontban való részvétele érdekében Mao Ce-tung konkrét politikai irányelveket dolgozott ki egyfelől a nemzeti burzsoázia, másfelől a munkásosztály és a pa-

³⁵ *Mao Ce-tung. Válogatott művei. I. köt. 292. old.*

³⁶ Ugyanott, 301. old.

³⁷ Ugyanott, 298. old.

rasztság között fennálló egyes ellentétek rendezésére, abból kiindulva, hogy ezeket az ellentéteket rendezni lehet és rendezni is kell. Például a „munkás-paraszt köztársaság” jelszavát a „népköztársaság” jelszavával cserélték fel. Mindazoknak, akik csatlakozni akartak a nemzeti forradalomhoz, megengedték a részvételt a forradalmi támaszpontok hatalmi szerveiben. A japán imperialistákat és kínai székértolókat nem támogató, nemzeti burzsoázia ipari és kereskedelmi vállalatainak védelmére, támogatására és fejlesztésére irányuló politikát folytattak.

Ugyanakkor azonban a nemzeti burzsoázia részvétele az egységfrontban semmi esetre sem sérthette a munkások és a parasztok alapvető érdekeit, és semmiképpen sem jelenthette a proletariátus hegemoniájáról való lemondást. Mao Ce-tung elvtárs megállapította, hogy a nemzeti burzsoázia gazdaságilag és politikailag gyenge, s hajlamos a megalkuvásra és a nép becsapására. A kommunista pártnak harcolnia kell a nemzeti burzsoázia e negatív vonásai ellen. A forradalmi egységfrontnak és a népköztársaság kormányának elsősorban a proletariátus vezette munkás-paraszt szövetségre kell támaszkodnia. Mao Ce-tung felhívta a párttagokat, hogy vonják le a tanulságot Csen Tu-hsziu követőinek hibájából, akik 1927-ben elvetették a proletariátus hegemoniáját, s ez a forradalom vereségére vezetett. A Kínai Kommunista Párt és a Vörös Hadsereg ne csak kezdeményezője legyen a japánellenes nemzeti egységfrontnak — mondotta Mao Ce-tung —, hanem a magva is, hogy a japán imperialistáknak és Csang Kaj-seknek az egységfront ellen irányuló aknamunkája eredménytelen maradjon.

Mao Ce-tung „A japán imperializmus elleni harc taktikájáról” tartott előadásában elítélte a „baloldali” elhajlók szektásságát, amelynek következtében a második forradalmi polgárháborút olyan súlyos kudarcok érték, s felhívta a párt figyelmét a jobboldali opportunizmus újjáéledésének veszélyére, amely viszont az első forradalmi polgárháború vereségét idézte elő. Mao Ce-tung hangsúlyozta, hogy a japánellenes nemzeti egységfrontnak minél szélesebbnek kell lennie, és ismételten leszögezte, hogy ezen az egységfronton belül szilárdan fenn kell tartani a proletariátus hegemoniáját, következetesen kell érvényesíteni azt az irányvonalat, amely szerint a kínai forradalom alapja a proletariátus vezette munkás-paraszt szövetség.

Ilyenformán Mao Ce-tung általánosította a két forradalmi polgárháború tapasztalatait, és lefektette a japánellenes nemzeti

egységfront létrehozásának elméleti alapjait. Ezzel megmutatta a pártnak azt az utat, amelyen haladva jól felkészülhet az egységfronton belül rá váró rendkívül bonyolult feladat megoldására, idejében leleplezheti Csang Kaj-sek alattomos mesterkedéseit, és következetesen érvényesítheti a proletariátus vezető szerepét a japánellenes háborúban.

A japánellenes nemzeti egységfront politikájának továbbfejlesztése. A hsziang-i incidens békés rendezése. A tíz esztendeje folyó polgárháború befejezése

Amikor a Központi Bizottság Mao C Tung elvtárs vezetésével kidolgozta a japánellenes nemzeti egységfront politikájának alapelveit, a párt és a Vörös Hadsereg nyomban hozzálátott megvalósításuk nehéz és bonyolult munkájához.

A Vörös Hadsereg 1936 februárjában Senhszi tartomány északi részéből kelet felé, Sanhszi tartományba vonult, hogy Hopej tartomány területén harci frontot hozzon létre a japán agresszorok ellen. Csang Kaj-sek és a sanhszi militaristák nagy katonai erőket vetettek be, hogy megakadályozzák a Vörös Hadsereg előrenyomulását, de vereséget szenvedtek, s a harcok során több mint 13 000 katonát és tisztet vesztek. Mindamellet a Vörös Hadsereg nem bocsátkozott döntő ütközetbe kínai csapatokkal, mert ez gyengítette volna az ország védelmezésére hívatott erőket, s a győzelem után visszatért Senhszi tartomány északi részébe. Májusban a KKP Központi Bizottsága és a Vörös Hadsereg parancsnoksága táviratot küldött a Kuomintangnak, amelyben javasolta „a hadműveletek beszüntetését és a japán agresszió közös erővel való visszaverését”.

Mivel az angol—amerikai imperialisták és a japán imperializmus közötti konfliktus kiéleződött, s Csang Kaj-sek kormánya angol és amerikai gazdáinak utasítására és a japánellenes népi mozgalom nyomására megváltoztathatta Japánnal kapcsolatos állásfoglalását, a párt ebben a táviratban közölte, hogy visszavonja Csang Kaj-sek-ellenes jelszavait. Ezzel a párt lefektette arra irányuló politikájának alapját, hogy Csang Kaj-seket rászorítsa a japán agresszió elleni harcra.

A párt képviselői a hadműveletek beszüntetése és a Japánnal szembeni ellenállás megszervezése érdekében felvették a kapcsolatot a csangkajsekista Kuomintang képviselőjével. Ugyanennek az évnek augusztusában a párt a Kuomintanghoz intézett felhívásában ismét követelte a Vörös Hadsereg elleni hadműveletek beszünt-

tetését és a két párt egységfrontjának létrehozását a japán imperializmus elleni közös harcra. A párt figyelembe vette, hogy a csangkajsekista klikk nem fogadhatja el a „népköztársaság” jelszavát, ezért ezt a jelszót a „demokratikus köztársaság” jelszavával cserélte fel, amely az előbbitől csak formájában különbözött, lényegében azonban megegyezett vele. A kommunista párt azt is kijelentette, hogy amennyiben Kínában létrejön a demokratikus köztársaság, a forradalmi támaszpontok ennek alkotórészeivé válhatnak. Szeptemberben a párt Központi Bizottsága határozatot hozott „a japán agresszió visszaveréséért és a haza megmentéséért folyó mozgalomban kialakult új helyzetről és a demokratikus köztársaságról”, amelyben részletesen megvilágította a „demokratikus köztársaság” jelszavának tartalmát.

A Kínai Kommunista Pártnak a japán imperialista agresszió visszaverésének megszervezéséért, a haza megmentéséért folytatott harca gyorsan megszerezte az ország egész népének támogatását. A pártnak az a javaslata, hogy hozzanak létre japánellenes nemzeti egységfrontot, az ország megmentéséért síkraszálló különféle szervezetek és egyesületek közös programja, minden hazafias érzelmű diák, szellemi dolgozó, közéleti ember harci célja, a nép milliós tömegeinek egységes követelése lett. A párt vezetésével a Kuomintang uralma alatt levő területeken is mindenütt megindult a japán agresszió visszaverésére irányuló mozgalom. A japán imperialisták és Csang Kaj-sek kormánya fegyveres erővel próbálták letörni ezt a mozgalmat. A párt azonban erre az időre már leküzdötte a „baloldali” elhajló irányvonalat, s Liu Sao-csi elvtárs és más kommunisták helyes vezetésével a Kuomintang uralma alatt levő területeken állandóan erősödött a japán imperialisták agressziójának visszaverésére irányuló mozgalom, ami elősegítette az ellenállási háború kibontakozását.

A pártnak az a követelése, hogy hozzanak létre japánellenes nemzeti egységfrontot, nemcsak a néptömegek lelkes támogatását nyerte el, hanem egyszersmind még élesebb nézeteltéréseket idézett elő a Kuomintangon belül. Először a Csang Hszue-liang parancsnoksága alatt álló északkeleti kuomintangista hadsereg és a Jang Hu-cseng által vezetett 17. hadsereg, vagyis két olyan hadsereg fogadta el a párt javaslatát és szüntette be a hadműveleteket a Vörös Hadsereg ellen, amely addig több ízben indított támadást Senhszi tartomány Vörös Hadserege ellen, s mindannyiszor vereséget szenvedett. Csang Kaj-sek azonban mindenáron

meg akarta hiúsítani Csang Hszüe-liangnak és Jang Hu-csengnek ezt az elhatározását. Ezért 200—300 000 katonát küldött Senhszi tartományba — a Vörös Hadsereg elleni újabb támadásra, s egyben Csang Hszüe-liang és Jang Hu-cseng haderőinek leverésére. Csang Hszüe-liang és Jang Hu-cseng azonban, részint önvédelemből, részint pedig azért, hogy véget vessenek a japánokkal való megalkuvás politikájának és az országban tomboló terrornak, 1936. december 12-én Hszianban letartóztatták Csang Kaj-seket, s ezzel előidéztek az úgynevezett hsziani incidenst.

A hsziani incidenssel kapcsolatban az országban rendkívül bonyolult és feszült helyzet állt elő. Ami az ellenforradalom táborát illeti, a nankingi Kuomintang-kormányon belüli japánbarát klikk sietve erre a területre dobta át a csapatokat, áthelyezte a főparancsnokságot, s nagyarányú polgárháborút készült indítani Csang Hszüe-liang és Jang Hu-cseng „megbüntetésére”. Abban reménykedtek, hogy ezzel kedvező feltételeket teremthetnek Kínának a japán imperializmus általi leigázásához, s Csang Kaj-sek meggyilkolása esetén kezükbe kaparinthatják az általa betöltött vezető pozíciókat.

Ugyanakkor a japán imperialisták különböző rágalmakat terjesztettek, minden úton-módon polgárháborút igyekeztek kiprovokálni Kínában, s nyíltan kijelentették, nem nézik majd ölbe tett kézzel, ha a nankingi kormány megegyezésre lép Csang Hszüe-lianggal és Jang Hu-csenggel. A nankingi kormánynak azok a komprádor tagjai azonban, akik az Egyesült Államok és Anglia felé orientálódtak, más állásponton voltak. Ez a Csang Kaj-sekkel szoros kapcsolatban álló komprádor-klikk több ízben is megbízottakat küldött Hszianba, hogy ott tárgyalásokat folytassanak, s abban reménykedett, hogy békés úton rendezi az incidenst. Az angol imperialisták, akiket aggasztott kínai érdekeltségeik sorsa, kijelentették, hogy amennyiben Csang Kaj-sek valamiképpen fenn tudja tartani uralmát, nem gördítenek majd akadályokat az elé, hogy „bizonyos formában szövetkezzen a kommunista párttal” a japán agresszió közös visszaverésére.

Ami a forradalom táborát illeti, a néptömegek természetesen nem akarták, hogy a hsziani incidens miatt újabb polgárháború robbanjon ki. A forradalmi nép azonban gyűlölte Csang Kaj-seket, hiszen ő volt az, aki egész Északkelet-Kínát és Észak-Kína sok körzetét átengedte a japán imperialistáknak, ő volt az, aki véget nem érő mérhetetlen szenvedéseket zúdított a kínai népre.

Hogyan is lehetne most olyan könnyen futni hagyni, amikor végre Csang Hszüe-liang és Jang Hu-cseng kezébe került?

A Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága józanul mérlegelte ezt a rendkívül bonyolult és feszült helyzetet. Rámutatott arra, hogy az események két irányban fejlődhetnek. A hsziani incidens következtében vagy újabb polgárháború robban ki, ami gyengítené a kínai japánellenes erőket, és fékezné a japán agresszió elleni háború kibontakozását, s aminek a nemzetközi agresszív erők, különösen Japán és a kínai japánbarát klikkek örülnének, vagy pedig véget ér a polgárháború, miáltal gyorsan létre lehet hozni a japánellenes nemzeti egységfrontot, s országos méretekben jóval gyorsabban kibontakozhat a japán megszállók elleni háború — ebben a lehetőségben reménykedik az egész nemzetközi béketábor, Kína egész népe, mindenki, aki harcolni akar a japán agresszió ellen, a haza megmentéséért.

A KKP Központi Bizottsága a helyzet e helyes értékeléséből kiindulva több lépést tett a második lehetőség megvalósítására: üzeneteket intézett a különböző szervezetekhez, állhatatosan szervezte és irányította a harcot mindennemű polgárháború beszüntetéseért, mozgósította a társadalom erőit a japán agresszió elleni harcra, szembefordult az újabb polgárháború kirobbantására irányuló törekvésekkel, követelte, hogy Nanking és Hszian békés úton rendezzék a konfliktust, s fogjanak össze az agresszió visszaverése érdekében. A Központi Bizottság Hszianba küldte Csou En-lajt és más elvtársakat, hogy legyenek Csang Hszüe-liang és Jang Hu-cseng segítségére a Csang Kaj-sekkel folytatott tárgyalások során, s akadályozzák meg azoknak a terveit, akik évek óta gyűlölték Csang Kaj-seket, és most azt követelték, hogy számoljanak le vele. Ugyanakkor a KKP Központi Bizottsága mindenképpen azon volt, hogy megnyerje a párt számára a Kuomintang hazafias érzelmű, ingadozó elemeit, és küzdött a japánbarát klikk ellen. A KKP Központi Bizottsága következetesen leplezte a japán imperialistáknak és a japánbarát klikknek egy újabb polgárháború kirobbantására irányuló próbálkozásait, s egyszersmind összevonta a Vörös Hadsereg fő erőit, felkészült a védelmi háborúra, hogy abban az esetben, ha a japánbarát klikk megtámadná, hatalmas csapást mérjen rá, és kényszerítse a polgárháború beszüntetésére.

A párt mindeme erőfeszítései nyomán a hsziani incidens végül is békésen rendeződött. Csang Hszüe-liang és Jang Hu-cseng szaba-

don engedte Csang Kaj-seket, aki kénytelen volt elfogadni azt a feltételt, hogy beszünteti a polgárháborút, s a kommunista párttal összefogva megindítja a harcot a japán agresszió ellen. Ezzel az 1927-óta dúló polgárháború lényegében befejeződött, és az országban nagyjából helyreállt a béke.

A KKP országos konferenciája. A párt felkészül a japán imperializmus agressziója elleni háborúra

Miután az országban nagyjából helyreállt a béke, a párt határozatot hozott, amely kimondta, hogy harcolni kell „a béke megszilárdításáért, a demokrácia kivívásáért, a japán agresszió elleni

háború megindításáért”.

A Központi Bizottság ezzel kapcsolatban 1937 májusára Jenanba országos konferenciát hívott össze. Ezen a konferencián Mao Ce-tung „A Kínai Kommunista Párt feladatai a japánellenes háború időszakában” címmel beszámolót tartott.

Mao Ce-tung elvtárs beszámolójában ismét rámutatott arra, hogy ki kell vívni a demokráciát, s hangsúlyozta, hogy az országban a békéért folytatott harc szakasza már véget ért, s fő feladatként a demokrácia kivívása került napirendre. A demokrácia kivívása útján — mondotta Mao Ce-tung elvtárs — kell megszilárdítani a békét, és előrevinni a japán területtrablók elleni háború ügyét. A demokrácia kivívása útján kell biztosítani a győzelmet a japán imperializmus ellen viselt háborúban is, mert „a japánellenes háborúhoz belső békére és az egész ország egységére van szükség; ha azonban nem lesznek nálunk demokratikus szabadságjogok, nem tudjuk tartóssá tenni a már elért belső békét és megszilárdítani a belső egységet. A japánellenes háborúhoz feltétlenül szükség van a nép mozgósítására, de demokratikus szabadságjogok nélkül még csak gondolni sem lehet arra, hogy végre tudjuk hajtani a nép mozgósítását. Tartós belső béke és szilárd egység nélkül, az egész nép erőinek mozgósítása nélkül megeshet, hogy a japánellenes háború ugyanolyan szomorúan végződik, mint az abesszíniai háború.”³⁸

Mao Ce-tung beszédében külön foglalkozott azzal a felelősséggel, amely a japán imperialista agresszió elleni háború vezetésével kapcsolatban a proletariátusra hárul. Tüzetesen taglalta ennek a kérdésnek komoly jelentőségét, és feltette a kérdést: „Abban az

³⁸ Mao Ce-tung. Válogatott művei. 1. köt. 491. old.

irányban kell-e hatni, hogy a proletariátus kövesse a burzsoáziát, vagy abban az irányban, hogy a burzsoázia kövesse a proletariátust? A kínai forradalom kimenetele attól függ, hogy melyikük fogja azt vezetni.”³⁹

De hogyan valósítsa meg a munkásosztály pártja révén az ország valamennyi forradalmi osztályának politikai vezetését? Mao Ce-tung erre a kérdésre adott válaszát a következő négy pontban foglalta össze: „Először is, a történelmi fejlődés menetével összhangban kiadjuk a fő politikai jelszót, s ennek megvalósítása céljából a fejlődés minden egyes szakaszában és minden egyes fontos eseménnyel kapcsolatban akciójelszavakat adunk ki... s ezek a jelszavak az egész nép egyöntetű akcióinak konkrét céljává váltak...

Másodszor, amikor e konkrét célnak megfelelően az egész ország megmozdul, a proletariátusnak, s különösen élcsapatának — a kommunista pártnak — határtalan aktivitásról és odaadásról kell majd tanúságot tennie, példaképpé kell válnia az e konkrét cél megvalósításáért folytatott harcban...

Harmadszor, anélkül, hogy a kitűzött politikai célt szem elől tévesztenénk, megfelelő kapcsolatot kell létesíteni a szövetségesekkel, fejleszteni kell és meg kell szilárdítani a velük való szövetséget.

Negyedszer, biztosítani kell a kommunista párt sorainak növekedését, a párt ideológiai egységét és a szigorú fegyelmet.”⁴⁰

Mao Ce-tung, annak érdekében, hogy a párt szilárdan megtarthassa hegemoniáját a forradalomban, felszólította az egész párttagságot, hogy legyen éber, ne feledkezzék meg arról a veszélyről, hogy a csentuhsziuizmus az új helyzetben újjáéledhet, s nagy nyomatékkal hangsúlyozta, hogy a szövetségeseknek nem szabad elvtelen és korlátlan engedményeket tenni. Annak érdekében azonban, mondotta Mao Ce-tung, hogy a Kuomintang szüntesse be a polgárháborús politikát, mondjon le az egypárt-diktatúráról és az ellenségnek való behódolásról, a párt tehet és kell is hogy tegyen bizonyos elvileg indokolt engedményeket, például átmenetileg lemondhat a kuomintangista hatalom erőszakos megdöntésére irányuló politikáról, átmenetileg beszüntetheti a földesúri birtokok elkobzását, megváltoztathatja a Vörös Hadsereg és a vörös hatalom nevét stb.

³⁹ Ugyanott, 502. old.

⁴⁰ Ugyanott, 503—504. old.

Ezeknek az engedményeknek azonban — mondotta Mao Ce-tung — megvan a maguk határa. A Kínai Kommunista Pártnak a Vörös Hadseregben és a forradalmi támaszpontok szerveiben meg kell őriznie vezető helyzetét, a két párt — a Kínai Kommunista Párt és a Kuomintang — kapcsolatát illetően pedig meg kell tartania függetlenségét és a bírálat szabadságát. Ez volt az engedmények határa, amelynek túllépése megengedhetetlen volt. „Ha valaki eltávolodik a párt elvi álláspontjától, elpalástolja a párt politikai arculatát, a burzsoá reformizmus kedvéért feláldozza a munkások és a parasztok érdekeit, az annyit jelent, hogy elkerülhetetlenül vereségre kárhóztatja a forradalmat.”⁴¹

Az országos pártkonferencia megvitatta és jóváhagyta Mao Ce-tung beszámolóját. Az események további alakulása igazolta, hogy a demokrácia kivívásának jelszava, amelyet Mao Ce-tung ebben a beszámolójában adott ki, helyes volt. A japán imperializmus intervenciója ellen viselt háború során ez lett a fő jelszó abban a harcban, amely a pártnak a japán agresszió elleni közös, általános háborút szem előtt tartó irányvonala és a Kuomintang egyoldalú háborút szem előtt tartó irányvonala között folyt. Az események további alakulása azt is megmutatta, hogy a hegemónia megőrzésének az az irányvonala, amelyet Mao Ce-tung ebben a beszámolójában ismertetett, alapvetővé vált a japán intervenció ellen viselt háború első időszakában a Központi Bizottság és az új kapitulánsok között kibontakozott harcban.

Mao Ce-tung nagy nyomatékkal hívta fel a figyelmet ezekre a döntő fontosságú problémákra, amelyek a jövőben felmerülhetnek, s ezzel óriási mértékben fokozta az egész párttagság éberségét, és lehetővé tette a párt számára, hogy az új történelmi szakaszban teljes vértetben vehesse fel a harcot a reakciós kuomintangista-klikk és az új kapituláns irányvonal ellen. Ily módon az országos pártkonferencia a Központi Bizottság és Mao Ce-tung elvtárs irányításával előkészítette a pártot a japán imperialista agresszió elleni háborúra.

A második forradalmi polgárháború időszakában a párt helyzete rendkívül veszélyes, nehéz és bonyolult volt. Egyrészt az erős, álnok és kegyetlen ellenség szüntelenül arra törekedett, hogy megsemmisítse pártunkat. Másrészt a párton belüli opportunizmus, főleg a „baloldali” oportunizmus újra meg újra sokat

⁴¹ Ugyanott, 505—506. old.

ártott a pártnak. Mao Ce-tung és a köréje tömörülő elvtársak marxista—leninista vezetésével azonban a párt végül is szétzúzta az ellenség támadását, leküzdötte az opportunisták hibákat, megtanulta, hogyan kell a forradalmi harc különböző módszereit mesterien alkalmazni, megtanulta, hogyan kell a forradalmi háborút vezetni, forradalmi támaszpontokat létrehozni, az agrárforradalmat megvalósítani, s 1935-től kezdve a párt biztos léptekkel és következetesen haladt előre a bolsevizálódás útján.

Bár az opportunisták kártevése következtében a párt tagjainak száma és a forradalmi csapatok létszáma nem volt valami nagy — ezek a legjobb káderek voltak, akik megedződtek a harcok tüzeiben, és bőséges tapasztalatot szereztek. Ezek a káderek alkották a párt magvát, amely képes volt arra, hogy a nagy kínai forradalmat helyesen vezesse, és győzelemre vigye. Joggal mondhatjuk, hogy az az óriási munka, amelyet a párt ebben az időszakban kifejtett, a japán területre elleni háborúban kivívott győzelemnek és a kínai forradalom győzelmének fontos politikai előfeltétele volt.

A KÍNAI KOMMUNISTA PÁRT A JAPÁN IMPERIALISTA AGRESSZIÓ ELLENI HÁBORÚ IDŐSZAKÁBAN (1937—1945)

1. A Kínai Kommunista Párt harca a felszabadított körzetek arcvonalának létrehozásáért, a japánellenes nemzeti egységfronton belüli önállóság és függetlenség elvének szilárd érvényesítéséért

A nemzetközi helyzet és az ország belső helyzete a japán agresszió elleni háború kezdetén

1937 július 7-én a japán agresszorok a Peking közelében fekvő Lukoucsiao térségéből megindították a támadást Észak-Kína ellen. Augusztus 13-án Sanghajból kiindulva Kelet-Kínát támadták meg.

A Lukoucsiao és Sanghaj térségében állomásozó kínai csapatok a kommunista párt vezette japánellenes népi ellenállási mozgalom hatására szembeszálltak a japán hadseregekkel. Ettől a perctől kezdve az egész országban megindult a háború a japán imperializmus agressziója ellen.

Japán ebben az időben az egyik legerősebb imperialista nagyhatalom volt. Elsőrendű, Keleten a legerősebb hadsereggel, légi-flottával, hajóhaddal és politikai szervezetekkel rendelkezett. Ugyanakkor azonban olyan fogyatékoságokban szenvedett, amelyeket semmivel sem tudott ellensúlyozni: Japán mint feudális-militarista fasiszta állam — reakciós, barbár, igazságtalan, agresszív háborút viselt, amely saját népének, Kína és az egész világ népeinek érdekei ellen irányult. Éppen ezért váltotta ki ez a háború a japán nép elégedetlenségét, a világ legtöbb államának tiltakozását, és a kínai nép elszánt ellenállását. Azonkívül Japán kis ország; sem embertartalékai, sem anyagi, katonai és pénzügyi erőforrásai nem voltak elegendők ahhoz, hogy elbírja egy hosszadalmas háború erőfeszítéseit, s így igen nehéz volt egész Kínát elfoglalnia.

Kína helyzete ebben az időben erősen különbözött Japán helyzetétől. Kína gyenge, félgymarmati, félf feudális ország volt, kato-

nailag és gazdaságilag jóval Japán mögött maradt. Kína azonban számos előnnyel is rendelkezett. Az ország történelmi fejlődése a fellendülés szakaszába jutott el. „Kína már nem a szó teljes értelmében vett feudális állam — írta Mao Ce-tung —, Kínában már megjelent a kapitalizmus, megjelent a burzsoázia és a proletariátus, a nép nagy tömegei öntudatos életre ébredtek vagy ébrednek, megjelent a kommunista párt, megjelent a politikailag haladó hadsereg, vagyis a kommunista párt vezette kínai Vörös Hadsereg, felhalmozódtak több forradalmi évtized hagyományai és tapasztalatai, s különösen a Kínai Kommunista Párt megalakítása óta eltelt 17 esztendő tapasztalatai.”¹ Az a háború, amelyet Kína viselt, haladó, igazságos, nemzeti felszabadító háború volt, ezért támaszkodhatott a nép öntudatára, számíthatott a nép összefogására, sőt a vele szemben álló ország népének együttérzésére és a világ legtöbb államának támogatására. Amellett Kína óriási területtel, bőséges anyagi erőforrásokkal, hatalmas lakossággal és erős hadsereggel rendelkező nagy ország, s ez lehetővé tette számára, hogy elhúzódo háborút folytasson.

A Kína elleni japán agresszióra a különböző országok különféleképpen reagáltak. Néhány fasiszta állam — Németország, Olaszország stb. — Japán oldalára állt, s akcióit összehangolva Japán hadműveleteivel, Európában és Afrikában támadó háborút indított.

Anglia, az Egyesült Államok és más imperialista országok látták, hogy Japán veszélyezteti kínai érdekeiket, s természetesen elégedetlenséggel figyelték az eseményeket. Túlságosan gyűlölték azonban a Szovjetuniót ahhoz, hogy együttműködjenek vele Németország, Japán és Olaszország agresszív cselekményeinek megghiúsítása érdekében. Attól is félték, hogy a kínai nép öntudatra ébredése megnehezítheti kínai terjeszkedésüket, s már csak ezért sem akartak segítséget nyújtani a kínai népnek a japán területrablók elleni harcában. Emellett azt remélték, hogy mindkét hadviselő félnek óriási mennyiségű fegyvert és lőszert adnak el, s így a kínai—japán háborún tovább gazdagodhatnak. Ugyanakkor azonban erősen aggasztotta őket a fasiszta agresszió folytán Nyugaton előállott feszült helyzet, s attól is tartottak, hogy Japán kelet felől őket is megtámadja.

Mindeme körülmények következtében ebben az időszakban a Japán és Kína közt dúló háborúval kapcsolatos magatartásukat

¹ Mao Ce-tung. Válogatott művei. 2. kot. 229. old.

kettősség jellemezte. Egyrészt abban reménykedtek, hogy Kína leköti Japánt, s ezért kisebb kölcsönöket bocsátottak rendelkezésére, és bizonyos mennyiségű fegyvert adtak el a Kuomintang-kormánynak. Másrészt nagy mennyiségű hadianyagot szállítottak Japán részére, s szüntelenül hangoztatták, hogy hajlandók feláldozni Kínát, és egyéb engedményeket is tesznek Japánnak a köztük és Japán közt fennálló ellentétek elsimítása érdekében; ezzel arra törekedtek, hogy Japánt a Szovjetunió elleni háború útjára tereljék.

A Szovjetuniónak a békés egymás mellett élést szem előtt tartó szilárd és határozott politikája megghiúsította Anglia és az Egyesült Államok terveit, azt a kísérletüket, hogy háborút robbantsanak ki a Szovjetunió ellen. Ugyanakkor a Szovjetunió őszintén együtt érzett a japán agressziónak áldozatul esett Kínával, s 1937 augusztusában megnemtámadási szerződést kötött a kínai kormánnyal, és óriási katonai és pénzügyi segítséget is nyújtott Kínának.

Japán Kína elleni agressziója az ország lakosságának különböző osztályait és rétegeit a haza létének vagy pusztulásának kérdése elé állította. Az intervenciósök mindenütt, ahová csak betették a lábukat, barbár rablópolitikát folytattak, amely nemcsak a kínai munkásokat, parasztokat és városi kispolgárokat sújtotta, hanem a középbirtokosokat és a burzsoáziát is. „Anyagi tekintetben ez abban jut kifejezésre — írta ebben az időben Mao Ce-tung —, hogy az ellenség elveszi az egyszerű néptől a ruhát és az élelmet, s így a lakosság széles rétegei éheznek és fáznak. Elveszi a munkaeszközöket is, s ezzel tönkreteszi és gúzsba köti a kínai nemzeti ipart. Szellemi tekintetben az ellenség a kínai nép nemzeti öntudatának erőszakos elfojtására irányuló politikát folytat. A »felkelő nap« zászlaja alatt a kínai csak engedelmes rabszolga, igavonó barom lehet. Nem engedik meg neki, hogy akár a legkisebb mértékben kifejezésre juttassa a kínai nemzeti szellemet.”²

Mindez természetesen Kína lakosságának különböző osztályai-ban és rétegeiben gyűlöletet keltett a betolakodókkal szemben. Ezért a maroknyi áruló és japánbarát beállítottságú nagybirtokos és nagytőkés kivételével az egész nemzet követelte az ellenállást Japánnal szemben, s a lakosság legszélesebb rétegei csatlakoztak a japánellenes nemzeti egységfronthoz. A japánellenes nemzeti egy-

² *Mao Ce-tung. Válogatott művei. 2. köt. 236. old.*

ségfrontban részt vevő különféle osztályok és néprétegek azonban — különböző gazdasági és politikai helyzetüknek megfelelően — három csoportra oszlottak: haladó, közbeeső és konzervatív erőkre.

A haladó erőkhöz a Kínai Kommunista Párt vezette munkások, parasztok és városi kispolgárok tartoztak. Katonai erejüket a Vörös Hadsereg és más népi osztagok alkották. A munkások, a parasztok és a városi kispolgárok az ország egész lakosságának több mint a 90%-át képviselték. Őket sújtotta leginkább a japán imperializmus garázdálkodása, és az ő soraikból toborzódott az ellenállás magva. A japán területablók elleni háború kitörése idején a szervezett haladó erők, a polgárháború időszakában elszenvedett balsikerek és a kuomintangista reakciók megtorló intézkedései folytán, még nem voltak valami nagyok: a kommunista párt tagjainak száma csak mintegy 40 000-re, a Vörös Hadsereg fő erőinek létszáma alig 30 000-re, a déli tartományokban harcoló vörös partizánosztagok létszáma mindössze körülbelül 10 000-re rúgott. A munkások és a parasztok nagy tömegei még nem voltak megszervezve, még nem kapcsolódtak be a harcba. A kis létszámú kommunista párt és népi hadsereg azonban kiváló tulajdonságokkal rendelkezett. Ledöntötték azokat az akadályokat, amelyeket a Kuomintang-reakció állított az útjukba, a japánellenes háború frontjának élvonalába álltak, összefogtak a japán agresszióval szemben ellenállást követelő munkások és parasztok sokmillió tömegeivel, és nagy, legyőzhetetlen erővé váltak.

A konzervatívok táborába a nagyburzsoák és a nagybirtokosok tartoztak, akiket az uralkodó kuomintangista klikk képviselt. A konzervatív tábor erői átmenetileg jelentősen felülmúlták a haladó erőket. Hadseregének létszáma elérte a 2 900 000 főt, vagyis sokszorosa volt a népi hadsereg létszámának.

Csakhogy a konzervatív táboron belül már megindult a bomlás. A kuomintangista csapatok a támadó japán hadseregekkel vívott ütközetekben sorra vereséget szenvedtek; a konzervatívok a japán agresszióval való szembeszállás kérdésében is ingadoztak. A konzervatívokhoz tartozó japánbarát csoport, Vang Csing-vejje az élen, a japán területablók elleni háború megindulása után is kitartott a behódolás követelése mellett, aknamunkával igyekezett lehetetlenné tenni a japán agresszió elleni küzdelmet. Az Anglia és az Egyesült Államok felé orientálódó komprádorok klikkje, amelynek Csang Kaj-sek volt a vezére, kénytelen-kelletlen a japánellenes

táborban maradt, de éveken át közvetlen tárgyalásokat folytatott Japánnal, miközben az országban kegyetlen fasiszta diktatúrát vezetett be, s egyre fokozta a harcot a kínai nép és a kommunista párt ellen. A lukoucsiaói hídnál végbement események után azonban igen súlyos helyzet alakult ki: a japán agresszorok már nemcsak Észak-Kínát, hanem Közép-Kínát — Csang Kaj-sek klikkjének politikai és gazdasági fellegvárát — is a hatalmukba akarták keríteni, s ezzel komolyan veszélyeztették a csangkajsekista klikk létét. Ennek a klikknek angol és amerikai gazdái maguk ugyan nem akartak fegyveres harcba keveredni a japán militaristákkal, de abban reménykedtek, hogy Csang Kaj-sek klikkje bizonyos ellenállást fejt majd ki a japán agresszióval szemben, és megvédi kínai érdekeiket. Különösen annak a körülménynek volt azonban nagy fontossága, hogy az ország egész népe állhatatosan követelte az elszánt harcot a japán területablók ellen. Sok szervezet követelte az országba betört japán hadseregek visszaverését. Odáig fejlődött a dolog, hogy még a csangkajsekista klikk részvevői közül is sokan saját kezdeményezésükből ellenállást szerveztek az agresszorokkal szemben. Ha a csangkajsekista klikk továbbra sem fejtett volna ki ellenállást a japán agresszióval szemben, nem maradhatott volna hatalmon, mert akkor kénytelen lett volna felvenni a harcot a nagyszámú japánellenes erővel. Ebben a helyzetben a csangkajsekista klikk előtt úgy merült fel a kérdés, hogy vagy angol—amerikai gazdáira támaszkodik, felhasználja a saját létét fenyegető japán imperializmussal szemben álló különféle erőket, és hadra kel Japán ellen, vagy pedig nem törődik angol és amerikai gazdáival, meg egyezésre lép a japán imperialistákkal, és a japánellenes erőkre mér csapást.

A csangkajsekista klikk hosszú ideig ingadozott és fontolgatta a két lehetőséget: a lukoucsiaói események után korántsem szánta el magát azonnal arra, hogy hadat üzen Japánnak. Előbb titokban tárgyalásokat folytatott a japán militaristákkal, megpróbált a nagybirtokosok és a nagyburzsoázia szempontjából kedvező meg egyezésre jutni velük. Ugyanakkor egyre halogatta a választ a Kínai Kommunista Pártnak arra a hivatalos javaslatára, hogy hozzanak létre japánellenes nemzeti egységfrontot. Csak miután a japánok támadást indítottak Sanghaj ellen, és a klikk életbevágó érdekeit fenyegették, csak ebben a kényszerhelyzetben fogadta el a kommunisták javaslatát, és tett közzé olyan nyilatkozatot, hogy biztosítja a Kínai Kommunista Párt legális működését. Mivel

azonban a csangkajsekista klikk csak azért szövetekezett a Kínai Kommunista Párttal a japán agresszió visszaverésére, hogy megvédelmezze a nagybirtokosok és a nagyburzsoázia érdekeit, két-kulacsos politikát folytatott: a csangkajsekisták, „bár viszonylag aktívan ellenálltak a japán agresszoroknak, továbbra is elleneztek a legszélesebb néptömegek bevonásával folytatott népi háború kibontakoztatását, továbbra is korlátozták a népet abbeli törekvésében, hogy összefogjon a japán hódítók elleni háború viselése és demokratikus tevékenység kifejtése érdekében. Egyrészt valamennyire megváltozott ugyan a Kuomintang-kormány a Kínai Kommunista Párthoz, meg a többi japánellenes párthoz és csoporthoz való viszonya, másrészt azonban a kormány továbbra sem volt hajlandó egyenlő feltételeket biztosítani a különböző pártok és csoportok számára, s minden úton-módon korlátozta tevékenységüket . . . S ami a leglényegesebb: a Kuomintang-kormány változatlanul fenntartotta egy maroknyi csoport diktatúráját, amely 1927-ben jött létre, akkor, amikor kiobbantotta a polgárháborút, és ezáltal lehetetlenné tette az összkínai demokratikus koalíciós kormány megalakulását.”³

A csangkajsekista klikk emellett a japán területablók elleni háborút a Kínai Kommunista Párt és a forradalmi népi erők gyengítésére, sőt megsemmisítésére akarta kihasználni: a központi kormány nevében utasítást adott, hogy a népi haderőknél számolják fel a politikai biztosok rendszerét, s általában szüntessék be a politikai munkát, ugyanakkor pedig megpróbált reakciós elemeket bejuttatni a népi hadseregbe és a forradalmi támaszpontok hatalmi szerveibe, hogy ott aknamunkát fejtsenek ki. A népi haderőket a japán agresszió elleni háború legveszélyesebb frontszakaszaira akarta küldeni, hogy ott a japán militaristák fegyvereitől megfogytakozzanak és elpusztuljanak.

“ A konzervatívok és a haladó erők között ingadozó közbeeső csoportokhoz a nemzeti burzsoázia mellett a felvilágosult sensik és bizonyos helyi befolyásos csoportok tartoztak.

A nemzeti burzsoázia és a proletariátus között ellentétek voltak. A nemzeti burzsoáziának nem tetszett a proletariátus önállósága. A japánok által megszállott területeken azonban a nemzeti burzsoázia is érezte a japán imperializmus uralmának súlyát, a kuomintangisták uralmi körzetében pedig a nagybirtokosság és a nagy-

³ Mao Ce-tung. Válogatott művei. 4. köt. 509. old.

burzsoázia nyomását. Ezért a nemzeti burzsoázia összefoghatott a haladó erőkkel a japán agresszió ellen, demokratikus hatalom létrehozása érdekében. A konzervatívok elleni harc időszakában bizonyos mértékben részt vehetett ebben a harcban, vagy semleges maradhatott.

A felvilágosult sensik a földbirtokos osztály balszárnyát alkották, vagyis kapitalista típusú földbirtokosok voltak. Voltak ellentétek a parasztsággal, de voltak a japán imperializmussal, meg a nagybirtokosokkal és a nagyburzsoáziával is. Politikai állásfoglalásuk nagyjából megegyezett a nemzeti burzsoázia állásfoglalásával.

A befolyásos helyi csoportokban többnyire nagybirtokosok és nagyburzsoák vitték a vezető szerepet. Köztük és a haladó erők között ugyancsak voltak ellentétek: nem akartak a demokratikus erőkkel együtt demokratikus hatalmat létrehozni. Ámde őket is szorongatták a japán militaristák, s ők sem voltak megelégedve a kuomintangista központi kormány politikájával, amely mások rovására biztosította saját érdekeit. Ezért a befolyásos helyi csoportok is összefoghattak a haladó csoportokkal a japán agresszió ellen, a haladó és a konzervatív erők közti harc idején pedig átmenetileg semleges álláspontra helyezkedtek.

A locsuani értekezlet összehívása. Az észak- és középkínai felszabadított területek arcvonalának létrehozása

A Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága és Mao Ce-tung elvtárs az 1937 júliusában, a Japán elleni háború megkezdése idején kialakult nemzetközi és politikai helyzet helyes elemzése alap-

ján arra a megállapításra jutott, hogy a győzelem kivívásának kérdésében a Kínai Kommunista Párt és a Kuomintang két teljesen különböző irányvonalat és módszert követ.

A párt 1937 augusztusára a Senhszi tartomány északi részén fekvő Locsuanba összehívta a Központi Bizottság politikai irodájának kibővített értekezletét, s itt megtárgyalta, hogy milyen irányvonalat kell követnie és milyen munkamódszert kell alkalmaznia a pártnak a kialakult helyzetben. Ami a Japán elleni háború folytatásának módját illeti, ebben a kérdésben az elvtársak többsége, élén Mao Ce-tung elvtárssal, a következőképpen foglalt állást: Japán imperialista hatalom, Kína pedig gyenge félgymarmati, félféudális állam, s ezért a megindult háborúban lehetetlen számára a gyors győzelem. Kínának a győzelem kivívása érdekében minden rendelkezésére álló erőt mozgósítania kell. Ezen az értekez-

leten fogadták el „A haza megmentésének és a Japánnal szembeni ellenállásnak 10 pontból álló programját”, amelyben a párt követelte, hogy az ország politikai életének demokratizálása és a nép gazdasági helyzetének megjavítása útján növelni kell a nép széles tömegeinek aktivitását a japán területablók ellen vívott harcban. Mivel az ország lakosságának több mint 80%-a a parasztsághoz tartozott, különösen nagy jelentőségű volt a parasztság mozgósítása a japán agresszió elleni harcra. Az értekezleten megtárgyalták a parasztkérdést, és határozatot hoztak arra vonatkozóan, hogy a japán militarizmus agressziója ellen irányuló harc időszakában a haszonbér és a kölcsönkamat leszállítását a pártpolitika alapelvevé kell megtenni. A japán imperializmus, amellyel a Kínai Kommunista Pártnak és a Vörös Hadseregnek meg kellett küzdenie, erős volt. Ezért ugyanúgy, mint a második forradalmi polgárháború utolsó szakaszában, a kialakult helyzetnek már nem felelt meg az a taktika, hogy a Vörös Hadsereg fő erőit mozgóháború folytatására összpontosítsák. A locsuani értekezlet az elvtársak Mao Ce-tung vezette többségének véleményével összhangban úgy határozott, hogy változtat a hadműveleti taktikán. Elhatározták, hogy a lehető legnagyobb mértékben kihasználják az ellenség gyenge oldalait, azt, hogy nincs elegendő katonai ereje és hogy az ország egész lakosságának az ellenállása miatt lehetetlen számára az elfoglalt körzetek teljes ellenőrzése. Az értekezleten elhatározták, hogy a Vörös Hadsereg fő erőit messze az ellenség mögöttes területeire irányítják, ott partizánháborút indítanak, a nép nagy tömegeit harcra mozgósítják a területablók ellen, frontot létesítenek, és japánellenes támaszpontokat szerveznek az ellenség mögöttes területén.

Az elvtársak többsége Mao Ce-tunggal az élén figyelembe vette, hogy a párt addigi irányvonala, hogy tudniillik „minden erőt mozgósítani kell a győzelem kivívására a japán területablók elleni háborúban”, vagyis az általános nemzeti háború irányvonala, a továbbiak során a reakciós kuomintangista klikk ellenállásába ütközhet. A reakciós kuomintangista klikk, állapította meg a határozat, „a Japán elleni háborút csupán *egy* kormány ügyének tekinti, minden úton-módon akadályozza és korlátozza az arra irányuló mozgalmat, hogy a nép vegyen részt a háborúban, akadályozza a kormánysszervek és a hadsereg összefogását a néppel, nem ad a népnek demokratikus jogokat, nem teszi lehetővé, hogy a nép bekapcsolódjon a japán agresszió ellen a haza megmentéséért

folyó harcba, nem alakítja át következetesen politikai rendszerét annak érdekében, hogy a kormányt az ország védelmének össznemzeti kormányává változtassa". A japán területablók elleni egyoldalú háború politikája, amelynek alapján mindent a kormány vállal magára, s nem vonja be az ellenállásba a népet, elkerülhetetlenül vereségre vezetett. Ezért az elvtársak többsége Mao Ce-tunggal az élen, úgy vélekedett, hogy a pártnak a japán-ellenes nemzeti egységfront létrehozása után is szilárdan meg kell őriznie önálló és független politikáját, s nem törődve a reakciós kuomintangista klikk korlátozásaival, különösen az ellenség mögöttes területein függetlenül és önállóan kell megtennie mindazt, ami elengedhetetlenül szükséges, és nagyarányú partizánháborút kell indítania a japán agresszorok ellen.

Röviddel a locsuani értekezlet után a Vörös Hadsereg Észak-Senhsziben állomásozó fő erőiből megalakult a 8. hadsereg, amelynek főparancsnoka Csu Te, helyettese pedig Peng Tö-huaj lett. A 8. hadsereg három hadosztályból állt: a 115. hadosztályból, amelynek gerincét a Vörös Hadsereg 1. frontja és 15. ezrede alkotta (a hadosztály parancsnoka Lin Piao, helyettese Nie Zsung-csen lett), a 120. hadosztályból, amely a 2. front egységeiből jött létre (ennek parancsnoka Ho Lung, parancsnokhelyettese Hsziao Ko lett), és a 129. hadosztályból, amelynek gerince a 4. front volt (parancsnoka Liu Po-cseng, helyettese Hszü Hsziang-csien lett).

A 8. hadsereg szeptemberben Senhszi tartományban került szembe a japán intervenciókkal. Ebben az időben az észak-kínai kuomintangista csapatok, engedve a japán csapatok nyomásának, fejüket vesztve menekültek dél felé, s amerre csak elhaladtak, pánikot keltettek. A japán militaristák Peking, Tiencsin és Kalgan (Csangcsiakou) elfoglalása után csapataikkal Hopej és Sanhszi tartomány elfoglalására indultak.

A Sanhszi tartomány elfoglalására bevetett japán csapatok két irányban támadtak: Tatungból kiindulva, a tatung — pukoui vasútvonal mentén Jenmengcsuan irányában, és Vejhszien — Kuangping — Lajjüan vonalon a Pinghszingkuan-hágó irányában. A 8. hadsereg, amikor Sanhszi tartomány területére lépett, az ellenséges erők ilyen elosztására való tekintettel ugyancsak két oszlopban nyomult tovább: az egyik oszlop Sanhszi tartomány északnyugati része, a másik pedig északkeleti része felé tartott. Szeptember végén a néphadsereg Pinghszingkuannál váratlanul lecsapott az ellenség elitcsapataira, több mint 3000 katonáját és tisztjét meg-

semmisítette, s ezzel kivívta az első nagy győzelmet a Japán elleni háborúban. Ez a győzelem erős csapást mért a Kuomintang soraiban uralkodó defetista hangulatra, és az ország egész népét a győzelembe vetett hittel töltötte el. A 8. hadsereg a győzelem után a Sanhszi tartományi fronton is, az ellenség mögöttes területein is partizánháborút indított, és jelentős sikereket ért el.

Míg azonban a 8. hadsereg egyik győzelmet a másik után aratta, a kuomintangista frontszakaszokon egészen másképp alakult a helyzet. A japán csapatok olyan gyorsan nyomultak előre, mintha csak teljesen lakatlan területen meneteltek volna. A kuomintangista haderők, amelyek békeidőben annyit kérkedtek katonai erejükkel, és a nép előtt oly hangosan csörtették fegyvereiket, alighogy az ellenséggel összecsapásra került a sor, nyomban visszavonultak, ha ugyan ágyúikat, géppuskáikat, puskáikat és egyéb fegyvereiket odahagyva, hanyatt-homlok futásnak nem eredtek. A kuomintangista tiszték, akik csak ahhoz értettek, hogy a nép nyakán élösködjenek és szolgálati beosztásukat meggazdagodásra használják fel — vagy megszöktek a frontról, vagy pedig szégyenletesen letették a fegyvert az ellenség előtt. Alig három-négy hónap alatt, 1937 szeptemberétől decemberéig az ellenség sorra elfoglalta Paotinget, Kujszujt, Sanghajt, Tajjüant, Csencsiangot, Hangcsout, Nankingot, Csinant stb.

Észak-Kína tágas térségein és a Jangcétól délre fekvő gazdag vidéken káosz és anarchia uralkodott. Banditák garázdálkodtak, árulók mesterkedtek. Néhány japán katona bántatlanul jöhettemehetett, büntetlenül gyilkolhatott, gyűjtogathatott, rabolhatott, erőszakoskodhatott, s japán zászlót lobogtatva úgy foglalhatta el a járásokat és a városokat, hogy a legcsekélyebb ellenállásba sem ütközött. Milliók és tízmilliók szenvedték végig az ország rabságba döntésének tragédiáját.

Ez volt a helyzet, amikor a Mao Ce-tung elvtárs vezette Központi Bizottság utasítására megjelent a küzdőtéren a 8. hadsereg, zászlaján az „Életre-halálra együtt Észak-Kína népével!” jelszóval. A 8. hadsereg céljául tűzte ki, hogy „partizánháborút folytat az ellenség háta mögött”, és „japánellenes támaszpontokat épít ki”. 1937 októberében a 115. hadosztály egyik alakulata az ellenség mögöttes területén hozzá is fogott az első japánellenes támaszpont, a sanhszi—csahar—hopeji szabad körzet létrehozásához, Vutajsan központtal. Novemberben a 129. hadosztály és a 115. hadosztály egy része Tajhangsan térségébe indult, és Sanhszi

tartomány délkeleti részének felszabadított területén támaszpontot létesített. A 120. hadosztály keleti irányban a tatung—pukoui vasútvonalig, nyugati irányban pedig a Huangho-folyóig terjedő nagy térségen harcolt, és Sanhszi tartomány északnyugati részén létesített szabad körzetet. Röviddel ezután a Santung tartományban működő illegális pártszervezetek partizánosztagekat alakítottak, Tajsan és Jimengsan központtal újabb japánellenes támaszpontokat hoztak létre, s így lehetővé tették a 8. hadsereg számára, hogy Santung tartomány irányában támadjon, és kiszélesítse az ottani szabad körzetek területét.

1938-ban a 8. hadsereg alakulatainak egy része Sanhszi tartományból keleti és északi irányban nyomult előre. A keleti irányban támadó csapatok egyik része mélyen behatolt a Hopej, Santung és Honan tartomány találkozásánál elterülő nagy síkság, valamint Hopej és Santung tartomány területére, másik része pedig egészen Hopej tartomány központi körzetéig jutott el. Az északi irányban előrenyomuló csapatok egyik oszlopa Hopej tartomány keleti részéig, a másik oszlop pedig a Szujjüan tartományban levő Tacsingsanig tört előre. E hadműveletek következtében a Sanhszi tartomány délkeleti részén létesített szabad körzet jelentősen kiszélesedett, és a sanhszi—hopej—santung—honani szabad körzetté alakult át, a tartomány északnyugati részén megalakított szabad körzet hovatovább a sanhszi—szujjüani szabad körzetté szélesedett, a sanhszi—csahar—hopeji szabad körzet pedig Hopej tartomány középső és keleti járásait is felölelte.

A 8. hadsereg és más népi fegyveres alakulatok ezekben a szabad körzetekben mindenütt összefogtak a néptömegekkel, erős ellenállást tanúsítottak a megszállókkal szemben, támadásaikra ellentámadásokkal válaszoltak, a lakosságot megszervezték és felfegyverezték, mindenütt leszállították a földbért és a kölcsönkamatot, és demokratikus hatalmat hoztak létre, amely felvette a harcot a japán militaristák agressziójával. A politikailag és gazdaságilag felszabadult nép nyomban bebizonyította, milyen hatalmas erő rejlik benne, és milyen keményen tud küzdeni a japán agresszió ellen. Sorra alakultak a különböző tömegszervezetek, fegyveres osztagokat szerveztek a japán területrablók visszaverésére. Ezek az osztagok, amelyeket a kuomintangista katonák által eldobált fegyverekkel fegyvereztek fel, a Kínai Kommunista Párt és a 8. hadsereg irányításával hősieen harcoltak hazájuk, otthonuk megvédelmezéséért. A népi erők nyomására gyorsan felszámolták az árulók

szervezeteit, az útonálló bandák pedig feloszlottak. Ezeken a területeken a japán agresszorok sem garázdálkodhattak többé büntetlenül. A japánellenes demokratikus rend létrehozásával megszűnt a korábbi pánik és kétségbeesés.

Észak-Kína, amelyet a Kuomintang martalékul vetett oda a japán hódítóknak, így módon a 8. hadsereg és a nép hősie harca következtében ismét hazánk területének részévé vált, észak-kínai szabad körzetté alakult át, amely erősen különbözött a Kuomintang uralma alatt levő körzetektől.

Az észak-kínai front kialakulása súlyos veszélyt jelentett a japán csapatok mögöttes területére. Az intervenciós csapatok ismételten támadást indítottak a szabad körzetek ellen, ezek a támadások azonban sorra megtörték a 8. hadsereg és a néptömegek ellenállását. 1938 májusáig egyedül a 8. hadsereg több mint 630 csatában ütközött meg az ellenséggel, s a japán csapatokra és a japánok dróton rángatott bábjainak osztagaira mért csapások során több mint 41 000 ellenséges katonát és tisztet semmisített meg.

Míg a 8. hadsereg Észak-Kínában frontot létesített az ellenség mögöttes területén, a Jangce-folyótól északra és délre működő vörös partizánosztagokból megszervezték az Új 4. Hadsereget, amelynek parancsnokává Je Tinget, parancsnokhelyettesévé pedig Hsziang Jinget nevezték ki. 1938 tavaszán a Jangcetól délre tevékenykedő vörös partizánosztagokat Anhuj tartomány déli részén, a Tuncsi melletti Jensze kolostornál összpontosították, és itt megalkotották belőlük az Új 4. Hadsereg 1., 2. és 3. külön hadosztópát. Ugyanakkor a Jangcetól északra működő vörös partizánosztagokat Csiliping (Hupei tartomány, huangani járás) és Csoukoucseng (Honan tartomány, csüesani járás) környékén vonták össze, s az Új 4. Hadsereg 4. külön hadosztópává alakították át.

Májusban az Új 4. hadsereg vezérkara a 3. hadosztópát hátrahagyta Anhuj tartomány déli részén, a többi alakulatot pedig útnak indította kelet felé. Ezek az alakulatok két hadosztóra különültek, s a Jangce-folyó északi, illetve déli partján haladtak tovább előre. A 2. hadosztóp Csiangszu tartomány déli részén mélyen behatolt az ellenség mögöttes területére, partizánháborút indított a japánok ellen, s felszabadított egy nagy mezőgazdasági körzetet, központjával Maosannal együtt. A 4. hadosztóp Anhuj tartomány középső és keleti járásaiba tört be, s a huajvani-vasút és a tiencsin—pukoui vasútvonal közt fekvő területen mért csapásokat a területablókra.

A Kínai Kommunista Párt harca az általános japánellenes háború irányvonalának és az egységfronton belüli önállóság és függetlenség elvének következetes érvényesítéséért, a csangkajsekista Kuomintang egyoldalú háborút hirdető politikája és a párton belül jobboldal oportunistá irányvonala ellen

Az egységfronton belüli önállóság és függetlenség elvének, valamint a 8. hadsereg és az Új 4. Hadsereg azon irányvonalának érvényesítése, hogy Észak- és Közép-Kínában az ellenség mögöttes területén partizánháborút indít — a locsuani értekezlet határozata ellenére komoly ellenállásba ütközött. A „központi kormány” nevében fellépő csangkajsekista Kuomintang, helyzeti előnyét kihasználva, az egységfront szerveiben

minden tőle telhetőt elkövetett, hogy korlátozza a Kínai Kommunista Párt és a népi forradalmi erők szerepét. A közbeeső csoportok és egyes, a Kuomintanghoz húzó kispolgári elemek a „kevesebb felhívást, több javaslatot” követeléssel álltak elő, s azt hangoztatták, hogy a Kínai Kommunista Párt és a többi párt csak javaslatokat tehet a Kuomintangnak, de nincs joga „felszólítani” a tömegeket a japán hódítók elleni harcra. A Kuomintangon belüli japánbarát klikk, amely Vang Csing-vej vezetésével szembefordult a japánellenes háborúval, a kuomintangista csapatok minden kudarca után azt kiáltozta, hogy „a háború folytatása feltétlenül pusztulásba dönti az országot”, s azt a defetista elméletet terjesztette, hogy „az ország leigázása elkerülhetetlen”.

A csangkajsekista klikk eleinte azt remélte, hogy a nyugati államok gyors győzelmet aratnak, s ez megakadályozza az osztályérdekeik fenyegető forradalmi erők növekedését, ami a japánellenes háború elhúzódása esetén elkerülhetetlen volt. A sok vereség után azonban a csangkajsekisták maguk is „az ország leigázásának elkerülhetetlenségéről” szóló elmélet híveivé váltak.

A néptömegek forrón kívánták a japán területablók mielőbbi megsemmisítését, a kuomintangista csapatok sorozatos veresége azonban a legtöbb emberre olyan mély benyomást gyakorolt, hogy még nem látta elég világosan, hogyan lehet kivívni a győzelmet. Ezért egyrészt „az ország leigázásának elkerülhetetlenségéről”, másrészt a „gyors győzelemről” szóló elmélet többé-kevésbé szükségszerűen egyaránt hatással volt a néptömegek egy részére.

Ezt tükrözte magán a párton belül kialakult helyzet is. A párton belül különféle hibás nézetek ütötték fel a fejüket, például az a követelés, hogy elvtelen engedményeket kell tenni a Kuomintang

reakciós politikájának, vagy az a vélemény, hogy a Kuomintang, mivel többmilliós hadserege van, biztosíthatja a gyors győzelmet a japán területrablók elleni háborúban, s hogy a 8. hadseregnek és az Új 4. Hadseregnek egyesülnie kell a kuomintangista csapatokkal és kuomintangista parancsnokság alatt kell harcolnia. Az elvtársak egy csoportja, mindenekelőtt Csen Sao-jü, nemsokára mintegy sűrítve juttatta kifejezésre ezeket a hibás követeléseket, s a Központi Bizottság irányvonalával ellenkező, opportunistá politikát kezdett folytatni. Ezek az opportunistá útra tért elvtársak nem ismerték fel a Kuomintang kétkulacsosságát. Csak azt látták, hogy a Kuomintang háborút akar Japánnal. Figyelmén kívül hagyták az érem másik oldalát, hogy tudniillik a kuomintangisták harcolnak a kommunista párt, a nép ellen, sőt úgy vélekedtek, hogy a Kuomintang és a Kínai Kommunista Párt közt nincsenek osztálykülönbségek, hogy mind a két párt „nagyreszt a haladó fiatalság legjobb elemeit tömöríti”. Inkább hittek a Kuomintangnak, mint a pártnak és a népnek. Csak a Kuomintang ideiglenes erőfölényét és a forradalmi erők ideiglenes gyengeségét látták, a Kuomintang reakciós mivoltát, rothadását, s a forradalom erőinek szükségszerű növekedését, gyarapodását képtelenek voltak megérteni. Ezért úgy gondolták, hogyha Kína győz a japán agresszió elleni háborúban, az a Kuomintang győzelme, nem pedig a nép győzelme lesz.

A Kuomintangot „az erények megtestesülésének” és olyan hatalmasnak vélték, hogy helytelenül neki szánták a vezető szerepet a japán területrablók elleni háborúban, s tagadták azt, hogy a japán agresszió elleni harcban a Kínai Kommunista Pártnak kell betöltenie a vezető szerepet. A jobboldali elhajlók helytelenül úgy vélekedtek, hogy csak a kuomintangista csapatokra támaszkodva lehet a háborúban gyors győzelmet aratni, s ezért lebecsülték a kommunista párt vezette partizánharc jelentőségét.

A jobboldali elhajlók abból a feltevésből kiindulva, hogy mindenben a Kuomintangra kell támaszkodni, felállították a követelést: „mindent az egységfront útján kell végrehajtani”, s elleneztek az egységfronton belüli önállóság és függetlenség elvét. Konkrétan ez abban a követelésben jutott kifejezésre, hogy a párt mindent kizárólag a Kuomintang beleegyezésével tegyen, a Kuomintang uralmi körzeteiben fő erőit legális tevékenységre használja fel, a 8. és az Új 4. Hadsereget egyesítse a Kuomintang hadseregével, a Kuomintang pedig valósítsa meg „az egységes parancsnokságot,

az egységes szolgálati rendet és fegyverzetet, az egységes fegyelmet, az egységes ellátást, a haditervek és a hadműveletek egységét”.

Tagadták a Kuomintang reakciós politikája elleni erőyes harc szükségességét, s ellenezték, hogy a párt fő erőit a japán megszállás alatt levő körzetekben önálló és független partizánháború folytatására, a népi hadsereg gyarapítására és forradalmi támaszpontok létesítésére használja fel, mert attól tartottak, hogy mindez visszariasztja a Kuomintangot.

A jobboldali opportunisták irányvonal hívei, akik Vuhanból a Jangce-folyó medencéjének pártmunkáját irányították, odáig mentek, hogy megszegték a pártfegyelmet, megtagadták a Központi Bizottságtól kapott utasítások végrehajtását, önkényesen nyilatkozatokat, határozatokat és cikkeket tettek közzé, amelyekben a Központi Bizottság véleményével ellentétes nézeteket fejtettek ki.

A jobboldali elhajlás leküzdése és az egységfronton belüli munkára vonatkozóan a Központi Bizottság által felállított elvek megmagyarázása céljából Mao Ce-tung 1937 novemberében, a pártaktíva jenani értekezletén előadást tartott „A japán területtrálok elleni háborúban a Sanghaj és Tajjüan eleste után kialakult helyzet, és az ebből adódó feladatok” címmel.

Mao Ce-tung előadásában mindenekelőtt azt hangsúlyozta, hogy látni kell az elvi különbséget a Kínai Kommunista Párt irányvonala — a japán agresszió elleni általános háború —, és a Kuomintang irányvonala — egyoldalú, japánellenes háború — között. „Ha a kommunisták megfélemeznek ennek az eltérésnek elvi jellegéről — mondotta —, akkor nem vezethetik helyesen a háborút, akkor nem lesznek képesek leküzdeni a háború kuomintangista egyoldalúságát, és olyan elvtelen álláspontra siklanak át, amely a kommunista pártot a Kuomintang színvonalára súlyosítja le. Ezzel a kommunisták bünt követnének el a szent nemzeti forradalmi háború és a haza megvédése érdekében megoldásra váró feladatok ellen.”⁴

De hogyan valósíthatta meg a párt ezeket az elveket, és hogyan erősíthette meg vezető helyzetét olyan körülmények között, amikor a Kuomintang ideiglenes erőfölényben volt, s a „központi kormány” nevében minden elképzelhető módon korlátozta a kommunista párt tevékenységét?

⁴ Mao Ce-tung. Válogatott művei. 2. kot. 104. old.

Az egyetlen helyes út az volt, hogy szilárdan érvényesíti az egységfronton belüli önállóságnak és függetlenségnek a locsuani értekezleten felállított elvét. Mivel a Kuomintang — mondotta Mao Ce-tung elvtárs — egyrészt amellet van, hogy a japán agresszióval szembe kell szállni, a pártnak elvi alapon együtt kell működnie vele, mégpedig annak érdekében, hogy a több millió főnyi kuomintangista csapatokat harcba lehessen vinni a japán agresszorok ellen. Megengedhetetlen minden olyan követelés, amely a Kuomintang és a Kínai Kommunista Párt egységfrontjának megbontására vezethetne. Másrészt azonban, mivel a csangkajsekista Kuomintang kommunistaellenes, népellenes tevékenységet fejtett ki, „az egységfronton belül végzett egész munkánk során hajthatatlanul ragaszkodnunk kell pártunk függetlenségének és önállóságának elvéhez”.⁵

A függetlenség és önállóság konkrétan a következőket jelentette: a 8. hadsereget és a többi népi csapatot továbbra is kizárólag a pártnak kell vezetnie, s vissza kell verni a Kuomintang minden olyan kísérletét, hogy a 8. és az Új 4. Hadseregbe törzstiszti beosztásban megbízottakat küldjön; el kell utasítani a Kuomintangnak a politikai biztosok intézményének felszámolására, s általában a politikai munka beszüntetésére irányuló alaptalan követelését; a pártnak a különböző japánellenes támaszpontokon fenn kell tartania a proletariátus vezette népi demokratikus rendet, szembe kell helyezkednie a burzsoá parlamentarizmus rendszerével, s küzdenie kell a reakciós kuomintangista klikk aknamunkája ellen; a Kuomintang uralmi körzetében le kell küzdeni a csangkajsekisták által támasztott különböző akadályokat, s minden erő megfeszítésével harcba kell vinni a tömegeket; a japán megszállás alatt levő területeken a pártnak fokoznia kell az önálló és független partizánháborút, nem törődve azzal, hogy a Kuomintang egyetért-e ezzel vagy sem. Ami az egységfronthoz tartozó különféle csoportokat illeti, növelni, gyarapítani kell a haladó erőket, a közbeeső rétegeket előbbre kell vinni és meg kell nyerni, a konok reakciósok aknamunkája ellen pedig erélyesen harcolni kell. Mao Ce-tungnak az volt a véleménye, hogy a párt csak ilyen politika mellett őrizheti meg kivívott hadállásait, csak így szélesítheti ki ezeket a hadállásokat, s csak így érheti el, hogy a japán területablók elleni háborúban aratott győzelem a nép győzelme legyen.

⁵ Ugyanott, 116. old.

A párton belül és a párton kívül a japán területablók elleni háború vezetésének kérdésében megnyilvánuló hibák kijavítása és a Központi Bizottság álláspontjának megmagyarázása céljából Mao Ce-tung 1938 májusában két történelmi jelentőségű munkát tett közzé: „Az elhúzódó háborúról” és „A japán területablók elleni partizánháború stratégiájának kérdései” című műveit. Mao Ce-tung ebben a két írásában mindenekelőtt a két harcoló fél — Kína és Japán — legfőbb sajátosságait elemezte, s rámutatott arra, hogy mivel az ellenség erős, mi pedig gyengék vagyunk, Kína számára a gyors győzelem Japánnal szemben lehetetlen.

Ám Kína, mondotta Mao Ce-tung, most a fellendülés korszakát éli, Japán pedig a hanyatlás útján van. Kína nagy ország, és más államok is segítik, Japán viszont kicsiny, s emellett nemzetközileg elszigetelt ország. Ezért Japán erőinek az elhúzódó háború folyamán fokozatosan csökkenni, a Kína rendelkezésére álló erőknél pedig növekedni kell, s Kína végül is győzelmet arat.

Mao Ce-tung ennek az elemzésnek alapján egyaránt megcáfolta „az ország leigázásának elkerülhetetlenségéről” és „a gyors győzelemről” szóló elméletet. Megállapította, hogy az első elmélet hívei túlbecsülik a helyzet egyik jellemző vonását, mégpedig azt, hogy az ellenség erős, mi pedig gyengék vagyunk, megfélemeznek Kína előnyeiről és Japán sebezhető pontjairól, tehát ez az „elmélet” szubjektív, egyoldalú, és ezért hibás. Ugyanakkor a „gyors győzelem” hívei Kína előnyeit és Japán sebezhető pontjait becsülik túl, megfélemeznek arról, hogy az ellenség erős, mi pedig gyengék vagyunk, tehát ez az elmélet ugyancsak szubjektív, egyoldalú, és ezért hibás.

Mao Ce-tung mindebből azt a következtetést vonta le, hogy bár Kína nem verheti meg gyorsan a területabló ellenséget, ez sem képes Kína leigázására, s így a japán agresszió elleni háború el fog húzódni, és Kína végül is győzelmet arat. Az elhúzódó háborúnak a továbbiak során három szakasza lesz, mégpedig: az ellenség stratégiai támadásának és a mi stratégiai védekezésünknek szakasza, az erőegyensúly szakasza, végül a mi stratégiai ellentámadásunknak és az ellenség stratégiai visszavonulásának szakasza.

De hogyan lehetett kivívni a végleges győzelmet az elhúzódó háborúban? Mao Ce-tung úgy vélekedett, hogy ennek érdekében népi háborút kell indítani. A népi háború „alapvető feltétele az egész hadsereg és az egész nép nagyarányú politikai mozgósítása”, „a hadsereg és a nép előrehaladása”. Ennek érdekében foko-

zottan kell propagálni a japán területablók elleni háború politikai célkitűzéseit, meg kell valósítani „A haza megmentésének és a Japánnal szembeni ellenállásnak 10 pontból álló programját”, érvényesíteni kell a hadseregben folyó politikai munka olyan alapelveit, mint a katonák és a tisztek összefogása, a hadsereg és a nép összefogása, az ellenség hadseregének bomlasztása, s ilyenformán el kell érni, hogy minden katona, minden állampolgár megértse, miért kell küzdenie, s mit jelent neki személyesen a háború. „Csakis így ébreszthetjük fel bennük azt a szenvedélyes törekvést, hogy harcoljanak a japán betolakodók ellen. Ha ezt elérjük, akkor a százmilliók egy akarattal követnek majd el mindent ennek a háborúnak a diadalra juttatása érdekében.”⁶

Ha az egész hadsereget, az egész népet mozgósítjuk, „ezzel súlyos csapást mérünk az ellenségre, s egyszersmind a fegyverzet stb. terén mutatkozó hézagok kitöltéséhez és a háború minden nehézségének leküzdéséhez szükséges előfeltételeket is megteremtjük”.⁷ És akkor „a japán betolakodók szembe találják magukat a harcra kelt sokmillió kínai néppel, akárcsak a vadbivally a lángoszloppal: elég rákiáltani, s rémületében beleront a tűzbe, és ott ég”.⁸

Mao Ce-tung részletesen kifejtette a reguláris csapatok mozgó hadműveleteinek azokat az elveit, amelyeket a népi háború folyamán a katonákra és a lakosság széles tömegeire támaszkodva követni kell. Ugyanakkor elítélte azokat, akik lebecsülték a párt által irányított partizánháborút, s tüzetesen elemezte és megindokolta a partizánharc fontos szerepét az egész japánellenes háborúban. „Az ellenségnek sikerült meglehetősen nagy területet elfoglalnia — írta Mao Ce-tung elvtárs —, s a háború elhúzódó jellegűvé vált... Az a terület, amelyet az ellenség roppant országból elfoglalt, igen nagy, de a mi ellenségünk kis állam, amelynek nincs elegendő embere, s az ellenség által elfoglalt terület sok részén nincsenek megszállók; ezért a japán területablók ellen viselt partizánháború alapjában véve a reguláris hadsereg hadműveleteihez viszonyítva nem kisegítő, belső vonalakon végrehajtott hadműveleteket, hanem külső vonalakon végrehajtott, önálló hadműveleteket fog jelenteni. Továbbá, mivel Kína a fel-

⁶ *Mao Ce-tung. Válogatott művei. 2. köt. 286. old.*

⁷ Ugyanott, 285. old.

⁸ Ugyanott, 348. old.

lendülés korszakát éli, vagyis mivel Kínában a kommunista párt erős hadsereget és nagy néptömegeket vezet, a japán betolakodók ellen viselt partizánháború nem kis háború, hanem nagyarányú háború lesz. Éppen ebből erednek az olyan problémák, mint a stratégiai védelem, a stratégiai támadás stb. A háború elhúzódó, s éppen ezért kíméletlen jellege az oka annak, hogy a partizánháború során sok, a partizánháború szempontjából egyébként szokatlan problémával kell foglalkoznunk: felmerül a támaszpontok kérdése, felmerül annak szükségessége, hogy a partizánháborút a reguláris csapatok mozgóháborújává fejlesszük stb. Kitűnik tehát, hogy a japán rablók ellen viselt partizánháború Kínában túllépi a taktika kereteit és a stratégia szemszögéből is meg kell vizsgálnunk.”⁹

A későbbi események igazolták, hogy Mao Ce-tung elvtársnak „A japán területtrablók elleni partizánháború stratégiájának kérdései” és „Az elhúzódó háborúról” című munkáiban megfogalmazott tételei teljes mértékben helyesek voltak. A kínai nép, kommunista pártjának vezetésével, az elhúzódó háború három szakaszát végigküzdvé, önálló és független partizánakciók lefolytatásával és ezeknek mozgóháborúvá fejlesztésével, végül is megverte a japán területtrablókat, s ezt a győzelmet a nép győzelmévé változtatta.

A japánellenes háború egyoldali viselésére irányuló kuomintangista politika és a párton belüli jobboldali elhajlás csődjé. A Mao Ce-tung elvtárs vezette Központi Bizottság helyes politikai irányvonalának győzelme

A párton belül és a párton kívül éles harc dúlt két irányzat: a Kínai Kommunista Pártnak a japán agresszió elleni általános háborút szem előtt tartó irányvonala és a Kuomintangnak a japán területtrablók elleni háború egyoldali viselésére irányuló politikája, a Mao Ce-tung vezette Központi Bizottság helyes politikai irányvonala és a Csen Sao-jü által képviselt jobboldali opportunisták irányvonala között. A japán területtrablók elleni háború eseményeinek alakulása már rövid idő múlva lehetővé tette, hogy bizonyos következtetéseket vonjanak le a párton belüli és a párton kívüli két irányzathoz.

A 2 900 000 főnyi kuomintangista hadsereg a japán területtrablók elleni passzív háború irányvonalának érvényesítése folytán

⁹ Ugyanott, 140—141. old.

igen hamar összeomlott az ellenséges hadseregek csapásai alatt. A háború megkezdésétől számított alig 15 hónap alatt a tengerparti körzetekből egészen Vuhanig vonult vissza, s az ország területének jelentős, Csahar, Szujjüan, Hopej, Santung, Sanhszi, Honan, Csiangszu, Csöcsiang, Anhuaj, Csianghszi és Hupej tartományt magában foglaló része ellenséges megszállás alá került. Ezzel szemben a 8. hadsereg és más népi csapatok, a Kínai Kommunista Pártnak az általános ellenállási háborút szem előtt tartó irányvonalát követve, mögöttes területein mérték csapásokat az ellenségre, s hamarosan hatalmas erővé váltak, amelyek szembe tudtak szállni a japán agresszióval. A 8. és az Új 4. Hadsereg létszáma, amely közvetlenül a háború előtt 40 000 főre rúgott, 1938-ig több mint 180 000-re emelkedett. A népi hadsereg az ország nagy területeit — amelyeket a kuomintangista hadseregek sorsukra hagytak — felszabadította a megszállás alól, és létrehozta a szabad körzetek széles harci frontját, s így az ellenség mögöttes területe is hadszíntérré változott. 1938 folyamán a népi hadsereg ezen a hadszíntéren ismételtén súlyos csapásokat mért a japán intervenció sok több mint 400 000 főnyi hadseregére.

A párton belüli két irányvonal szintén különböző eredményekre vezetett. A 8. hadsereg a Központi Bizottság és Mao Ce-tung helyes irányításával idejében kijavította a jobboldali elhajló hibákat, és gyorsan növelte létszámát. 1938-ban már 156 000 harcosa volt, míg a japán agresszió elleni háború elején mindössze 30 000 katonával rendelkezett. A 8. hadsereg nagy kiterjedésű szabad körzeteket hozott létre Észak-Kínában, s ezek a japán agresszió elleni harc támaszpontjai voltak. Ezzel szemben a jobboldali opportunisták befolyása alatt álló Új 4. Hadsereg 10 000-ről mindössze 25 000-re tudta növelni létszámát, képtelennek bizonyult arra, hogy a Jangce völgyében japánellenes támaszpontokat hozzon létre, s ezekben a körzetekben a partizánháború is igen kis arányokban folyt. A jobboldali elhajló elemek fő gondja az volt, hogy javaslatokat tegyenek a csangkajsekistáknak, s minden lépésüket összeegyeztessék a Kuomintang politikájával. A Kuomintang azonban figyelemre sem méltatta őket, s ennek következtében sok, a forradalom szempontjából fontos ügy holtvágányra jutott.

1938 október—novemberében a VI. pártkongresszuson választott Központi Bizottság Jenanban megtartotta 6. plenáris ülését, amelynek feladata az volt, hogy összegezze a japán területrablók

elleni háború első szakaszának tapasztalatait és tanulságait, kijavítsa a jobboldali opportunisták hibákat, és megszabja a párt feladatait a japán imperialista agresszió elleni harc új szakaszában. Ezen a plenáris ülésen Mao Ce-tung tartotta a politikai beszámolót, majd a zárszót is. Beszédeiben „Az egységfronton belüli függetlenség és önállóság kérdése”-vel, majd „A háború és a stratégia kérdései”-vel foglalkozott, s tüzetesen kifejtette azt a kérdést, hogy „milyen helyet foglal el a Kínai Kommunista Párt a nemzeti háborúban”. A plénum után az egész párt még világosabban megértette és tudatosan vállalta azt az óriási történelmi felelősséget, amelyet a japán imperialista agresszió elleni háború vezetése jelentett. Mao Ce-tung zárszavában még egyszer kimerítően megmagyarázta az egységfronton belüli önállóság és függetlenség elvét, s elítélte a jobboldali elhajló hibákat. Megállapította, hogy a „mindent az egységfront útján kell végrehajtani” formula helytelen, mert a Kuomintang mint uralkodó párt, „valamennyi pártot megfosztotta az egyenjogúságtól, és arra törekszik, hogy rájuk erőszakolja a saját vezetését, azt követeli tőlük, hogy vessék alá magukat parancsainak. Ha mi ilyen jelszót adnánk ki, és azt követelnénk a Kuomintangtól, hogy mindent a mi beleegyezésünkkel hajtson végre, teljesíthetetlen és nevetséges dolgot kívánnánk. Amennyiben »mindenhez«, amit tenni akarunk, előbb meg kell kapnunk a Kuomintang beleegyezését, mit csináljunk akkor, ha nem adja meg? Hiszen a Kuomintang arra törekszik, hogy korlátok közé szorítsa fejlődésünket, és az említett jelszó kiadásával csak saját magunkat vernénk béklyóba. Tehát semmiképpen sem szabad kiadnunk ezt a jelszót.”¹⁰

A mi irányvonalunk — mondotta Mao Ce-tung elvtárs — csak az egységfronton belüli önállóság és függetlenség irányvonala lehet, ami azt jelenti, hogy nem bontjuk meg az egységfrontot, de minden fontos dolgunkat önállóan és függetlenül intézzük. Mao Ce-tung zárszavában, a kínai társadalom sajátosságaiból és a kínai politikai harcok történetéből kiindulva, még egyszer igen alaposan megmagyarázta, miért oly rendkívül fontosak a Kínában folyó forradalmi harc szempontjából a háború és a stratégia kérdései. Ugyanakkor elítélte a partizánháború lebecsülését, azt az illúziót, hogy a japán imperialistákat a kuomintangista csapatokra támaszkodva le lehet győzni, valamint azt a követelést, hogy a párt-

¹⁰ *Mao Ce-tung. Válogatott művei. 2. köt. 399. old.*

munkában a fő súlyt a Kuomintang uralmi körzeteiben folytatótt legális tevékenységre kell áthelyezni. Hangsúlyozta, hogy az egész pártnak figyelmesen kell tanulmányoznia a katonai problémákat, a fő figyelmet a hadműveleti körzetekben és az ellenség mögöttes területein folyó tevékenységre kell irányítani, s a hadviselés fő módszerévé a partizánakciókat kell tenni. A Központi Bizottság 6. plénuma megvitatta és jóváhagyta Mao Ce-tung beszámolóját és zárszavát, s ugyancsak jóváhagyta a KKP Központi Bizottsága, Mao Ce-tung elvtárs vezetésével működő politikai irodájának helyes irányvonalát. Ilyenformán a plenáris ülés leküzdötte a Csen Sao-jü által képviselt jobboldali irányvonalat, és előkészítette a pártot a japán agresszió elleni háború új szakaszára.

A nemzetközi helyzet és az ország belpolitikai helyzete a japán területablók ellen folytatott háború idején — a stratégiai védekezés szakaszának lezárulása után és a stratégiai erőegyensúly szakaszának elején

A Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának 6. plénuma után a japán agresszió elleni háborúban új szakasz kezdődött. 1938 októberében a japán imperialisták haderői megverték a kuomintangista hadsereget, s elfoglalták Kuangcsout és Vuhant. A japán seregek azonban nem folytathatták az előrenyomulást, mert a kommunista párt vezette nagyarányú partizánháború igen komolyan veszélyeztette a helyzetüket. A japán parancsnokság a kuomintang-csapatok frontján kénytelen volt beszüntetni a stratégiai támadást, s fő katonai erőit fokozatosan a mögöttes területekre dobni át — a felszabadított körzetek elleni támadásra. Ettől kezdve a felszabadított körzetek frontja a fő hadszíntér lett, a japán területablók elleni háború első szakasza, a stratégiai védekezés szakasza lezárult, és megkezdődött a hadviselő felek viszonylagos erőegyensúlyának szakasza.

A stratégiai erőegyensúly szakaszában a nemzetközi helyzetben is, az ország belső helyzetében is nagy változások mentek végbe. 1939-ben még inkább kiéleződtek Angliának, az Egyesült Államoknak és Franciaországnak Németországgal fennálló ellentétei, s Európában háború tört ki Anglia — Franciaország és Németország között. Anglia és az Egyesült Államok attól tartva, hogy a Németországgal szövetszerezett Japán keleten ellenük támad, igyekeztek elsimítani Japánnal a fennálló ellentéteiket, s ezért ismételtlen ki-
fejezték azt az óhajukat, hogy a Kuomintang egyezzen meg a

japán militaristákkal. A japán imperialisták viszont abban a törekvésükben, hogy minden erejüket a partizánmozgalom elleni harcra összpontosítsák, szintén hajlottak arra, hogy a Kuomintangot politikai eszközökkel készítsék a kapitulációra, s a katonai támadásnak csupán kisegítő szerepet szántak. Éppen ebben az időben a Kuomintangon belüli japánbarát klikk, amelyet az áruló Vang Csin-vej vezetett, nyíltan behódolt a japán militaristáknak, és az első számú áruló lett. A Csang Kaj-sek vezetése alatt álló klikk a japán agresszió elleni háborút mindjárt az elejétől fogva arra igyekezett felhasználni, hogy meggyengítse a kommunista pártot és általában a népi erőket. Különösen abban reménykedett, hogy a japán militaristák erősen meggyengítik, sőt talán teljesen meg is semmisítik a 8. hadsereget és valamennyi népi fegyveres alakulatot. A valóságban azonban az történt, hogy saját csapatai váltak jóval gyengébbekké, ezzel szemben a 8. hadsereg és a többi népi fegyveres alakulat mélyen betört az ellenség mögöttes területére, ahol összefogott a nép nagy tömegeivel, s gyorsan erősödött. A népi fegyveres erők növekedése országszerte messze túllépte azokat a kereteket, amelyeket a Csang Kaj-sek klikk állapított meg a számukra. Ilyen körülmények között a csangkajsekista Kuomintang fő erőit fokozatosan kezdte elvonni a japánellenes frontról — a kommunista párt ellen, a nép ellen folytatott harcra.

A kuomintangisták szakadatlanul tárgyaltak Japánnal, és a kapituláció veszélye komolyabban fenyegetett, mint valaha. A kuomintangisták fő katonai erőiket Kína északnyugati és délnyugati körzeteiben vonták össze, kerültek minden összeütközést a japán csapatokkal, s úgyszólván páholyból nézték a népi hadseregeknek a japán megszállók ellen vívott élethalálharcát. Ugyanakkor a Kuomintang teljesen felszámolta azokat a demokratikus jogokat, amelyeket a kommunista pártnak és a japán agresszióval szemben álló más pártoknak és csoportoknak az ellenállási háború első szakaszában sikerült kiharcolni. Ebben az időben a legjobb kommunisták, a hazafias érzelmű fiatalok és a demokrácia más harcosai közül sokat gyilkoltak meg, vagy zártak börtönbe, koncentrációs táborba.

1939 telétől kezdve a csangkajsekista Kuomintang még nagyobb erővel folytatta kommunistaellenes kampányát, amely a japán területrablók elleni háború megindítása óta az első ilyen kampány volt. A kuomintangista csapatok megtámadták a kínai országos

demokratikus japánellenes mozgalom irányító központját — a sanhszi—kanszu—ninghsziai határterületet — amely egyben a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának székhelye is volt — és öt járását, a csunhuai, a hszünji, a csengningi, a ninghszieni és a csenjuani járást elfoglalták. Ugyanakkor a Sanhszi tartomány nyugati és délkeleti részén állomásozó 8. hadsereg és más japánellenes népi katonai alakulatok ellen is támadást intéztek. A Kuomintang provokációi következtében a japán agresszorok ellen küzdő sok harcos pusztult el tragikus módon. A kuomintangista reakciósook semmitől sem riadtak vissza — még attól sem, hogy a legaljasabb módon rágalmazsák a kommunista pártot és gyalázzák a kommunizmust.

Mao Ce-tung „az új demokráciáról” című munkája. Harc a Kuomintang első kommunistaellenes kampányának visszaveréséért. A japán agresszió elleni harc nemzeti egységfrontjának megleteremtésével kapcsolatos irányvonal továbbfejlesztése

A helyzet rendkívül bonyolult és feszült volt. „Amikor a japán területablók elleni háború megkezdődött — írta Mao Ce-tung —, népünk fellélegzett. Mindenki azt gondolta, hogy megtaláltuk a kivezető utat. A komor arcok egyszerre felderültek. Az utóbbi időben azonban újra sűrűsödni kezdett a megalkuvás légköre, újra felhangzott a kom-

munistaelles jelszavak pokoli lármája, a kínai népet újra zsákutcába kergették . . . És ismét felmerült a kérdés: mihez kezdünk? merre tart Kína?”¹¹

A párt, a kialakult helyzetet figyelembe véve, 1939-ben nyilatkozatot tett közzé, amelyben kijelentette, hogy elszántan fog küzdeni „a japán agresszió elleni háború következetes végigvitelért, a kapituláció ellen, a szilárd összefogásért, a meghasonlás ellen, a szüntelen előrenyomulásért, a visszavonulás ellen”. A népi csapatok a kuomintangista seregek tekintetében szigorúan ragaszkodtak az önvédelem álláspontjához és ehhez az elvhez: „Ha nem bántanak minket, mi sem bántunk senkit, de ha bántanak, nem maradunk adósok.” És valóban, a népi csapatok a csangkajsekisták minden provokációjára, minden támadására megsemmisítő csapásokkal válaszoltak.

„Merre tart Kína?” Mao Ce-tung elvtárs ezt a döntő fontosságú kérdést „Az új demokráciáról” című, 1940 januárjában közzétett

¹¹ Mao Ce-tung. Válogatott művei. 3. köt. Szikra 1954. 215. old.

történelmi jelentőségű munkájában válaszolta meg. Ebben a munkában az 1917-es oroszországi Októberi Szocialista Forradalom győzelme után a nemzetközi helyzetben és Kína belső helyzetében végbement változások elemzése alapján kimutatta, hogy a kínai forradalmat a polgári demokratikus forradalom és a szocialista forradalom szakaszára lehet felosztani. Ugyanakkor megállapította, hogy a „Május 4. mozgalom” óta a kínai polgári demokratikus forradalmat már nem lehet a régi típusú polgári demokratikus forradalmak közé sorolni, mert újdemokratikus forradalommal fejlődött. Mi az újdemokratikus forradalom? „Az újdemokratikus forradalom a proletariátus vezette széles néptömegek imperialistaellenes, antifeudális forradalma”; politikai programját illetőleg pedig azt a célt tűzi maga elé, hogy létrehozza a proletariátus által vezetett valamennyi imperialistaellenes és antifeudális erő szövetségének diktatúráján alapuló demokratikus köztársaságot,¹² s megteremtse a demokratikus centralizmus elvén alapuló népképviselői rendszert. Gazdasági téren ez a forradalom elkobozza és a népi állam tulajdonába adja a nagybankokat, a nagyipari, nagykereskedelmi és más monopolisztikus jellegű vállalatokat, s a gazdaság szocialista állami szektorának megteremtésére vezet, amelynek a népgazdaság vezető erejévé kell válnia. A földesúri birtokokat elkobozzák, s a föld nélküli és kevés földű parasztok birtokába adják, hogy „a föld azé, aki megműveli” elv alapján meginduljon a dolgozó parasztok szövetkezeti gazdaságainak fejlődése. Ami pedig az újdemokratikus forradalom kulturális programját illeti, ki kell fejleszteni „a proletariátus vezette széles néptömegek imperialistaellenes, antifeudális kultúráját”, vagyis az olyan kultúrát, amely nemzeti jellegű és tudományos tartalmú, s a munkások és parasztok nagy tömegeit szolgálja. Mao Ce-tung kimutatta, hogy ez a politikai, gazdasági és kulturális területen végbemenő forradalom a kínai forradalom első fázisa, első szakasza, és hogy ez a forradalom „szociális tartalmát tekintve új típusú burzsoá-demokratikus forradalom, de még nem proletár-szocialista forradalom”, még nem szünteti meg teljesen a kapitalista magántulajdon rendszerét. Ugyanakkor azonban Mao Ce-tung leszögezte: „A forradalom első fázisa, első szakasza semmiképpen sem vezethet Kínában a burzsoá diktatúra kapitalista társadalmának megteremtésére;

¹² Ugyanott, 233. old.

ebben a szakaszban az a feladat, hogy a kínai proletariátus vezetésével megteremtsük a valamennyi kínai forradalmi osztály szövetségének diktatúráján alapuló újdemokratikus társadalmat, és ilyenformán befejezzük az első szakaszt. Ezután a forradalom áttér a második szakaszra — a kínai szocialista társadalom felépítésének szakaszára.”¹³

Tehát Mao Ce-tung a gyarmati és félgyarmati országok forradalmáról szóló lenini elmélet alapján összegezte a kínai forradalmi mozgalomnak az elmúlt évszázad folyamán és különösen a párt megalapítása óta felhalmozódott tapasztalatait, részletesen kifejtette a kínai forradalomra és a demokratikus forradalom szakaszában megvalósuló építőmunkára vonatkozó nézeteit, s ezzel hatalmas elméleti fegyvert adott a párt és az egész nép kezébe. Mao Ce-tung elvtársnak „Az új demokráciáról” című munkája nyomán kő kövön nem maradt a reakciós kuomintangista klikk ellenforradalmárainak demagóg állításaiból, s így ez a mű jelentős mértékben hozzájárult a forradalmi erők megszilárdulásához.

E szakadatlan politikai, katonai és ideológiai harc során a csangkajsekista Kuomintang első kommunistaellenes kampánya 1940 tavaszára véglegesen kudarcba fulladt. A harc idején azonban egyes elvtársak hibákat követtek el, hol „balra”, hol meg jobbra hajlottak. „Egyesek úgy vélekednek — írta Mao Ce-tung —, hogy a harc az egységfront szakadására vezethet, mások meg azt mondják, hogy az olyan eszközhez, mint a harc, minden korlátozás nélkül lehet folyamodni; a harmadik csoport helytelen taktikát követ a közbülső rétegeket illetően, a negyediknek pedig helytelen elképzelései vannak a vaskalaposokról.”¹⁴

Az elvtársak egy része úgy vélte, hogy a Kínai Kommunista Párt és a Kuomintang egységfrontja már fel is bomlott vagy rövidesen fel fog bomlani, és ismét olyan helyzet áll elő, amilyen 1927 és 1936 között, a polgárháború időszakában volt. Ezért a „baloldali” elhajló hibák meglehetősen széles körben elterjedtek. A Kínai Kommunista Párt Mao Ce-tung vezette Központi Bizottsága ezzel kapcsolatban számos útmutatást adott a japánellenes nemzeti egységfronton belüli taktikára vonatkozólag. Rámutatott, hogy akkor, amikor az ellenség mélyen betört az országba, továbbra is a Kína és Japán közötti nemzeti ellentétek a fő ellentétek, s meg-

¹³ Ugyanott, 228—229. old.

¹⁴ Ugyanott, 377—378. old.

állapította, hogy a földbirtokos osztályt és a burzsoáziát kettősség jellemzi: egyrészt kisebb-nagyobb mértékben a Japánnal való szembeszállás álláspontjára helyezkednek, másrészt többé-kevésbé ingadoznak és reakciósak. Ami a Japánnal való szembeszállásra irányuló követeléseiket illeti, a pártnak az összefogás politikáját kell folytatnia. Ami viszont a különböző ingadozásaikat és reakciók elméleteiket illeti, ezek ellen a harc politikáját kell alkalmaznia. Ez azt jelenti, hogy a pártnak mulhatatlanul az összefogás és a harc politikájának útját kell követnie, az összefogást harccal, vagyis oly módon kell megvalósítania, hogy egyaránt küzd a „minden tekintetben összefogni, nem törődni a harccal” felfogásban megnyilvánuló jobboldali elhajlás ellen, és a „minden tekintetben harcolni, s nem törődni az összefogással” felfogásban megnyilvánuló „baloldali” elhajlás ellen.

A Mao Ce-tung elvtárs vezette Központi Bizottság továbbá megállapította, hogy sem a földbirtokos osztály, sem a burzsoázia nem egységes, és hogy a pártnak „különbséget kell tennie a japán rablók elleni harccal szembehelyezkedő, japánbarát beállítottságú nagybirtokosok és nagyburzsoázia, meg a japán rablókkal való harc mellett síkraszálló, angol—amerikai orientációjú nagybirtokosok és nagyburzsoázia között”, s „ugyanúgy különbséget kell tennie a kettős álláspontot elfoglaló, azaz a japán rablókkal való harc mellett síkraszálló, de ugyanakkor ingadozó, az összefogás mellett síkraszálló, de ugyanakkor a kommunisták ellen harcoló nagybirtokosok és nagyburzsoázia, meg a kevésbé kettős álláspontot elfoglaló nemzeti burzsoázia, közepes és kisebb földbirtokosok és haladó sensik között. Ezeken a megkülönböztetéseken alapul a mi politikánk”.¹⁵ A Mao Ce-tung vezette Központi Bizottság ennek az elemzésnek az alapján világosan megfogalmazta a taktikai elveket — „kibontakozáshoz kell segíteni a haladó erőket, meg kell nyerni a közbülső erőket, és el kell szigetelni a vaskalaposok kommunistaellenes klikkjét”¹⁶ — , s leszögezte, hogy a japán agresszió elleni háború időszakában a vaskalaposok elleni harcban ugyancsak követni kell az „igazságosság”, a „számítás” és az „önuralom” elvét.

A párt a haladó erők kibontakozásának elősegítése, a közbeeső rétegek megnyerése és a vaskalaposok elszigetelése végett elhatá-

¹⁵ Ugyanott, 421. old.

¹⁶ Ugyanott, 420. old.

rozta, hogy a felszabadított körzetekben áttér a „háromharmados” rendszerre. Ez azt jelentette, hogy a hatalmi szervezetekben a funkciók egyharmad részét a munkások és a szegényparasztok közül kikerülő kommunistákkal, egyharmadát a kispolgársághoz tartozó haladó elemekkel, egyharmadát a nemzeti burzsoázia és a haladó sensik köréből kikerülő közbülső elemekkel kellett betölteni.

A hadseregnek és a felszabadított körzetek lakosságának harca a japán agresszorok irtóháborúi és a Kuomintang második kommunista-ellenes kampánya ellen

A párt a csangkajsekista Kuomintang ellen irányuló harc szervezésével egyidejűleg a hadseregnek és a felszabadított körzetek lakosságának a japán terület-lablók ellen vívott hősie harcát is vezette. Az intervenciók a 8. és az Új

4. Hadsereg, valamint a többi fegyveres népi alakulat ellen haderejüknek mintegy 60%-át vetették be. Abban a törekvésükben, hogy elvágják egymástól a szabad körzeteket, stratégiai vasútvonalak és műutak kiterjedt hálózatát hozták létre, a kiserődök és támaszpontok egész tömegét építették ki, s több ízben folytattak „irtóháborút”. A hadsereg és a felszabadított körzetek lakossága mindenütt szembeszállt az ellenséggel. A japánellenes háború harmadik évében, tehát egyetlen esztendő alatt, a 8. hadsereg több mint 6900 csatát vívott a japánok és a szolgálatukban álló kínai csapatokkal, s az ellenségnek több mint 113 000 katonáját és tisztjét semmisítette meg. A párt vezette népi forradalmi erők a japán intervenciók elleni harc során egyre gyarapodtak. A 8. hadsereg létszáma, amely a japán terület-lablók elleni háború elején 30 000 fő volt, 1940-ig 400 000-re, az Új 4. Hadsereg létszáma pedig 10 000-ről 100 000-re növekedett. Kuangcsou eleste után Kuangtung tartományban — Tungcsiang környékén, továbbá Hajnan szigetén is alakultak partizánosztatok, amelyek a kommunista párt vezetésével harcra keltek a japán terület-lablókkal.

A forradalmi fegyveres erők a nép nagy tömegeivel szorosan együttműködve Észak-, Közép- és Dél-Kínában sok körzetet felszabadítottak, és számos partizánkörzetet hoztak létre, amelyeknek a lakossága együttvéve elérte a 100 milliót. Ezek a fegyveres erők a japánok és kínai szekértolók seregeire mért csapásaikkal mintegy 700 000 ellenséges tisztet és katonát semmisítettek meg. Északkelet-Kínától egészen Hajnan szigetéig a felfegyverzett nép mindenütt harcba szállt az ellenséggel. A japán imperializmus

agressziója elleni háború Kína történetében példa nélkül álló, hatalmas, az egész országban kibontakozó népi forradalommal váltózott. A japán területablók ellen viselt háború során a Kínai Kommunista Párt taglétszáma is jelentősen megnőtt: 40 000-ről 800 000-re emelkedett.

A Kínai Kommunista Párt erősödése és a népi forradalmi erők sok győzelme csak fokozta a reakciós kuomintangista klikk gyűlöletét, úgyhogy haladéktalanul meg is indította a második kommunistaelles kampányt. 1943 októberében a Kuomintang utasította a 8. és az Új 4. Hadsereg parancsnokságát a csapatoknak a Huangho-folyótól délre elterülő felszabadított körzetekből való kivonására, s ezzel egyidejűleg rágalomhadjáratot indított a kommunista párt és a népi fegyveres erők ellen. Ebben a helyzetben a párt, miután elítélte a rágalmozó kirohanásokat, nyugodtan megmagyarázta, miért nem vonulhat vissza a népi hadsereg a Huangho-folyótól délre fekvő körzetekből azonnal észak felé, s ugyanakkor bejelentette, hogy „a közös érdekek figyelembevételével a válság és a pusztulás elhárítása érdekében” az Új 4. Hadsereg Anhuj tartomány déli részén állomásozó reguláris egységeit a Jangce-folyótól északra fekvő körzetekbe szándékozik áthelyezni.

A pártnak ezek a rugalmas és kompromisszumos intézkedései, az a készsége, hogy az egész megmentése érdekében feláldozza a részt, a dolgozók nagy tömegeinek érdekeit fejezték ki, és megnyerték a közbülső erők rokonszenvét. Hsziang Jing, az Új 4. Hadsereg parancsnokhelyettese és politikai biztosa azonban a japán militaristák elleni háború első napjától kezdve állandóan jobboldali hibákat követett el. A Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának 6. plénuma után a Központi Bizottság határozatának megfelelően az Új 4. Hadseregben sok elvtárs kijavította a jobboldali hibákat. Csak Hsziang Jing és néhány társa nem értett egyet továbbra sem a Központi Bizottság útmutatásaival. Nem mozgósították harcra a tömegeket, nem növelték a népi fegyveres erőket, a japán beavatkozók által megszállt körzetekben nem szélesítették ki a japánellenes támaszpontokat, nem mertek keményen harcolni a Kuomintang reakciós politikája ellen. Mindez oda vezetett, hogy az Új 4. Hadsereg Anhuj tartomány déli részén állomásozó egységei a reakciós kuomintangista klikk nyomása folytán fölültébb kedvezőtlen helyzetbe kerültek.

1941. január 4-én az Új 4. Hadsereg vezérkara és a parancsnoksága alatt álló katonai egységek — mintegy 10 000 harcos —

Anhuj tartomány déli körzeteiből észak felé indultak. Hsziang Jing és társai a hadjárat első napjától fogva határozatlanok voltak, és sem erkölcsileg, sem szervezetenként nem készültek fel váratlan fejleményekre. Január 6-án a kuomintangista haderők váratlanul támadásba mentek át. Június 8-án az Új 4. Hadsereg alakulatai, a kuomintangista parancsnokság által megszabott útvonalon haladva, a Tajping és Csinghszien közti erdős vidékre értek, s itt csapdába estek: a környéken előre elhelyezett 70–80 000 főnyi kuomintangista csapatok teljesen bekerítették őket. Az Új 4. Hadsereg alakulatai a kuomintangista csapatok gyűrűjében nyolc napon át éjjel-nappal véres harcokat vívtak, és hősiiesen visszaverték a szünet nélkül megújuló ellenséges támadásokat. Ezekben a harcokban végül is a katonák nagy része elesett. Je Tinget, az Új 4. Hadsereg parancsnokát foglyul ejtették, Hsziang Jinget, a helyettesét pedig megölték. Csang Kaj-sek ezután parancsot adott az Új 4. Hadsereg „likvidálására”, s több mint 200 000 katonát összpontosított, hogy a japánok és szekértolók csapataival együtt semmisítsék meg azokat az egységeket, amelyek az Új 4. Hadseregből még megmaradtak. A csangkajsekista Kuomintangnak ez az ellenforradalmi tette a „dél-anhuji események” néven vált ismertté.

A párt Központi Bizottsága a leghatározottabban elítélte Csang Kaj-seknek az Új 4. Hadsereg „likvidálására” kiadott parancsát. A Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága mellett működő Forradalmi Katonai Tanács, válaszul a kuomintangista klikk e szörnyű gáztettére, megfelelő intézkedéseket tett, s Csen Jit az Új 4. Hadsereg új parancsnokává, Csang Jün-jit parancsnok-helyettesévé, Liu Sao-csit pedig a hadsereg politikai biztosává nevezte ki. A Kínai Kommunista Párt megbélyegezve a Kuomintang, valamint a japánok és szekértolók csapatainak egyesült támadását, az egész országban tiltakozó mozgalmat indított. A Központi Bizottság leleplezte Csang Kaj-seknek a kommunista párt ellen irányuló aljas, népellenes, nemzetellenes tevékenységét, s megfogalmazta a dél-anhuji események nyomán keletkezett problémák megoldására alkalmas helyes követeléseket. A Központi Bizottság az „igazságosság”, a „számítás” és az „önuralom” elvének megfelelő következetes harcával a dél-anhuji események előtt és ezeket az eseményeket követően egyaránt jelentős eredményeket ért el: bár az Új 4. Hadsereg súlyos veszteségeket szenvedett, teljes létszáma, amely közvetlenül a dél-anhuji események

előtt 100 000 főre rúgott, 135 000-re emelkedett. Közép-Kínában nyolc szabad körzet jött létre: Csiangszu tartomány középső, északi és déli részén, a Huangho-folyótól északra és délre, Hupej, Honan és Anhuj tartomány határán, Anhuj tartomány középső részén és Csöcsiang tartomány keleti részén.

Az ország határain belül és túl minden igazságszerető ember elítélte a csangkajsekista Kuomintangot. Politikai tekintetben a Kuomintang a dél-anhuji események következtében még jobban elszigetelődött. A kommunista párt kivívta a maga számára minden becsületes ember együttérzését, politikai tekintélye még jobban megnőtt. A közbeeső elemek táborának sok képviselője, akik azelőtt Csang Kaj-sekkel kapcsolatban különféle illúziókat tápláltak, ettől kezdve egyre tisztábban látták a helyzetet, demokratikus pártokat és csoportokat alakítottak, s a kommunista párttal együtt harcoltak a demokráciáért, a japán agresszió ellen. A Kuomintang második kommunistaellenes kampánya lényegében véve a Kínai Kommunista Párt győzelmével és a csangkajsekista Kuomintang vereségével végződött.

2. A Kínai Kommunista Párt harca a japánellenes támaszpontok megerősítéséért és a japán imperialista agresszió elleni háború legsúlyosabb időszakában felmerült nehézségek leküzdéséért

A nemzetközi helyzet és Kína belső helyzete az 1941–1942-es években; a hadsereg és a felszabadított korzetek lakossága előtt felmerült nagy nehézségek

1941-ben a fasiszta Németország hit-szegő módon megtámadta a Szovjetuniót, és elfoglalta területének egy részét. A szovjet nép, kommunista pártjának vezetésével, egy emberként kelt harcra, hogy megvédelmezze szocialista hazáját és megszabadítsa az emberiséget a fasiszta pestistől. Megkezdődött a Nagy Honvédó Háború. A Szovjetunió népei a faszizmus ellen világszerte meginduló harc élére állottak. Ugyancsak 1941-ben a japán imperializmus — a fasiszta Németország cinkosa, a Csendes-óceán térségében is kirobbantotta a háborút, s megkaparintotta Anglia, az Egyesült Államok és más országok sok gyarmatát. Anglia és az Egyesült Államok — érdekeik védelmében — nemzetközi antifasiszta egységfrontot hoztak létre a Szovjetunióval. Ehhez az egységfronthoz Kína és sok más ország is csatlakozott. Példátlan méretű világ-

háború kezdődött a Németország vezette agresszív fasiszta tábor és az antifasiszta tábor között, amelynek élén a Szovjetunió állt.

A japán intervenciók — a csendes-óceáni hadszíntéren folytatott hadműveleteik háterszági támaszpontjainak megvédése érdekében — 1941-ben Kínában tartózkodó csapataik 75%-át a felszabadított körzetek ellen vetették be, és áttértek az úgynevezett totális háborúra. Az ellenség katonai, politikai, gazdasági és kulturális téren egyaránt még ádázabb harcot folytatott és még nagyobb arányú kémtevékenységet fejtett ki. Gyakran indított büntető-expedíciókat, s ilyenkor egyetlen közepes erejű szabad körzet ellen egyszerre 100 000 katonát is bevetett. Egy-egy ilyen hadjárat gyakran három-négy hónapig is eltartott. A japán hadvezetőség ebben az időben a „vasfallal való körülzárás”, „hajtóvadászat és szakadatlanul lesújtó villámgyors csapások”, „a terep teljes átfésülése”, „megsemmisítő tisztogatás” és „holt zónák létesítése” néven ismert taktikát alkalmazta. A büntető hadműveletek idején a „három teljesség” politikáját alkalmazták: „mindent teljesen porrá égetni”, „az utolsó emberig teljesen kiirtani”, „teljesen kifosztani, az utolsó szeget is elvinni”. Arra törekedtek, hogy lakatlan zónákat hozzanak létre, s ily módon megfosszák a népi hadsereget a létezés minden feltételétől.

Miközben a hadsereg és a felszabadított körzetek lakossága bátran vívta súlyos harcait a japán területtrablók ellen, a reakciós kuomintangista klikk továbbra is kitért a hadműveletek elől, a közömbös szemlélő passzív álláspontjára helyezkedett, sőt tevékenyen együttműködött a japán csapatokkal, s egyre újabb támadásokat indított a felszabadított körzetek ellen. A reakciós kuomintangista klikk több százezer főnyi hadsereget vetett be ezeknek a körzeteknek a körülzárására és blokád alatt tartására (a kuomintangista csapatok létszáma 1945-ig több mint 900 000 főre emelkedett), s kiéheztetéssel próbálta megadásra kényszeríteni a népi hadsereget és a szabad körzetek lakosságát. A kuomintangista klikk ezzel egyidejűleg titokban azt a parancsot adta saját csapatainak, hogy tegyék le a fegyvert a japánok előtt, és csatlakozzanak a japán agresszorok szekereit toló áruló hadvezérek seregeihez; így ezeknek a felszabadított körzetek ellen támadó seregeknek létszáma 1940-től 1942-ig 220 000-ről 550 000-re nőtt.

A japán területtrablók és a reakciós kuomintangista klikk heves támadásainak és blokádjának időszakában Észak-Kína különböző vidékeit súlyos természeti csapások érték. A hadsereg és a nép

éhezett, sokszor csak gyökereken és faháncson élt. Mindeme körülmények következtében a párt 1941 – 1942-ben nagy nehézségekkel került szembe. A 8. hadsereg létszáma 1940-től 1942-ig 400 000-ról valamivel több mint 300 000-re csökkent. A szabad területek és a partizánkörzetek lakosságának száma is csökkent – több mint 100 millióról 50 millióra. A szabad körzeteknek hihetetlen gazdasági és pénzügyi nehézségekkel kellett megküzdeni. „Odáig jutotunk – írta Mao Ce-tung –, hogy jóformán nem volt már ruhánk, zsírunk, papírunk, zöldségféléink; harcosainknak nem volt lábbelijük, munkatársainknak nem volt télen takarójuk.”¹⁷

A munkastílus megjavításáért és a termelés növeléséért indított mozgalom

Hogyan lehetett leküzdeni ezeket a nehézségeket? A párt úgy határozott, hogy a két döntő láncszemet ragadja meg: az egyik a párttagok és a káderek ideológiájának kérdése, vagyis a munkastílus megjavításáért indított mozgalom, a másik az anyagi nehézségek leküzdésének kérdése, vagyis a termelés növeléséért indított mozgalom volt.

„Pártunk irányvonala helyes – ebben a tekintetben nálunk minden rendben van – mondotta Mao Ce-tung ebben az időben. – Pártunk munkájában is vannak eredmények. A pártnak több száz-ezer tagja van, akik a nép élén állnak az ellenséggel folytatott hihetetlenül nehéz harcban.”¹⁸ Ebben az időben azonban a párton belül még mindig akadtak különféle helytelen nézetek és munkamódszerek, amelyek a múltból, különösen a párt történetének abból az időszakából maradtak vissza, amelyben a harmadik „baloldali” elhajló irányvonal uralkodott. A pártmunkában ezek a hibás nézetek és munkamódszerek szubjektívizmusban, szektáságban és sematizmusban jutottak kifejezésre. A hibás nézeteknek és a helytelen munkastílusnak ez a három fő formája már a második forradalmi polgárháború időszakában is sokat ártott, s többek között azzal a következménnyel járt, hogy a japán agresszió elleni háború idején több körzetben és egyes munkaterületeken jobboldali elhajló hibákat követtek el. A KKP Központi Bizottsága Politikai Irodájának 1935-ben Cunjiban megtartott kibővített értekezletén és a KKP Központi Bizottságának 1938-ban megtartott 6. plénumán a jobboldali elhajló hibák ellen vívott

¹⁷ *Mao Ce-tung. Válogatott művei. 4. köt. 216. old.*

¹⁸ Ugyanott, 63–64. old.

harc eredményes volt. A helytelen nézetek és az éppoly helytelen munkastílus következtében politikai, katonai és szervezeti téren kialakult opportunista irányvonal helyébe helyes irányvonal lépett. Az opportunista nézetek ideológiai gyökereit azonban nem sikerült teljesen kiirtani, úgyhogy ezután is akadályozták a párt politikai, eszmei és szervezeti egységének még szorosabbra fűzését és a párt fő irányvonalának következetes érvényesítését. A párt addig, amíg ezeket a helytelen nézeteket és ezt a helytelen munkastílust nem küzdötte le, nem haladhatott megállás nélkül előre, nem vezethette eredményesen a népet a súlyos nehézségek leküzdéséért vívott harcban.

Mao Ce-tung elvtárs ezzel kapcsolatban 1941-ben közzétette „Szervezzük át oktatásunkat” című művét, 1942-ben pedig még két munkáját: „A pártmunka helyes stílusáért” és „A párt-sablon ellen” címmel.

Mao Ce-tung elvtárs mindenekelőtt a marxizmus—leninizmussal teljesen ellentétes, s a párton belül akkoriban elterjedt szubjektív nézeteket és munkastílust leplezte le. Megállapította, hogy a szubjektívizmusnak két formája van. Az egyik a dogmatizmus, amelyre az jellemző, hogy nem a valóságból indul ki, hanem könyvekből. A dogmatikusok „a marxista—leninista irodalomból kiragadott egyes formulákat csodaszernek tekintik, s azt hiszik elég ezt a gyógyírt megszerezni, hogy minden fáradság nélkül meggyógyítsanak minden betegséget”¹⁹, de azt az orvosságot, amelyre valóban szükség volna, nem ismerik, s nem vizsgálják, hogy megfelelnek-e ezek a formulák a tényleges kínai helyzetnek. A szubjektívizmus másik formája — az empirizmus. Erre az jellemző, hogy kizárólag a szűkkörű tapasztalatból indul ki; a részleges tapasztalatot mindenütt alkalmazható általános igazságnak minősíti, lebecsüli a marxista—leninista elméletet. Noha a dogmatikusok és az empirikusok kiindulópontja különböző, gondolkodási módszereik azonosak: ezek is, amazok is elszakítják az elméletet a gyakorlattól, egy-egy könyvből vett formulát vagy részleges tapasztalatot általános igazsággá tesznek meg — ahelyett, hogy minden szempontból figyelembe vennék az objektív, tényleges helyzetet. Ezért az empirizmus is, a dogmatizmus is szubjektív elmélet, amelynek semmi köze a marxizmus—leninizmushoz. A marxizmus—leninizmus álláspontja ugyanis az, hogy

¹⁹ Ugyanott, 78. old.

az elméletet egybe kell kapcsolni a gyakorlattal. A marxisták nem bízzák magukat szubjektív elképzelésekre, nem érik be egy-egy könyvből vett formulával, nem elégszenek meg az egyoldalú tapasztalattal, hanem a marxizmus—leninizmus alapelveiből kiindulva, a marxizmus—leninizmus módszerét alkalmazva, komolyan tanulmányozzák Kína történelmét, gazdasági és politikai viszonyait, kultúráját és hadügyeit, s kimerítő adatok alapján konkrétan elemeznek minden egyes kérdést, majd levonják a megfelelő elméleti következtetéseket, s ezeket a kínai forradalom gyakorlati vezetésére alkalmazva, a gyakorlatban ellenőrzik helyességüket.

Miképpen lehetett úgy átnevelni a dogmatikusokat és az empirikusokat, hogy az elmélet és a gyakorlat egybekapcsolásának marxista—leninista álláspontjára helyezkedjenek? Mao Ce-tung megállapítása szerint „amikor a szubjektivizmus ellen harcolunk, a két említett kategóriához tartozó emberek fejlődését úgy kell irányítanunk, hogy elsajátítsák azt, aminek híján vannak, hogy az említett kategóriákhoz tartozó emberek közt elmosódjék a határvonal. Azoknak, akiknek könyvszagú ismereteik vannak, a gyakorlat tekintetében kell fejlődniük, mert csak akkor lesznek képesek arra, hogy ne rekedjenek meg a könyvekből merített ismeretekenél, és csak akkor tudják elkerülni a dogmatikus jellegű hibákat. Azoknak viszont, akiknek gyakorlati tapasztalataik vannak, elméleti tanulmányokat kell folytatniuk, el kell merülniük a könyvek tanulmányozásában, mert csak akkor tudják majd tapasztalataikat rendszerbe foglalni, összegezni és elméletileg általánosítani, csak akkor nem fogják tévesen egyetemes igazságnak vélni saját szűkkörű tapasztalataikat, és csak akkor kerülhetik el az empirikus jellegű hibákat.”²⁰

Mao Ce-tung elvtárs a szektásságról, a szervezeti téren megnyilvánuló szubjektivizmus egyik formájáról is lerántotta a leplet. Abban az időben egyes elvtársak csupán korlátozott, szűk szempontokra voltak tekintettel, s figyelmen kívül hagyták az egészet, az egész párt érdekeit, s ezért a párton belül és a párton kívül egyaránt különféle szektás hibákat követtek el. Mao Ce-tung megbírálta ezeket a hibákat. „A párttagokkal szemben megnyilvánuló szektás tendenciák — mondotta — eltaszítják tőlünk saját elvtársainkat, és megbontják a párt egységét és egybeforrottságát. A nem-kommunistákkal szemben megnyilvánuló szektás tenden-

²⁰ Mao Ce-tung. Válogatott művei. 4. köt. 75—76. old.

ciák eltaszítják tőlünk a pártonkívülieket, és gátolnak bennünket abban, hogy egész népünket a párt köré tömörítsük.”²¹

Mao Ce-tung különösen nagy nyomatékkal hangsúlyozta, hogy ha le akarjuk küzdeni ezeket a párton belül jelentkező hibás tendenciákat, szigorúan tartanunk kell magunkat a demokratikus centralizmus elvéhez, vagyis ahhoz, hogy a kisebbséget alá kell rendelni a többségnek, az alsóbb szerveket a felsőbbeknek, a részt az egésznek, valamennyi pártszervezetet a Központi Bizottságnak. „Minden párttag tevékenységét, az egész munkát, minden megmozdulást és minden akciót alá kell rendelni az egész párt közös érdekeinek. Semmiképpen sem engedhető meg ennek az elvnek a megszegése.”²² Ami pedig a párt és a tömegek viszonyát illeti, mondotta Mao Ce-tung, „Eltársainknak meg kell érteniük azt az igazságot, hogy a kommunisták mindig kevesebben lesznek, mint a nem-kommunisták... Kötelességünk együttműködni mindenkiel, aki együtt akar és együtt tud működni velünk, nincs semmiféle jogunk eltaszítani őket magunktól.”²³

Mao Ce-tung a kínai forradalom konkrét sajátosságaiból kiindulva meghatározta, hogy milyen legyen a viszony a felszabadított körzetekbe kívülről érkező funkcionáriusok és a helyi káderek, a hadseregben dolgozó funkcionáriusok és a helyi szervezetek funkcionáriusai, az új és a régi káderek, az egyes katonai egységek, valamint az egyes körzetek és a különféle szervezetek között.

Mao Ce-tung elvtárs a továbbiak során megbélyegezte a szubjektivizmus és a szektásság olyan megnyilvánulásait, mint a pártirodalomban fellelhető üres sémák, amelyeket a szubjektivisták és a szektások propagandájuk eszközeivé változtatnak. Mao Ce-tung egyenesen bűnnek nevezte azt, ha a pártéletben merev sablonokat alkalmaznak. „A sablonok egyáltalán nem segítik elő a forradalmi szellem megnyilvánulását — mondotta —, sőt ellenkezőleg, nagyon könnyen tönkretethetik azt. A forradalmi szellem erősítése érdekében el kell vetnünk a sablonokat, s eleven, friss és erőteljes marxista—leninista stílust kell használnunk a pártirodalomban.”²⁴

A hibáknak ez a három formája — a szubjektivizmus, a szektásság és sablonok alkalmazása — korántsem volt véletlen jelen.

²¹ Ugyanott, 79—80. old.

²² Ugyanott, 80—81. old.

²³ Ugyanott, 88. old.

²⁴ Ugyanott, 116. old.

ség: mindegyiknek mélyre nyúló történelmi gyökerei voltak, mindegyiknek megvolt a maga társadalmi alapja. Mao Ce-tung megállapította, hogy a szubjektivizmus, a szektásság és a sablonok alkalmazása ellenkezik a marxizmus szellemével: „a proletariátusnak nincs rájuk szüksége — csak a kizsákmányoló osztályoknak kellenek. Pártunkban ezek a kispolgári ideológia tükröződései. Kína olyan ország, amelyben a kispolgárság rendkívül nagylétszámú, és pártunkat ez az óriási társadalmi réteg veszi körül. Ráadásul pártunknak igen sok tagja maga is a kispolgárságból került ki, és mindegyikük több-kevesebb kispolgári szokást és csökevényt hozott magával a pártba. Ha nem szorítjuk megszabott keretek közé a kispolgárság forradalmi elemeire jellemző forrófejűséget, ha nem küszöböljük ki a rájuk jellemző egyoldalúságot, ez nagyon könnyen szubjektivizmusra, szektásságra vezethet, amelyeknek sajátos megnyilvánulási formái a tengeren túli, illetve a pártirodalmi sablonok.”²⁵

Mivel a kínai forradalom történelmi körülményeinél fogva a Kínai Kommunista Párt igen sok tagja a kispolgárság soraiból került ki, és sok párttag kisebb-nagyobb mértékben szubjektivista és szektás hibákat követett el, a pártmunkában sablonos módszereket alkalmazott, a pártnak szigorúnak, de egyben körültekintőnek kell lennie, amikor hozzáfog a hibák kijavításához, politikai, ideológiai és szervezeti egységének megszilárdításához. Semmi esetre sem szabad ezt a feladatot félvállról venni, elhanyagolni vagy elhamarkodottan egy csapással való megoldására törekedni. Mao Ce-tung elvtárs az említett körülményeket figyelembe véve, már korábban, a második forradalmi polgárháború idején, „A pártban megnyilvánuló hibás nézetek kiirtásáról” című munkájában és más írásaiban elemezte a hibás nézetek forrásait és megnyilvánulási formáit, s megjelölte kijavításuk útját. 1942-ben a Központi Bizottság és Mao Ce-tung továbbfejlesztette „A pártban megnyilvánuló hibás nézetek kiirtásáról” című munkában és más pártdokumentumokban kifejtett tételeket, s pártunk sajátos adottságairak megfelelő mozgalmat indított a párttagok marxista — leninista szellemi átnevelése érdekében, vagyis elindította a munkastílus megjavításáért folyó mozgalmat. Ennek a mozgalomnak konkrét tartalma a következő volt: „Harcoljunk a szubjektivizmus ellen, hogy megjavítsuk a pártoktatás stílusát, harcoljunk a szektásság ellen, hogy megjavítsuk a pártmunka stílu-

²⁵ Mao Ce-tung. Válogatott művei. 4. köt. 102. old.

sát, harcoljunk a sablonok ellen, hogy megjavítsuk a pártirodalom stílusát . . .”²⁶

1942-ben, a Központi Bizottság és Mao Ce-tung irányításával a pártban megindult a munkastílus megjavításáért folyó mozgalom. Ez a mozgalom a következő alapvető célokat tűzte ki: „Először »kutassuk a múltat, hogy okuljunk belőle«, és másodsor: »gyógyítsunk, hogy megmentsek a beteget«. Okvetlenül tárjuk fel, személyekre való tekintet nélkül, a korábban elkövetett hibákat, tudományosan ellemezzünk és bíráljunk a múltban előfordult minden negatívumot, hogy a jövőben körültekintőbben járjunk el, jobban dolgozzunk — ez az értelme annak, hogy »kutassuk a múltat, hogy okuljunk belőle«. Amikor feltárjuk a hibákat és elítéljük a fogyatékoságokat, célunk ugyanaz, mint az orvosé, amikor beteget gyógyít — vagyis megmenteni a beteget, nem pedig halálra gyógyítani. Egy ember vakbélgyulladást kapott, az orvos eltávolította a vakbelet, és megmentette a beteg életét. Üdvözölni fogunk mindenkit, aki, miután hibát követett el, nem utasítja vissza a gyógyítást, és nem makacsolja meg magát hibájában, míg végül is gyógyíthatatlanná válik. Ha őszintén és becsületesen kijelenti, hogy meg akar gyógyulni, meg akar javulni, örülni fogunk ennek. és meggyógyítjuk, hogy jó párttag lehessen belőle. Nem tudjuk sikeresen megoldani ezt a feladatot, ha a pillanatnyi indulatnak engedve, kiméretlenül ostorozni fogjuk az illetőt. Ideológiai és politikai betegségek gyógyítása esetén nem szabad meggondolatlanul cselekednünk: az egyetlen helyes és hatékony gyógymód ez: »gyógyítsunk, hogy megmentsek a beteget«.²⁷

A Központi Bizottság és Mao Ce-tung elvtárs ezekkel a célkitűzésekkel összhangban megjelölte a munkastílus megjavításáért folyó mozgalom irányításának fő módszereit. Ezek a módszerek a következők: a párt dokumentumoknak és a marxizmus—leninizmus e kérdésekre vonatkozó más dokumentumainak összegyűjtése, a mindeme anyagok széleskörű tanulmányozására és megvitatására irányuló szervező munka megindítása, a párton belüli demokrácia fejlesztése, az említett dokumentumok szellemével összhangban álló kritika és önkritika messzemenő kifejlesztése, a párttörténet tanulmányozása és a párttagok által elkövetett hibák megvilágítása, a hibák gyökereinek, lényegének és következményeinek konkrét elemzése, a kijavításukra irányuló intéz-

²⁶ Ugyanott, 65. old.

²⁷ Ugyanott, 91—92. old.

kedések kidolgozása. A kommunisták a párt segítségével csak így tarthattak ki tudatosan az igazság mellett, csak így javíthatták ki a hibákat, és valósíthatták meg a két célt, hogy tudniillik „egyrészt . . . teljesen tisztázzuk pártunk történetének tanulságait és elkerüljük a hibák megismétlődését, másrészt . . . egységbe tömöríthessünk minden párttagot a közös munka érdekében”.²⁸

A munkastílus megjavításáért indított mozgalom megoldotta a pártunk számos káderénél a proletár és a nem-proletár (abban az időben főleg kispolgári) ideológia között fennálló ellentmondást, és sok olyan kispolgári származású párttagot, aki a japán terület-rablók elleni háború megindulása után lépett be a pártba, hozzásegített ahhoz, hogy megváltoztassa korábbi álláspontját és a proletariátus álláspontjára helyezkedjen. Ez a mozgalom megszüntette a szubjektívizmus, s különösen a dogmatizmus káros befolyását, amely hosszú időn keresztül éreztette hatását a pártban, aláásta a párton belül kialakult különféle opportunisták hibák ideológiai gyökereit, és segítségére volt az egész pártnak abban, hogy még szilárdabban kövesse a marxizmus—leninizmus és a kínai forradalmi gyakorlat egybekapcsolásának irányvonalát. Ez a mozgalom jelentős mértékben emelte a kínai kommunisták elméleti színvonalát, s ennek következtében a pártnak a marxizmus—leninizmuson alapuló összeforrottsága szilárdabb lett, mint valaha is volt. Így ez a mozgalom az ahhoz szükséges ideológiai alapot is megteremtette, hogy a párt vezesse a népet a súlyos nehézségek leküzdéséért folyó harcban és a kínai népi forradalom győzelmének előkészítésében.

A párt a munkastílus megjavítására irányuló mozgalom elindításával és az ideológiai kérdések megoldásával egyidejűleg a hadsereg és a felszabadított körzetek lakossága előtt felmerült súlyos anyagi nehézségek leküzdésére is lépéseket tett.

A pártban a súlyos anyagi nehézségek leküzdésével, s a pénzügyi és anyagi problémák megoldásával kapcsolatban különféle téves elképzelések merültek fel. Sok elvtárs nem tudta, hogyan kell fejleszteni a gazdaságot, honnan lehet előteremteni a szükséges eszközöket, s úgy próbált megszabadulni a pénzügyi nehézségektől, hogy éppen azokat a kiadásokat csökkentette, amelyeket semmiképpen sem lett volna szabad csökkenteni. Más elvtársak megértették a gazdaság fejlesztésének szükségességét, de nem szá-

²⁸ Ugyanott, 321. old.

moltak a felszabadított körzetek konkrét viszonyaival, s így különféle irreális tervekkel hozakodtak elő, például a nehézipar fejlesztését követelték stb. Egyes elvtársak figyelmen kívül hagyták a háború követelményeit, s egyre csak azt hajtogatták, hogy a kormánynak „humánusan kell kormányoznia”. Akadtak azonban olyanok is, akik nem gondoltak a nép nehézségeire, s csak a kormány és a hadsereg ügyeivel törődtek. A Mao Ce-tung elvtárs vezette Központi Bizottság elítélte ezeket a hibás nézeteket, s elvként szögezte le, hogy „a társadalmi és az egyéni érdekekről egyaránt gondoskodni kell”. Ezzel kapcsolatban „a katonai és a közgazdasági apparátus viszonyának rendezésére” irányuló politikát folytatott, egyszersmind pedig kiadta a „fejlesszük a gazdaságot, biztosítsuk az ellátást” jelszót, s a felszabadított körzetekben gazdasági és pénzügyi téren ez a jelszó szabta meg a munka fő irányát.

A „fejlesszük a gazdaságot, biztosítsuk az ellátást” jelszó abban az időben azt jelentette, hogy a katonai alakulatok, az intézmények, a tanintézetek és a néptömegek vezetése során mozgalmat kellett indítani a termelés növeléséért, az állami és a magángazdaság fejlesztéséért, mert csak úgy lehetett pénzbevételhez jutni, egyszersmind pedig biztosítani a hadsereg és a nép szükségleteinek kielégítését.

A „fejlesszük a gazdaságot, biztosítsuk az ellátást” irányvonal alapján a párt a felszabadított körzetekben kialakult helyzettel összhangban a termelés irányításának több konkrét elvét és módszerét dolgozta ki. Mivel a falvakban az emberi munkaerő erősen szét volt forgácsolódva, a párt úgy határozott, hogy a termelés és az ellátás terén a „centralizált vezetés és decentralizált igazgatás” irányelvét követi. Figyelembe véve, hogy a hadsereg és a lakosság elsősorban mezőgazdasági termékekben szenvedett komoly szükségletet, s hogy ezeket a termékeket csak iparcikkek ellenében lehetett behozni, a párt elhatározta, hogy a termelés fejlesztéséért indított mozgalomban fő figyelmét elsősorban a mezőgazdasági termelésre fogja fordítani. Mivel abban az időben a föld nagy része még a földbirtokosok tulajdonában volt, s a termelőerők fejlesztése komoly akadályokba ütközött, a párt a szabad körzetekben mindenütt harcra mozgósította a tömegeket a haszonbér és a kölcsönkamat leszállításáért, hogy így növelje a parasztság termelési aktivitását.

A parasztok külön-külön gazdálkodó kistermelők, nincs elegendő munkaeszközük, s ami van, az is rendkívül kezdetleges. Ezért a

párt felszólította a parasztokat, hogy alakítsanak az egyéni gazdaságok alapján működő önkéntes kölcsönös segítségnyújtási munkacsoportokat. A kölcsönös segítségnyújtási munkacsoportok megalakulása biztosította a munka termelékenységének emelkedését, s egyben a parasztok szocialista szellemű nevelését szolgálta.

Az ellenség nap nap után támadta a szabad körzeteket. Egyik-másik szabad körzet területén szüntelenül ádáz harcok folytak. Az elhúzódó háború jelentős anyagi eszközöket követelt, ugyanakkor azonban a parasztokat az egymást érő ellenséges támadások nyomorba döntötték, úgyhogy semmiképpen sem lehetett növelni a néptömegek máris súlyos terheit. A Kínai Kommunista Párt ebben a helyzetben azt tartotta legfontosabb feladatának, hogy a szabad körzetek egész lakosságát, katonai alakulatait, intézményeit, tanintézetait stb. — összefogja, és egyetlen, hatalmas munkahadsereggé változtassa. A párt kiadta a felhívást, hogy mindenki, akár az ellenséggel harcol, akár hivatalban dolgozik, akár valamelyik tanintézetben tanul stb. — vegye ki részét a termelés növeléséből.

A szabad körzetekben hatalmas arányú mozgalom bontakozott ki a termelés fejlesztése érdekében. Sok katonai alakulat, intézmény és tanintézet számára lehetővé vált, hogy rátérjen a teljes vagy részleges önellátásra, s ezzel nemcsak saját anyagi helyzetén javított, hanem a lakosság terhein is könnyített, ami biztosította számára a nagy néptömegek támogatását. Megváltozott a felszabadított körzetek egész arculata: sok olyan helyen, ahol korábban ruházatban és élelmiszerben súlyos hiányt szenvedtek, sikerült leküzdeni a nehézségeket. Még az ellenség mögöttes területein is, azokban a körzetekben, ahol ádáz harcok folytak, sikerült valóra váltani a kommunista párt felhívását: „Saját erőnkől küzdjük le a nehézségeket!”

A munkaszerető és bátor hadsereg, a felszabadított körzetek lakosságával összefogva — a Kínai Kommunista Párt vezetésével — leküzdötte a japán intervenciók és a reakciós kuomintangista klikk támadása és blokádja által előidézett óriási anyagi nehézségeket, és lerakta a kínai forradalom győzelmének anyagi alapját. Ugyanakkor a termelés fejlesztéséért indított hatalmas mozgalom során a párt sok gazdasági vezetőt képezett ki, s megszerezte a szabad körzetek — majd később az egész ország gazdasági építésének irányításához szükséges tapasztalatokat.

A munkastílus megjavításáért és a termelés növeléséért indított mozgalom a szabad körzetekben az egész forradalmi munkát magasabb színvonalra emelte

A munkastílus megjavításáért indított mozgalom a párttagság széles rétegei és a vezetők számára egyaránt lehetővé tette a legfontosabb ideológiai kérdések tisztázását, a termelés növeléséért indított mozgalom nyomán pedig lehetővé

vált az anyagi nehézségek leküzdése. E két probléma megoldása megeremtette az alapot a többi harci feladat teljesítéséhez. Emelkedett a káderek ideológiai színvonala, lehetővé vált, hogy még eredményesebben és következetesebben érvényesüljön a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának helyes irányvonala. A csapatok megerősödtek, tapasztaltabbakká váltak, harcképességük jelentékeny mértékben fokozódott. A szabad körzetek lakossága élelmiszerben és ruházatban nem szenvedett már olyan nagy hiányt. Harci elszántsága még jobban megnövekedett, még bizonyosabb volt a győzelemben.

E két mozgalom nyomán a felszabadított körzetekben megkezdtek a hatalmi szervek kiépítését, számos tömeg-kampányt folytattak le, s katonai, politikai, gazdasági és kulturális téren különböző intézkedéseket valósítottak meg. Aránylag gyorsan sikerült leküzdeni egyes, a reakciós kuomintangista klikk kommunista-ellenes kampánya és pártunk önvédelmi harca során előfordult „baloldali” elhajlásokat. Ilyen volt például a pártonkívüliekkel való összefogás elhanyagolása, a hatalmi szervek kiépítésénél a „háromharmados” rendszer megvalósításától való vonakodás stb.

A párttagok ideológiai színvonalának emelkedése és a különböző területeken kifejtett aktív munka eredményesebbé tette a szabad körzetek harcát. A győzelem kivívása érdekében az új körülmények között a felszabadított körzetekben jelentősen növelték a partizánosztagek és a népi fegyveres erők létszámát, s ezek az alakulatok nemcsak harcokban vettek részt, hanem különböző termékek előállításával is foglalkoztak.

A népi hadsereg alakulatai a helyi partizánosztagekkel és a népfelkelőkkel vállvetve küzdöttek s az ellenség irtóhadjáratai során mesteri taktikát alkalmazva, egyik csapást a másik után mérték az ellenséges csapatokra. Az ellenség mögöttes területén az egész népet átfogó partizánháború bontakozott ki. Az ellenség, amelyet a népi fegyveres erők minden oldalról támadtak, sem éjjel, sem nappal nem talált nyugtot. Ha egy-egy falu átmenetileg az ellenség

kezére jutott, csak lakatlan házakat meg kopár mezőket talált. A faluban sem élelmet, sem vizet nem tudott magának szerezni.

Ebben az időben a mi csapataink gyakran alkalmazták „az ellenség támad — mi visszavonulunk” taktikát. Mélyen benyomultak az ellenség háta mögé, és onnan csaptak le rá. Az ellenség nem tudott az egyidejűleg két irányból indított támadással szemben védekezni, és soraiban pánik tört ki, zűrzavar támadt. Amikor azután a szabad körzetekbe mélyen benyomuló ellenség az éhségtől és fáradtságtól kezdett kimerülni, s helyzete kilátástalanná vált, hadseregünk fő erői váratlanul lecsaptak rá, és felmorzsozták. Így végződtek az ellenség hírhedt „irtóhadjáratai”.

A párt később kisebb fegyveres munkásbrigádokat is alakított, amelyek mélyen az ellenség mögöttes területén tevékenykedtek. A fegyveres munkásbrigádok harci szervezetek voltak, amelyek egyaránt fejtettek ki katonai, politikai, gazdasági és kulturális tevékenységet. A brigádok minden egyes tagja nemcsak katona, hanem agitátor és szervező is volt. Ezeknek a brigádoknak a harcsoi, a tömegekkel szorosan összeforrvá és rájuk támaszkodva, csoportosan vagy külön-külön behatoltak a megszállt körzetekbe, harcra keltek az ellenséggel, éjjel-nappal nyugtalanították, s mindig ott bukkantak fel, ahol az ellenség a legkevésbé várta. Ezeknek a brigádoknak a harci akciói, propagandamunkája, nyílt és titkos harci módszerei gyengítették a japánok és szekértolók seregeinek harci szellemét, bomlasztották az ellenség szervezeteit, és erősítették a népnek a győzelembe vetett hitét. Ha lehetőségük nyílt arra, hogy valahol viszonylag hosszabb időn át dolgozzanak, akkor mindig megnyerték a lakosság tömegeinek támogatását, szilárdan megvetették a lábukat az ellenség által megszállt falvakban, s megteremtették a szabad körzetek visszaállításához, illetve kiszélesítéséhez szükséges feltételeket.

A japán területablók elleni háborúnak ezekben a legsúlyosabb éveiben (1941—1942-ben) a párt fáradhatatlanul szervezte a tömegeket a nehézségek leküzdésére. S ha elő is fordult, hogy a szabad körzetek területe átmenetileg kisebb lett, belső helyzetük megszilárdult. Az is előfordult, hogy a népi hadsereg létszáma csökkent, harcképessége azonban jelentős mértékben fokozódott, és ragyogó sikereket ért el. A japán imperialista agresszió elleni háború ötödik éve folyamán (1941 júniusától 1942 májusáig) a 8. hadsereg és az Új 4. Hadsereg a japánok és szekértolók seregeinek több mint 140 000 katonáját és tisztjét semmisítette meg.

3. *A felszabadított körzetek helyreállítása és fejlesztése.*
A párt harca a japán imperialista agresszió elleni háború
végleges győzelméért

*A felszabadított körzetek új-
jépeklése és fejlesztése. A né-
pi hadseregek részleges ellen-
támadásának megindulása*

1942 novembere és 1943 februárja között a szovjet hadsereg Sztálingrádnál szétverte és megsemmisítette a német fasiszta haderő több mint 330 000 főnyi elit-csapatát. A nemzetközi helyzet gyökeresen megváltozott: a német és a japán fasiszták elvesztették katonai fölényüket, a Szovjetunió vezette Hitler-ellenes koalíció napról napra szélesedett, s Európában és a csendes-óceáni hadszíntéren egyaránt ellentámadásba ment át.

A nemzetközi helyzetben bekövetkezett kedvező változások időszakában a szabad körzetek frontján ugyancsak új szakasz kezdődött. 1943-ban a japán területablók hadseregüknek mintegy 60%-át még mindig a szabad körzetek hadserege és lakossága ellen használták fel, s egymás után indították barbár „irtóhadjárataikat”. A reakciós kuomintangista klikk sem akart lemaradni, és sietve megindította a harmadik kommunistaellenes kampányt.

A nemzetközi helyzetben bekövetkezett kedvező változások időszakában a szabad körzetek frontján ugyancsak új szakasz kezdődött. 1943-ban a japán területablók hadseregüknek mintegy 60%-át még mindig a szabad körzetek hadserege és lakossága ellen használták fel, s egymás után indították barbár „irtóhadjárataikat”. A reakciós kuomintangista klikk sem akart lemaradni, és sietve megindította a harmadik kommunistaellenes kampányt. A szidalmak és rágalomok szennyes özönét zúdította a kommunizmusra, „a kommunista párt szétkergetésére” buzdított, s jelentős katonai erőket összpontosított a senhszi—kanszu—ninghszjai határterület megtámadására. A Kínai Kommunista Párt, s ugyanúgy a felszabadított körzeteknek a párt vezetésével harcoló népi hadserege és lakossága 1941—1942-ben, a háború legnehezebb éveiben lényegesen megerősödött, egyszersmind pedig elsajátította a külső ellenség és a belső reakciók legyőzésének művészetét. Ebben az időben nyilvánvalóan megmutatkoztak a különféle területeken kifejtett pártmunka eredményei. „Különösen jelentős sikereket értünk el a munkastílus megjavítására és a termelés fejlesztésére irányuló munkában, és ez azt eredményezte, hogy pártunk eszmei alapja és anyagi bázisa sebezhetetlenné vált.”²⁹

Sok körzetben leszállították a földbért és a kölcsönkamatot, s ez még jobban növelte a parasztság nagy tömegeinek aktivitását a japán területablók elleni harcban. A hatalmi szerveket mindeütt a „három harmad” elv alapján hozták létre, s ez elősegítette

²⁹ Mao Ce-lung. Válogatott művei. 4. kötet. 332. old.

a japán agresszió elleni harcban részt vevő különböző osztályok még szorosabb összefogását. A felszabadított körzetek katonai ereje óriási mértékben megnövekedett: a fő erők és a helyi fegyveres alakulatok létszáma állandóan nőtt, mindenütt népfelkelő osztagok alakultak. A hadműveletek fő formája már nem partizánakció, hanem a mozgó háború volt. A szabad körzetek csapatai kezdtek megsemmisítő ellencsapásokat mérni az ellenségre. A 8. hadsereg és az Új 4. Hadsereg csupán 1943-ban a japánok és kínai cinkosaik seregeinek mintegy 270 000, vagyis lényegesen több katonáját és tisztjét semmisítette meg, mint az előző években.

A párt kímélet nélkül lerántotta a leplet a reakciós kuomintangista klikk harmadik kommunistaellenes kampányáról, és a nép nagy tömegeit mozgósította ellene. Ily módon sikerült visszaverni a kommunistaellenes kirohanásokat és megghiúsítani a fegyveres támadásra irányuló kísérleteket.

E sokrétű, megfeszített erővel folyó harc lehetővé tette, hogy a forradalmi erők a kommunista párt vezetésével 1943-ban hozzáfogjanak a felszabadított körzetek helyreállításához és kiszélesítéséhez. 1944 első felében az észak-, közép- és dél-kínai felszabadított körzetek már hatalmas területre terjedtek ki: a sanhszi — csahar — hopeji határterület öt tartománynak — Sanhszi, Hopej, Csahar, Zsehol és Liaoning tartománynak — a tatung — pukoui vasútvonaltól keletre, a csengtaj — tösi műüttől északra, a Tolun — Csincsou vonaltól délre és a Pohaj-öböltől nyugatra fekvő területét foglalta magában. Ennek a több mint 100 járásból álló határterületnek a lakossága felülmúlta a 20 milliót. A határterületet három körzetre osztották, a pejjüei, a közép — hopeji és a hopej — zsehol — liaoningi körzetre.

A sanhszi — hopej — santung — honani határterület négy tartomány — Sanhszi, Hopej, Santung és Honan tartomány — több mint 270 járását, továbbá Csiangszu tartomány egy kis részét foglalta magában. Ez a határterület a tiencsin — pukoui vasútvonaltól nyugatra, a csengtaj — tösi vasúttól délre, a tatung — pukoui vasútvonaltól keletre és a lunghaji vasútvonaltól északra fekvő területet ölelte fel. Lakossága ugyancsak felülmúlta a 20 milliót. Katonai szempontból a határterületet a peking — vuhani vasútvonal két körzetre osztotta: a sanhszi — honan — hopeji és a hopej — santung — honani körzetre.

Santung terület Santung tartomány nagy részét, továbbá Hopej és Csiangszu tartomány több járását foglalta magában, s a tien-

csin — pukoui vasútvonaltól keletre, a Sárga-tengertől és a Pohaj-öböltől nyugatra, a lunghaji vasútvonaltól északra és Tiencsintől délre terült el. Ennek a területnek valamivel több mint 13 millió lakosa, több mint 80 járása volt, s közigazgatásilag a következő öt körzetre oszlott: Santung középső területe, Santung déli területe, Pinhaj (tengermelléki körzet), a Csingtaótól keletre fekvő körzet és a Pohaj-öböl mentén fekvő körzet.

A sanhszi — szujjüani határterület Sanhszi tartomány északnyugati részét és Szujjüan tartomány délkeleti részét foglalta magában, s keleti irányban a peking — szujjüani és a tatung — pukoui vasútvonalig, nyugati irányban a Huangho-folyóig, déli irányban a fenjang — lisi műúttól észak felé a peking — szujjüani vasútvonalig, onnan pedig egészen a mongol sztyeppékig terjedt. Ez a határterület 40 járást foglalt magában, s lakossága több mint 3 millió volt.

Ez a négy felszabadított körzet Észak-Kínában, az ellenség mögöttes területén volt, és a 8. hadsereg hadműveleti területét képezte.

Az Új 4. Hadsereg is nagy győzelmeket aratott — Közép-Kínában. Az ellenség mögöttes területén nyolc szabad körzet létesült (Közép- és Észak-Csiangszuban, a Huajho-folyótól északra és délre, Hupej, Honan és Anhuj tartomány határán, Csiangszu tartomány déli részén, Közép-Anhujban és Csöcsiang tartomány keleti részén. Ezek a szabad körzetek az ország keleti részén egészen a tengerpartig, nyugaton a vutangi hegyekig, délen a Csöcsiangot Csiangszuval összekötő útig, északon pedig a lunghaji vasútvonalig terjedtek, Csiangszu tartománynak majdnem az egész területét, Anhuj és Hupej legtöbb járását, Honan és Csöcsiang tartomány egy részét, valamint Hunan tartomány néhány járását (a Tungtinghu-tó északi partját) foglalták magukban. Lakosságuk összesen 30 millió volt, s több mint 140 járásban létesült népi hatalom.

A 8. hadsereg és az Új 4. Hadsereg győzelmeinek hatására Dél-Kínában is megnövekedett a japánellenes népi partizánosztatok száma. Hajnan szigetén, a Gyöngy-folyó deltájában, a tungcsiangi és a hancsiangi kerületben, a Lejcsoui-félszigeten és Kuangtung tartományban szintén több szabad körzet és partizánkörzet jött létre, amelyeknek lakossága ugyancsak több millióra rúgott.

A kuomintangista csapatok újabb veresége. A demokratikus mozgalom országos fel lendülése. Az amerikai imperialisták beavatkozása Kína belügyeibe

Míg a felszabadított körzetek napról napra erősödtek, a Kuomintang-uralom körzetei súlyos válságba jutottak. A Kuomintangnak jóval kedvezőbbek voltak a feltételei, mint a Kínai Kommunista Pártnak: a kínai kormány nevében jogtalanul saját kezébe kaparintotta azokat

a nagy segélyeket, amelyeket a szövetségesek Kínának nyújtottak. A Kuomintang hatalma Délnyugat- és Északnyugat-Kína óriási, a japán haderők által el nem foglalt területeire terjedt ki, s így a kuomintangisták óriási embertartalékkal rendelkeztek. A japán hadseregek Vuhan eleste után már egyetlen stratégiai támadást sem indítottak a kuomintangista körzetek ellen.

A Kuomintang azonban nem használta ki ezeket a kedvező körülményeket a japán agresszorok elleni háborúban. Azt a nagymennyiségű korszerű fegyvert, amely a szövetségesektől érkezett, nem a japán imperialista agresszió ellen, hanem a szabad körzetek megtámadására és blokádjára használta fel. Gyűjtötte a fegyvereket, mert arra készült, hogy a Japán elleni háború befejezése után nyomban polgárháborút robbant ki, és megsemmisíti a Kínai Kommunista Pártot. A kuomintangista körzetek óriási embertartalékát nem használta fel a japán agresszió ellen küzdő erők növelésére. A Kuomintang-uralom körzeteiben a nagy néptömegeket kíméletlenül fosztogatták, hiszen az ország nyomorából megtollasodott csangkajsekista vezető felső réteg számára ezek a tömegek csak a gazdagodás forrását jelentették.

A négy család: Csang Kaj-sek, Szung Ce-ven, Kung Hsziang-hszi és Csen Li-fu családja által vezetett bürokratikus tőke a japán agresszió elleni háború ürügyével a kuomintangista uralom körzeteiben kirabolta a népet, s egyre jobban monopolizálta a pénzügyeket, a kereskedelmet, az ipart, a mezőgazdaságot és a sajtót. A Kuomintang azt a körülményt, hogy a japán hadvezetőség beszüntette ellene a stratégiai támadást, nem arra használta fel, hogy ellentámadást készítsen elő a területtrablók csapatai ellen, hanem arra, hogy könnyörtelen harcot indítson a kommunista párt, a nép ellen. A reakciós kuomintangista klikk kedvezőnek tartotta a helyzetet saját feudális—komprádor, fasiszta uralmának megszilárdítására. Mindez oda vezetett, hogy a Kuomintang egyre élesebb ellentétbe került a munkások, a parasztok, a városi kispolgárság és a nemzeti burzsoázia széles rétegeivel. Komoly válság

érlelődött: „a nép élete kibírhatatlanná vált, forrt benne a harag, s egyik felkelés a másikat érte”. Mindeme körülmények következtében a Kuomintang tekintélye, s ugyanúgy jelentősége a japán rablók elleni háborúban — erősen csökkent. A reakciós Kuomintang az egész országban béklyóba verte a japán megszállók ellen küzdő demokratikus erőket, mindenképpen akadályozta kibontakozásukat.

A kuomintangista uralomnak ez a velejéig rothadt, reakciós jellege különösen abban az időszakban vált nyilvánvalóvá, amikor a japán csapatok újabb támadásba mentek át. 1944-ben a csendes-óceáni hadszíntéren Japán számára igen kedvezőtlen helyzet alakult ki. A japán hadvezetőség segítséget akart nyújtani a csendes-óceáni országokban messzire előretört seregeinek, egyszersmind pedig Kínában fel akart készülni az utolsó döntő összecsapásra, s ezért olyan hadműveletre szánta el magát, amely lehetővé tette volna egy Északkelet-Kínától az indokínai félszigetig vezető, vagyis az egész szárazföldet átszelő közlekedési vonal létrehozását. A hadműveletben alig valamivel több mint 100 000 japán katona vett részt, a japán hadvezetőségnek mégis sikerült súlyos vereséget mérni a kuomintangista csapatokra, amelyek hét-nyolc hónap alatt (április közepétől december elejéig) 600—700 000 tisztet és katonát vesztek. A csangkajsekisták feladták Honan, Hunan, Kuanghszi és Kuangtung tartomány nagy részét, valamint Kujcsou tartomány egy részét; több mint 60 millió főnyi lakosság került a japán területlábók rabságába. Amikor azonban a japán militaristák elérték céljukat, amikor létrehozták a számukra oly fontos közlekedési vonalat, beszüntették a támadást, és újból a Kuomintanggal való kacérkodás politikáját kezdték folytatni. Csak ez állította meg a kuomintangista hadsereg további bomlását.

A Kínai Kommunista Párt a Kuomintang által sorsára hagyott területnek és lakosságának felszabadítása végett utasította a különböző körzetekben tartózkodó népi fegyveres alakulatokat, hogy támaszpontjaikat helyezték át azokra a vidékekre, amelyek a legutóbbi támadás során a japánok kezébe kerültek. A hopej—santung—honani körzet és a Huajho-folyótól északra levő területek népi hadseregei benyomultak Honan tartomány keleti részébe, és felszabadították a csungmoui, a vejsei, a fukoui, a hszihuai, a tunghszüi, a tajkangi és a huajjangi járást, aminek eredményeképpen az észak-huajhaji szabad körzet egybeolvadt a hopej—santung—honani körzettel. A hopej—honan—an huji körzet népi

csapatai benyomultak Dél-Honanba, és felszabadították a hszingi, a cüesani, a csuningi, a zsunani, a hszipingi és a vujangi járás nagy részét, s Tungpo térségéig törtek előre. A sanhszi—hopej—honani körzet népi csapatai Honan tartomány nyugati részébe nyomultak be, s keleti irányban egészen a peking—hankoui vasútvonalig, nyugati irányban a Szanmenghszia-szakadéig, déli irányban a Fengjusan-hegységig, északi irányban pedig majdnem a Huangho-folyóig terjesztették ki ennek a felszabadított körzetnek a határait. A Csiangszu tartomány déli és középső körzeteiben állomásozó népi egységek benyomultak Csöcsiang és Anhuj tartomány határvidéki járaásaiba, s ennek eredményeképpen a dél-csöcsiangi szabad körzet kiszélesedett, és a csöcsiang—csiangszui szabad körzetté alakult át. A közép-anhuji körzet népi egységei a tartomány déli részén sikeres hadműveleteket folytattak, amelyek eredményeképpen a közép-anhuji körzet anhuj—csiangszui szabad körzetté alakult át. A fő erők egy része, amelyet a senhszi—kanszu—ninghsziai határterület védelmére hagytak hátra, 1944 telén a nemrégiben japán megszállás alá került dél-hupeji, hunani, dél-csianghszi és észak-kuangtung-i járások területén megsemmisítő csapásokat mért a japán megszállókra és egy nagy kiterjedésű, új, szabad körzetet hozott létre: a hunan—hupej—csianghszi körzetet.

Abban az időben, amikor a fasizmus elleni háború, élén a Szovjetunióval, világszerte győzelemről győzelemre haladt, amikor Kínában a kommunista párt vezette szabad körzetek egyre gyarapodtak és egyre jobban megszilárdultak, a Kuomintang súlyos vereséget szenvedett a japán militaristáktól. Ez a vereség természetesen felháborodást és elégedetlenséget keltett az ország egész népében, szükségszerűen oda vezetett, hogy a néptömegek egyre állhatatosabban kezdték követelni a reakciós Kuomintang-kormány átalakítását.

A Kínai Kommunista Párt az egész ország népének a kívánságával és akaratával összhangban 1944 szeptemberében hivatalosan azt javasolta, hogy hívjanak össze rendkívüli állami tanácskozást, amelyen a különböző pártok és csoportok képviselői, valamint pártonkívüli politikusok vesznek részt, amely véget vet a Kuomintang egypárt-diktatúrájának, és demokratikus koalíciós kormányt alakít. A kommunista párt javaslatai, amelyek teljes összhangban voltak a legszélesebb néprétegek óhajaival, országszerte széleskörű demokratikus mozgalmat indítottak el. A Kuomintang-ura-

lom körzeteiben működő demokratikus pártok, csoportok és különféle társadalmi szervezetek a kommunista párt javaslatainak támogatására nyilatkozatokat tettek közzé, gyűléseket és tüntetéseket rendeztek. A reakciós kuomintangista klikk azonban makacsul megtagadta a nép követeléseinek teljesítését, és ellenzett mindennemű demokratikus átalakulást. Ekkor megindult a harc a demokratikus és az antidemokratikus erők között.

Ez a harc a nemzetközi helyzet alakulásával függött össze. 1944-ben a szovjet hadsereg egyik súlyos csapást a másik után mérte a német fasiszta hadseregre, saját országának a területét teljesen megtisztította a megszállóktól, felszabadított több kelet-európai országot, döntő győzelmet aratott a fasizmus elleni háborúban.

Ebben az időben az angol és amerikai csapatok végre partra szálltak Franciaországban, s a szovjet hadsereggel együttműködve támadták a végsőket rúgó fasiszta fenevadat. Ámde Anglia és az Egyesült Államok uralkodó köreit ebben a háborúban főleg az a cél vezette, hogy nyersanyag-szállító területeket, felvevő piacokat stb. kaparintsanak meg. Ezért az általuk megszállt területeken az antidemokratikus erőket támogatták, népellenes rendszereket hoztak létre, és elnyomták a nagy néptömegek forradalmi mozgalmát. A csendes-óceáni hadszíntéren, ahol az Egyesült Államok egyre nagyobb erőfőlényre tett szert, az amerikai imperialisták ugyanilyen politikát folytattak. A nemzetközi antifasiszta koalíción belül élesedni kezdett a harc a demokratikus és az antidemokratikus erők között. Ez Kínában is megmutatkozott. Ebben az időszakban az amerikai imperialisták azon a címen, hogy Kínának segítséget nyújtanak a japán agresszió elleni háborújához, a Kuomintang-uralom körzeteiben már ellenőrzésük alá vették a politikai és a gazdasági életet, a katonai ügyeket stb., s az volt a szándékuk, hogy Japán legyőzése után teljesen kisajátítsák a kínai piacot, vagyis Kínát gyarmatukká változtatják.

Az amerikai imperialisták e terveik megvalósítása érdekében fokozottan támogatták csatlósukat — a csangkajsekista Kuomintangot, s támadást indítottak az ország demokratikus erői, mindenekelőtt az amerikai terjeszkedéssel szembeszálló kommunista párt ellen. Az Egyesült Államok nagyszámú tisztet küldött Kínába, sok hadianyagot, fegyvert és pénzt bocsátott a Kuomintang rendelkezésére, s gyors ütemben képezte ki és fegyverezte fel a csangkajsekista csapatokat. Ezzel egyidejűleg a Kínai Kommunista

Párt és a Kuomintang viszonyának „rendezése” céljából „hármass bizottság” alakítására törekedett.

Az Egyesült Államok eleinte képmutató módon támogatta a kommunista pártnak azt a követelését, hogy alakítsanak demokratikus koalíciós kormányt. Később az amerikai imperialisták Csang Kaj-sekkel együtt azt a javaslatot tették a Kínai Kommunista Pártnak, hogy vagy helyezze a népi hadsereget és a szabad körzetek hatalmi szerveit a Kuomintang ellenőrzése és irányítása alá, vagy pedig a népi hadsereg „átszervezése” céljából létesítsenek „hármass bizottságot”, amelyet az Egyesült Államok képviselője vezetne, másik két tagja pedig a Kuomintang illetve a Kínai Kommunista Párt képviselője volna. Mint mondták, a Kuomintang csak ezután fog biztosítani a kommunista pártnak „demokratikus jogokat”, csak ezután engedi meg, hogy a kommunisták belépjenek a kormányba, és „részt vegyenek az ország igazgatásában”.

Miután a kommunista párt leleplezte ezt a népi hadsereg és a szabad körzetek felszámolására irányuló összeesküvést, az amerikai imperialisták kísérletet tettek arra, hogy megfélemlítsék a kínai népet, s nyíltan kijelentették, hogy ők csak a Kuomintanggal hajlandók együttműködni, és hallani sem akarnak a kommunista pártról, együtt viszont egy lépést sem tesznek. Ilyenformán a kínai nép a barbár japán imperializmus mellett, amelynek szétzúzása már csak rövid idő kérdése volt, egy még alattomosabb és még veszélyesebb ellenséggel került szembe, az amerikai imperializmussal, amely a szövetséges álarcában lépett fel. Kína politikai helyzete még bonyolultabbá és feszültebbé vált.

*A Kínai Kommunista Párt VII. kongresszusa a japán imperializmus agressziója elleni háborút illetően megszabja a végleges győzelem kivívása érdekében folytatott pártpolitika fő irányvonalát, és a pártnak a japán terület-
rablók szétzúzása utáni fő feladatait*

Mit kellett tennie a pártnak ebben a rendkívül bonyolult és feszült politikai helyzetben ahhoz, hogy megszüntesse az amerikai imperialisták és a reakciós kuomintangista klikk által támasztott akadályokat, s hogy kivívja a végső győzelmet a japán terület-
rablók agressziója elleni háborúban? Milyen kilátásai voltak Kínának a japán agresszió elleni háborúban kivívott győzelem után az

amerikai imperialisták behatolásának körülményei között? Milyen politikát kellett folytatnia a pártnak ahhoz, hogy biztosíthassa

Kína előrehaladását? Ezekre és más fontos kérdésekre kellett sürgősen választ adni. Megoldásukra a Kínai Kommunista Párt Jenanba összehívta VII. országos kongresszusát, amely 1945. április 23-tól június 11-ig ülésezett.

Abban az időszakban, amikor a Kínai Kommunista Párt VII. országos kongresszusa összeült, a párttagok száma addig soha nem látott mértékben növekedett. A kongresszuson 547 (a kongresszus megnyitásakor 544) szavazati joggal, és 208 tanácskozási joggal rendelkező küldött vett részt, összesen 1 210 000 párttag képviselőiben, vagyis a párttagok száma a japán agresszió elleni háború kezdeti időszakához viszonyítva körülbelül a harmincszorosára emelkedett. Ebben az időben a kommunista párt már 19 szabad körzetet irányított. Ezek közül 7 körzet Északnyugat-, illetve Észak-Kínában volt (a senhszi—kanszu—ningsziai, a sanhszi—szujjüani, a sanhszi—hopej—honani, a hopej—zsehol—liaoningi és a santungi), 10 körzet Közép-Kínában (a közép-csiangszui, az észak-csiangszui, a csiangszu—csöcsiangi, a kelet-csöcsiangi, a Huajho-folyótól délre és az attól északra fekvő, az anhuj—csiangszui, a hupej—honan—anhuji, a nyugat-honani és a hunan—hupej—csiangszhi), 2 körzet pedig Dél-Kínában (Tungcsiang és Hajnan-sziget).

A 19 szabad körzet területén összesen 95,5 millió ember élt. A népi hadseregnek 910 000 harcosa volt, a szabad körzetek népfelkelő osztagai pedig több mint 2 200 000 főből állottak. Az ellenséges megszállás alatt levő városok, közlekedési vonalak és tenger-melléki körzetek nagy részét a népi hadsereg gyűrűje vette körül. Kínában a felszabadított körzetek és a népi hadsereg már a japán csapatokkal szemben kibontakozó ellentámadás fő erőivé váltak.

A Kínai Kommunista Párt VII. országos kongresszusán a Központi Bizottság nevében Mao Ce-tung tartotta a politikai beszámolót „A koalíciós kormányról” címmel.

Mao Ce-tung ebben a beszédében elemezte a nemzetközi helyzetet és az ország belső helyzetét, összegezte a Kínai Kommunista Párt és a Kuomintang irányvonala közti harc tapasztalatait, megfogalmazta a pártprogram általános és konkrét követeléseit, megjelölte a párt feladatait — a Kuomintang-uralom körzeteinek, a japán megszállás alatt levő körzeteknek és a felszabadított körzeteknek viszonylatában. Mao Ce-tung elvtárs megállapította, hogy a forradalmi erők, amelyek élén a Szovjetunió áll, világszerte példátlanul megerősödtek. A nemzetközi fasizmus élén álló hitleri

Németország fölött már döntő győzelmet arattak, s a japán intervenció sok megsemmisítése is közel van már. A Hitler-ellenes koalíción és a kínai japánellenes táboron belül azonban vannak olyan erők, amelyek szembehelyezkednek a demokráciával. Ezért Kína számára két perspektíva lehetséges: „Ha a fasiszta diktatúra rendszere továbbra is fennmarad, ha a demokratikus reformok nem válnak lehetővé, ha a fő erőfeszítések nem a japán hódítók ellen, hanem a nép ellen fognak irányulni, akkor — még ha szét is zúzzuk a japán területablókat — az országban kitörhet a polgárháború, és akkor Kína ismét visszaesik régebbi súlyos helyzetébe, vagyis ismét függő helyzetben levő, szabadságától megfosztott, nem-demokratikus, szétagolt, szegény és gyenge állammá válik. Ez az egyik lehetőség, az egyik perspektíva... Az országon belül a Kuomintang népellenes klikkjének, külföldön pedig az imperialista étvágytól fűtött reakciós elemeknek az az érdekük, hogy éppen ez a lehetőség, éppen ez a perspektíva valósuljon meg.”³⁰

A másik lehetőség, a másik perspektíva a harc folytatása volt avégett „hogy leküzdjünk minden nehézséget, tömörítsük az egész népet, felszámoljuk a Kuomintang fasiszta diktatúrájának rendszerét, végrehajtsuk a demokratikus átalakításokat, megszilárdítsuk és gyarapítsuk a japánellenes harc erőit, végleg szétzúzzuk a japán agresszorokat, és felépítsük a független, szabad, demokratikus, egységes, gazdag és erős új Kínát... Az országon belül a milliós néptömegeknek, a Kínai Kommunista Pártnak és a többi demokratikus csoportoknak, külföldön pedig minden népnek, amely magával egyenlőnek tekint bennünket, a külföldi országok összes haladó elemeinek és néptömegeinek az az érdekük, hogy éppen ez a lehetőség, éppen ez a perspektíva valósuljon meg.”³¹

Mao Ce-tung megállapította, hogy a párt példátlan megerősödése, a szabad körzetek és a népi hadsereg példátlan gyarapodása az egész ország néptömegeinek segítsége és más országok, különösen a Szovjetunió népeinek támogatása folytán minden bizonnyal megvalósulhat a második perspektíva.

Ehhez elszánt harcot kell vívni az amerikai imperializmus és az uralkodó reakciós kuomintangista klikk ellen. Mao Ce-tung hangsúlyozta: „A kínai népnek követelnie kell a Kuomintang-kormánytól, hogy teljesen zúzza szét a japán területablókat, és ne egyez-

³⁰ Mao Ce-tung. Válogatott művei. 4. köt. 535. old.

³¹ Ugyanott, 536. old.

zen meg velük félúton. Az ilyen megegyezésre irányuló különféle intrikáknak haladéktalanul véget kell vetni. A kínai népnek követelnie kell, hogy a Kuomintang-kormány hagyjon fel a háború szabotálásának jelenlegi politikájával, és használjon fel minden fegyveres erőt a japán területablók elleni aktív hadműveletekre. A kínai népnek növelnie kell saját fegyveres erőit: a 8. hadsereget, az Új 4. Hadsereget és a többi népi katonai alakulatot; mindenütt, ahová a japán hódítók behatoltak, a népnek önállóan, nagy lendülettel fejlesztenie kell saját japánellenes fegyveres erőit, s ezáltal fel kell készülnie arra, hogy a szövetséges hatalmakkal közvetlenül együttműködve felszabadítsa a megszállt területeket. Semmiképp sem szabad csupán a Kuomintangra bízni magát. A japán területablók szétzúzása a kínai nép szent joga. Ha a reakciós elemek meg akarják fosztani a kínai népet ettől a szent jogától, ha megpróbálják lehetetlenné tenni japánellenes harcát, és gyengíteni erőit, amelyek ezt a harcot viselik, a kínai nép, miután kimerítette a meggyőzés minden lehetőségét, kénytelen lesz önvédelemhez folyamodni, és válaszul megsemmisítő csapást mérni a reakciósokra . . .”³²

Mao Ce-tung különösen nagy nyomatékkal hívta fel az egész párt figyelmét arra, hogy az uralkodó reakciós kuomintangista klikk az amerikai imperialisták segítségével polgárháború kirobbantására készül. Megállapította, hogy „A Kuomintang uralkodó klikkje mind a mai napig makacsul ragaszkodik a diktatórikus rendszer fenntartásának és a polgárháború kirobbantásának reakciós irányvonalához. Számos jel szól amellett, hogy ez a klikk már régóta, most pedig különösen gyors ütemben készül arra, hogy kirobbantsa a polgárháborút, mihelyt valamelyik szövetséges hatalom csapatai megtisztítják a kínai szárazföld bizonyos részét a japán területablóktól . . . Ha honfitársaink nem lesznek résen, ha nem lepezik le ezt az összeesküvést és nem hiúsítják meg ezeket az előkészületeket, akkor egy szép napon ismét meghallhatják, hogy dörögnek az ágyúk a polgárháború frontján.”³³

A második perspektívának — a japán területablók szétzúzásának és az új Kína felépítésének — a megvalósulását az amerikai imperialisták által támogatott uralkodó reakciós kuomintangista klikk elleni elszánt harcon kívül egy további döntő fontosságú

³² Ugyanott, 559—560. old.

³³ Ugyanott, 533. old.

tényező, nevezetesen a tömegek hatalmas lendülete, a népi erők megnövekedése, nagy forradalmi osztagok alakulása segítette elő. Ezeknek az osztagoknak a munkásosztály, a parasztság, a városi kispolgárság és a nemzeti burzsoázia soraiból, valamint más hazafias elemekből, főleg azonban a munkásokból és parasztokból kellett toborzódni. Mao Ce-tung ezzel a kérdéssel kapcsolatban megjegyezte, hogy a falu az a társadalmi környezet, amelyből a kínai munkások kikerültek, a parasztok alkotják a kínai ipar fő piacát, a parasztság a hadsereg kialakulásának forrása, az a fő politikai erő, amely a harc adott szakaszában az ország demokratikus rendjéért küzd, s elsősorban a parasztok érdekében bontakozik ki most Kínában a kulturális mozgalom. Ha a forradalom elszakad a parasztságtól, erejét veszti, és vereséget szenvedhet. Éppen a parasztkérdés megoldásának módja a forradalom és az ellenforradalom között dúló harc lényege. „Két irányvonal van . . . Az első irányvonal hívei erélyesen harcolnak az ellen, hogy a kínai parasztság megvalósítsa a demokratizmus és a népjólét elvét; ez az irányvonal tehetetlenné és erőtlenné teszi követőit, teljesen képtelenné teszi őket a japánellenes háború viselésére. A második irányvonal hívei minden eszközzel támogatják a parasztságot ezeknek az elveknek a megvalósításában; ez az irányvonal biztosítja számunkra a legnagyobb szövetségest — a lakosság 80%-át —, tehát hatalmas harci erők megszervezését teszi lehetővé. Az első a Kuomintang-kormány irányvonala, a második Kína felszabadított körzeteinek irányvonala . . .

A Kuomintang népellenes klikkje, minden erejét mozgósítva, a legaljasabb — nyílt és titkos, katonai és politikai, véres és vértelen — harci eszközökkel küzd a Kínai Kommunista Párt ellen. E két párt vitája, szociális tartalmát tekintve, lényegében az agrárviszonyok körül folyik. Végtére is mivel vontuk magunkra a Kuomintang népellenes klikkjének haragját? Nem éppen az agrárkérdésben elfoglalt álláspontunkkal?”³⁴

Az a körülmény, mondotta Mao Ce-tung, hogy különös figyelmet szentelünk a parasztkérdésnek, természetesen egyáltalán nem azt jelenti, hogy lebecsüljük „a többi 90 millió lakosnak a politikában, a gazdaságban és a kultúrában betöltött szerepét”, és még kevésbé jelenti azt, hogy lebecsüljük „a munkásosztálynak, annak az osztálynak a szerepét, amely politikailag a legöntudato-

³⁴ Ugyanott, 578—579. old.

sabb osztály, és amely ennél fogva az egész forradalmi mozgalom vezetésére hivatott”.³⁵ Mao Ce-tung elvtárs a Központi Bizottság kongresszusi beszámolójában, a helyzetnek megfelelően, különösen azt emelte ki, hogy az egész pártnak idejében fokoznia kell a városokban, mindenekelőtt a munkástömegek körében végzett munkát. „A kínai munkásosztály — mondotta — hatalmas szerepet tölt be a japán területrablók végleges szétzúzásaért, s különösen a városok és a legfontosabb közlekedési vonalak felszabadításaért vívott harcban. Előre megmondhatjuk, hogy a háború befejezése után a kínai munkásosztály erőfeszítése, szerepe még inkább fokozódni fog. A kínai munkásosztálynak nemcsak az újdemokratikus állam megteremtéséért kell harcolnia, hanem Kína iparosításaért is, továbbá azért, hogy a kínai mezőgazdaságot új alapokra helyezze.”³⁶

Mao Ce-tung elvtárs politikai beszámolójának befejező részében felszólította az egész párttagságot, hogy támogassa és fejlessze ki az elmélet és a gyakorlat egybekapcsolásán, a párt és a néptömegek szoros összefogásán, a kritika és az önkritika elvén alapuló munkastilust, s egyesítse erőit a párt előtt álló feladatok végrehajtására.

A párt VII. országos kongresszusa Mao Ce-tung politikai beszámolója után meghallgatta Csü Te elvtársnak „A szabad körzetek hadszínteréről” és Liu Sao-csi elvtársnak a szervezeti kérdésekről tartott beszámolóját. Csü Te a pártnak a katonai kérdésekben követett irányvonalát ismertette, Liu Sao-csi pedig a párt szervezeti irányvonalát fejtette ki. A kongresszus határozatai megteremtették a feltételeket ahhoz, hogy a párt eredményesen teljesítse azokat a politikai feladatokat, amelyeket a Mao Ce-tung elvtárs vezetett Központi Bizottság katonai és szervezeti téren kitűzött.

A Kínai Kommunista Párt VII. országos kongresszusa megvitatta és jóváhagyta Mao Ce-tung, Csü Te és Liu Sao-csi beszámolóját, s e beszámolók alapján hozott határozatában leszögezte, hogy a Kínai Kommunista Párt politikájának a kialakult helyzetben „a tömegek hatalmas arányú mozgósítására, a nép erőinek növelésére kell irányulnia, annak érdekében, hogy a párt vezetésével szétzúzzuk a japán beavatkozókat, felszabadítsuk az ország egész népét, és felépítsük az újdemokratikus Kínát”.

³⁵ Ugyanott, 580. old.

³⁶ Ugyanott, 586. old.

A VII. kongresszus a határozattal egyidejűleg elfogadta a párt új Szervezeti Szabályzatát, és új Központi Bizottságot választott, Mao Ce-tung elvtárssal az élen.

A Kínai Kommunista Párt VII. országos kongresszusa „az összetartás és a győzelem kongresszusa” néven vonult be a történelembe. „Sok elvtárs önbírálatot gyakorolt, felszólalt az egység érdekében, és az önbírálat révén elértük az egységet. Kongresszusunk az egység mintaképe, az önkritikus szellem mintaképe, a párton belüli demokrácia mintaképe”³⁷ — mondotta Mao Ce-tung elvtárs kongresszusi zárszavában.

A kongresszuson jóváhagyott politikai vonal biztosította a párt győzelmét a japán imperializmus agressziója elleni háborúban, s egyszersmind elejét vette annak, hogy a párt megszedüljön a kivívott győzelemtől. A párt a japán betolakodók szétzúzása után fokozta éberségét, teljes fegyverzetben fogadta az amerikai imperialisták és a csangkajsekista Kuomintang számtalan politikai cselszövését, visszaverte hatalmas arányú katonai támadásukat, s győzelmesen fejezte be a kínai népi demokratikus forradalmat.

A japán imperialista agresszió elleni háború végleges győzelme

1945 májusában — a Kínai Kommunista Párt VII. országos kongresszusa idején — a szovjet hadsereg bevonult Németország fővárosába, Berlinbe, s feltétel nélküli megadásra kényszerítette a világ valamennyi népének leggonoszabb ellenségét, a német fasisztákat. Augusztus 8-án a Szovjetunió hadat üzent a másik fasiszta hatalomnak — az imperialista Japánnak. A hatalmas szovjet hadsereg több ezer kilométer szélességű fronton elsőprő támadást indított, gyorsan felmorzsolta a japán szárazföldi csapatok fő erejét — a Kvantung Hadsereget, s felszabadította Északkelet-Kínát, Észak-Koreát és a japánok által megszállva tartott sok szigetet. A Kínai Felszabadító Néphadsereg, aktívan együttműködve a szovjet csapatokkal, az egész országban stratégiai ellentámadásba ment át.

A reakciós kuomintangista klikk a „központi kormány” nevében megtiltotta a Felszabadító Néphadseregnek, hogy a japán csapatokkal szemben ellentámadásba menjen át, sőt felszólítást intézett a japán és az ellenséggel együttműködő kínai csapatokhoz,

³⁷ Ugyanott, 621. old.

amelyben arra buzdította őket, hogy tanúsítsanak szívós ellenállást a Néphadsereggel szemben.

A Kínai Felszabadító Néphadsereg — a Központi Bizottság útmutatásaival összhangban és a VII. országos pártkongresszus határozatainak szellemében — erélyesen szembeszállt a kuomintangista kormány reakciós parancsaival, és súlyos csapásokat mért azokra a japán és japán zsoldban álló csapatokra, amelyek nem voltak hajlandók letenni a fegyvert. A Felszabadító Néphadsereg augusztus 11-től számítva két hónap alatt a japánoknak és székértelőiknek több mint 230 000 katonáját és tisztjét semmisítette meg, tette harcképtelenné, illetve ejtette foglyul, összesen több mint 18 717 000 lakosú területet szabadított fel, és 197 várost foglalt vissza. Augusztus 14-én a japán imperialisták kénytelenek voltak feltétel nélkül kapitulálni. Szeptember 2-án aláírták a feltétel nélküli kapitulációról szóló hivatalos okmányt.

A kínai nép nyolc esztendeig tartó bátor és nehéz harc eredményeképpen, a kommunista párt vezetésével, végre kivívta a döntő győzelmet a japán imperialista agresszió elleni háborúban. E nyolc év alatt a Kínai Felszabadító Néphadsereg több mint 125 100 ütközetet vívott az ellenséggel, s a japánok, valamint a zsoldjukban álló hadvezérek seregeinek több mint 1 700 000 katonáját és tisztjét semmisítette meg. A harcok folyamán megnövekedtek a kínai nép forradalmi erői. A Japán elleni háború befejezése idején a népi hadsereg létszáma 1 280 000 fő volt, a szabad körzetek lakosságának száma pedig elérte a 130 milliót.

Az ellenállási háború folyamán (1937—1945-ben) a Kínai Kommunista Párt vezette azt a harcot, amelyet a kínai nép az imperialista agresszió és a fasiszta uralom két formája ellen vívott: harcolnia kellett egyrészt a Kína leigázására törekvő japán imperializmus ellen, másrészt pedig meg kellett küzdenie az amerikai és az angol imperialistákkal, akik a szövetséges álarcában léptek fel, de egyre csak arra törekedtek, hogy Kínát gúzsba kössék, s agressziót indítsanak ellene; harcolni kellett egyrészt az országba betört ellenség, a japán imperialisták ellen, akik az egész nemzet ellenségei voltak, másrészt mindenképpen vissza kellett verni a kuomintangista fasisztákat, akikkel a japán agresszió elleni háborúban nemzeti egységfront jött létre, de akik ennek ellenére aktív harcot folytattak a kommunista párt, a nép ellen.

A harc rendkívül bonyolult helyzetben folyt. A párt józanul elemezte ezt a helyzetet, helyesen használta fel az 1924 és 1937

közt lezajlott két forradalmi polgárháború tapasztalatait, idejében kijavított mindennemű elhajlást, megszabta a helyes politikai irányvonalat, és sikeresen vezette a kínai népet a japán imperializmus fölötti győzelem kivívásának útján. A párt megghiúsította az amerikai imperializmus és a reakciós kuomintangista klikk politikai mesterkedéseit és katonai támadásait, s ennek következtében a japán agresszió elleni háborúban kivívott győzelem a nép győzelme lett.

Ennek a győzelemnek a tapasztalatai azt mutatják, hogy az olyan gyarmati, illetve félgymati, félféudális országban, amilyen Kína volt, csak úgy lehet legyőzni az olyan elvetemült ellenséget, amilyen a japán imperializmus volt, ha a proletariátus pártja helyes politikai irányvonalat követ, a munkások és parasztok nagy tömegeire támaszkodik, minden lehetőet megtesz az imperializmus elleni harcra hajlandó erők egyesítése érdekében, széles egységfrontot hoz létre, ezen belül az összefogás és a harc politikáját folytatja, s elszántan népi háborút indít. Másrészt ennek a győzelemnek a tapasztalatai azt mutatják, hogy a második világháború éveiben az amerikai és az angol imperialisták mindig ellenséges magatartást tanúsítottak a gyarmatok és a félgymatok népeivel szemben, s hogy a gyarmati és a félgymati országok nemzeti felszabadító mozgalmi a Szovjetunió vezette nemzetközi forradalmi erők segítségével nem fejlődhetnek eredményesen.

A japán imperializmus agressziója ellen viselt háború során a Kínai Kommunista Párt vezette forradalmi népi erők, különösen a szabad körzetek és a Felszabadító Néphadsereg óriási mértékben kifejlődtek, s egész Kínában megvetették a népi demokratikus forradalom későbbi győzelmének szilárd alapját.

A KÍNAI KOMMUNISTA PÁRT A HARMADIK FORRADALMI POLGÁRHÁBORÚ IDŐSZAKÁBAN (1945—1949)

1. A Kínai Kommunista Párt harca a polgárháború kirobbantása ellen, az ország békéjéért és a demokráciáért

A nemzetközi helyzet és Kína belső helyzete a japán imperializmus agressziója elleni háborúban kivívott győzelem után

A japán területablók elleni háború a japán imperializmus feltétel nélküli kapitulációjával végződött. Ezzel a második világháború véget ért. Ez gyökeres változásokat idézett elő a nemzetközi helyzetben: a szocializmus erői a háború

előtti időszakhoz képest mérhetetlenül megnöttek. A szocializmus túllépte egyetlen ország kereteit, s fokozatosan hatalmas világrendszerré fejlődött, amely Európa és Ázsia népi demokratikus országait egyesíti magában. Ezzel szemben az imperializmus erői alaposan megfogyatkoztak. A második világháború előtti hat imperialista nagyhatalom közül három — Németország, Japán és Olaszország — vereséget szenvedett. Anglia és Franciaország jelentősen meggyengült, csak az Egyesült Államok gyarapodott a háborúban. A német fasiszták helyét az amerikai imperialisták foglalták el: az Egyesült Államok lett a nemzetközi agresszív erők központja. Az Egyesült Államok a különböző országok reakciós köreinek élére állt, s harcot indított a Szovjetunió és a népi demokratikus államok, a tőkésországok munkásmozgalma, a békéért és a demokráciáért küzdő mozgalom, s a gyarmati és a félgyarmati országok nemzeti szabadságmozgalma ellen. Mindeme körülmények következtében a második világháború idején létrejött Hitler-ellenes koalíció felbomlott, s két, egymással szemben álló tábor alakult ki: a béke, demokrácia és szocializmus tábor, élén a Szovjetunióval, és az agresszív imperialista tábor, amelyet az Egyesült Államok vezet.

A nemzetközi helyzetben bekövetkezett változások Kínában is hatalmas változásokat idéztek elő. Az országon belül az erők megoszlását meghatározó fő ellentét már nem a Kína és Japán közötti nemzeti ellentét volt, hanem a Kínai Kommunista Párt által képviselt néptömegek és a négy család — Csang Kaj-sek, Szung Ce-ven, Kung Hsziang-hszi és Csen Li-fu családja által képviselt és az amerikai imperializmus támogatását élvező nagybirtokos osztály és nagybурzsoázia közötti ellentét.

A négy család irányítása alatt álló bürokratikus tőke a japán imperialista agresszió elleni háborúban kivívott győzelem után fejlődésének tetőpontjára érkezett: örökölte azokat az óriási értékeket, amelyeket a japán területablók hosszú esztendőik során a kínai néptől raboltak el. A bürokratikus tőke az amerikai monopóliumokkal összefogva kezébe kaparintotta a pénzügyeket, az ipart, a kereskedelmet, a mezőgazdaságot és az ország gazdasági életének valamennyi többi kulcspozícióját. Az inflációt, az adórendszert, a parasztok természetbeni megadóztatását, saját gazdasági túlsúlyát stb. kihasználva könnyörtelenül fosztogatta a munkásokat, parasztokat, a városi kispolgárságot és a nemzeti burzsoáziát, ami éhínségre és igen sok család koldusbotra jutására vezetett, s az addig vagyonosnak számító középrétegek tönkremenésének veszélyét idézte elő. A négy család, amelynek tőkéje már akkor meghaladta a 20 milliárd amerikai dollárt, éppen a nép nagy tömegeinek minden korábbi mértéket meghaladó fosztogatása és sanyargatása, millió meg millió embernek nyomorra, éhezésre és pusztulásra kárhoztatása következtében még jobban meggazdagodott.

A csangkajsekista Kuomintang a nagybirtokosok és a nagybурzsoázia érdekében továbbra is feudális-komprádor fasiszta diktatúrát gyakorolt, és ellenzett mindennemű demokratikus átalakulást. A Kuomintang szemében a leggyűlöletesebb ellenség a nép érdekeit védelmező Kínai Kommunista Párt volt. A reakció nyomban a Japán elleni háború befejeződése után újból szembefordult a forradalmi erőkkel. Harci készenlétbe helyezte azokat a csapatokat, amelyeket addig különösen óvott, s amelyek nem vettek részt az agresszorok ellen indított hadműveletekben, sőt nyíltan összefogtak a japán militaristák és kínai szekértolók csapataival. Szóval a reakció serényen készülődött egy nagyszabású polgárháború kirobbantására, hogy megsemmisítse a Kínai Kommunista Pártot, eltiporja a párt vezetése alatt álló szabad körzeteket és Felszabadító Néphadsereget.

A kuomintangista klikk azonban amerikai gazdáinak segítség nélkül nem tudta felvenni a harcot a kommunista párt, a nép ellen. A csangkajsekista Kuomintang ennek a segítségnek elnyerése végett lemondott az ország szuverenitásáról. A csangkajsekisták nagyban és kicsinyben kiárusították Kína természeti kincseit, földjét, légiterét, hadseregét, vállalatait, kulturális értékeit. A Kuomintangnak semmi sem volt szent: áruba bocsátotta a nemzet vagyonát és mindazt, ami az amerikai imperialistáknak csak kellett. Mindenféle kiváltságokat biztosított az amerikai imperialistáknak, még a belpolitikai kérdések végleges eldöntésének jogát is rájuk ruházta. Az amerikai intervenciósook azt teheték Kínában, amit akartak: büntetlenül garázdálkodhattak, gyilkolhattak, erőszakoskodhattak.

Az amerikai imperialisták kiváltságaik megvédelmezése és Kínának amerikai gyarmattá változtatása érdekében fokozták a harcot a terjeszkedésük útjában álló Kínai Kommunista Párt ellen, s bőszeges támogatást nyújtottak mindenre kapható csatlósuknak — a csangkajsekista Kuomintangnak. Japán kapitulációját követően több éven át kölcsönöket, továbbá különféle anyagok szállítása révén összesen több mint 5 milliárd amerikai dollár összegű támogatást nyújtottak a Kuomintangnak, s teljesen felszereltek és kiképeztek 106 kuomintangista hadosztályt. A polgárháború ki-robbantására törekvő csangkajsekista Kuomintangnak a japánok és szekértolók seregeivel való együttműködése és az amerikai imperializmustól kapott óriási segítség következtében a polgárháború veszélye napról napra komolyabbá vált.

De hogyan is lehetett arra gondolni, hogy a kínai nép, amelyet a japán területablók ellen nyolc esztendőn át folytatott háború megacélozott, s amelynek öntudata óriási mértékben megnövekedett, tovább fogja tűrni az imperializmus és a csangkajsekista Kuomintang igáját? A tízesztendős polgárháború és a japán területablók elleni háború nyolc esztendeje folyamán elszenvedett súlyos megpróbáltatások után ugyan melyik kínai vágyódott volna arra, hogy az országot újból véres polgárháborúba sodorják? Ilyenformán az ország egész népének a követeléseai homlokegyenest ellenkeztek az amerikai imperialisták támogatását élvező csangkajsekista Kuomintang törekvéseivel. A csangkajsekista Kuomintang diktatúrájának fenntartására törekedett, a nép viszont egyre sürgetőbben követelte a demokráciát; a Kuomintang polgárháborút akart, az ország egész népe pedig állhatatosan követelte a békét.

A békét és a demokráciát illetően azonban a különböző osztályok és rétegek nézetei nem voltak minden tekintetben azonosak. A forradalmi nép következetes harcban a népi demokráciát és az igazi békét akarta kivívni. A közbülső erők, főleg a nemzeti burzsoázia, valamint a kispolgárság felső rétegei abban a tévhitben ringatták magukat, hogy a csangkajsekista Kuomintang demokráciát biztosít majd a burzsoáziának, s lesz benne annyi „könyörület”, hogy nem robbant ki újból polgárháborút. Egyesek közülük még mindig az úgynevezett „harmadik utat” — a Kuomintang és a Kínai Kommunista Párt nélküli utat — igyekeztek megtalálni. A csangkajsekista Kuomintang, a kialakult helyzetet figyelembe véve — a nép félrevezetése céljából — gyakran folyamodott a „béke” és a „demokrácia” jelszavához, s más hasonló jelszavakhoz.

*A Kínai Kommunista Párt
harca a békéért és a demokráciáért. Felkészülés a
csangkajsekista Kuomintang
jegyveres támadásának
visszaverésére*

Milyen feladatok vártak a pártra ebben a nemzetközi és belpolitikai helyzetben? Mivel az amerikai imperializmus és a csangkajsekista Kuomintang makacsul folytatta a polgárháború kirobbantására és a diktatúra fenntartására irányuló

politikáját, s mivel egyesek még mindig bizonyos illúziókat és reményeket tápláltak a Kuomintanggal kapcsolatban, a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága nap nap után szívós munkát fejtett ki. Megmagyarázta a tömegeknek, hogy a kuomintangisták csak megtévesztés végett fecsegnek békéről és demokráciáról. Felhívta a párt és az egész nép figyelmét a polgárháború veszélyére. A szabad körzetekben mozgalmat indított a csapatok létszámának növelése és harcképességük fokozása érdekében, hogy ilyenformán a Felszabadító Néphadsereg a Kuomintang-csapatok támadása esetén helyt tudjon állni, s válaszul megsemmisítő csapást mérjen az ellenségre.

Ezzel egyidejűleg a Központi Bizottság az ország egész népe érdekében türelmes tárgyalásokat folytatott a Kuomintanggal, és óriási erőfeszítéseket tett avégett, hogy Kínában helyreálljon a béke, demokratikus rend létesüljön, az ország elkerülje a polgárháborút, és békés úton valósuljon meg a társadalmi és politikai átalakulás.

A harc a békéért és a demokráciáért Japán kapitulációjának napjaiban indult meg. 1945. augusztus 25-én a Kínai Kommunista

Párt Központi Bizottsága közzétette „Nyilatkozatát a jelenlegi helyzetről”, amelyben felhívta Kína népét, hogy „fogjon össze még szorosabban, biztosítsa a békét, valósítsa meg a demokráciát, javítsa meg az életkörülményeket”.

Csang Kaj-sek ezekben a napokban három táviratot küldött Mao Ce-tungnak, amelyekben békétárgyalásra hívta Csungkingba. A meghívás mögött a reakciónak az az alattomos terve rejtett, hogy amennyiben Mao Ce-tung nem megy el a békétárgyalásra, Csang Kaj-sek jelentheti, hogy a Kínai Kommunista Párt nem hajlandó tárgyalni, s rá háríthatja a felelősséget a polgárháborúért, amennyiben pedig Mao Ce-tung megjelenik a tárgyalásokon, a Kuomintang ezt a nép megtévesztésére és polgárháborús próbálkozásainak álcázására használja ki. A Mao Ce-tung vezette Központi Bizottság idejekorán felismerte Csang Kaj-sek szándékát. Mao Ce-tung elvtárs pillanatnyi habozás nélkül elfogadta a meghívást, s augusztus 28-án meg is érkezett Csungkingba. A tárgyalások több mint egy hónapig tartottak, míg végül október 10-én Csou En-laj a Kínai Kommunista Párt nevében aláírta a „Rövid közlemény a Kuomintang és a Kínai Kommunista Párt képviselőinek tárgyalásairól” címmel kiadott közös nyilatkozatot.

A Kuomintang azt a látszatot keltette, hogy egyetért „a polgárháború feltétlen elkerülésének” irányvonalával és azzal a követeléssel, hogy hívjanak össze „politikai tanácskozó konferenciát” a különböző pártok és csoportok képviselőinek valamint pártonkívüli politikusoknak részvételével. Amikor azonban a tárgyalásokon „a polgárháború feltétlen elkerülésének” döntő jelentőségű konkrét kérdései merültek fel (például a szabad körzetek és a Felszabadító Néphadsereg status quojának elismerése), akkor világosan kitűnt a két fél merőben különböző álláspontja. A kommunista párt teljes őszinteséggel újra és újra a helyzetnek megfelelő, helyes javaslatokat tett. Még arra is hajlandó volt, hogy abban az esetben, ha az egész országban csökkentik a fegyveres erők létszámát, a Felszabadító Néphadsereg létszámát az akkor több mint 1 200 000 főről 24, sőt 20 hadosztályra csökkenti, s hogy saját jószántából kivonul Kuangtungból, Csöcsiangból, Dél-Csiangszuból, Anhuj tartomány déli és középső részéből (csak az északi részből nem), Hunanból és Honanból, s az itt állomásozó népi egységeket a Jangce-folyótól északra fekvő szabad körzetekben vonja össze.

A Kuomintang képviselői azonban egészen más álláspontra helyezkedtek. Makacsul elutasították a Kínai Kommunista Párt valamennyi javaslatát, s az „összefogás” és az „egység” szükségességének örve alatt kitartóan arra törekedtek, hogy felszámolják a szabad körzeteket és a Felszabadító Néphadsereget. Ennek a politikának következtében egyszerűen lehetetlen volt a megegyezés és a létfontosságú kérdések megoldása. A tárgyalásokról kiadott „Rövid közlemény”-ből az ország egész népe világosan láthatta, ki harcol valóban a békéért, és ki az, aki ugyanakkor, amikor a béke bajnokának tünteti fel magát, valójában háborút akar.

A tárgyalásokról szóló „Rövid közlemény” közzététele után a Kínai Kommunista Párt nyomban megkezdte a közösen elfogadott határozatok végrehajtását. A népi hadsereg egységeit kivonta Dél-Csiangszuból, Csöcsiangból, Anhuj déli járásaiból, Honanból és más helyekről. Csang Kaj-sek azonban, aki elismerte „a háború feltétlen elkerülésének” szükségességét, csapatokat küldött a szabad körzetek megtámadására. Csang Kaj-sek azt hitte, hogy a tárgyalásokról szóló „Rövid közlemény” közzététele után a kommunista párt ébersége feltétlenül csökkenni fog, és ha ő ezt támadásra használja ki, biztos sikert ér el.

Csang Kaj-sek azonban alaposan elszámította magát. A Kínai Kommunista Párt mindenre felkészült. 1945 októberének derekán a Felszabadító Néphadsereg az utolsó szál emberig felmorzsolta azt a több mint 30 000 főt számláló kuomintangista hadsereget, amely betört a Sanhszi tartomány délkeleti részén fekvő szabad körzetbe.¹ Október végén Hantan (Hopej tartomány) térségében egy több mint 70 000 főnyi kuomintangista sereg jutott hasonló sorsra, amely a sanhszi—hopej—santung—honani szabad körzet északi részébe tört be.

A csangkajsekista Kuomintang hitszegése, a felszabadított körzetek ellen indított támadása a nép széles rétegeiben mély felháborodást keltett. Így például novemberben és decemberben a csungcsini és a kunmingi diákok annak ellenére, hogy a katonaság és a rendőrség is felvonult ellenük, több ízben sztrájkba léptek, gyűléseket és tüntetéseket rendeztek, amelyekben tiltakoztak a Kuomintangnak a polgárháború kirobbantására irányuló kísérletei ellen.

¹ Sanhszi tartomány délkeleti része és Hopej tartomány déli része egy szabad körzetet alkotott, a sanhszi—hopej—honani körzetet. — Szerző.

A reakciós Kuomintang, miután a tárgyalások során és a szabad körzetek ellen indított támadás alkalmával egyaránt vereséget szenvedett, belátta, hogy elsiette a dolgot, még nem eléggé készítette elő a talajt, s egyelőre kedvezőtlen volna a számára, ha nyomban országos méretekben robbantaná ki a polgárháborút. Ezért nem volt mit tennie, el kellett fogadnia a Kínai Kommunista Pártnak azt a javaslatát, hogy ismét üljenek le a tárgyaló asztalhoz. Az amerikai imperialisták abban az időben ugyancsak kénytelenek voltak hallgatni arról, hogy cseppet sincs ínyükre az együttműködés a kommunista párttal, s az „igazság” bajnokának mezét kényszerültek magukra öltetni, hogy a Kínai Kommunista Párt és a Kuomintang között „a közvetítő szerepében léphessenek fel”.

A tárgyalások azzal zárultak, hogy 1946. január 10-én a Kínai Kommunista Párt és a Kuomintang képviselői aláírták a hadműveletek beszüntetéséről szóló egyezményt. Ugyanaznap Csungkingban megnyitották a Politikai Tanácskozó Testület ülészakát. A konferencia résztvevői között ott volt a Kínai Kommunista Párt is, amely az ország haladó erőit képviselte, továbbá a Demokratikus Liga, amely lényegében a közbeeső rétegek érdekeit fejezte ki. A reakciót ezen a konferencián a Kuomintang és a pórázán járó Ifjúkínai Párt képviselte. Különböző pártonkívüli politikusok is részt vettek a konferencián. Ezeknek egy része a haladó erőkhöz húzott, másik része ingadozott, de akadtak köztük reakciósok is. A konferencián a különböző osztályok és erők képviselői között heves harc bontakozott ki.

A Kuomintang képviselői és más reakciós elemek a konferenciát megpróbálták a nép félrevezetésére, a Kínai Kommunista Párt elszigetelésére és a diktatúra fenntartását s a polgárháború kirobbantását szolgáló terveik álcázására kihasználni. A közbeeső rétegek elégedetlenek voltak a Kuomintang reakciós uralmával, de kételkedtek a Kínai Kommunista Párt politikájában, s abban az illúzióban ringatóztak, hogy a Politikai Tanácskozó Testület révén demokratikus jogokat kaphatnak a Kuomintangtól.

A Kínai Kommunista Párt az igazi békéért és a demokráciáért folytatott harcban igen nagy állhatatosságot és türelmet tanúsított. Lerántotta a leplet „a haderők államosításának” jelszaváról, amelyet a reakciós erők hangoztattak, s kimutatta, hogy ez lényegében nem egyéb, mint kísérlet arra, hogy a népi

hadsereget kiszolgáltassák a nagybirtokosok és a nagybúrzoázia diktatúráján alapuló államnak. Leleplezte a „politikai demokráciának” ugyancsak a reakciók által hangoztatott jelszavát is, és megmagyarázta, hogy ez lényegében a népakarat megsértését jelenti, s nem egyéb, mint kísérlet a Kuomintang egypárt-diktatúrájának oly módon való törvényesítésére, hogy népellenes alkotmányt fogadtatnak el, és olyan nemzetgyűlést hívnak össze, amelyben megint csak a Kuomintang parancsolna.

Ugyanakkor a párt számos jelentős engedményt tett. Így például azzal a feltétellel, hogy a Kuomintang lemond a polgárháború kirobbantásáról és a diktatúráról, s a népnek megadja a vétőjogot, hajlandó volt elismerni azoknak a képviselőknek a mandátumát, akiket a Kuomintang már korábban becsempésztett a nemzetgyűlésbe. A párt arra is hajlandó volt, hogy elismerje a Kuomintang kiváltságos helyzetét a kormányban, az egységes hadseregben stb.

A Kínai Kommunista Pártnak az „igazságosság”, a „számítás” és az „önuralom” hármasság elvének jegyében folytatott harca rokonszenvet ébresztett a közbeeső rétegek körében, s ennek következményeként a reakció zsákutcába került, és elszigetelődött. 1946. január 31-én végre a Politikai Tanácskozó Testület befejezte munkáját. A Tanácskozó Testület számos határozatot fogadott el. Így határozatot hozott Kína békés újjáépítésének programjáról, a kormánynak a demokrácia elvei alapján történő átalakításáról, az ország fegyveres erőinek újjászervezéséről, az alkotmánytervezet felülvizsgálásáról és a nemzetgyűlés összehívásáról.

Miután a Politikai Tanácskozó Testület ülészakán ezeket a határozatokat elfogadták, egyesek úgy vélekedtek, hogy most már „minden úgy megy majd, mint a karikacsapás”, el lehet kerülni a népforradalmat, s majd ők maguk, saját erejükből kivívják a demokratikus jogokat. A kommunista párt úgy vélekedett, hogy az az öt pont, amelyre vonatkozólag a konferencián sikerült megegyezésre jutni, a fennálló helyzetben alapján véve megfelel a békés céloknak, demokratikusnak tekinthető, s összhangban van a nép érdekeivel, de nem valósul meg magától: kemény harcot kell folytatni a megvalósításukért és a pártnak ebben a harcban vezetnie kell a népet.

Merőben más volt a csangkajseki Kuomintangnak és amerikai gazdáinak álláspontja. A tárgyalásokra, a hadműveletek

beszüntetésére, a „közvetítésre”, a politikai tanácskozásokra stb. csak azért volt szükségük, hogy időt nyerjenek és meggyorsítsák a polgárháború előkészítését. Maga Csang Kaj-sek jelentette ki, hogy mindez csak a politikai „taktika” egyik formája, amely „a kommunisták likvidálására irányuló hadműveletekkel” függ össze. Ezért a Politikai Tanácskozó Testület ülészakának befejeződése után mindenképpen azon voltak, hogy kibővítsék a konferencián hozott, s a nép által helyesléssel fogadott határozatok jelentőségét. A reakció vadállati módon számolt le azokkal a diákokkal és demokratikus politikusokkal, akik részt vettek a Politikai Tanácskozó Testület határozatainak támogatására rendezett gyűléseken és tüntetéseken. Ugyanakkor a Kuomintang és az amerikai imperialisták sietve „átvették” a japánoktól az általuk megszállt városokat és közlekedési vonalakat, hogy ezáltal támaszpontokat készítsenek elő a polgárháború megindításához. Kezüke kaparintották a japánok és szekértolók seregeinek fegyvereit, és sietve Kelet-, Észak- és Északkelet-Kína különböző körzeteibe vezényelték azokat a csapatokat, amelyek a japán imperializmus agressziója elleni háború idején az ország délnyugati és északnyugati részén rejtőztek. A reakciókók célja a csapatok Kelet-, Észak- és Északkelet-Kínába irányításával az volt, hogy megerősítsék ottani hadállásaikat, és felkészüljenek a polgárháborúra.

Mivel a reakció nem tudta a polgárháborút azonnal az egész vonalon kirobbantani, katonai erőit először Északkelet-Kínában vonta össze, s ott indította meg a hadműveleteket, amelyek során a Szunghuacsiang- (Szungari-) folyótól délre fekvő szabad körzetekben sok várost és falut foglalt el. Ily módon körülbelül fél év alatt teljesen befejeződtek az előkészületek, s a reakciókók — a kommunista pártnak és az ország egész népének tiltakozásával mit sem törődve — nyíltan megsértették a hadműveletek beszüntetéséről szóló egyezményt és a Politikai Tanácskozó Testület határozatait, s országos méretekben polgárháborút robbantottak ki.

Amikor a csangkajsekista Kuomintang és amerikai gazdái lépten-nyomon megszegették a hadműveletek beszüntetéséről szóló egyezményt és a Politikai Tanácskozó Testület határozatait, a Kínai Kommunista Párt magából az életből merített tények alapján az egész nép előtt leplezte ellenforradalmi törekvéseit. Az amerikai imperialisták a csangkajsekista Kuomintang

védelmében alattomosan jártak el. Miközben a Kuomintang arra törekedett, hogy polgárháborút robbantson ki, megszilárdítsa a diktatúráját, s Kínát az Egyesült Államok gyarmatává változtassa, az amerikai imperialisták szemfényvesztésből úton-útfélen azt hangoztatták, hogy ők „békét” és „demokráciát” akarnak, „segíteni” akarják Kínát, s „közvetíteni” akarnak a polgárháborúban. Sokan voltak olyanok, akik alapján véve még mindig nem ismerték ki magukat ezekben a mesterkedésekben, sőt a Kuomintangnak és az Egyesült Államok kormányköreinek politikájával kapcsolatban továbbra is mindenféle illúziókat tápláltak. Ámde az olyan konkrét tények, hogy a csangkajsekista Kuomintang semmibe vette a „Rövid közlemény a Kuomintang és a Kínai Kommunista Párt képviselőinek tárgyalásairól” című közös nyilatkozatot, amelyet maga is aláírt, megszegte a hadműveletek beszüntetéséről szóló egyezményt, megsértette a Politikai Tanácskozó Testület határozatait stb., s hogy az amerikai imperializmus és a csangkajsekista Kuomintang hallatlan politikai elnyomása és gátlástalan fosztogatása következtében a népre mérhetetlen szenvedés és nélkülözés zúdult — felnyitották a nép nagy tömegeinek a szemét. A tömegek felismerték a tényleges helyzetet, meggyőződtek a kommunista párt igazáról: az, aki békét, demokráciát és függetlenséget akar, nem nézheti ölbe tett kézzel a csangkajsekista Kuomintang ellen folyó elszánt harcot, nem békülhet meg azzal, hogy az amerikai imperialisták továbbra is Kínában maradnak.

A Kínai Kommunista Párt ily módon politikai téren teljes győzelmet aratott, a csangkajsekista Kuomintang pedig az amerikai imperialistákkal együtt még jobban elszigetelődött.

A földreform-mozgalom megindulása a felszabadított körzetekben

A Kínai Kommunista Párt az amerikai imperialisták és a csangkajsekista Kuomintang elleni harc során a felszabadított körzetekben mozgalmat indított

az agrárviszonyok átalakításáért. „Kínában az agrárviszonyok rendkívül ésszerűtlenek” — állapította meg a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága „A kínai földtörvény-tervezet közzétételéről” szóló határozatában. — Ha a helyzetet általánosságban nézzük, megállapíthatjuk, hogy a falusi lakosság legfeljebb 10%-át képviselő földbirtokosok és kulákok a földnek mintegy 70–80%-ával rendelkeznek, és kegyetlenül kizsákmányolják

a parasztokat; ezzel szemben a falusi lakosság több mint 90%-át képviselő zsellérek, kisbirtokosok, középparasztok és egyéb elemek birtokában a földnek 20—30%-a van; ezek egész éven át dolgoznak, de jövedelmükből rendszerint nem futja arra, hogy jóllakjanak. Ez a helyzet az oka annak, hogy nemzetünk szegény és elmaradott, s agressziókat meg elnyomást kell elszenvednie. Ez a fő akadálya országunk demokratizálásának és iparosításának, független, egységes, gazdag és erős országgá változtatásának.”

A kommunista párt e helyzet megváltoztatása érdekében már régen sikraszállt a feudális földtulajdon megszüntetése és a paraszti földtulajdon rendszerének megteremtése mellett. A japán imperializmus agressziója elleni háború időszakában azonban a Kína és Japán közötti ellentétek voltak a fő ellentétek, s ezért a párt a földesúri birtokok elkobzásának korábban követett politikájáról — saját elhatározásából — áttért a földbér és a kölcsönkamat leszállításának politikájára, hogy ilyenformán elérje a Kuomintang és a feudális földtulajdon fenntartásában érdekelt egyének csatlakozását a japánellenes nemzeti egységfronthoz. A japán imperializmus agressziója elleni háború befejeződése után, amikor a Kína és Japán közti ellentétek hátterbe szorultak, ismét kiéleződtek a földbirtokosok és a parasztok között fennálló ellentétek: Sanhszi, Hopej, Santung, Csiangszu tartományban és más felszabadított területeken a paraszttömegek nagyarányú harcot indítottak az árulók megbüntetéséért, a földesurakkal való leszámolásért, a földbér és a kölcsönkamat leszállításáért, s „a föld azé, aki megműveli” elv alapján elvették a földet a nagybirtokosoktól.

Az árulók, a helyi zsarnokok, a földesurak és más reakciós elemek, átkot szórva a szabad körzetek harcoló parasztságára, egymás után menekültek a városokba. A közbülső erők a reakciók hatására aggályoskodni és ingadozni kezdtek. Egyes párttagok — igaz, hogy kevesen voltak — szintén úgy vélekedtek, hogy a parasztmozgalomban „túlkapások” fordulnak elő, hogy a parasztok „túlságosan nagy tüzet raktak”. Ez bizonyos mértékig emlékeztetett az 1927-ben, a forradalmi mozgalom fel lendülésének időszakában kialakult helyzetre: a parasztok állhatatosan követelték a földkérdés megoldását, s a pártnak szilárdan és világosan állást kellett foglalnia ebben a kérdésben. 1946. május 4-én a párt Központi Bizottsága közzétette „A haszonbér leszállításáról és a földkérdésről szóló irányelveket”, amelyek

kimondták, hogy a kialakult helyzetben a párt fő történelmi feladata, egész munkájának döntő láncszeme a szabad körzetekben a feudális kiszákmányolás megszüntetése és a földkérdés megoldása a parasztság javára. A pártbizottságoknak, erejüket nem kímélve, mozgósítani kell a paraszttömegeket e történelmi feladat megoldására, és vezetni kell harcukat. A Központi Bizottság megkövetelte, hogy a pártbizottságok erőteljesen támogassák a parasztok igazságos követeléseit és helyes akcióit, biztosítsák a parasztoknak a már előzőleg szerzett vagy most tulajdonukba került föld birtokjogát, verjék vissza az árulók, a helyi zsarnokok és földbirtokosok támadásait, oszlassák el a közbülső rétegek kételyeit, küzdjék le a párton belüli hibás véleményeket és elképzeléseket. A párt Központi Bizottságának ezeket az időszerű, világos, helyes és határozott irányelveit a parasztság sokmilliós tömegei lelkesen támogatták.

Ettől az időtől kezdve a szabad körzetekben a haszonbér és a kölcsönkamat leszállításáért indított mozgalom hovatovább földreform-mozgalomba csapott át. A földreform egyre szélesebb körű végrehajtása biztosította a párt számára a paraszttömegek messzemenő, őszinte és szilárd támogatását. Ezzel a forradalom kimeríthetetlen erőforrása tárult fel, létrejött valamennyi ellenségünk legyőzésének fő feltétele. Ez a mozgalom, a párt teljes katonai felkészültségével, s a békéért és a demokráciáért folytatott harcban kivívott politikai győzelmeivel együtt, teljes mértékben lehetővé tette, hogy a kínai nép a Kínai Kommunista Párt vezetésével megghiúsítsa az amerikai imperialisták mesterkedéseit, és győzelmet arasson a csangkajsekista Kuomintang által kirobbantott polgárháborúban.

2. A Kínai Kommunista Párt harca a szabad körzetekbe betört kuomintangista csapatok leveréséért

*Saját erőink és az ellenséges
erők helyzete az országos mé-
retű polgárháború kezdeti
szakaszában*

1946 júniusa végén a kuomintangista hadsereg támadást indított a Dél-Honnanban — az észak-kínai Alföldön, valamint a Hupej tartomány keleti részén létesített szabad körzet ellen, júliusban

pedig betört a csiangszu—anhuji szabad körzet területére. Több mint 40 kilométeres fronton, a csiangszui Nantungtól az anhuji

Lajanig folytak a harcok.² Röviddel ezután a kuomintangisták az egész országban dühödt támadásokat indítottak különböző szabad körzetek: a Sanhszi tartomány déli részén, a Santung tartomány délnyugati részén, a Csiaocsoutól keletre, a Kelet-Hopejben, a Szujjüan tartomány keleti részén, a Csahar tartomány déli részén, a Zsehol tartományban és a Liaoning tartomány déli részén létesült szabad körzet ellen. Megkezdődött az általános polgárháború.

A csangkajsekista Kuomintang a polgárháború megindítása idején az amerikai imperialisták segítségével hatalmas, 4 300 000 főnyi hadsereggel rendelkezett, amely állig fel volt fegyverkezve amerikai fegyverekkel. A hadseregnek majdnem a fele (körülbelül 2 millió fő) reguláris csapatokból állt. A Kuomintang által ellenőrzött körzetekben az ország lakosságának 70 százaléka élt, valamennyi nagyvárost, a vasútvonalak és más közlekedési vonalak nagy részét is a Kuomintang tartotta kezében, s a milliós japán hadsereg fegyverzetét is felhasználhatta. A Kínai Felszabadító Néphadsereg létszáma ebben az időben nem sokkal haladta meg az 1 200 000 főt, ami az ellenséges hadsereg létszámának még 30%-át sem érte el, s fegyverekkel is sokkal gyengébben volt ellátva. A szabad körzetek lakossága ebben az időben az ország egész lakosságának mintegy 30%-a volt. A szabad körzetekben a földreform ekkor még éppen hogy megkezdődött, a feudális erőket még nem semmisítették meg teljesen, s ezért a Felszabadító Néphadsereg háterszága még nem volt eléggé szilárd.

Mindez arról tanúskodott, hogy az erőfölény az ellenség oldalán van, s a mi hadseregünknek ideiglenesen rosszabb a helyzete. Az ellenségnek azonban voltak bizonyos gyenge oldalai, amelyeket nem lehetett megszüntetni: az ellenségeink által kirobbantott háború hitszegő, igazságtalan, ellenforradalmi háború volt, ezért „az emberek szíve ellene fordult, az ellenséges katonák harci szelleme nem volt valami jó, s a kuomintangista uralom körzetei gazdasági nehézségekkel küzdöttek”. Ebből következett az, hogy az ellenségnek katonai tekintetben is sok sebezhető pontja volt: a szabad körzetek, amelyeket az ellenség el akart foglalni, órási méretűek, az ellenség katonai erői viszont korlátozottak voltak.

² A csiangszu—anhuji szabad körzet a japán területtrablók elleni háború után jött létre, négy szabad körzet — Közép-Csiangszu, Észak-Csiangszu és a Huangho-folyó mentén fekvő két körzet — egyesítése útján. A csiangszu—anhuji körzetet és a santungi szabad körzetet később kelet-kínai szabad körzetnek nevezték el. — *Szerző,*

Az ellenség katonai erőit összpontosítani igyekezett a Felszabadító Néphadsereg megsemmisítésére, ugyanakkor azonban kénytelen volt szétforgácsolni erőit, hogy megtarthassa az elfoglalt körzeteket. A háborúban csak a csekélyszámú magasrangú tiszt volt érdekelve. A tisztek és a katonák zöme gyűlölte a háborút. A központi kormánynak alárendelt csapatok főparancsnoksága az élvonalba — vagyis a biztos halálba — mindig a helyi csapatokat küldte. A tartományi hatóságok, amelyek meg akarták óvni csapataikat, szembeszegültek a főparancsnoksággal. Az említett okoknál fogva a kuomintangista hadsereget megoldhatatlan ellentétek marcangolták, s a csapatok vezetése nem lehetett egységes. Az Egyesült Államokból küldött fegyverekhez nagy mennyiségű lőszerre, a lőszerszállításhoz pedig jó közlekedési viszonyokra volt szükség. Csakhogy olyan vidékeken, ahol a falvak egymástól nagy távolságra fekszenek, ahol a szabad körzetek hadserege és néptömegei a legkülönbözőbb helyeken rajtaütéseket hajtottak végre, szó sem lehetett jó közlekedési viszonyokról, s a lőszerszállítás és a harcoló egységek ellátása az ellenség számára rendkívül nehéz feladatnak bizonyult. Emellett az ádáz közelharcban és az éjszakai csatákban az amerikai haditechnikát nem is lehetett hatékonyan felhasználni.

A mi csapataink egészen más helyzetben voltak. Az a háború, amelyet a néphadsereg folytatott, igazságos, hazafias, forradalmi háború volt, ezért „az emberek együttéreztek vele, a néphadsereg katonáinak harci szelleme kitűnő volt, s a szabad körzetek gazdasági problémáit meg lehetett oldani”. Amellett a mi hadseregünk számára a Központi Bizottság Mao Ce-tung vezetésével helyes stratégiai irányvonalat dolgozott ki, s a mi hadseregünknek az ellenségtől eltérően, nem voltak olyan sebezhető pontjai, amelyekről fentebb beszéltünk.

A Központi Bizottság és Mao Ce-tung elvtárs a csangkajseki Kuomintang szétzúzásának politikai és katonai előfeltételeiről

Volt-e lehetőségünk a kialakult helyzetben a támadó ellenség szétzúzására? Ebben az időben az ellenség katonai túlerejét kihasználva, az Egyesült Államoktól kapott repülőgépek, tüzérség és tankok felhasználásával betört a szabad kör-

zetekbe, és sok várost meg falut elfoglalt. Csang Kaj-sek és a Kuomintang más ellenforradalmi vezetői, minden valóságérzetüket elvesztve, azt hangoztatták, hogy három, de legfeljebb hat hónap

alatt szétverik a Felszabadító Néphadsereget. Azok, akik korábban a semlegesség álarcát öltötték magukra, most megmutatták igazi arcukat, és nyíltan a csangkajsekista Kuomintang mellé álltak. Akadtak más rövidlátó emberek is, akik kételkedtek abban, hogy a Felszabadító Néphadsereg meg tudja verni az ellenséget.

Ezekben a nehéz napokban, amikor ilyen sötét felhők gyülekeztek fölöttünk, a Központi Bizottság Mao Ce-tung vezetésével, a helyzet józan mérlegelése alapján szilárd meggyőződéssel vallotta, hogy „számunkra nem csupán szükségszerűség Csang Kaj-sek megverése, hanem képesek is vagyunk rá vereséget mérni”. „Le kell győznünk Csang Kaj-seket, mert az általa megindított háború ellenforradalmi háború, amelyet az amerikai imperializmus utasítására folytat Kína nemzeti függetlensége és a kínai nép szabadsága ellen.” „Ha mi egy ilyen pillanatban a gyengeség vagy a megalkuvás jeleit mutattuk volna, ha nem mertük volna az ellenforradalmi háborúval bátran szembeszegezni a forradalmi háborút, Kína a sötét hatalmak martalékává válik, és nemzetünk jövője meg lett volna pecsételve” — mondotta Mao Ce-tung elvtárs. Le tudjuk győzni Csang Kaj-seket, mert „ellenségünk katonai fölénye csupán átmeneti jelenség, csak ideiglenesen ható tényező: az amerikai imperializmus segítsége ugyancsak ideiglenesen ható tényező, míg Csang Kaj-sek háborújának népellenes jellege és a nép támogatása állandó tényezők; ezen a téren a Felszabadító Néphadsereg van fölényben.”³

Hogyan zúzhatjuk szét az ellenséget saját erőink és az ellenséges tábor helyzetének fentebb ismertetett sajátosságait figyelembe véve? Politikai téren a párt Központi Bizottsága az egész pártot arra szólította fel, hogy minden lehető módon használja ki a háborúnak a nép körében tapasztalható népszerűtlenségét, fogjon össze még szorosabban a néptömegekkel, s mindenkit, akit csak lehetséges, állítson maga mellé. Konkrétan ez egyrészt azt jelentette, hogy a falvakban szilárdan a zsellérekre és a szegényparasztokra támaszkodva, a középparasztokat tömörítve, erélyesen végre kellett hajtani a földreformot. Másrészt a földkérdés megoldásánál differenciálni kellett: a kulákokat, a kisebb és a közepes földbirtokosokat el kellett választani az árulóktól, a tuhaóktól, a liesenektől és a helyi zsarnokoktól. Míg az árulókkal, a tuhaókkal

³ *Mao Ce-tung. A jelenlegi helyzet és feladataink. Lásd. A kínai forradalom diadalmas útja. Mao Ce-tung válogatott beszédei és írásai. Szikra 1950. 188., 190—191. old.*

és a liesenekkel, valamint a helyi zsarnokokkal szemben a legnagyobb szigorral kellett eljárni, addig a kulákok, a kisebb, a közepes földbirtokosok irányában nagylelkűséget kellett tanúsítani, s ilyenformán csökkenteni kellett az ellenséges elemek számát, és meg kellett szilárdítani a szabad körzeteket. A városokban a proletariátusra kellett támaszkodni, tömöríteni kellett a kispolgárságot és általában a haladó elemeket, igyekezni kellett a mi oldalunkra állítani a közbeeső rétegeket, s el kellett szigetelni a reakciós csoportokat. A kuomintangista csapatok köréből is a magunk oldalára kellett állítani mindazokat, akik szembeszállhattak a polgárháborúval, és el kellett szigetelni azokat, akik helyeselték a háború kirobbantását.⁴

A hadműveletek tekintetében a Központi Bizottság azt a követelményt támasztotta, hogy a kialakult helyzetben, amikor az ellenség erős, mi pedig gyengék vagyunk, a párt teljes mértékben használja ki az ellenség sebezhető pontjait és saját előnyeit, s az aktív védekezés stratégiáját alkalmazza. Ez azt jelentette, hogy „a legfontosabb feladat az ellenség csapatainak megsemmisítése, de nem lehet a fő cél a terület megtartása, vagy a terület elfoglalása”. Ha az ellenség több irányból támad és nagyszámú dandárt vet harcba, akkor az ellenséges csapatok széttűzésére irányuló hadműveleteknél az ellenség erőinél hatszorta, ötszörte, négyszerre vagy legalább háromszorta nagyobb katonai erőket kell összehoznunk, hogy a megfelelő pillanatban bekeríthessük és felmorzsolhassuk először az egyik ellenséges brigádot, mégpedig azt, amelyik aránylag kevesebb támogatást kap, vagy pedig olyan körzetben fejt ki tevékenységét, ahol a terep és a helyi lakosság hangulata is a mi hadműveletünknek kedvez. Ezzel egyidejűleg kisebb erőkkel le kell kötnünk az ellenség többi egységét és kötelékét, hogy ne nyújthassanak segítséget a bekerített csapatoknak. A bekerített brigád megsemmisítése után, a helyzettől függően, hozzáfogunk az ellenség valamelyik másik brigádjának vagy egyszerre több brigádjának a megsemmisítéséhez. „Taktikai téren, amikor az ellenség előrenyomuló fő erőire készülünk koncentrált csapást mérni, azoknak a csapatainknak, amelyek ezt az akciót végrehajtják, túlnyomó fölényben, hatszoros, ötszörös, négyszeres, de legalább háromszoros túlerőben kell lenniök, s egész tűzérésé-

⁴ Lásd a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának 1946. július 20-i „Önvédelem útján zúzzuk szét Csang Kaj-sek támadását” című irányelveit. — Szerző.

günket, vagy annak nagyobb részét ezeknek a harcoknak körzetében kell összevonnunk. Értünk kell ahhoz, hogy megtaláljuk az ellenséges állások legkönnyebben sebezhető pontjait, ezekre a pontokra döntő csapást mérjünk, s a harci feladatot bármi áron a megjelölt idő alatt végrehajtsuk. A feladat végrehajtása után az elért eredményeket gyorsan tovább kell fejleszteni, és egyenként meg kell semmisíteni az ellenséges csapatokat.”⁵

Tehát az általános erőviszonyokat tekintve mi voltunk rosszabb helyzetben. Az egyes hadműveleteknél összpontosított túlerő azonban biztosította számunkra a győzelmet, s így az ellenséget mindig megsemmisítettük, katonáit és tisztjeit fogságba ejtettük, s ugyanakkor nagy mennyiségű fegyvert is zsákmányoltunk, ami növelte a Néphadsereg erejét. Bizonyos idő után az erőviszonyok megváltoztak: az ellenség fokozatosan elvesztette erőfölényét és rosszabb helyzetbe került, a mi csapataink pedig, amelyek korábban kedvezőtlen helyzetben voltak, fokozatosan túlsúlyra tettek szert, s ez végül is minden fronton az ellenség teljes szétzúzására és a forradalmi háború győzelmére vezetett.

A kuomintangista csapatok által a szabad körzetek ellen indított általános támadás és az „egyes fő irányokban” indított támadások teljes veresége

A Felszabadító Néphadsereg, a Központi Bizottság helyes stratégiai célkitűzései alapján és a nép nagy tömegeinek támogatásával győzelmes harcokat vívott a szabad körzetekbe betört ellenséges csapatokkal, s 1946 júliusától 1947 febru-

árjáig több mint 710 000 ellenséges katonát és tisztet semmisített meg. Ugyanakkor az ellenség a partizánosztatok akciói miatt még az elfoglalt városokban sem érezhette magát biztonságban. Ezért kénytelen volt ezekben a városokban is jelentős létszámú csapatokat tartani.

Az ellenség súlyos veszteségeket szenvedett, ugyanakkor pedig kénytelen volt az arcvonalat meghosszabbítani és erőit szétforgácsolni, s azoknak a csapatoknak létszáma, amelyek a szabad körzetek ellen támadásra indultak, jelentősen csökkent. Emiatt 1947 márciusától kezdve a reakciós Kuomintangnak le kellett mondania az egész frontra kiterjedő általános támadás folytatásáról, s át kellett térnie arra, hogy a két fő irányban, Santung tartomány két

⁵ Lásd. A Kínai Népi Forradalmi Katonai Tanács 1946. szeptember 16-i „Túlerő összpontosításáról és az ellenséges csapatok egyenkénti megsemmisítéséről” című útmutatásait. — Szerző.

szabad körzete és Senhszi tartomány északi része ellen indítsa támadást.

Négy hónapig tartó harcok után azonban az ellenség itt is vere-séget szenvedett. A Kínai Felszabadító Néphadsereg e négy hónap leforgása alatt több mint 407 000 ellenséges katonát és tisztet semmisített meg, s nemcsak azt sikerült elérnie, hogy szétzúzta a Santung tartományban és Senhszi tartomány északi részén levő szabad körzeteket támadó ellenséget, hanem az Északkelet- Kíná-ban létesült szabad körzetekben és a sanhszi—csahar—hopeji meg a sanhszi—santung—honani körzetben részleges ellentáma-dásba is át tudott menni.

A földreform végrehajtása a szabad körzetekben, és a ha-zafias mozga'om kibontako-zása a kuomintangista ura-lom körzeteiben. A népi de-mokratikus egységfront ki-szélesítése és megszi. árdítása

száig a szabad körzetek területének körülbelül a kétharmad részén a földkérdést alapján véve megoldották, s a feudális erőket fel-számolták. A földreform órási mértékben fokozta a parasztság hajlandóságát a forradalmi harc támogatására. A parasztszaládok ezrei, sőt tízezrei férfitagjaikat kiküldték a frontra. Ezek a harco-sok semmitől, még életük feláldozásától sem riadtak vissza, hogy megvédjék földjüket, megsemmisítsék a támadó kuomintangista-csapatokat.

A Kínai Felszabadító Néphadsereg győzelmeihez nem kis mér-tékben járult hozzá a Kuomintang-uralom körzetében élő lakos-ság hazafias, demokratikus mozgalma is. Ezekben a körzetekben a néptömegek nem tudták már elviselni az éhezést, a politikai el-nyomást, s az amerikai imperialisták és a csangkajsekista Kuomin-tang által kirobbantott polgárháború következtében egyre súlyos-bodó bajokat. 1946 őszétől 1947 tavaszáig különböző helyeken szakadatlanul egymást követték a népi megmozdulások: a diákok sztrájkokat és tüntetések rendeztek, a munkások sztrájkba lép-tek, a városi szegénység harcra kelt a megnyomorító adók és egyéb szolgáltatások ellen, fegyveres parasztfelkelések lángoltak fel. Az éhínség, a polgárháború, az elnyomás, az amerikai katonák-nak kínai nőkkel szembeni erőszakoskodásai, az amerikaiaknak

Kína belügyeibe való beavatkozása ellen harcra buzdító felhívás egységbe forrasztotta a diákok és más demokratikus elemek nagy tömegeit.

A csangkajsekista Kuomintang a Kínai Kommunista Párt és más hazafias és demokratikus erők politikai elszigetelése céljából amerikai gazdájának utasítására, a Politikai Tanácskozó Testület határozatait megszegve, 1946 november—decemberére „nemzetgyűlést” hívott egybe. Ez a kínai népet egyáltalán nem képviselő „nemzetgyűlés” olyan „alkotmányt” szavazott meg, amely törvényesítette a fasiszta diktatúrát. A Kuomintang abban a törekvésében, hogy eltiporja a Kínai Kommunista Pártot, s általában a hazafias és demokratikus erőket, 1947 márciusában saját uralmi körzeteiben feloszlatta a Kínai Kommunista Párt valamennyi legális szervezetét, s arra kényszerítette a pártot, hogy hívja vissza Nankingban, Sanghájban és Csungkingban tárgyalásokat folytató képviselőit. Májusban közzétették „A társadalmi rend fenntartásának ideiglenes szabályait”, amelyek megtiltották a diákoknak és a munkásoknak, hogy sztrájkoljanak, gyűléseket és tüntetéseket rendezzenek. Mindenütt összeutközésekre került a sor a diáktömegek s a Kuomintang katonai rendőrsége és külön politikai rendőrsége között. Ezer meg ezer diákot tartóztattak le és vetettek börtönbe, ahol sokan belehaltak a kegyetlen kínzásokba.

Az események azonban mégsem úgy alakultak, ahogy a külföldi és a belföldi reakció szlette volna. A politikai szédelgéssel párosult terror még jobban felháborította a népet, és még magasabb fokra emelte öntudatát. Ha azelőtt még akadtak olyanok, akik kisebb-nagyobb mértékben bizonyos illúziókat tápláltak a „nemzetgyűléssel”, az „alkotmánnyal”, és a „demokrácia” egyéb formáival kapcsolatban, amelyekkel a csangkajsekista Kuomintang annyira dicsekedett, most ezek az ábrándok egyszerre szertefoszlottak. Mindenki saját szemével látta, milyen is ez a „nemzetgyűlés”, ez az „alkotmány” stb. Ha azelőtt még akadtak olyanok, akik kisebb-nagyobb mértékben azzal a hiú reménnyel áltatták magukat, hogy megvalósul az a béke, amelyről a kuomintangisták annyit fecsegték — most végre mindenki előtt nyilvánvalóvá vált, mit jelent a valóságban ez a kuomintangista „béke”. Mindenki látta, hogy éppen a békéről szavaló kuomintangisták azok, akik többmillió hadseregekkel támadást indítanak a szabad körzetek ellen, éppen ezek a „békeangyalok” mérszároltatják le katonáikkal, rendőrségükkel, titkos ügynökeikkel azokat a fegyvertelen diákokat, akik felemelik sza-

vukat a polgárháború ellen, éppen ők kényszerítették a kommunista pártot arra, hogy visszahívja a béketárgyalásokon részt vevő képviselőit, s ezzel éppen ők akadályozták meg a tárgyalások sikeres befejezését. Szertefoszlott minden illúzió, akárcsak a pára. A demokratikus pártok és csoportok, a becsületes emberek, ha csak szemernyi igazságérzet is volt bennük, mind határozottan szembeszálltak a báb-„nemzetgyűléssel” és a hazug „alkotmánnyal”, s szégyenletesnek tartották a Kuomintanggal való együttműködést. A csangkajsekista Kuomintangot az egész nép gyűlölete fogta körül. A nagy néptömegek, a közbűlső rétegeket is beleértve, a Kínai Kommunista Pártra vetették tekintetüket, egyedül benne volt minden reménységük. A párt vezetése alatt álló népi demokratikus egységfront még jobban kiszélesedett, még jobban megszilárdult.

A Kínai Felszabadító Néphadsereg visszaverte a kuomintangista csapatok támadását, a felszabadított körzetekben nagy arányokban bontakozott ki a földreform, a népi demokratikus egységfront még szélesebb és összeforrottabb lett, s mindeme körülmények következtében a fronton is, az egész országban is gyökeresen megváltozott a helyzet. A Felszabadító Néphadsereg a stratégiai védekezésről kezdett áttérni a stratégiai támadásra.

3. A Kínai Kommunista Párt harca a demokratikus forradalom végleges győzelméért

A Kínai Felszabadító Néphadsereg áttérése a stratégiai védekezésről a stratégiai támadásra

1947 júliusa után a katonai erőviszonyok terén óriási eltolódás ment végbe. A sorozatos vereségek után az ellenséges csapatok létszáma, amely a polgárháború elején 4 300 000 fő volt, 3 730 000-re, a reguláris csapatok létszáma 2 000 000-ról 1 500 000-re csökkent, a harci kötelékek száma pedig még jobban összezsugorodott: mindössze 40 brigád maradt. Míg azonban az ellenség egyre gyengült, a Felszabadító Néphadsereg minden ütközet után egyre erősebb lett. A Felszabadító Néphadsereg katonáinak és tisztjeinek teljes létszáma, amely a harmadik forradalmi polgárháború megindulásának időszakában valamivel több mint 1 200 000-re rúgott, 1 950 000-re emelkedett. Emellett a népi csapatok a harcokban nagy hadizsákmányra tettek szert, s jelen-

tős mértékben kiegészítették és megjavították fegyverzetüket. A földreform sikeres végrehajtása nyomán a szabad körzetek napról napra egyre jobban megszilárdultak, s a Felszabadító Néphadsereg parancsnokságának nem kellett szétforgácsolnia a csapatokat a hátszói városok és közlekedési vonalak védelmére.

Ilyenformán a Felszabadító Néphadsereg, jóllehet teljes létszáma egyelőre még mindig kisebb volt, mint az ellenséges hadseregé, csapatainak harci ereje tekintetében már felülmúlta az ellenséget. Ez, valamint a Kínai Kommunista Párt döntő politikai fölénye lehetővé tette, hogy a Felszabadító Néphadsereg a stratégiai védekezésről áttérjen a stratégiai támadásra.

A stratégiai támadás 1947 júliusában indult meg. A Felszabadító Néphadsereg csapatai a Sanhszi—Hopej—Santung—Honan arcvonalon átkeltek a Huangho-folyón, Santung tartomány délnyugati része felé nyomultak előre, majd gyorsított menetben 10 000 lit megtéve, elérték a hupej—honan—anhui körzetet. Augusztusban a sanhszi—hopej—santung—honani körzetben harcoló hadsereg egyik ezrede Nyugat-Honanban lecsapott az ellenségre, majd Senhszi tartomány déli részén folytatott hadműveleteket. Szeptemberben a kelet-kínai front hadserege, miután Santung tartományban felmorzsolta az ellenséget, Honan, Anhuj és Csiang-szu tartomány síksági körzeteiben győzelmes hadjáratot folytatott le. Ezzel kudarcha fulladt a csangkajsekista Kuomintangnak az az aljas terve, hogy a szabad körzeteket hadszíntérre változtassa, és így törje meg ellenállásukat: a fő hadszíntér áttevődött a Kuomintang-uralom körzeteibe. A Jangce, a Huangho, a Huajho és a Hancsiang folyók között elterülő hatalmas síkságon a Felszabadító Néphadsereg széles fronton támadásba ment át. Itt a szabad körzetek területe rohamos ütemben gyarapodott, s olyan méreteket ért el, hogy lakossága már megközelítette a 30 milliót. A Felszabadító Néphadsereg a külső arcvonalakon végrehajtott hadműveletekkel egyidejűleg a belső frontokon — Északkelet-, Északnyugat-, Észak- és Kelet-Kína különböző területein is ellentámadásba ment át azokkal az ellenséges csapatokkal szemben, amelyek megvetették lábukat a szabad körzetekben. A harcok során a Felszabadító Néphadsereg visszafoglalta a megszállt területek nagy részét.

A Felszabadító Néphadseregnek a belső és a külső frontokon megindított feltartóztathatatlan támadása ily módon előkészítette a talajt ahhoz, hogy általános stratégiai támadásba menjen át —

a Kuomintang ellenforradalmi uralmának az egész országra kiterjedő megsemmisítése céljából. „Ettől a perctől kezdve — írta Mao Ce-tung elvtárs — a Kínai Felszabadító Néphadsereg, az amerikai imperializmus és Csang Kaj-sek rablóbandájának ellenforradalmi szekerét a pusztulás útjára fordította, míg ő maga a forradalom szekerén a győzelem útján haladt előre.

Ez fordulópont a történelemben. Ez Csang Kaj-sek húszéves ellenforradalmi uralmának fordulópontja a hatalomtól a pusztulás felé vezető úton. Ez az imperializmus több mint száz évig tartó kínai uralmának fordulópontja a hatalomtól a pusztulás felé vezető úton.”⁶

A Központi Bizottság 1947 decemberi értekezlete, s a pártnak ezt közvetlenül megelőzően és ezt követően kifejtett tevékenysége betetőzi a demokratikus forradalom országos méreteiben való győzelmének előkészítését

Melyek voltak a párt feladatai az új helyzetben, az ország történetének ebben a döntő pillanatában? Mivel már elérkezett az idő a csangkajsekista Kuomintang ellenforradalmi uralmának megdöntésére, a Központi Bizottság az egész nép kívánságának és törekvéseinek megfelelően elhatározta, hogy ki-

adja a „Le Csang Kaj-sekkel! Teremtsük meg az új Kínát!” jelszót. 1947. október 10-én a Felszabadító Néphadsereg a Központi Bizottság útmutatásai alapján nyilatkozatot tett közzé, amelyben felszólította „a különböző elnyomott osztályokat: a munkásságot és a parasztságot, továbbá a katonákat, a diákokat, a kereskedőket, a különböző társadalmi szervezeteket, a demokratikus pártokat és csoportokat, az ország nemzeti kisebbségeit, a kínai emigránsokat, a hazafias politikusokat, hogy tömörüljenek a nemzeti egységfrontba, döntsék meg Csang Kaj-sek diktatórikus kormányát, és hozzanak létre demokratikus koalíciós kormányt”.

Mivel a helyzet alakulása a földkérdést illetően a lakosság nagy részét érintő törvényeket igényelt, a párt Központi Bizottsága országos agrárkonferenciát hívott egybe, s miután tüzetesen megvizsgálta a helyzetet, és általánosította a földreform végrehajtása során Kína különböző vidékein szerzett tapasztalatokat, kidolgozta és 1947. október 10-én közzétette „A földtörvény fő rendelkezései” című útmutatásokat. A „Rendelkezések” megszilárdí-

⁶ Mao Ce-tung. A jelenlegi helyzet és feladataink. Lásd. A kínai forradalom diadalmas útja. Mao Ce-tung válogatott beszédei és írásai. 187. old.

tották azt a politikát, amelyet a Központi Bizottság 1946. május 4-i irányelvei körvonalaztak, s ugyanakkor kijavították a föld-reform végrehajtására vonatkozó néhány korábbi, nem eléggé következetes intézkedést. Előfordult ugyanis, hogy a földbirtokosok több földet és felszerelést kaptak, mint a parasztok, a kulákok földjéhez és vagyonához pedig lényegében nem nyúltak hozzá. A „Rendelkezések” hivatalosan proklamálták „valamennyi nagybirtokos földtulajdon jogának megszüntetését”, „a földtulajdonon alapuló feudális és félf feudális kizsákmányoló rendszer megszüntetését”, s a földtulajdon új, „a föld azé, aki megműveli” elven alapuló rendszerének megvalósítását.

A Központi Bizottság a stratégiai támadás megindítása és az új győzelmek előkészítése utáni időszakban a különböző területeken a pártra háruló további munka tervének kidolgozása végett 1947 decemberében Észak-Senhsziben értekezletet tartott. Ezen az értekezleten Mao Ce-tung „A jelenlegi helyzet és feladataink” címmel előadói beszédet mondott. Beszédében a kialakult helyzet mélyreható elemzése alapján megjelölte és tüzetesen megmagyarázta a pártra a stratégiai támadás szakaszában váró feladatokat, különösen a katonai kérdésekkel, a földreformmal, a gazdaságpolitikával, az egységfront megerősítésével és a pártépítéssel összefüggő feladatokat.

A katonai kérdéseket illetően Mao Ce-tung — a Kínai Felszabadító Néphadsereg eddigi tapasztalatait összegezve — megállapította, hogy a fő erőket a hadműveletek döntő területeire kell összpontosítani, s az ellenséges csapatok megsemmisítése céljából mozgó háborút kell folytatni. Ugyanakkor a Felszabadító Néphadseregnek a stratégiai támadásra való áttérése után kialakult helyzetet figyelembe véve, leszögezte, hogy az ellenség szétszórt, elszigetelt egységeinek megsemmisítése után le kell csapni „az összpontosított és erős ellenséges csapatokra”. Ennek során különösen nagy figyelmet kell fordítani az ellenséges hadállások áttörésének taktikájára, s amennyiben a körülmények lehetővé teszik, a megfelelő pillanatban meg kell támadni és el kell foglalni az ellenségnek azokat a támaszpontjait és városait, amelyek nem készültek fel eléggé védelemre, egyszersmind pedig fel kell készülni „az ellenség által szilárdan tartott valamennyi támaszpont és város” megrohamozására.

A földreformról szólva Mao Ce-tung újból hangsúlyozta, hogy a földreform végrehajtásánál a mi politikánk: „a szegényparasztra

támaszkodva, szilárd szövetségben a középparaszttal, szétzúzni a földbirtokosok és a régi típusú gazdag parasztok feudális és félfeudális kizsákmányoló rendszerét”.⁷ A szegényparasztkra támaszkodás politikája azt jelenti, hogy meg kell szervezni a szegényparasztoakat, belőlük kell kialakítani a földreform végrehajtásáért folytatott harcnak és a falusi harc minden más formájának derékhadát, földet kell nekik adni és teljesíteni kell valamennyi többi gazdasági követelésüket.

A középparaszttal létesített szilárd szövetség politikája azt jelenti, hogy a földek elkobzása és felosztása során nem szabad megsérteni érdekeiket, kellőképpen figyelembe kell venni szükségleteiket, a középparasztoakat is be kell vonni a hatalmi szervek és a parasztszövetségek munkájába, igazságosan kell kivetni a földadót, igazságosan kell elosztani a háború terheit és így tovább.

A földesúri osztály és a régi típusú kulákság körében elterjedt kizsákmányolási formáknak, a feudális és a félfeudális kizsákmányolásnak megszüntetése azt jelenti, mondotta Mao Ce-tung, hogy a földbirtokosok földjét és vagyonát el kell kobozni, s a régi típusú kulákoktól is el kell venni a fölöslegesnek tekinthető, vagyis azokat a földeket és mezőgazdasági eszközöket, amelyek meghaladják a parasztság többségének tulajdonában levő föld és gazdasági eszközök átlagos mértékét. Az így elkobzott földeket és gazdasági eszközöket fel kell osztani a föld nélküli és kevésföldű parasztok között, s ügyelni kell arra, hogy a földbirtokosok és kulákok birtokában ne maradjon több föld és felszerelés, mint amennyivel a parasztszaládok többsége rendelkezik. Ugyanakkor azonban „a földesuraknak semmit, a gazdag parasztoaknak pedig silány földet” jelszóban kifejezésre jutó baloldali hibákat is el kell kerülni.

Ilyenformán Mao Ce-tung elvtárs megmondta mit kell tenni a földreform eredményes megvalósítása érdekében. Mao Ce-tung elvtárs beszéde elősegítette azoknak a „baloldali” és jobboldali elhajlásoknak a kijavítását, amelyek abban az időben a különböző körzetekben már előfordultak, vagy később előfordulhattak, s amelyek abban nyilvánultak meg, hogy a földreformot nem hajtották végre eléggé következetesen, illetve megsértették a középparasztoak érdekeit, a földbirtokosokat fizikailag is megsemmisítették stb.

⁷ *Mao Ce-tung. A jelenlegi helyzet és feladataink. Lásd. A kínai forradalom diadalmas útja. Mao Ce-tung válogatott beszédei és írásai. 195. old.*

A gazdaságpolitikáról szólva Mao Ce-tung újból hangsúlyozta, hogy az újdemokratikus forradalom szakaszában a párt gazdasági programjának három fő célkitűzése a következő: „Elkobozni a feudális osztály földjét és átadni a parasztoknak; elkobozni a monopolizáltakat, amelynek élén Csang Kaj-sek, Szung Ce-ven, Kung Hsziang-hszi és Csen Li-fu áll, és átadni az újdemokratikus államnak; pártolni a nemzeti ipart és kereskedelmet.”⁸ Mao Ce-tung külön kiemelte, hogy az újdemokratikus forradalomnak meg kell szüntetnie az imperializmus Kínában élvezett előjogait, a földesúri és a burokratikus burzsoá elnyomást és kizsákmányolást, valamint a termelőerők fejlődését akadályozó komprádori, feudális termelési viszonyokat. Az újdemokratikus forradalom azonban nem szünteti meg általában a kapitalizmust, nem számolja fel a kis- és középpolgárságot. Ezek szerint Mao Ce-tung idejében megadta a választ a párt gazdaságpolitikájának azokra a kérdéseire, amelyeket a stratégiai támadás megkezdése után sürgősen meg kellett oldani, s egyszersmind óva intett a nemzeti ipar és kereskedelem tönkretételében kifejezésre jutó elhajlásoktól, amelyek a városok felszabadítása és a földreform végrehajtása során már előfordultak, vagy később előfordulhattak.

Az egységfrontról szólva Mao Ce-tung a következőket állapította meg: most, amikor a csangkajsekista Kuomintang bűnei az egész nép színe előtt lelepleződtek, amikor pártunk helyes agrárpolitikát folytat, védelmébe veszi a nemzeti ipart és kereskedelmet, s amikor a Felszabadító Néphadsereg győzelmes harcokat vív — a népi demokratikus egységfrontnak minden eddiginél szélesebbé és erősebbé kell válnia. Mao Ce-tung ismételten hangsúlyozta, hogy az egész pártnak meg kell értenie a következő igazságot: „A kínai újdemokratikus forradalom győzelme lehetetlen az ország egész lakosságának túlnyomó többségét magában foglaló, legszélesebb egységfront nélkül. De ez nem minden, ennek az egységfrontnak a Kínai Kommunista Párt szilárd vezetése alatt kell állnia. A Kínai Kommunista Párt szilárd vezetése nélkül semmiféle forradalmi egységfront sem vívhatja ki a győzelmet.”⁹

Mindeme feladatok eredményes megvalósításának fő láncszeme a párt irányítása, a párszervezetek megszilárdítása volt. Ezért a

⁸ *Mao Ce-tung. A jelenlegi helyzet és feladataink. Lásd. A kínai forradalom* *kladalmas útja. Mao Ce-tung válogatott beszédei és írásai* 198 old

⁹ Ugyanott, 202. old.

Mao Ce-tung vezette Központi Bizottság idejében felvetette a pártépítés kérdéseit, felszólította a kommunistákat a pártalapszervezetek rendbehozására és a vezető pártszervek munkájának megjavítására.

A pártalapszervezetek rendbehozásának kérdéseit az 1947 októberi országos agrárértekezleten már megtárgyalták. A Központi Bizottság decemberi értekezletén Mao Ce-tung tüzetesen kifejtette ezeket a kérdéseket. Megállapította, hogy a kommunista párt tagjainak száma már elérte a 2 700 000-et, s ez igen nagy siker, mert lehetővé tette pártunk számára, hogy az ország egész népét vezesse, és megsemmisítse a külső és belső ellenségeket. A párt növekedésével azonban bizonyos negatív jelenségek is együtt jártak. „Sok földesúr, gazdag paraszt és lumpenproletár megragadta az alkalmat — mondotta Mao Ce-tung —, hogy pártunkba férközzék. A falvakban befészkelődtek a pártszervezetekbe, a hatalmi szervekbe és a tömegszervezetekbe, basáskodnak, elnyomják a népet, eltorzítják a párt irányvonalát; így ezek a szervezetek elszakadnak a tömegektől, s a földreform nem valósulhat meg következetesen. Ez a súlyos körülmény késztet bennünket a párt sorainak újjászervezésére és megtisztítására. Ha nem oldjuk meg ezt a feladatot, a falvakban egy lépéssel sem juthatunk előbbre.”

A Központi Bizottság útmutatásai alapján 1947 telén és 1948 tavaszán — a földreform végrehajtásával egyidejűleg — különböző körzetekben megindult a pártszervezetek rendbehozására irányuló mozgalom. E mozgalom során a pártalapszervezetek többsége a felsőbb pártszervek irányításával és a sejtgyűlésekre meghívott pártonkívüli aktivisták részvételével bírálatot és önbírálatot indított, következetesen feltárta a hibákat és a párt politikai irányvonalával ellenkező megnyilvánulásokat, megtisztította a pártszervezeteket az ellenséges elemektől, megszüntette a helytelen munkastílusból eredő torzításokat, s még szorosabbra fűzte a párt és a tömegek kapcsolatát.

A Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága a vezető pártszervek munkájának megjavítása céljából 1948-ban több útmutatást tett közzé. A Központi Bizottság megállapította, hogy Kínában újabb forradalmi fellendülés következett be, s a kommunista párt az előtt a feladat előtt áll, hogy az egész országban közvetlenül a hatalom megragadására vezesse a tömegeket. A pártnak a falvakban kifejtett forradalmi munkája, amely helyi jellegű és

viszonylag nem valami bonyolult volt, s amelynek a módszerei meglehetősen lassan változtak, valamint a viszonylag kisarányú részleges háború már nagy forradalomba és országos méretekben folyó nagy háborúba csapott át. Ahhoz, hogy a párt munkája összhangban legyen a nagy forradalom és a nagy háború követelményeivel, meg kellett erősíteni a párt Központi Bizottságának egységes, centralizált vezetését. A Központi Bizottság ezért megkövetelte a különböző fokú pártbizottságoktól, hogy erélyes és kitartó harcot folytassanak a fegyelmezetlenség és az anarchia ellen, s kimondta, hogy „minden hatalmat, amelyet központosítani lehet és kell, a Központi Bizottságban és a Központi Bizottságot képviselő pártintézményekben kell központosítani”.

A központosított és egységes politikai vezetés elvének következetes megvalósítása érdekében az országos jelentőségű politikai, katonai, gazdasági és kulturális kérdéseket a Központi Bizottságnak kell eldöntenie, a helyi pártbizottságok nem dönthetnek maguk ezekben a kérdésekben. Továbbá a Központi Bizottság határozatot hozott, amely szerint „a különböző fokú vezető párt-szerveknek le kell küzdeni azt a helytelen gyakorlatot, hogy az egyes intézkedések végrehajtása előtt nem kérnek útmutatást a felsőbb pártszervektől, és végrehajtásuk után sem tesznek jelentést ezekről az intézkedésekről”. A Központi Bizottság határozata kimondta, hogy a magasabb fokú pártbizottságok kötelesek rendszeres időközökben beszámolni munkájukról a Központi Bizottságnak, s ilyenformán „idejében megvilágítani a helyzetet és lehetővé tenni a Központi Bizottság számára, hogy egy-egy intézkedés vagy esemény előtt, illetve után segítséget nyújtson a helyi szervezeteknek, s elérje, hogy ne kövessenek el hibákat, illetve minél kevesebb hibát kövessenek el”.

A Központi Bizottság ugyanakkor, amikor a központosított, egységes vezetés erősítésének szükségességét hangoztatta, egy-szersmind elítélte az olyan eseteket, amikor a párt életéből hiányzott a kellő demokratizmus, például amikor egyes funkcionáriusok mindent magukra vállaltak, egyedül, anélkül döntöttek fontos kérdésekben, hogy bárkivel is megtanácskozták volna a dolgokat, és így tovább. A párt Központi Bizottsága rámutatott arra, hogy a múltban a súlyos katonai helyzet és az illegalitás folytán a normális demokratikus pártélet nem bontakozhatott ki kellőképpen. Most azonban a helyzet lényegesen megváltozott, s a különböző fokú pártbizottságoknak most már kötelességük, hogy rendszere-

sen, előre megállapított időközökben taggyűléseket, értekezleteket hívjanak össze, és biztosítsák számukra a Szervezeti Szabályzatban lefektetett jogokat. A Központi Bizottság továbbá rámutatott arra, hogy erősíteni kell a kollektív vezetést, tökéletesíteni kell a pártbizottságok struktúráját, minden fontos kérdést eléjük kell terjeszteni megvitatás végett, s miután a pártbizottságok tagjai minden korlátozás nélkül elmondták véleményüket és helyes határozatokat hoztak, ezeket feltétlenül végre kell hajtani.

A párt sorainak rendezéséért indított mozgalom megszilárdította a falusi pártalapszervezeteket, előmozdította a párton belüli demokrácia fejlődését, és megerősítette az egységes, központosított pártvezetést. Mindeme körülmények következtében a vezető pártszervek munkája is megjavult. A pártalapszervezetek és a vezető pártszervek megerősítése a kínai forradalom győzelmének igen fontos előfeltétele volt.

Eszerint a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának decemberi értekezlete, s a pártnak az értekezletet megelőzően és azt követően kifejtett tevékenysége megoldotta a politikai, a gazdasági, a katonai és a pártépítés terén a Felszabadító Néphadsereg stratégiai támadásba való átmenete következtében napirendre került különböző nagy fontosságú problémákat. Teljesen befejeződött az a munka, amelynek eredményeképpen a kommunista párt szubjektíve felkészült a nép vezetésére a forradalomnak az egész országra kiterjedő győzelméért folyó harcban.

A kuomintangista csapatok védekezésének megtörése; a három — a Liaojan — Senjang, a Huajhaj és a Peking — Tiencsin — Kalgan térségében folytatott, s lényegében a háború győzelmes befejezésére vezető három nagy hadművelet

A helyes pártvezetés és az egész ország népének lelkes támogatása következtében a Felszabadító Néphadsereg támadása egyre hatalmasabb erejűvé, egyre viharosabbá és feltartóztathatatlanabbá vált. A csangkajsekista Kuomintangban pánik és zűrzavar tört ki, mindamellett a reakció heves ellenállást tanúsított. A csangkajsekisták „általános

mozgósítást” rendeltek el, s minden embertartalék és anyagi eszköz felhasználásával megpróbáltak általános védelmi frontot létrehozni a Felszabadító Néphadsereg támadásával szemben. Ez az általános front azonban csak hat hónapig tartotta magát. A kuomintangista csapatok óriási veszteségeket szenvedtek: több mint 750 000 tisztet és katonát vesztek. 1948 januárban a Kuo-

mintang az egész front védelméről kénytelen volt áttérni egyes frontszakaszok védelmére. Ez az úgynevezett körzetenkénti védekezés abból állt, hogy az arcvonalat 20 „rendhelyreállítási körzetre” osztották. Minden ilyen körzetben 3—5 brigádnyi katonaság tartózkodott, s a csapatokat a stratégiai fontosságú pontokon és a közlekedési vonalak mentén vonták össze. Az ellen-ségen azonban már ez sem segített. Amikor az egyes körzetek védelmére tért át, a Felszabadító Néphadsereg még nagyobb győ-zelmeket aratott: 1948 januárjától júliusig több mint 1 060 000 főnyi ellenséges csapatokat semmisített meg és rohammal nagy stratégiai fontosságú városokat foglalt el: Lojangot, Kaj-fenget, Paocsit, Vejhszhient, Hsziangfant, Jencsout, Linfenget, Szingkajt stb.

Az ellenség látva, hogy rosszul áll a szénája, 1948 augusztu-sától kezdve kénytelen volt lemondani az egyes körzetek védel-méről, és áttérni egyes stratégiai fontosságú támaszpontok védel-mére. Ennek a védelemnek megszervezése céljából az ellenség a „rendhelyreállítási körzeteket” egyesítette, és jelentős mér-tékben megerősítette „mozgó alakulatait”: mindegyikhez 5—6, sőt 12—13 brigád tartozott. Ugyanakkor csapatait a stratégiai fontosságú és jól megerősített városokban vonta össze, hogy megakadályozza a Felszabadító Néphadsereget a védelem át-törésében, és ezeknek a városoknak elfoglalásában.

Közben azonban az erőviszonyok még inkább a mi javunkra tolódtak el. A Felszabadító Néphadsereg létszáma 2 800 000-re nőtt. Hadseregünk kitűnően megtanulta a nagy támadó had-műveletek taktikájának alkalmazását. Az ellenség 3 600 000 főnyi hadsereggel rendelkezett, de a fronton csak 1 700 000 katona és tiszt volt. A többit a mögöttes területeken kellett tartania. Ilyen körülmények között az egyes fontos támasz-pontokat védelmező ellenséges csapatok hamarosan ismét vere-séget szenvedtek. 1948 szeptember 12-e és november 2-a között a Felszabadító Néphadsereg végrehajtotta a Liaojang—Senjan térségében indított hadműveletet, amelynek során megsemmi-sítette az ellenség Északkelet-Kínában harcoló 470 000 főnyi hadseregcsoportját. A Felszabadító Néphadsereg egységei roham-mal elfoglaltak két stratégiai fontosságú és jól megerősített várost: Csincsout és Senjangot, s teljesen felszabadították Észak-kelet-Kínát. 1948. november 7-e és 1949. január 10-e között a Felszabadító Néphadsereg Hszucsou térségében végrehajtotta

a huajhaji hadműveletet. A huajhaji ütközetben az ellenségnek mintegy 550 000 katonája és tisztje pusztult el, illetve került fogságba, s a Jangce-folyótól északra fekvő kelet-kínai körzetek lényegében felszabadultak. A huajhaji ütközetrel csaknem egyidejűleg, 1948. december 5-e és 1949. január 31-e között hajtotta végre a Felszabadító Néphadsereg a peking—tienscsin—kalgani hadműveletet: rohammal elfoglalta Kalgant és Tienscsint, békés úton felszabadította Pekinget, s megsemmisített egy több mint 520 000 főnyi kuomintangista hadsereget. Ezzel egyes támaszpontok kivételével egész Észak-Kína felszabadult.

Ez a Liaojan—Senjang, Huajhaj és Peking—Tienscsin—Kalgan térségében lezajlott három nagy ütközet a Felszabadító Néphadsereg és a kuomintangista csapatok döntő mérkőzése volt. A Felszabadító Néphadsereg ebben a három nagy ütközetben megsemmisítette az ellenség fő katonai erőit, a Kuomintang legjobb brigádjait és hadosztályait. A kuomintangista hadsereg, amely több mint húsz éven át Csang Kaj-sek ellenforradalmi uralmának legfőbb támasza volt, lényegében megsemmisült, a kínai nép óriási katonai győzelmet aratott. Az ország a demokratikus forradalom győzelmének küszöbéhez érkezett.

A VII. pártkongresszuson választott Központi Bizottság 2. plénuma meghatározza a párt fő politikai irányvonalát az egész országra kiterjedő győzelemért folyó harcban, és megfogalmazza a szocializmusba való átmenet alapelveit

1949 márciusában, a demokratikus forradalom győzelmének küszöbén, a Kínai Kommunista Pártnak a VII. kongresszuson választott Központi Bizottsága Sicsiacsuang környékén megtartotta 2. plenáris ülését. Ez a plénum a csangkajsekista Kuomintang teljes megsemmisítésére, s az imperializmus, a feudalizmus és a bürokratikus tőke mara-

dék erőinek felszámolására irányuló rendszabályokon kívül alaposan megvitatta a párt előtt a demokratikus forradalom győzelme után felmerülő fő feladatokat, és ezekre vonatkozóan határozatot is hozott.

A Központi Bizottság plénuma megállapította, hogy a párt 1927 után munkájának súlypontját a falvakba helyezte át, ott gyűjtötte össze a forradalmi erőket, hogy a városokat bekerítse és végül is elfoglalja. A párt ezt a történelmi feladatot eredményesen hajtotta végre, s most meg kell tanulnia a városok igazgatását, a városi építőmunka megindítását, a munka súlypont-

ját a falvakból idejében a városokba kell áthelyeznie, és már onnan kell irányítani a falvakat. A pártnak meg kell tanulnia a városokban és a falvakban folytatott munka, az ipar és a mezőgazdaság egybekapcsolását, a munkások és a parasztok szoros összefogásának megvalósítását.

Arra a kérdésre, hogy miképpen kell igazgatni a városokat és megindítani bennük az építőmunkát, a plénum azt válaszolta, hogy a pártnak a munkáosztályra kell támaszkodnia, és központi feladatának az ipar helyreállítását és fejlesztését kell tekintenie. A népi hatalom csak abban az esetben lehet szilárd, a munka minden más területen csak abban az esetben lehet eredményes, ha a városokban a termelés helyreáll, és tovább fejlődik, ha a nép élete megjavul.

A plénum részletesen megvitatta a termelés helyreállításának és fejlesztésének — a gazdasági építésnek kérdését. A plénum behatóan elemezte a régi Kína gazdaságának legfontosabb sajátosságait, s ennek alapján megállapította, hogy a japán imperialista agresszió elleni háború előtt a korszerű ipar aránya az egész népgazdaságban csak mintegy 10%, a mezőgazdaság aránya pedig körülbelül 90% volt. A korszerű iparban a tőke nagy része az imperialisták és a kínai bürokratikus burzsoázia kezében összpontosult. A magántőkés gazdaság a második helyen állt. A falvakban a feudális földtulajdon volt az uralkodó forma. Ezt meg kellett szüntetni. Valamennyi többi gazdasági forma majdnem ugyanolyan elmaradott és szétforgácsolt volt, mint a középkorban.

A plénum ezekből a sajátosságokból kiindulva a következőkben határozta meg a párt gazdaságpolitikáját és az új Kína különböző társadalmi-gazdasági szektorainak viszonyát:

E l ő s z ö r: Mivel a régi Kínában a legfontosabb gazdasági ágakba fektetett tőkék nagy része az imperialisták és a bürokratikus burzsoázia kezében összpontosult, ezeknek a tőkéknek elkobzása és a munkáosztály vezette népköztársaság tulajdonába adása lehetővé teszi, hogy a népi hatalom megszerezze az ország gazdaságának kulcspozícióit. A gazdaság állami, közvetlenül a népköztársaság alá rendelt szektora szocialista jellegű lesz, és az ország egész népgazdaságának a vezető szektorává válik.

M á s o d s z o r: Mivel a nemzeti burzsoázia a demokratikus forradalom folyamán sok esetben vagy részt vett a forradalom-

ban, vagy semleges álláspontra helyezkedett, továbbá, mivel a kínai gazdaság elmaradott, és a korszerű ipar gyenge, a népgazdaság helyreállításának és fejlesztésének előmozdítására bizonyos ideig a magántőkét is fel kell használni. A magántőkét azonban megfelelő módon korlátozni kell; a magántőkének együtt kell működnie az állammal, és az állam gazdaságpolitikájához és gazdasági tervezéséhez kell igazodnia. Hiba volna lehetővé tenni számára a szabad és korlátlan fejlődést, de a túlságos és kíméletlen korlátozás vagy haladéktalan felszámolásának követelése ugyancsak helytelen volna.

Harmadszor: Mivel az ország egész gazdaságán belül a mezőgazdaság aránya igen nagy, s emellett szétforgácsolt-ság és elmaradottság jellemzi, a pártnak a mezőgazdaságot óvatosan és fokozatosan, ugyanakkor azonban tevékenyen, a szövetkezetesítés és a technikai újjáalakítás útjára kell vezetnie.

A fentebbieket összefoglalva azt mondhatjuk, hogy Kínában a demokratikus forradalom győzelme után még elég hosszú ideig öt gazdasági szektor lesz: a szocialista jellegű állami gazdasági szektor, a félszocialista jellegű szövetkezeti szektor, az egyéni munkán alapuló kisüzemi szektor, a magántőkés szektor és végül az államkapitalista szektor, amelyben az állam együttműködik a magántőkével. A pártnak az a feladata, hogy az egész ország népét a gazdaság állami szektorának erőteljes fejlesztésére mozgósítsa, az állami szektort a népgazdaság vezető erejévé tegye, a magántőkét az államkapitalista szektor révén átalakítsa, s az egyéni parasztgazdaságokat szövetkezetekbe tömörítse.

A VII. pártkongresszuson választott Központi Bizottság 2. plénuma a gazdasági építőmunka problémái mellett a politikai harc kérdéseit is megtárgyalta. Megállapította, hogy a demokratikus forradalom győzelme és az ellenség fegyveres erőinek teljes megsemmisítése után a népi hatalomnak még mindig lesznek az országban titkos ellenségei. Emellett azt is figyelembe kell venni, hogy Kínát még mindig két fő ellentét jellemzi: az első — az országon belüli ellentét, nevezetesen a munkásosztály és a burzsoázia közötti ellentét, a második — külső ellentét, nevezetesen Kína és az imperialista hatalmak közötti ellentét. Éppen ezért a demokratikus forradalom győzelme után sem a munkásosztály vezette népi államot, sem a népi hadsereget nem szabad meggyengíteni, hanem mindkettőt még jobban meg kell erősíteni. A pártnak szívós kitartással azon kell munkálkodnia,

hogy egységbe forrassza a munkásságot, a parasztságot és a forradalmi értelmiséget, s magvává, irányító erejévé váljék a nép demokratikus diktatúrájának, amelynek alapja a munkásosztály vezette munkás-paraszt szövetség. A pártnak ugyanakkor minden erejével arra kell törekednie, hogy a maga oldalára állítsa a kispolgárság és a nemzeti burzsoázia felső rétegeit — amelyek együttműködhetnek a munkásosztállyal —, s ilyenformán ezekkel a rétegekkel együtt végleg felszámolja az ellenforradalmi és imperialista erőket, és velük együtt építse az új Kínát.

A nép demokratikus diktatúrájának megszilárdulása és az állami gazdasági szektor vezető pozícióinak erősödése az egész népgazdaságban — megteremtette a feltételeket ahhoz, hogy a párt sikeresen vezesse a népet „a termelés minél gyorsabb helyreállítása és fejlesztése, az imperializmussal szembeni ellenállás, Kínának agrárországból ipari országgá, újdemokratikus országból szocialista országgá való fokozatos, állandóan előre haladó átalakítása terén”. Ilyenformán a VII. pártkongresszuson választott Központi Bizottság 2. plénuma megfogalmazta Kína számára a szocializmusba való átmenet alapelveit.

A Kuomintang „béke”-manővereinek leleplezése. Csaknem az egész kínai szárazföld felszabadulása

A párt Központi Bizottsága röviddel a 2. plénum után Pekingbe tette át székhelyét. Április 1-én Pekingben tárgyalások kezdődtek a Kínai Kommunista Párt és a Kuomintang képviselői

között. Ezeket a tárgyalásokat a Kuomintang kérésére folytatták. A Kuomintang, amely korábban — az egész ország népének tiltakozásával mit sem törődve — polgárháborút robbantott ki, most a „béke” megkötésére tett javaslatot, mert azt remélte, hogy így megállíthatja a Felszabadító Néphadsereg előrenyomulását, időt nyerhet, és maradék erőit összegyűjtve újból kísérletet tehet a forradalom leverésére. A Kínai Kommunista Párt azonban felismerte és leleplezte az ellenségnek ezt az alátomos szándékát. A kommunista párt „Egyezmény az ország békéjének helyreállításáról” címmel tervezetet dolgozott ki, amely Kína békés felszabadításának lehetőségét vette alapul. A Kuomintang azonban megtagadta ennek az egyezménynek az aláírását, s így „békés” intrikái teljesen lelepleződtek.

Mao Ce-tung és Csu Te 1949. április 21-én, miután a Kuomintang megtagadta az „Egyezmény az ország békéjének helyreállításá-

ról" című békeokmány aláírását, parancsot adtak a támadásra, s felszólították a Felszabadító Néphadsereget, hogy „bátran haladjon előre, határozottan, következetesen, s Kína egész területén az utolsó emberig semmisítse meg az ellenállást kifejtő kuomintangista reakciókat, szabadítsa fel az ország egész népét, és védelmezze meg a kínai terület függetlenségét, szuverenitását és sérthetetlenségét”.

E parancs megkapása után a Felszabadító Néphadsereg átkelt a Jangce-folyón, és április 23-án felszabadította Nankingot. Nanking felszabadulása után hivatalosan kihirdették, hogy a Kuomintang ellenforradalmi uralma megdőlt. Ugyanakkor különböző frontokon tovább folyt az ellenség maradék erőinek felszámolása, s 1949 folyamán egymás után szabadultak fel az ország nagy területei és fontos városai: Nancsang, Csencsiang, Sanghaj, Hangcsou, Vuhan, Tajjüan, Hszian, Lancsou, Fucsou, Kuangcsou, Kujjang, Kujlin, Csungking, Csengtu. Békés úton szabadult fel Hunan, Szujjüan, Hszincsiang, Hszikang, Jünnan és több más tartomány.

Tehát a Felszabadító Néphadsereg a Kínai Kommunista Párt vezetésével és az egész ország népének a támogatásával három és fél év alatt (1946 júliusától) hősie harcokban megsemmisítette az ellenség több mint 7 440 000 katonát és tisztet számoló hadseregeit¹⁰, és lényegében véve befejezte a kínai szárazföld felszabadításának nagy művét.

Mao Ce-tung „A nép demokratikus diktatúrájáról” című művének megjelenése

1949. június 15-én, abban az időben, amikor a Felszabadító Néphadsereg, miután sikeresen befejezte az ország egész szárazföldi részének felszabadítását, tovább folytatta hősie támadását, Pekingben a Kínai Kommunista Párt kezdeményezésére előkészítő bizottságot hoztak létre egy újabb Politikai Tanácskozó Testület összehívására — a Kínai Népköztársaság megalakításának előkészítése céljából. Milyen legyen ennek a népköztársaságnak a jellege? Milyen lesz ebben az államban a különböző osztályok viszonya? Milyen feladatok várnak erre az államra? Milyen legyen a külpolitikája? Mindezekre az alapvetően fontos kérdésekre választ kellett

¹⁰ Ha azonban 1950 júniusig terjedően számítjuk, létszámuk 8 070 000 volt. — Szerző.

adni. Figyelembe véve ezt a követelményt, Mao Ce-tung elvtárs 1949. július 1-én közzétette „A nép demokratikus diktatúrájáról” című munkáját.

Mao Ce-tung az állam jellegéről, és az államon belül az osztályok viszonyáról szólva megállapította, hogy a Kínai Népköztársaság „a nép demokratikus diktatúrájának” állama.

„Mi a nép? Kína jelenlegi fejlődési fokán a munkásosztály, a parasztság, a kispolgárság és a nemzeti burzsoázia.”¹¹ E négy osztály közül a nép demokratikus diktatúrájának vezető ereje a munkásosztály. A munkásosztálynak a parasztsággal és a városi kispolgársággal kötött szövetsége — a nép demokratikus diktatúrájának alapja, s ezen belül a legfőbb: a munkás-paraszt szövetség. A nemzeti burzsoázia nem lehet a vezető, s a nép demokratikus diktatúrájának államhatalmi szerveiben nem foglalhat el vezető helyet. Bizonyos időn át azonban, avégett, „hogy ellenállhassunk az imperialista elnyomásnak, és elmardott gazdaságunkat egy lépéssel előbbre vihessük, Kínának minden városi és falusi kapitalista tényezőt fel kell használnia, ha ezek hasznosak, és nem károsak a nemzetgazdaság és a nép életszínvonala szempontjából; a közös harcban össze kell fogunk a nemzeti burzsoáziával”¹².

„Ezek az osztályok — írta Mao Ce-tung elvtárs — a munkásosztály és a kommunista párt vezetésével összefognak, hogy megalakítsák saját államukat, és megválasszák saját kormányukat, hogy az diktatúrát gyakoroljon az imperializmus bérenceivel — a földbirtokosok osztályával, a bürokratikus tőkésosztállyal, valamint az ezeket az osztályokat képviselő kuomintangista reakciókkal és cinkosaikkal szemben, hogy elnyomják, s tisztességes viselkedésre kényszerítsék őket, és megtiltsák nekik, hogy akár szavaikkal, akár cselekedeteikkel túllépjék a megengedett határt. Ha szavaikkal és cselekedeteikkel túllépnek ezt a határt, haladéktalanul elnyerik büntetésüket. A nép számára meg kell valósítani a demokratikus rendszert, biztosítani kell számára a szólás, a gyülekezés és a szervezkedés szabadságát. A szavazási jog egyedül a népet illeti meg, a reakciókat ki kell zárni belőle. E kettős szempont, nevezetesen: demokrácia

¹¹ Mao Ce-tung. A nép demokratikus diktatúrájáról. Lásd. A kínai forradalom diadalmas útja. Mao Ce-tung válogatott beszédei és írásai. 229. old.

¹² Ugyanott, 233. old.

a népnek és diktatúra a reakciókkal szemben — alkotja együttesen a nép demokratikus diktatúráját.”¹³

Mao Ce-tung a nép demokratikus diktatúrájának feladatairól szólva rámutatott arra, hogy ez a diktatúra erőszakot fog alkalmazni, vagyis fel fogja használni az állam hatalmát az imperialista agresszió visszaverésére, az országon belül tevékenykedő reakciók aknamunkájának elfojtására, s ezeket arra fogja kényszeríteni, hogy dolgozzanak, s munka közben neveljék át magukat. A népi demokratikus diktatúra demokratikus módszerekkel fogja nevelni a néptömegeket, hogy megszabaduljanak a kínai és a külföldi reakciók befolyásától, s levetkőzzék a régi társadalomtól örökölt káros szokásokat és nézeteket. A nép demokratikus diktatúrája megszervezi a néptömegeket a népgazdaság helyreállítására és tovább fejlesztésére, s fokozatosan meg fogja oldani az ország iparosításának, a mezőgazdaság szövetkezetesítésének és a magántőkés vállalatok államosításának problémáját. A nép demokratikus diktatúrájának megfelelő szervei nevelőmunkájukkal a nemzeti burzsoázia számos tagjára is hatni fognak. Ez, a nemzeti burzsoázia átnevelésére irányuló munka különösen nagy erővel fog kibontakozni a magántőkés vállalatok államosításának időszakában. Általában pedig a nép demokratikus diktatúrájának feladatait így foglalhatjuk össze: „erősítsük a nép államának apparátusát, elsősorban a néphadsereget, a népi rendőrséget és a népi bíróságot, hogy eredményesen megvédhessék az országot, s megóvhassák a nép érdekeit; ez elengedhetetlen feltétele annak, hogy Kína a munkáosztály és a kommunista párt vezetésével állandóan fejlődjék, agrárországból ipari országgá váljék, s megvalósítsa az újdemokratikus társadalomból a szocialista és a kommunista társadalomba való átmenetet...”¹⁴

Mao Ce-tung, a népköztársaság nemzetközi kapcsolatairól szólva megállapította, hogy „az imperializmus korában az igazi népi forradalom egyetlen országban sem győzhet, ha a nemzetközi forradalmi erők különböző módon nem támogatják, mert ha ki is vívja a győzelmet, nem sikerül azt megszilárdítania.”¹⁵ Ezért a Kínai Népköztársaságnak „az egyik oldalra kell állnia”,

¹³ Ugyanott, 229. old.

¹⁴ Ugyanott.

¹⁵ Ugyanott, 227. old.

„a szocializmus oldalára”, a Szovjetunióval és az újdemokratikus országokkal, valamint más országok proletariátusával és néptömegeivel kell összefognia, hogy velük együtt nemzetközi egységfrontot hozzon létre.

A Népi Politikai Tanácskozó Testület összehívása. A Kínai Népköztársaság megalakulása. A kínai demokratikus forradalom győzelmének nemzetközi jelentősége

Mao Ce-tung „A nép demokratikus diktatúrájáról” című munkája, s még előbb a VII. pártkongresszuson választott Központi Bizottság 2. plénuma, előkészítette a Kínai Népköztársaság megalakulását. Az előkészítő munkák befejeződése után Pekingben megtartották

a Népi Politikai Tanácskozó Testület plenáris ülését, amely 1949. szeptember 21-től szeptember 30-ig folytatta munkáját. Az ülésen részt vettek az ország különböző nemzetiségeinek, valamennyi demokratikus pártnak és csoportnak, valamint a tömegszervezeteknek a képviselői, továbbá a különböző körzetek és katonai egységek küldöttei, az ülésszakra külön meghívott demokratikus politikusok stb. A résztvevők száma összesen 662 volt. Az ülésen a küldöttek egyhangúlag jóváhagyták „A Kínai Népi Politikai Tanácskozó Testület általános programját”, amelyet a VII. pártkongresszuson választott Központi Bizottság második plénumán hozott határozatoknak és Mao Ce-tung „A nép demokratikus diktatúrájáról” című munkájának szellemében dolgoztak ki. „A Kínai Népköztársaság Központi Népi Kormányának megalakításáról szóló törvény”-t, valamint „A Kínai Népi Tanácskozó Testület működési szabályzatát” is egyhangúlag hagyták jóvá. Az ülés megválasztotta a Központi Népi Kormányt és a Központi Népi Kormányzótanácsot, jóváhagyta a Kínai Népköztársaság állami zászlaját és himnuszát, s Pekinget az ország fővárosává nyilvánította. A Központi Népi Kormány elnökévé Mao Ce-tung elvtársat választották meg.

1949. október 1-én a pekingi Tienanmeng téren ünnepélyes külsőségek között kikiáltották a Kínai Népköztársaságot.

A hatalom kérdésének — minden forradalom fő kérdésének — eldőlése, a Kínai Népköztársaság megalakulása, a forradalmi hatalom kiterjesztése az egész országra azt jelentette, hogy a kínai nép a kommunista párt vezetésével megdöntötte az imperializmus, a feudalizmus és a bürokratikus tőke félgymati, félfudális, ellenforradalmi uralmát. Kínában a demokratikus forradalom lényegében véve győzelmet aratott, s az ország a szocialista forradalom

útjára lépett. A Kínai Népköztársaság megalakulása és a kínai demokratikus forradalom győzelme nemcsak Kína történetében volt döntő, gyökeres fordulat, hanem az oroszországi Nagy Októberi Szocialista Forradalom, és a második világháború éveiben a fasiszta erők szétzúzása után a világtörténelemnek is legfontosabb eseménye volt.

Először is, e győzelem nyomán egy hatalmas ország — amelynek lakossága az egész földkerekség népességének egynegyede — levált a kapitalizmus világrendszeréről, és a szocializmus útjára lépett. Ez jelentékenyen meggyengítette az Egyesült Államok vezette agresszív imperialista táborát, s óriási mértékben megerősítette a béke, a demokrácia és a szocializmus táborát, amelynek élén a Szovjetunió halad.

Másodszor, e forradalom győzelme révén a világ legnagyobb félgymarmati országa összetörte az imperialista rabság bilincseit, amelyek oly sokáig gúzsba kötötték. Emellett ez a hatalmas, a forradalom előtt félgymarmati ország Keleten fekszik, azon a földrészen, amelynek lakossága az egész emberiségnek majdnem a fele, s amely hosszú idő óta szenved az imperialisták elnyomásától. Ez a győzelem a lelkesedés hatalmas tüzeit lobbantotta lángra a gymarmati és a félgymarmati országok népeiben, különösen a keleti népekben, elszántságot és új erőt öntött beléjük harcuk folytatásához, megszilárdította a győzelembe vetett hitüket, és megmutatta, milyen úton juthatnak el a felszabaduláshoz.

Harmadszor, a kínai forradalom győzelme újból cáfolhatatlanul bizonyította, hogy a marxizmus—leninizmus nemcsak a tőkésországok viszonyai között alkalmazható (az oroszországi Októberi Szocialista Forradalom győzelme már bebizonyította ennek a megállapításnak az igazságát), hanem a gymarmati és a félgymarmati országok viszonyai között is.

A kínai forradalom elmélete és politikai irányvonala, amelyet a Kínai Kommunista Párt Mao Ce-tung vezetésével dolgozott ki, annak eredménye, hogy a marxizmus—leninizmust egyesítették a gymarmati és a félgymarmati országok forradalmának gyakorlatával.

A Kínai Kommunista Párt „felbecsülhetetlen értékű tapasztalatokra tett szert, s e tapasztalatok között a legfontosabb a következő három tényező:

a fegyelmezett, Marx, Engels, Lenin és Sztálin elméletével felvértezett párt, amely az önbírálat módszerét alkalmazza, és szoros kapcsolatban áll a tömegekkel;

az e párt vezetése alatt álló hadsereg;

a különböző forradalmi rétegeknek és csoportoknak e párt irányítása alatt álló egységfrontja.”¹⁶

Ez a három fő tényező: ragyogó példa arra, hogyan kell a marxizmus—leninizmus egyetemes érvényű igazságát összekapcsolni a gyarmati, illetve félgyarmati országban folyó forradalom gyakorlatával. E példa és más megcáfолhatatlan tények következtében szükségszerűen növekedik a marxizmus—leninizmus tekintélye az egész világ népeinek szemében, s ugyanakkor a burzsoá ideológia különböző formáinak a befolyása jelentősen gyengül.

A Kínai Népköztársaság megalakulása Kínára és az egész világra egyaránt óriási hatással volt. „A kínai nép, amely az egész emberiség egynegyedét alkotja, saját kezébe vette sorsának intézését — mondotta Mao Ce-tung a Kínai Népi Politikai Tanácskozó Testület első ülésszakán tartott megnyitó beszédében. — Elődeink több mint száz esztendőn keresztül rendíthetetlen és önfeláldozó harcot folytattak a külföldi és belföldi elnyomók ellen. Gondoljunk csak az 1911-es forradalomra, amelyet dr. Szun Jat-szen, a kínai forradalom nagyszerű viharadara vezetett. Elődeink örökölték ránk, hogy valósítsuk meg az ő legszebb álmaikat. Ezt most meg is tettük. Összefogtunk, s felszabadító népi háborúban és nagy népi forradalomban legyőztük a belföldi és külföldi elnyomókat. Most pedig kikiáltjuk a Kínai Népköztársaság megalakulását. Nemzetünk mostantól kezdve tagja lesz a világ békeszerető és szabadságszerető népei nagy családjának. A kínai nemzet önfeláldozóan és szorgalmasan fog dolgozni azért, hogy megteremtse saját civilizációját és boldog életét, s ugyanakkor harcol az egész világ békéjéért és szabadságáért. Soha többé nem leszünk meggyalázott nemzet; íme máris kiegyenesítettük a hátunkat. Forradalmunk az egész világon megnyerte a széles néptömegek rokonszenvét, és a világ minden részén vannak barátaink.”¹⁷

¹⁶ Mao Ce-tung. A nép demokratikus diktatúrájáról. Lásd. A kínai forradalom diadalmas útja. Mao Ce-tung válogatott beszédei és írásai. 233—234. old.

¹⁷ Mao Ce-tung. A jelenlegi helyzet és feladataink. Lásd. A kínai forradalom diadalmas útja. Mao Ce-tung válogatott beszédei és írásai. 238—239. old.

Előszó a kínai kiadáshoz	5
--------------------------------	---

I. fejezet

A KÍNAI KOMMUNISTA PÁRT MEGALAKULÁSA ÉS TEVÉ- KENYSÉGE AZ ELSŐ FORRADALMI POLGÁRHÁBORÚ KÜSZÖBÉN (1921—1923)

1. A kínai proletariátus sorainak gyarapodása. A marxiz- mus—leninizmus elterjedése Kínában. A Kínai Kommu- nista Párt megalakulása	7
2. A pártprogram és az egységfront-politika kialakítása. A kínai munkásmozgalom első fellendülése. Az első forra- dalmi polgárháború előkészítése	17

II. fejezet

A KÍNAI KOMMUNISTA PÁRT AZ ELSŐ FORRADALMI POLGÁRHÁBORÚ IDŐSZAKÁBAN (1924—1927)

1. A forradalmi egységfront létrehozása. A forradalmi moz- galom növekedése	30
2. A tömegmozgalom országos fellendülése. A Kuangtung tartományi forradalmi támaszpont megszilárdulása. A bur- zsoázia reakciós csoportjának összeesküvése avégett, hogy	

a forradalomban magukhoz ragadják a vezetést. A Mao Ce-tung által képviselt marxisták—leninisták és a Csen Tu-hsziu által vezetett jobboldali opportunisták közötti nézeteltérések	36
3. A Kínai Kommunista Párt az északi hadjárat időszakában	47
4. A Kuomintang reakciós csoportjának árulása. Csen Tu-hsziu kapituláns irányvonalának végzetes következményei. Az első forradalmi polgárháború veresége	59

III. fejezet

A KÍNAI KOMMUNISTA PÁRT A MÁSODIK FORRADALMI POLGÁRHÁBORÚ IDŐSZAKÁBAN (1927—1937)

1. A forradalom apálya. A Kínai Kommunista Párt harca a vörös hatalom megteremtéséért és az imperialistaellenes, antifeudális forradalom következetes megvalósításáért ..	70
2. A Kínai Kommunista Párt harca a vörös hatalomért, a japán imperializmus agressziója ellen, a párton belüli oportunista irányvonal ellen, a következetes bolsevik politikáért	111
3. A Kínai Kommunista Párt harca a japánellenes nemzeti egységfront létrehozásáért	129

IV. fejezet

A KÍNAI KOMMUNISTA PÁRT A JAPÁN IMPERIALISTA AGRESSZIÓ ELLENI HÁBORÚ IDŐSZAKÁBAN (1937—1945)

1. A Kínai Kommunista Párt harca a felszabadított körzetek arcvonalának létrehozásáért, a japánellenes nemzeti egységfronton belüli önállóság és függetlenség elvének szilárd érvényesítéséért	144
2. A Kínai Kommunista Párt harca a japánellenes támaszpontok megerősítéséért és a japán imperialista agresszió	

elleni háború legsúlyosabb időszakában felmerült nehézségek leküzdéséért	174
3. A felszabadított körzetek helyreállítása és fejlesztése. A párt harca a japán imperialista agresszió elleni háború végleges győzelméért	187

V. fejezet

A KÍNAI KOMMUNISTA PÁRT A HARMADIK FORRADALMI POLGÁRHÁBORÚ IDŐSZAKÁBAN (1945—1949)

1. A Kínai Kommunista Párt harca a polgárháború kirobantása ellen, az ország békéjéért és a demokráciáért ...	203
2. A Kínai Kommunista Párt harca a szabad körzetekbe betört kuomintangista csapatok leveréséért	214
3. A Kínai Kommunista Párt harca a demokratikus forradalom végleges győzelméért	222

Szerkesztette:

Pásztor László

•

A borítót rajzolta:

Kondor Árpád

•

Műszaki vezető:

Szécsi Andor

•

Technikai szerkesztő:

Heszberger Ede

**A szedést 1959. VIII. 6-án
kezdték meg. Megjelent 1959.
IX. 28-án, 5200 példányban.
Tartalmaz 14,5 szerk. ívet.
Terjedelem 15¹/₄ (A/5) ív.**

**59/20748. Franklin-nyomda
Budapest, VIII.,
Szentkirályi utca 28.
Felelős: Vértés Ferenc**

11-16

A KÍNAI KOMMUNISTA PÁRT RÖVID TÖRTÉNETE

Évszázadokon át szörnyű szenvedéseken ment keresztül a nagy kínai nép. Gyötörték, sanyargatták, gyilkolták: mindenfelől baj fenyegette, mintha éhes sárkányok közé jutott volna: ha az egyik elől elfutott a másik torkába került. A történelem fejlődése, a nép létszükségletei megkövetelték egy olyan erő létrejöttét, amely képes a népet vezetni, szétforgácsolt forradalmi energiáját egységbe forrasztani. Ilyen erő: a Kínai Kommunista Párt, mely a harcok, a megpróbáltatások tüzeiben, elképzelhetetlen szenvedések közepette született.

A külső és belső reakció fojtogatta az országot. A Kuo-mintang-kormány, a néparuló Csang Kai-sekkel az élén, mindenben segítette a külföldi imperializmust. A kommunisták, a szabadságharcosok ellen a terror legbarbárabb eszközeit alkalmazták. A kommunista párt a legelviselhetetlenebb körülmények között is hősiesen, bölcsen vezette a nép harcat, és egységfrontot alkotott mindazokkal az erőkkel — a nemzeti burzsoáziát is beleértve — amelyek szembeálltak a külföldi imperializmussal és a belső reakcióval.

Ekkor rászakadt az országra a japán intervenció. Úgy látszott, hogy minden elveszett. Hol van olyan erő, mely menekvést hoz, hol van olyan éles értelem, mely kiutat talál ebből a helyzetből? A Kínai Kommunista Párt ereje és bölcsessége. Megkezdődött az erők óriási arányú átcsoportosítása, a Hosszú Menetelés,

az emberi kitartásnak, hősiességnek és akaratnak ez a nagyszerű példája, melyhez foghatóra nem akadunk a világtörténelemben. A kínai Vörös Hadsereg a párt vezetésével, folytonos harcok és nagy nélkülözések közepette támaszpontjait messze vidékekre helyezte át. Az ellenség mögöttes területein pedig fellángolt a parlizánharc, amelyet ugyancsak a kommunisták vezettek.

Nagyok voltak az anyagi természetű bajok és nehézségek. Alig volt élelem, a Vörös Hadsereg katonái még a megfelelő ruházattal, felszereléssel sem rendelkeztek. A nép is szegény volt, éhezett: nem tudta segíteni a vöröskatonákat. Mit tettek ekkor a kommunisták? Megszervezték a harcoló alakulatok termelőmunkáját, s még ők segítették az éhes népet. Fegyvereket is szereztek: elvették a japánoktól és csatlósaitól a belső reakciótól.

A Vörös Hadsereg létszáma egyre nőtt, harci szelleme, tapasztaltsága, összeforrottsága mind magasabb fokot ért el. Beállt a fordulat, megkezdődött a Vörös Hadsereg győzelmi sorozata. A Kínai Kommunista Párt a fegyveres erők fejlesztését fokozott ideológiai munkával egybekapcsolva szétzúzta a japán terület-
rablók és a belső árulók csapatait, felszabadította az egész országot, és megteremtette a sokat szenvedett hősiességű kínai nép boldog életét.

A Kínai Kommunista Párt története azt példázza, hogy egy ilyen népet, ilyen hadsereget a pokol minden ereje sem képes legyőzni.

